הארץ

1.80 ש"ח יום ו' י"ח בטבת תשמ"ח, 8 בינואר 1988 VOL.69/20880 JANUARY 8 1988

אין תהליך לפתרון מדיני

אחת הסיבות העקריות למצב שהשתרר בשטחים, הוא הקפאון המדיני. חוסיין ופרס סיכמו ביניהם על מסגרת למו"מ ב־אמצעות ועידה שלום בינלאו־מית (מסמך לונדון), הליכוד סיכל קיום הועידה. שר התקשורת ואז ידיד תנועת העבודה – אמנון רובינשטיין, סרב להמשיך להיות חבר בממשלה המונעת את תהליך השלום והתפטר מתפקידו בה. רק קידומו של תהליך השלום יביא להרגעה בשטחים, ליציאה ממעגל האלימות ולמניעת הפי־כתה של ישראל למדינה דו לאומית ובלתי דמוקרטית.

תנועת הל"ד

נתניהו נועד עם שולץ במאמץ "להרגיע הרוחות ולתקן את הרושם"

שולץ: יחסי ישראל־ארה"ב — אינם ניתנים לערעור

"האפשרות שלא להסכים לעתים עם ידיד מצביעה על עומק הידידות"

מאת צבי בראל ושלמה שמיר סופרי "הארץ"

ניו יורק (מיוחד ל"הארץ"). שג־ריר ישראל באו"ם בנימין נתניהו שוחח שלשום עם מזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' שולץ וקיים ביו־מיים האחרונים סדרה של מגעים עם דיפלומטים אמריקאים בכירים במ־טרה שהוגדרה על־ידי מקור במשלחת ישראל באו"ם "להרגיע את הרוחות ולתקן את הרושם

(סוף בעמוד 6)

תת מזכ"ל או"ם בא היום; שמיר: אסרב להיפגש עימו

מרק גולדינג מכין דו"ח על "הצעדים הנדרשים להגנה על תושבי השטחים" ● שמיר: אינני מקבלים את גינוי מועצת הבטחון ולכן אין מקום לשיתוף פעולה ● פרס ייפגש עם השליח

מאת שלמה שמיר וגדעון אלון סופרי "הארץ"

דובר או"ם מסר אמש כי תת המזכ"ל, מרק גולדינג, יגיע היום לישראל, כדי לדווח למז־כ"ל על הצעדים הנחוצים להג־נת האוכלוסיה האזרחית בשט־חים, לפי החלטת מועצת הבט־חון מלפני שבועיים. חייב המזכ"ל להגיש דו"ח על צעדים אלה למועצה עד ל־21 בינואר.

לרגל יציאתו של גולדינג לישראל, אמר נתניהו למזכ"ל האו"ם, כי ישראל דוחה בתוקף התערבות האו"ם בענייני הבט־חון בשטחים. "אנו מוכנים לשתף פעולה עם המזכ"ל", אמר השגריר, "אך האו"ם כארגון פסול בעינינו להחליט בנושא אובייקטיווי ואין לו מנדט להתער־ב בענייניה הפנימיים של ישראל".

גם השגריר נתניהו אמור להגיע היום לישראל.

שמיר לא ייפגש

ראש הממשלה יצחק שמיר הבהיר אמש כי אין בכוונתו להיפגש עם תת־מזכ"ל האו"ם מרק גולדינג.

שמיר אמר אמש כי "אין כל צורך שאפגש איתו. אינני מקב־

(סוף בעמוד 6)

אש"ף: ישראל מפעילה גאז־עצבים בשטחים

"אלפי פצצות גאז־עצבים הוטלו ממסוקים לתוך מחנות פלשתיניים בשטחים... שני ילדים נהרגו, מספר אנשים נפצעו" ● מקורות צבאיים בישראל מכחישים בתוקף

בגדד (רויטר). אש"ף האשים אמש את צה"ל בהפעלת גאז־עצבים נגד פלסטינים בשטחים המוחזקים. ואף טען שכמה מן הנפגעים

(סוף בעמוד 6)

חנא סניורה: "גאנדי הטיל חרם על מלח והצליח לסיים הכיבוש הבריטי בהודו. אנו נתחיל בחרם־סיגריות, ואח"כ משקאות, סרוב־מיסים וסרוב־עבודה בישראל"

חריש בודק נקיטת צעדים נגד סניורה הקורא למרי

עורך "אל־פג'ר" לא הצליח לגייס ליזמתו אישים פלשתיניים ויצא לבדו בקריאה לפתוח בחרם־סיגריות ● שמיר: אינני מייחס חשיבות לקריאת סניורה ● פרס: אם הם יעשו מרי, חיי כולם יהיו מרים ● יובל נאמן: לגרש את סניורה ● מודעי: שישתו מים מעופשים

מאת אורי ניר סופר "הארץ"

"גאנדי הטיל חרם על מלח, והצליח לסיים את הכיבוש הבר־יטי בהודו. אנו מאמינים שבחר־מת סיגריות ישראליות נצליח להשיג תוצאה דומה", אמר אתמול עורך העיתון "אל־פג'ר" חנא סניורה, בהכריזו על מה שתאר כצעד ראשון ב"מסע אי־ציות אזרחי".

סניורה, שלא הצליח לגייס ליזמתו אישי ציבור פלשתיניים, ולכנס מסיבת עיתונאים שתוכננה לאתמול, החליט לקרוא להחר־ים את מוצרים מתוצרת ישראל.

"חרם על סיגריות יהיה רק תחילתו של המסע הציבורי שלנו", אמר. "אנחנו נציע להחרים משקאות קלים מתוצרת ישראל, נציע לא לשלם מיסים, ובסופו של תהליך – אם נוכל לזכות בתמיכה כללית עריבית – נקרא לתושבים הפלשתינים לא לבוא לעבוד בישראל".

לדבריו, "גם מסע של אלפי קילומטרים מתחיל בצעד קטן. אנחנו מעוניינים שהעם בישראל יבין, כי העם הפלשתיני איננו יכול להמשיך ולהיות בכלוב באוקיים אחרי 20 שנות כיבוש.

(סוף בעמוד 6)

7 נפצעו ברצועה; שוב מהומות במזרח ירושלים

בסיוני ביקור בעזה ● פמליית הסנאטור צ'אפי מניו־יורק נרגמה באבנים בידי ילדים

מאת אותן רבין ואורי ניר סופרי "הארץ"

במשך אירועים בשטחים, אף כי גורמי ביטחון סבורים שבכללותה של הנגבה, של תהליך... והנעת בזמן ההרגעה, הקריעות של ידוי אבנים ובאבטה מוסר

(סוף בעמוד 6)

עוד 3 ארונות של "בזק" הושחתו — ו־700 מנויי טלפון נותקו לשבוע

בתחילת השבוע נותקו 3000 טלפונים באיזור הרצליה; "חבלני הטלפונים" הרחיבו פעילותם עד רחובות ● 5 עבריינים נחקרו ● החוקרים מעריכים: נקמת מפעילי טלוויזיה פיראטית

טכנאי של "בזק" בודק אחד מארונות חיבור קווי־הטלפונים שהוצתו בזדון, בגבעתיים. (צילום: שאול רחמים, י.פ.פ.א.)

מאת ראובן שפירא ונורית אמיתי סופרי "הארץ"

גל הצתות ארונות הסעף של חברת "בזק" ניתוק מאות טלפונים בעקבותיו. שהחל בתחילת השבוע בהרצליה, נמשך. משטרת מרחב דן נערכה בימים האחרונים לפעילות נרחבת, עצרה וחקרה חשודים, אך עד אתמול ללא תוצאות. לאחר שבתחילת השבוע הוצתו בידי אלמונים בזה אחר זה בלילות ארונות סעף בשלושה מקומות בהר־צליה וגרמו לניתוק טלפונים של כ־3000 מנויי טלפון למשך כשבוע, פעלו המציתים המשחיתים את ארונות הסעף, שוב אור ליום אתמול בשלושה מקומות. בחצות הלילה התגלה ארון סעף שעלה באש כתוצאה מהצתה ברחוב הגנה בגבעתיים (300 טלפונים נותקו). בשעות הבוקר התגלה ארון סעף שנשרף בחלקו ברחוב האמור־אים פינת רחוב התנאים בשכונת נווה אמירים בהרצליה (200 טלפו־נים נותקו). מאוחר יותר התברר כי "חבלני הטלפונים" הרחיבו את איזור פעילותם ופעלו גם בשכונת אושיות ברחובות. כאן הם פרצו את דלתות אחד מארונות הסעף, שברו והזיקו בחלקים הפנימיים של המיתקן, קרעו חוטי טלפון וחרצו חוטים שגרם לניתוק 200 טלפונים. הנזק שנגרם בכל המקומות הוא כבד ומצריך עבודה של עשרות טכנאי טלפון במשך שבוע ויותר. הטכנאים המגוייסים לתיקון נזקי ההצתות מוצאים מהעבודה השוטפת וגורמים עיכובים בפיתוח תשתית הטלפונים.

עיקר פעילותם של מציתי ארו־נות הסעף היא בתחום מרחב דן של המשטרה. משטרת המרחב בסיוע כוחות תיגבור ממחוז תל אביב ובשיתוף עם אנשי חברת "בזק" נערכה בימים האחרונים לפעילות אינטנסיבית בכל המישורים האפש־ריים.

(סוף בעמוד 2)

ביקורת שמתחו פרס ורבין הובילה את המזכ"ל ברעם להודעת־התפטרותו

ברעם: זה שנה וחצי אני מהרהר בפרישה; מדובר בהצטברות של דברים אישיים, מפלגתיים ופוליטיים; אספר את הכל בשבוע הבא ● ייפגש היום עם פרס המבקש ממנו לחזור בו

שמעון פרס ועוזי ברעם במפגש מחלקת התרבות של מפלגת העבודה אמש. במרכז: בקי פריישטרום, יו"ר המחלקה. (צילום: חנוך גוטמן)

מאת אילן שחורי סופר "הארץ" לענייני מפלגות

ביקורת קשה על פעילותו העב־רית של ה"כ עוזי ברעם כמזכ"ל המפלגה, בין היתר מפי שר החוץ שמעון פרס, ומעורבתו החזקה של פרס לקראת הבחירות הפנימיות לקביעת מועמדי העבודה לכנסת, הם שהובילו ככל הנראה את ברעם להתפטר אתמול במפתיע מתפקידו, התפטרות שנדחתה מיד על־ידי לשכת מפלגת העבודה.

מחר אמור ברעם להיפגש לשיחה בארבע עיניים עם פרס, העומד בראש המבקשים מברעם שיחזור בו מהתפטרותו.

ברעם, מזכ"ל מפלגת העבודה מזה שלוש שנים, מסר את הודעת ההתפטרות המפתיעה שלו אתמול אחר הצהריים בפתיחת הישיבה של לשכת מפלגת העבודה. הוא עשה כך לאחר שבשעות הבוקר קיבל דיווח על ביקורת קשה נגדו שמתחו שר הביטחון יצחק רבין וסגן השר אברהם כ"ץ־עוז בישיבה בלילה בישיבת פורום "שרינו" של מפלגת העבודה.

באותה ישיבה השמיע רבין הסת־יגות מעמדותיו המדיניות היוניות של ברעם. בסופה של הישיבה סוכם להזמין את ברעם לבירור במספר נושאים מפלגתיים בישיבה הבאה של פורום "שרינו".

(סוף בעמוד 6)

המרדימים ישביתו בשבוע הבא חדרי ניתוח — מדי יום בבית חולים אחר

50 ניתוחים יידחו מדי יום ● אם עד יום ג' לא יפתח מו"מ יחריפו הרופאים את העיצומים

מאת עדנה ארידור

הרופאים המרדימים ישביתו ביום ראשון את חדרי הניתוח בבתי החו־לים "רמב"ם" בחיפה ו"קפלן" בר־חובות, ולמחרת ב"הכרמל" בחיפה וב"איכילוב" בתל־אביב. ביום שלי־שי ישבתו חדרי הניתוח בבית החו־לים "הדסה" בחיפה ו"מאיר" בכפר סבא. בימי השבתה יפעלו חדרי הניתוח במתכונת שבת ויבוצ־עו בהם רק ניתוחים דחופים להצלת חיי אדם.

אם עד יום שלישי לא ייכנסו אתם המעסיקים למשא ומתן, יחריפו הרופאים המרדימים את העיצומים.

המרדימים מאשימים את משרד הבריאות שאינו פועל לפתרון מצוקתם. הם דורשים תוספת תקנים ושיפור בתנאי העבודה והשכר כדי להחזיר את מקצוע ההרדמה למעמ־דו בעבר.

באין אפשרות לפרקטיקה פרטית במקצוע, קיבלו הרופאים המרדימים תוספת גלובלית של 40 אחוזים מהשכר. אך, לטענתם, היא נשחקה בשנים האחרונות וגרמה לנשירתם של רופאים מרדימים מהמערכת.

ד"ר גבריאל גורמן, דובר החברה להרדמה, אמר אתמול ל"הארץ" כי ראשי מערכת הבריאות אינם מעונ־יינים לפתור את בעיית המרדימים. אמנם אין הסבר לכך שהם מרשים מצב של השבתה כללית של חדרי הניתוח ודחיית ניתוחים.

להערכת הרופאים המרדימים, השבתה של חדרי ניתוח בשני בתי חולים תגרום לדחייה של 50 ניתו־חים אלקטיביים מדי יום. בשאר בתי החולים יעבדו הרופאים המרדי־מים על־פי כללי "ההרדמה הב־טוחה", שתיעשה רק בידי רופא בכיר, או בתמיכה בהשגחת רופא פרטי. שיטה זו שאותה מנהיגים המרדימים מזה ארבעה חודשים, צמצמה את פעילות חדרי הניתוח בכ־40 אחוז.

טוגו מינתה שגריר לישראל

לומה (ע'ר). מדינת טוגו שבמערב אפריקה, שחידשה את קשריה הדיפ־לומטיים עם ישראל בחודש יוני אשתקד, מינתה אתמול את הדיפ־לומט קופי מאוואיאם כשגריר לישראל.

טוגו היתה אחת מ־29 המדינות באפריקה השחורה אשר ניתקו את יחסיהן עם ישראל בעקבות מלחמת יום הכיפורים, והיא אחת מחמש המדינות האפריקאיות שחידשה את קשריה עם ירושלים במהלך חמש השנים האחרונות.

הדיפלומט הישראלי יעקב ריבה הוזל לכהן כבר באוקטובר אשתקד כשגריר ישראל בלומה.

ערך את העמוד: בועז שפירא

שוק ההון

ביקוש לאפיקים דולריים

מאת יהודה שרוני

פיחות השקל לעומת הדולר שהיה בימים האחרונים, הגביר אתמול את עצמת הביקושים לאפי־קי השקעה דולריים כגון בקאות שבהסדר, אגרות דולריות וקרנות המתמחות במט"ח. בשוק המציות נמשכו לעומת זאת ירידות השערים. ומדד המציות ירד אל מתחת ל־100 נקודות, שהוא מדד הבסיס לשנת 1988. בנק ישראל גייס אתמול 20 מיליון שקל באמצעות סידרת אגרות חוב.

הענינים המפורסמים השבוע בהארץ

מתפרסם היום בעמודים:

חלק א' 9 – 11

חלק ג' 1 – 8

סוף שבוע עם הארץ

עמ' ב'2:

יוסי גנוסר מדבר עם דן מרגלית

עמ' ב'1:

ניסוי שיש לחתור להפסקתו — פולס

בנינו הכובשים — מתי גולן

היפוכו של דבר — יואל מרקוס

כלכלת הבחירות המאוחדת — אברהם טל

בחירות ב־4 פרקים — בני לנדאו

עמ' ב'3:

סדקים בהיכל הצדק — זמן פריסטר

בחורי הישיבות היקרים — דן כסלו

עסקן מקומי ביפו — מרדכי ארציאלי

פליטי קופל — אריה לביא

עמ' ב'4:

חיים קודרים, עתיד קודר — ניוזוויק

איך לצאת מאפגניסטן — שפיגל

לבד בכלא — שפיגל

עמ' ב'5:

כתב זר — תום שגב

כספת — נחמיה שטרסלר, יהודה שרוני, יונתן שומן

עמ' ב'7־6:

תרבות וספרות

עמ' ב'8:

הטלוויזיה של השבוע — הדה בושס

החייגן המדבר PCphone

מערכת ממוחשבת לניהול שיחות יוצאות

טל. 03-7517324

שרות הארץ

מזג האוויר

התחזית היום – מעונן חלקית; תשקיף לשבת: נאה.

● ירושלים: 10–4.

● תל־אביב: 19–9.

● חיפה: 17–10.

● באר־שבע: 15–5.

הגולן 11–2, צפת 10–2, טבריה 18–8, שומרון 16–5, נתב"ג 17–6, יריחו 20–6, אילת 20–9.

שערי הדולר

	שער הדולר	השינוי בש"ח
יציג	1.5650	+0.0047
נוסעים	1.8601	+0.055
שחור	1.6700	–

שער הסל

יציג	1.7176	−0.0006

בגליון זה 28 עמודים בצירוף 48 מוסף. העיתון מופיע ב־3 חלקים

אלרם בונה לכולם

גני הרצליה — הרצליה הצעירה — First Class

למכירה מגרשים מבותחים אחרונים לבנית שלושה קוטג'ים במגרש

קוטג'ים עם מרתף ודירות 4, 5 חדרים, פנטהאוזים בגדלים שונים.

באו לבקר באתר הבניה

בימים א', ה', ו' 10.00-13.00

ביום ג', 16.00-18.00 בשבת 11.00-14.00

טלפון באתר 052-574517

עהדרים ראשון לציון

רח' יהושע כנת ברנשטיין

החלה מכירת דירות בבנין 204 א'

דירות 4 חדרים 125 מ"ר דגם S

דירות 5 חדרים 146 מ"ר דגם D1, D

דירות 5 חדרים 150 מ"ר דגם L

החלה הרשמה לקוטג'ים ברח' ברנשטיין,

5 חדרים 170 מ"ר בנוי על מגרש 250 מ"ר

באו לבקר באתר הבניה

בימים א', ג', ה', ו' בשעות 9.00-13.00

בימים ב', ד' בשעות 14.00-18.00

ובשבת 11.00-14.00

טלפון באתר 03-9659556

רמת השרון

רחוב ההגנה (פינת שד' ביאליק)

במקום המרכזי ביותר ברמת־השרון מוצעות דירות 4, 5 חדרים. בסטנדרט בניה גבוה. פרטים ומכירה במשרדי אלרם בת"א ובמשרד המכירות בגני־הרצליה רח' יהודה־הנשיא, טלפון 052-574517

נוה אלרם

רח' בית שמאי, רח' המלכים ופינת הרחובות שמואל הנגיד - עבודת דירות 3½, 4 חדרים ודירות גג. בבנינים בני 5, 6, 7 קומות עם מעליות. הבניינים מצופים אבן.

גאות ים בת־ים

בקרו בדירה לדוגמא בתאום טלפוני

דירות בנות 4½ חדרים בבנינים מצופים אבן עם מעלית.

אלרם — בית טוב מביא טוב!

אלרם - משרד ראשי - שד' רוטשילד 133 ת"א (ליד כיכר הבימה) טל. 03-203341

פתוח בימים א'-ה' 8.30-18.00, ו' 8.30-13.00

صكذا من الاحتلال

ראיתי שמעתי

היינריך — מתה בגרמניה
מנוחין — מקבץ נדבות
סינטרה — שווה מיליון

יו"ר פרלמנט עם פינה חמה בלב להיסטוריה

שר התיירות והמשפטים, אב־רהם שריר, העדיף לפגוש את יו"ר הפרלמנט של קנדה, ג'ון פרייזר, בלישכתו במשרד התיירות, על פני לשכתו במש־רד המשפטים. למרות שה־לישכה במשרד המשפטים שו־כנת בבניין חדש יותר. לישכת שר התיירות שוכנת בבניין הכנסת הישנה ושימשה כחדרו של יו"ר הכנסת הראשונה. האורח מקנדה התרגש מאוד כשנודעה לו ההיסטוריה של החדר, והוא לא חדל לצלמו.

בדבריו לא חסך יו"ר הפרל־מנט של קנדה את שבט ביקורתו מהצגתה המעוותת, כהגדרתו, של מדינת ישראל בכלי התקשורת הזרים בקשר לאירועים הסוערים המתרחשים היום בשטחים. הוא הביע תק־ווה, כי תנועת התיירות לישר־אל לא תיפגע בשל אירועים אלה, ויעץ לשר התיירות לשים דגש רב יותר על הזמנתם ארצה של אישים פוליטיים מרחבי העולם כדי שיחזו בנעשה כאן ולא יוטו מהדיווחים באמצעי התקשורת. יו"ר הפרלמנט של קנדה הבטיח לפעול בין עמיתיו לספסלי הפרלמנט, כדי שיבואו לבקר בארץ.

זוהר בלומנקרנץ

איך אוסף יהודי מנוחין כספים

הכנר חובב היוגה היהודי מנוחין (71) נוהג לעתים להסיר את אצטלת הרצינות ול־עולל תעלולים שונים. לפני חמש שנים ניצח על התזמורת הפילהרמונית של ברלין כשהוא עומד על ראשו. עתה מצא דרך מקורית למשוך תשומת לב לעניינו: הוא ניצב לא מכבר ברחוב לונדוני ונגן כשכובע מוטל לרגליו לקליטת מטבעות מן העוברים והשבים.

לא, העסקים לא גרועים עד כדי כך, אלא שבית־הספר למו־סיקה הקרוי על שמו והמצוי דרומית ללונדון, שוכן בבניין גותי העומד לקרוס אם לא ישופץ בקרוב. בבית־הספר בס־טוק ד'אברנון לומדים כיום כחמישים כנרים בעלי כישרון מיוחד מרחבי העולם.

מתה בריג'יטה היינריך, "הטרוריסטית הנרדפת"

טרוריסטית מערב גרמנית שלא הורשתה להיכנס לישראל ב־1984, מתה בפרנקפורט לא־חר מחלה קשה. בריגיטה היינריך, שהיתה חברת הפרל־מנט האירופי מטעם מפלגת הירוקים, השתתפה במשלחת של מפלגתה למזרח התיכון.

השלטונות בארץ אסרו עליה להיכנס לישראל בשל העובדה שהורשעה בגרמניה בשנות ה־שבעים בהברחת נשק בשביל הגרילה העירונית. היינריך, שי־צתה חלק גדול מעונש המאסר שלה, ראתה עצמה כנרדפת פו־ליטית, והכחישה תמיד את ההאשמות שהועלו נגדה על־ידי השלטונות הגרמניים. לפני ש־הסתבכה בסיוע לטרוריסטים בגרמניה היתה היינריך פעילה בקבוצה של אש"ף בירדן.

בעתונות הגרמנית התפרסמו בימים האחרונים מודעות אבל של תומכיה של היינריך — קבוצה של חברי פרלמנט ממדינות אירופיות שונות.

דניאל דגן

בן

החברה למדליות פוזלת אל האמריקאים

החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות החליטה באחרונה לחרוג מהשיגרה ולהטביע מדל־יות גם עם יצירותיהם של אמנים זרים. מנכ"ל החברה, אליעזר שילוני, הגיע בימים אלה להסכם עם הפסל האמרי־קאי, חיים גרוס, לפיו תשמש יצירה שלו נושא למדליה חדשה של החברה שתוטבע בקרוב.

בכך מצטרף גרוס — השומר על קשרים הדוקים עם יושבי ים — לשורת האמנים הישר־אלים שהחברה למדליות הטבי־עה מדליות עם יצירותיהם, בהללם יעקב אגם, מאנה כץ, נחום גוטמן ומשה קסטל.

מה הניע את שילוני לצרף אמן אמריקאי לשורת האמנים הישראליים? מתברר שהסיבות פרוזאיות לחלוטין. המכירות של החברה בארה"ב נמוכות מהמצופה ושילוני מבקש לקרב את האספנים האמריקאים לתוצ־רת הישראלית.

אריה לביא

כמה שווה שעת הופעה של סינטרה

הזמר פרנק סינטרה אמור להרוויח מיליון דולר בקונצרט בן שעה שיקיים באוסטרליה מחר. את התמורה הזו מסר אמרגנו של הזמר בן ה־72, שסיים לא מכבר בהצלחה בארה"ב סיבוב הופעות משותף עם ליזה מינלי.

שרות הניו־יורק טיימס

בעריכת עידית רוזנבלום

הרצוג: מלבד השו"ג אחראי גם כל מפקד שראה כיצד שומרים ולא הגיש תלונה

הנשיא: אינני מאמין כי הצבעת ארה"ב משקפת שינוי באשר ליחסים האינטימיים עמנו

מאת ראובן פדהצור

"כל זמן שניתן להעמיד ש"ג למשפט על רשלנות, ישנה אחריות גם על כל מפקד שעבר ליד השער הזה במשך שבועות, ראה כיצד שומרים ולא הגיש תלונה" כך אמר אתמול נשיא המדינה, חיים הרצוג, בהתייחסו לנושא המשמעת בצה"ל. הדברים נאמרו במהלך ביקורו של הנשיא כאורח הפרקליטות הצבאית.

נשיא המדינה ציין בדבריו כי "טוב שיכולתי להיווכח במו עיני ברמה הגבוהה של שמירת שלטון החוק בצה"ל, ועל ידי צה"ל". לדבריו, כאשר בודקים את העובדות נוכחים בכל הצעדים שנוקטים על מנת לשמור על החוק, אנו יכולים להיות גאים במערכת המשפטית הצבאית. "שלטון החוק הוא ברומו של עולם בקרב הפיקוד של צה"ל".

בהתייחסו להצבעת ארה"ב באו"ם, אמר הנשיא: "אני מתייחס לכל הצבעה כזאת בחומרה. אינני מאמין כי היא משקפת שינוי באשר ליחסים האינטימיים בינינו ובין ארה"ב".

הפרקליט הצבאי הראשי, תת אלוף אמנון סטרשנוב, אמר כי דיוני הוועדות המייעצות בד"ש ועוד נדחו בשל בקשת הסניגורים ללמוד את החומר ולהתכונן לדיונים. אלה יתחדשו ביום שני הבא. לאחר שיס־תיימו דיוני הוועדות המייעצות, יועברו המסקנות וההמלצות לאלופי הפיקודים.

הפצ"ר ציין כי אין כל מגמה לזרז משפטים, והראיה לכך היא העובדה שהמשפטים עדיין לא הסתיימו.

מדען בכימיה מסין יבוא לשנה לישראל

מאת סופר "הארץ"

מדען סיני בתחום הכימיה יוזמן לישראל לתקופה של שנה ויעבוד במחלקה לכימיה באוניברסיטה העברית. ההזמנה היא על חשבון הקרן לזכרו של פרופ' סעדיה עמיאל.

הודעה על כך נמסרה על־ידי פרופ' א. פרידמן, דיקן הפקולטה למדעי הטבע, בטכס השנתי לזכרו של עמיאל.

נמסר כי המדען הסיני הוא מאוניברסיטת פקינג, וכי הממשלה הסינית כבר אישרה את ההזמנה.

שמיר: הגיע הזמן שארה"ב תעביר שגרירותה לירושלים

לא נעזוב את ארצנו ולא תהיה כאן לעולם מדינה פלשתינאית

מאת גדעון אלון, סופר "הארץ"

ראש הממשלה יצחק שמיר אמר כי הגיע הזמן שארה"ב תעביר את שגרירותה בישראל מתל־אביב לירו־שלים. בהתייחסו להצטרפותה של ארה"ב להחלטת הגנוי נגד ישראל במועצת הבטחון אמר שמיר כי לא היתה הפתעה בהצבעת האמריקאים, משום שארה"ב מתנגדת לגירושם גם של מנהיגי המהומות. לדבריו הילוקי רעות הוא דבר טבעי בין ידידים. "ההצבעה איננה מהווה סימן לשינוי בעמדות של ארה"ב", אמר שמיר בפגישה עם יו"ר הפרלמנט הקנדי ג'ון אלן פרייזר.

שמיר הוסיף כי איננו מאושרים מהצבעתה של ארה"ב באו"ם כי היא איננה מעודדת גורמים מתונים באזור לשתף פעולה למען פתרון של שלום. לדבריו ישראל עומדת עתה בפני צרה חדשה של מאבק נגדה, המתבטאת בהתגנות אלימות שנועדו לגרום לאבידות ולהוץ על ישראל. "אנו איננו רוצים באבידות, אבל בשביל ארגוני הטרור כל הרוג פלשתינאי זו חגיגה".

ראש הממשלה הוסיף כי המצב בשטחים איננו עניין של כובש וכ־בוש, כשהבריטים היו בא"י הם היו כובש זר ואמנם יום אחד הם שבו לאנגליה. דבר דומה קרה לצרפתים שעזבו את אלג'יריה ולאמריקאים שעזבו את ויטנאם, אבל לנו אין בר־ירה. לא נעזוב את ארצנו ולא תהיה כאן לעולם מדינה פלשתינאית. לדבריו נצטרך למצוא דרכים כיצד להתגבר על גל האלימות הזה.

מחקר שבוצע על ידי כלכלנים בכירים בסיוע אנשי לוחמה ימית

הצטיידות ב"סער 5" יקרה פי 4 מאשר הצטיידות בסטי"ל חלופי

מאת ראובן פדהצור, סופר הצבאי של "הארץ"

הצטיידות בספינת טילים "סער 5" תהיה יקרה פי 4 מאשר הצטיי־דות בסטי"ל חלופי, הנותן תמורה מבצעית דומה. כך עולה מתחשיבים של עבודת מחקר שבוצעה על ידי כלכלנים בכירים, שהסתייעו באנשי מקצוע בתחום הלוחמה הימית.

על פי תחשיבי הכלכלנים, שקיב־לו גם נתוני עלות ממערכת הבטחון, יגיע מחירו של כל סטי"ל "סער 5" ל־260 מיליון דולר. לעומת זאת, מחירו של סטי"ל "סער 4 משופר" יהיה כ־66 מיליון דולר.

מעיון בתחשיבים עולה כי העלות הבסיסית של ה"סער 5", על פי תחשיבים אלה, היא 207.5 מיליון דולר. לזאת יש להוסיף את מחיר המסוק שיוצב על סיפון הסטי"ל — 15 מיליון דולר — וחישוב ההוצאה הבלתי צפויה (20%) המגיעה ל־37.5 מיליון דולר.

מחירו הבסיסי של ה"סער 4 המשופר" הוא 55 מיליון דולר, ות־חשיב ההוצאה הבלתי צפויה מגיע ל־11 מיליון. סטי"ל מסוג זה לא מתוכנן לשאת על סיפונו מסוק.

על פי אומדן מערכת הבטחון יגיע מחירם של 4 הסטי"לים "סער 5" ל־893 מיליון דולר, ומחיר 3 הצוללות ל־767 מיליון. כלומר, על פי אומדני מערכת הבטחון תגיע עלותו של פרויקט הצטיידות חיל הים כולו ל־1.66 מיליארד דולר.

עבודת המחקר של הכלכלנים הבכירים טוענת כי הסטי"ל החלופי, מדגם "סער 4 המשופר" יציב יותר מה"סער 5" ומהיר ממנו.

לדבריהם, הסיכונים בפיתוח ה־סטי"ל החלופי קטנים מאלה הקיי־מים בשלב הפיתוח של ה"סער 5", וניתן להצטייד בו במועד מוקדם יותר. לטענתם, ניתן להעביר לחיל הים את הסטי"ל הראשון בתוך זמן קצר ביותר ממועד חתימת החוזה על פיתוחם וייצורם של הסטי"לים החלופיים. לדבריהם, קיימת מספנה אמריקאית המוכנה להיכנס למו"מ על ייצור הסטי"ל החלופי.

תע"ש גייסה מחדש 500 עובדים בעקבות הזמנות גדולות מחו"ל

מאת סופר "הארץ"

התעשייה הצבאית גייסה מחדש כ־500 עובדים לאחר שקיבלה מחו"ל הזמנות גדולות למוצריה. ההזמנות עד סוף השנה מסתכמות במאות מיליוני דולר, כך שהתע־שייה הצבאית תוכל להבטיח את התעסוקה לעובדיה בשנתיים הקרו־בות.

פרטים אלה מסר באחרונה מנכ"ל התע"ש מיכאל שור בכנס מנהלים, והם מתפרסמים בעלון פנימי.

שור אמר כי התעשייה הצבאית הישראלית מובילה כיום בעולם המערבי בשלושה תחומי יצור: תחמושת טנקים, תחמושת ארטיל־רית ורקטות ארטילריות. הערכתו היא כי לתע"ש יש כיום שוק למספר מוצרי פיתוח בסכום של מיליארד וחצי דולר.

בסכמו את השנתיים האחרונות אמר שור כי היתה זו תקופה קשה לתע"ש. הזמנות משרד הביטחון ירדו מ־212 מיליון דולר לכ־87 מיליון דולר. ועקב הקפאת שער הדולר התבטאו ההוצאות בתוספת של כ־25 אחוז. כתוצאה מכך היה על התע"ש להשתמש בכספי הרזרבה שלה, ולא היתה ברירה אלא לפטר כ־2,500 עובדים, כ־20 אחוז מכוח האדם, והוצאות בחו"ל צומצמו בכ־50 מיליון דולר.

למרות זאת, אין התע"ש, בניגוד לתעשיות ביטחוניות אחרות, שקוע בחובות, ואינו דורש מענקים והל־וואות, אמר שור.

במהלך השנה האחרונה חל שי־פור ממשי בעסקות הזמנות מארצות מתקדמות, כמו ארה"ב ומדינות נאט"ו אחרות. למרות שלמדינות אלה יש תעשיות צבאיות משלהן, הן מצאו כי התע"ש זול יותר במקרים רבים, טוב ומהיר יותר במועדי אספקה. "אף אחת מהמדינות האלה אינה קונה את מוצרי התע"ש בתור גמילות חסדים, אלא משום שהעס־קה כדאית להן", אמר מנכ"ל התע"ש.

הדולר שב ונחלש באירופה; דאו־ג'ונס עלה ב־14 נק'

מאת יונתן שרמן ושלמה שמיר, סופרי "הארץ"

הדולר שב ונחלש אתמול במהלך המסחר באירופה, לאחר התחזקותו הגדולה ביום ד', שהיה בשיעור הגבוה ביותר מעודו, במהלך יום מסחר אחד. הדולר שנפל אל מתחת לקו 130 יאן לדולר ומשער של 131.6 יאן לדולר ביום ד', הוא נחלש לשער של 128.15 יאן אתמול. זאת למרות העובדה, כי מחיר הדולר התחזק בטוקיו, בעקבות תוצאות המסחר של אירופה ביום ד' ושערו נסגר ברמה של 128.95 יאן לדולר בהשוואה ל־127.15 יאן לדולר ביום ד'.

העליה בטוקיו נבעה בעיקר ממעורבות של הבנק המרכזי של יפן.

עליה של 14 נקודות

לאחר יום של ירידות בשערי המניות זינקו השערים כלפי מעלה בחצי שעה האחרונה של יום המסחר אתמול, ומדד דאו ג'ונס הראה על רווח של 14 נקודות כשהמדד הכללי עומד בסיכום על 2051. במשך ארבעת הימים של השנה החדשה עלו השערים ביותר מ־100 נקודות. מספר המניות שנסחרו אתמול היה 175 מיליון. העלייה נזקפה לנתונים שפורסמו אמש לפיהם התמוטטות השערים ב־19 באוקטובר לא פגעה בתנועת הקו־נים המכירות ברשתות הגדולות בערב חג המולד.

קשיי תנועה חמורים צפויים בגשר ההלכה

מאת חיים הנדוורקר

קשיי תנועה חמורים צפויים בשבועיים הקרובים לאלה הנזקקים לנסיעה בגשר ההלכה בתל אביב — כך מסר דובר עיריית תל אביב.

שיבושים אלה יקרו לקראת הפעלתם של שלושת הנתיבים החדשים של נתיבי איילון שיפתחו לתנועה בסיומם של השבועיים.

השיבושים ייגרמו כתוצאה מכך שהרכבת תתחיל כבר בראשית השבוע לנוע ותחצה את התנועה בכביש ההלכה. במשך יום יהיה מחסום הרכבת 30 פעם בכל פעם למשך דקה ואולם די יהיה בכך כדי להקשות על הנוהגים בכביש שעליו יש לעיתים קרובות קשיי תנועה.

באותה עת ישלמו העבודות שי־אפשרו את פתיחתו החלקית של גשר ההלכה. הנתיבים שיופעלו בו אז יכללו שניים מרמת גן לתל אביב, אחד מתל אביב לכיוון רמת גן ושישור התנועה מדרך חיפה לרמת גן ולכביש ירושלים.

רק כעבור חודשים אחדים יופעל חלקו האחר של הגשר אשר יאפשר תנועה של שלושה נתיבים לכל כיוון.

ערך את העמוד: בועז שפירא

מוצעת חברה ריווחית

בענף [illegible]

לפרטים:

עו"ד פדרמן 03־220067

שובשה אספקת הדלק בצפון

שחל הוציא צווי ריתוק

מאת יהודה שרוני, סופר "הארץ" לענייני כלכלה

עובדי מתקני המילוי של חברות הדלק "פז", "דלק" ו"סונול" באזור הצפון, פתחו אתמול בעיצומים ובעקבותיהם שובשה אספקת הדלק במכליות התידלוק. העובדים פתחו בעיצומים מתוך חשש שבמסגרת הרפורמה המתו־כננת במשק הדלק עלולה לפגוע במקורות ההכנסה שלהם ואולי אף לפיטורי חלק מהם. בעקבות עיצו־מים אלה נגרמו שיבושים באספקת דלק בתחנות באזור הצפון ובחלק מהן אף אזל המלאי.

שר האנרגיה משה שחל קיבל את אישור הממשלה להוצאת צווי רי־תוק המורים לעובדים לחזור לעבודה ולהימנע מהמשך השיבושים.

מנכ"ל משרד האנרגיה הד"ר נתן ארד מסר כי עובדי חברות הדלק אינם צריכים לחשוש מהפעלת הרפורמה שכן היא לא נועדה לפגוע בהם אלא לייעל את מערך משק הדלק.

שיחת היום / גדעון אלון

עם: מאיר גבאי, נציב שירות המדינה

על: הטרדות מיניות של עובדות מדינה

סקר העלה: 40% מעובדות המדינה השיבו שהיו נתונות להטרדה מינית

מדוע החלטתם דווקא עתה להקים צוות לבדיקת תלונות של עובדות מדינה על הטרדה מינית במשרדי הממשלה?

משום שהגיעו אלינו ממצאי סקר שהכינה היועצת למעמד האשה במשרד ראש הממשלה, שיש אחוז גבוה של הטרדות מיניות בשירות הממשלתי. כ־40% אחת מבין 750 עובדות מדינה השיבו כי היו נתונות להטרדה מינית. מדובר בהטרדות מיניות בדרגות שונות, החל מא־מירות שיש לייחס להן משמעות מינית וכלה באקטים יותר מש־מעותיים.

האם רק בגלל ממצאי הסקר החלטתם להיכנס לעבי הקורה, או שהושפעתם גם ממשפטים של כמה עובדי מדינה ש־הואשמו בהטרדות מיניות?

היתה השפעה גם לפסק הדין של השופט הדיה בעניינו של עובד משרד התיירות: מפסק הדין התברר שיש חסר בתחום זה ושאין הגדרה לא בחקיקה ולא בתקשי"ר מהי הטרדה מינית וזה מחייב השלמה. החוק כיום מתייחס רק לשוחד מיני.

אתה מאמין בכוונת שאם תכניסו בתקשי"ר סעיף שיגדיר הטרדה מינית כעבירת משמע־תית, זה ירתיע את המטרידים?

איננו פועלים רק בתחום המשמעתי, שבמסגרתו ניתן להט־יל על הנאשמים עונשים שונים החל מהורדה בדרגה וכלה בפי־טורין. אלא גם בתחום החקיקה הפלילית. ועדת העבודה והרווחה של הכנסת עוסקת בהבאתו לאישור הכנסת של סעיף מיוחד בחוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, שיקבע שהטרדה מינית היא עבירה פלילית.

אתם ערים לכך שעלולים להיות מקרים שנשים ינצלו את האפשרות להגיש תלונה אנונ־ימית כדי "לחסל" חשבונות עם הממונים עליהם?

לא רק בתחום זה אלא גם בת־חומים אחרים קיימת בעייה של עלילות שווא. קודם כל יש לב־דוק כל תלונה ולאחר מכן אם יתברר שמדובר בעלילת שווא, יש לפעול גם נגד המעלילות.

מתי הסעיף הזה ייכנס לספר החוקים של עובדי המדינה?

אני מקווה שתוך שבועיים.

מועצת אש"ף דנה בממשלה גולה; שרי הליגה יתכנסו לדיון חרום

בגדד (ע"צ). הקמתה של ממשלה פלשתינית גולה נמצאת על סדר יומה של המועצה המרכזית של אש"ף, שפתחה את דיוניה אמש בבגדד. כך נודע ממקורות מוסמכים בבירת עירק.

הדיונים יוקדשו לאפשרות זו ול־השלכותיה על "ההתקוממות" הפל־שתינית בשטחים הכבושים. מנהיג אש"ף יאסר ערפאת אמר שלשום, בראיון שפורסם בעיתון כוויתי, כי מתנהלות "שיחות רציניות" על הקמת ממשלה כזו. עם זאת, ערפאת ציין, בראיון שפורסם אתמול בעיתון "אל איתיחאד", כי המועצה המרכזית אינה הגוף המוסמך של אש"ף לקבלת החלטה כזו. שכן היא מצריכה אישור מצד כל האירגונים המיוצגים במועצה הלאומית הפלשתינית.

תוניס (ע"צ). שרי החוץ של המדינות החברות בליגה הערבית עומדים להתכנס לפגישת חרום כדי לדון במאורעות הנמשכים בשטחים המוחזקים בידי ישראל. כך מסרו אתמול מקורות דיפלומטיים ערבים בתוניס.

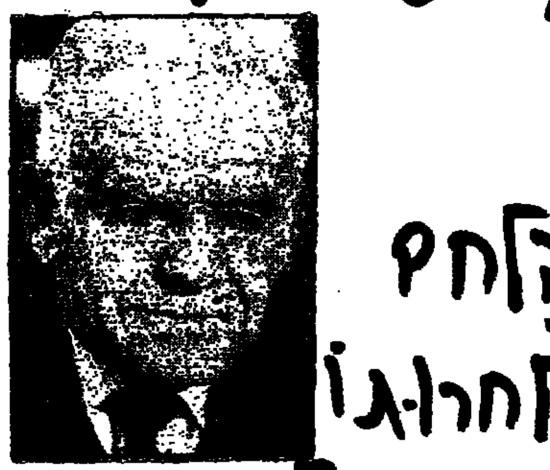

וקי לכוח הכבש
להלחם
לחרוגו
אינה מוצדק
כספק

שמים קולים מצער
אדמה שותה שנאה
ארץ קטנה עם מתה
בני־אדם נרצחים

אמש בקונצרט / הרי גולומב

עליונות הביצוע

רסיטל של "מוסיקה יהודית־ספרדית" בביצוע מירה זכאי (אלט), עם מנחם ויזנברג (פסנתר), בבית התפוצות בת"א.

הכותרת שניתנה לרסיטל, "מוסיקה יהודית־ספרדית", אינה מדוייקת. ברוחק אפשר להגדיר את המקצ"י בר' הזיהוי, שכן שני השירים היהודיים של ראוול אינם יכולים להיחשב למוסיקה יהודית ממש. הם ממחישים את העובדה שכמה מהיצירות ה"יהודיות" המרגשות ביותר נכתבו בידי לא־יהודים, ואילו השירים הספרדיים של דה־פאליה אף אינם מתיימרים להיות יהודיים.

גדולתה של מירה זכאי כזמרת מעולה, בעלת קול בוהק ועמוק גם יחד, מעוגל ואחיד, תנוכות מרגשת ומלאת השראה, היא מן המפורסמות שאינן צריכות ראיה. נעים להיווכח בכך מחדש. רק בזכות אישיותה — יותר מאשר בזכות גורם אחר כלשהו — הפך הקונצרט לחוויה מרגשת.

לעומת זאת, חידוש היה בגילויו של המלחין המרכזי של הערב, המוסיקאי היהודי־הספרדי אלברטו חמוי (1897־1975), יליד טורקיה, שבילה שנים רבות במצרים. הוא אסף שירי־עם רבים בלאדינו, ערך אותם וחיבר להם ליווי לפסנתר.

רבים מהשירים שהושמעו הזכירו שירי־עם ספרדיים לא־יהודיים, ולעתים בצבצו מהם תנוסאות מלודיות האופייניות למוסיקה של יהודי מזרח אירופה. היה קסם רב בכל שיר בנפרד, אך בצירופם יחד בכמויות גדולות יש משהו מייגע: הם דומים מדי זה לזה, ואפילו אצל מירה זכאי אי־אפשר היה להימנע מתחושה מצטברת של חד־גוניות. נוכחותו של זמר ניכרת בתפקיד הפסנתר; הוא הצליח לעצב ליוויים במגוון אישי ועמוק, בלי לתוקף את העצמיות של השירים עצמם אך גם בלי להאפיל עליה.

הפסנתרן מנחם ויזנברג היה שותף נאמן לכל חוויות הערב ומילא את תפקידו הזוגי בתבונה ובתנופה. כמה מצליליו היו נוקשים מדי, אך אלה היו יוצאים מהכלל. היה זה בסך הכל ערב שבו גדולת הביצוע עלתה על גדולת היצירות.

700 מינויי טלפון

(סוף מעמוד 1)

במשטרה מרגישים כי יש קושי לשמור על עשרות ארונות הסעף המפוזרים בכל עיר, מה גם שהצת־תם קלה ביותר והמשכת שניות ספורות.

כל ההצתות נעשו בשיטה זהה: פריצת דלת הארון, הזנת חומר דליק והשלכת סמרטוט דולק פנימה.

דיון אצל מפקד המחוז

אתמול זומנה בלשכתו של מפקד מרחב דן של המשטרה נצ"מ אריה עמית, פגישה עם נציגי חברת "בזק" שבה נדונו דרכי הפעולה המשותפים למאבק בהצתות וללכידת המציתים. נצ"מ עמית הבטיח כי המשטרה תעשה הכל כדי לגלות את המצי־תים.

עד אתמול עצרה המשטרה בפר־שה חמישה עבריינים מהרצליה. הם שוחררו לאחר חקירה. צפויים מעצרים נוספים. המשטרה מבצעת פעילות מודיעינית ענפה בעולם התחתון בנסיון לעלות על עקבות היום של המציתים ושולחיהם. כן נערכות פעולות בילוש סמויות וג־לויות בהיקף נרחב וכן סיורים רבים בשטח החקירה, גלויה של השודים אפשריים.

הערכת המשטרה, שהתחזקה לק־ראת סוף השבוע, היא שהצתת ארונות הסעף היא פעולה מתוכננת ויזומה שיש מאחוריה כנראה יד מכוונת של עבריינים המפעילים תחנות טלוויזיה פיראטיות בכבלים המבקשים לנקום בחברת "בזק" וב־משרד התיקשורת על פעולות שביצעו באחרונה בהן נותקו כבלים רבים של תחנות השידור הפיר־אטיות. אין מוציאים מכלל אפשרות גם שאם מפעילי תחנות שידור פיר־אטיות עומדים מאחורי ההצתות של ארונות הסעף הרי שהם מתכוונים גם "לאותת" לחברת "בזק" ולגור־מים אחרים שלא כדאי להם להתמודד במיכרזים הצפויים בקרוב להקמת תחנות טלוויזיה בכבלים חוקיות, ושבכך הוחלה למעשה "המלחמה".

אל על

	טמפ' מינימום	טמפ' מכס'		הטמפרטורות אתמול	
אמסטרדם	5	6	גשם	6	6
אתונה	8	16	מ"ח	9	18
בוקרשט	6	12	מ"ח	—	—
בריסל	5	6	גשם	2	8
וינה	5	10	גשם	8	8
ז'נבה	0	4	שלג קל	6	12
לונדון	2	6	גשם	4	8
ליסבון	6	13	מ"ח	9	14
מדריד	3	8	מ"ח	5	9
ניו־יורק	−10	−5	שלג	−13	−5
פאריס	3	6	גשם קל	5	10
פרנקפורט	5	7	מ"ח	7	11
ציריך	0	5	גשם	—	—
קהיר	10	21	מ"ח	12	18
קופנהאגן	0	4	שלג קל	5	8
רומא	11	14	גשם	2	18
שטוקהולם	−5	0	שלג	0	1

ELAL אל על

כלבוטק פסק:
חומוס ... מעולה!
להשיג ברשת קו־אופ, מעדניות ומסעדות מובחרות.

במלואת שלושים לפטירת יקירנו

יעקב ליאור ז"ל

נעלה לקברו לאזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון כ' טבת תשמ"ח 10.1.88 בשעה 15.00 בבית העלמין רמות — השבים הדר־השרון

המשפחות:
ליאור, שרייבר, אגמי, שיפמן, מזורסקי והרפז

אנו מודיעים בצער רב בהילקח מאיתנו באופן פתאומי
הרעיה, האם, סבתנו ואחותנו

שולמית גוטשטיין

(לבית גמטר) נוה־שאנן חיפה

על מועד ההלויה להתקשר לטלפונים: 04־221533, 04־226461

המשפחה האבלה:
בעלה: יעקב
בתה: נילי ומיכה נפחא
בתה: עמליה ומנחם כוכבי
אחותה: רחל ובני בירמן וב"ב
אחיה: ברוך ואוה גסטר וב"ב
נכדיה: אסף, עודד, הדס, ואורית

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירתנו

טושה פיש

שנפטרה בשיבה טובה

ההלוויה תתקיים היום יום שישי יז' בטבת תשמ"ח 8.1.88
ותצא מבית ההלויות בסנהדריה ירושלים בשעה 09.00 בבוקר.

האבלים:
רעיה וטלי להבי
סוזן ושלמה להבי
רעיה וצבי הילר.

יקירנו

חנוך לוין

הלך לעולמו

אבלים: אשתו: שושנה לוין
בתו: ווי ופיטר הלל
בנו: בני ומיקה לוין
אחותו: בת ציון קשת ותבו"ו

ההלויה תצא היום יום שישי יז' בטבת תשמ"ח 8.1.88
בשעה 13.00 מביתו רח' גלוסקין 5, ראשון־לציון
לבית העלמין הישן בראשון לציון

למנהלנו ד"ר מיכה גונן

השתתפותנו בצערך במות אביך

הרצל נגנביצקי ז"ל

נא"ת בע"מ

מחקר שהתפרסם מטעם המרכז הבינ"ל לשלום:

מצוקת הערבים בישראל החמירה — 40% חיים מתחת לקו העוני

המחקר שנערך ע"י עזיז חידר במסגרת פרוייקט בהנהלת פרופ' הנרי ניפלד קובע עוד, כי רבע מכלל הילדים הנכים שנולדו בצפון הארץ הם ערבים אבל אין שום טיפול ציבורי בילדים אלה ● כמחצית מהנערים הערבים בני 13־17 נמצאים מחוץ למסגרת לימודים וחוק שירות תעסוקה אינו נאכף במיגזר הערבי

מאת לילי גלילי
סופרת "הארץ"

יותר מ־40 אחוזים ממשקי הבית בקרב ערביי ישראל, חיים בתחת לקו העוני. המשפחות העניות במגזר הערבי, סובלות בעת תזונה, במצוקת דיור, ובמצוקת בריאות. החל מאמצע שנות ה־70, הידרדר והלך מצבן של משפחות ערביות החיות במצוקה, ורבות אחרות נכנסו למעגל העוני.

קיימים פערים עצומים בין רמת החיים של האוכלוסיה העניה במגזר הערבי לזו של האוכלוסיה העניה במגזר היהודי. חלק גדול מאוכלוסיה זו, אינו יכול לספק את הצרכים הבסיסיים לבני המשפחה, כמו רי־הוט, בגדים, ספרים וציוד בסיסי לילדי בית הספר. מהנתונים אלה עו־לים במחקר "ערבים ושרותי רווחה במגזר הערבי בישראל", שערך עזיז חידר, במסגרת פרוייקט בהנהלתו של הפרופ' הנרי ניפלד. המחקר התפרסם על ידי המרכז הבינלאומי לשלום.

עוד עולה מן המחקר, שבדיק את המצוקה בבריאות ושיקום, כי אין כלל נתונים על בעיות נכות, פיגור ושיקום במגזר הערבי. מצוקתם של נכים ומפגרים אלה, אינה מעסיקה כלל את המוסדות המטפלים באוכלוסיה הערבית. השיקום כמעט שאינו קיים. זאת, למרות שכמעט רבע מן הילדים הנכים ילידי 70־76 שנולדו בצפון הארץ, הם ערבים, וגם שיעור הקשישים המוגבלים מגיע להיקף דומה.

במגזר הערבי בולטת עזובת היעדרם של שירותים פסיכולוגיים לילדים. כמו כן, ברבים מן הישובים הערבים אין כלל בתי ספר על יסודיים. כמחצית מבני 13־17 הערבים נמצאים מחוץ למסגרת החינוך, לעומת שישה אחוז בלבד במגזר היהודי. גם חוק התעסוקה אינו נאכף במגזר הערבי, ובני נוער רבים מועסקים בעבודות "שחורות" בתנאים קשים.

עוד עולה מן המחקר, כי מאז 1970, עלה מספר המשפחות הער־ביות החיות בצפיפות גבוהה מ־35% ל־61 אחוז מכלל המשפחות החיות בצפיפות בישראל. לדעת החוקר, המחסור המתבדר בשירותים, הוא פועל יוצא של מדיניות המפלה את המגזר הערבי לרעה בכל התחומים.

תא"ל גלבוע: "רק"ח ואש"ף שיתפו פעולה ביחס לשביתה"

יועץ ראש הממשלה לענייני ערבים: ההחלטה על שביתת הערבים בישראל התקבלה בצמרת רק"ח ברוב של 4 מול 3

מאת נדב שרגאי
סופר "הארץ" בירושלים

"ההחלטה לקיים את יום השבתון הכללי של ערביי ישראל, נפלה תוך שיתוף פעולה מעשי בין אש"ף לבין מוסדות המפלגה הקומוניסטית ב־ישראל". כך טען שלשום יועץ ראש הממשלה לענייני ערבים, תת אלוף (מיל.) עמוס גלבוע, בעת שנשא דברים בכנס, במסגרת ועידת הרבנים של אמריקה, שנערכה אתמול בירושלים.

גלבוע, התנצל, כי בהיותו עובד מדינה, אין הוא יכול להרחיב יותר על הידוע לו בנושא זה, אולם גילה עוד, כי "עד כמה שידוע היו הדעות בצמרת המפלגה הקומוניסטית חלו־קות בדבר קיומו של יום השבתון הכללי, וההחלטה נפלה ברוב של קול אחד (3:4) לטובת השבתון.

הוא הדגיש את התמורה הסמויה בתהליך העובר על ערביי ישראל לאחרונה, שתחילתו ב"פלסטיני־זציה" וביטויו המעשי — "ביציאה האלימה לרחובות ערי הארץ" — בפעם הראשונה במשך עשרות שנים של ערביי ישראל, כדי להביע הזדהות גלויה עם הפלשתינאים בשטחים, כפי שהדבר אירע ביום השבתון הכללי לפני מספר שבועות.

עוד ציין גלבוע בדבריו, כי האוכ־לוסיה של ערביי ישראל מקופחת בתחומים שונים. הוא קרא להשקיע משאבים רבים במגזר הערבי, במגמה להשוות את מצבם של ערביי ישראל למצבם של האזרחים היהו־דים, ועל ידי כך להוריד את רמת התסכול הפוליטי שלהם.

מ"מ ראש הממשלה באוניברסיטת ת"א

פרס: הגירוש — עונש יותר אנושי מנטילת נשמתו של אדם

40 פרופסורים ומרצים — ביניהם רוזן, שפירא, שוקד ושלף — הגישו לשר החוץ עצומה הקוראת להפסיק הדיכוי בשטחים ולבטל את הגירוש

מאת נורית אמיתי
כתבת "הארץ"

עצומה חתומה ע"י 40 פרופסורים ומרצים הוגשה במהלך מפגש שאי־לות ותשובות עם שר החוץ ומ"מ ראש הממשלה באוניברסיטת ת"א. העצומה קוראת לפרס לפעול ל־הפסקת הדיכוי בשטחים ולביטול צווי הגירוש לאלתר.

בעצומה נאמר בין השאר, כי החתומים על המסמך חרדים נוכח מדיניות הממשלה. "האדמה בוערת תחת רגלינו ... הגבול בשער והממ־שלה חוזה גשמי ברכה". מרבית החתומים הם חברי הפקולטה למדעי החברה ועל הבולטים בהם נמנים גם הפרופ' אפי רוזן, משה שוקד, יהונתן שפירא, ליאון שלף. בדבריו אמר פרס: "אני מציע מדינה יהודית המבוססת על עקרונות מוסריים ולא פשיסטיים" אמר אתמול מ"מ ראש הממשלה, שמעון פרס, בפגישה עם סטודנטים חברי תא מפלגת העבודה באוניברסיטת תל־אביב.

פרס הדגיש כי אינו חושב שעל ידי הריגת מפגינים יבוא פתרון הנושא בשטחים "רק "צודק" באמצעים מדיניים כמשא ומתן הידברות. לא רובה ולא אבן ובלי תנאי לחץ וכ־פיה כך שכל צד יוכל להציע מהצעותיו".

בתשובה לשאלה אודות הנוגעת לממשלת האחדות הלאומית המשיל שר החוץ את המשל הבא "כשאדם גילה כי אין אשה חוץ ממנה והיא גילתה אותו דבר הם עשו משפחה של אחדות לאומית וקראו לזה גן עדן וגם זה החזיק מעמד עד שהגיע הנחש..."

בנוגע לצווי הגירוש הדגיש פרס, כי כל המגורשים כבר פנו להוצאת העוד הרבים מהם יעתרו לבג"צ. לבתי־המשפט שלנו, הדגיש, יש שם מצויין כבתי־משפט והנם הנותנים הזדמנות מתאימה לשני הצדדים. אני סבור שהגירוש הוא עונש יותר אנושי מנטילת נשמתו של האדם, אני מכיר מגורשים שחזרו אך איני מכיר מוצאים להורג שחזרו.

לבסוף הדגיש כי אינו אומר 'לא' להמשך המצב הקיים, הוא אומר כן למשא ומתן לשלום, לא למשא ומתן עם אש"ף, כן למשא ומתן עם משלחת ירדנית, לא להקמת מדינה פלסטינאית ולחלוקת ירושלים וכן לפתרון הבעיה הפלשתינאית.

דיווחים קשים על השטחים באמצעי התקשורת בספרד

משלחת של משפטנים שמאליים מספרד נמצאת בארץ ומדווחת באופן ביקורתי ונרחב לעיתונות, לרדיו ולטלוויזיה בארצם

מאת דניאל דגן
סופר "הארץ" באירופה

בון (מיוחד ל"הארץ"). משלחת משפטנים ספרדית המבקרת ב־ישראל הפיצה במדריד דיווחים קשים ביותר על מצב זכויות האדם בשטחים המוחזקים, וזכתה לסיקור נרחב בעיתונות, ברדיו ובטלוויזיה. המשלחת מורכבת ממשפטנים ספרדיים שמאליים, המפגינים עמדות עוינות ביותר כלפי ישראל. בין השאר דיווחו חברי המשלחת, שלא ניתן להם להיכנס למיתקני כליאה ב־ישראל כדי לבדוק את התנאים שבהם מוחזקים אסירים. אולם המשלחת כלל לא עשתה סי־דורים מוקדמים לפני נסיעתה, ולדברי שגרירות ישראל ב־מדריד, היא לא התקשרה כדי לבקש ביקורים במתקני כליאה.

עוד לפני הנסיעה התראיינו חברי המשלחת ואמרו, שהשט־חים המוחזקים מנוהלים על ידי כת צבאית ישראלית. הם טענו שמטרתם לבדוק את מצב זכויות האדם, אך השמיעו דיעות בו־רות ביותר על המתרחש.

רק לאחר יומיים שבהם שלטה בכלי התקשורת הגירסה של המשפטנים חברי המשלחת, ני־תנה אתמול הזדמנות למשפטן ישראלי להציג את גירסתו על מצב זכויות האדם בשטחים. המשפטן, פרופ' נתן לרנר, רואיין ברדיו הספרדי, והציג עמדה ביקורתית אך נקייה מהגזמות.

המשלחת הספרדית תחזור למדריד בשבת, ולפי הערכות של משקיפים היא תוכה שוב לסיקור מקיף במיוחד בכלי התקשורת הספרדיים.

בעיתונות הספרדית היה בימים האחרונים גל של פירסומים אנטי ישראליים המזכיר בעוצמתו את המצב בימי מלחמת לבנון. יחד עם זאת נוכחות הנציגות הישר־אלית במדריד איפשרה לאזן במ־קצת את הפירסומים הביקור־תיים, או אף העויינים. השגריר הישראלי רואיין פעמים אחדות על ידי עיתונאים.

בטלוויזיה ניתנה לו דריסת רגל בפעם הראשונה אתמול, בתו־כנית ראיונות המשודרת אחרי הצהריים (ולא בשעות הערב, שבהן הצפייה גדולה יותר).

על אף הסיקור השלילי במ־יוחד של האירועים בישראל נמשכות בספרד ההכנות לאיר־ועים אחרים המבליטים את התקדמות שחלה בפיתוח הק־שרים בין שתי המדינות.

בשבוע הבא ייפתחו תערו־כות על ישראל בשתי ערים ספרדיות, ובברצלונה יוענק אות כבוד של מחוז קטלוניה לשגריר הישראלי לשעבר במדריד, ש־מואל הדס. ביום שני ייפתח בטולדו, בהשתתפות משלחת מישראל, כנס של אנשי אקדמיה במסגרת "מפגש של שלוש תרבויות" - הנצרות, האיסלאם והיהדות. בטקס הפתיחה תהיה נוכחת מלכת ספרד.

הרב אלכסנדר שינדלר:

יהודי ארה"ב חלוקים בעניין השטחים "ממש כמו הישראלים"

וואשינגטון (איפי). יהודי אמריקה נמצאים במצוקה נוכח התסיסה והא־לימות בגדה המערבית וברצועת עזה, ויש ביניהם מחלוקת בדבר ק־הפעולה שעל ישראל לנקוט כדי לשים קץ למשבר — דברים ברוח זו משמיעים מנהיגי קהילות בראיונות עתונאיים.

היהודים חשים "כאב וגם מבוכה", כשהם צופים בטלוויזיה בתמונות של חיילים יהודים היורים בערבים, אמר אתמול הימן בוקבינדר, ראש הועד היהודי האמריקאי.

הם גם סבורים, כי הטלת כל האשמה על ישראל, כאשר המצב נובע מכשלונם של כל הצדדים להתמודד עם הבעיה הפלשתינית, היא מעשה "בלתי הוגן", אמר.

מנהיגי הארגונים היהודיים העיקריים דבקים בטענתם, כי המהומות בשט־חים לא יצרו קרע בקרב יהודי ארה"ב, אך הם מודים כי רבים מוטרדים ומודאגים.

בוקבינדר ועמיתיו אמרו עוד, כי האירועים לא פגעו בתמיכתם של יהודי ארה"ב בישראל.

גם מוריס אברם, ראש ועידת הנשיאים של הארגונים היהודיים, טען, כי "אין קרע" בקרב 45 הקבוצות המאוגדות בוועידה.

עם זאת נשמעו גם קולות אחרים, ויש הטוענים כי ששה מיליוני היהו־דים בארה"ב חלוקים בדעותיהם "ממש כמו הישראלים", אמר הרב שינדלר, נשיא איגוד הקהילות הי־הודיות, וראש היהדות הרפורמית. צד אחד, לדבריו, תומך בוויתור על השליטה בשטחים ומתן הגדרה עצ־מית כלשהי לפלשתינאים, ואילו צד אחר רואה באופציה זו סכנה לביט־חונה של ישראל.

תיקון טעות

לדבריהם של יבואני הדגים שפ־ורסמו השבוע על ידי עיריית תל אביב ("הארץ" יום ב') — הדגים הללו הם מסוג סנוק ולא מסוג בקלה כטענת דובר עיריית תל אביב.

צויין כי הדגים הושמדו עוד לפני ששווקו לציבור.

ערך את העמוד יצחק לאור

בלונדון נפתח היום משפט על הברחת ענק של חשיש

מבריחי החשיש הישראליים נפגשו עם שומרו של ג'ומייל

מקורות בלונדון טוענים כי השלושה היו קשורים בסחר חשיש עם צד"ל ורמזו כי שלטונות ישראל העלימו עין ממגעים אלה כדי לאפשר למיליציה הנוצרית לממן את פעולותיה

מאת שאול צדקא
סופר "הארץ" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). ישר־אלים העומדים היום למשפט ב"אולד ביילי" באשמה של הברחת סמים בכמות ענק, נפגשו קודם מעצרם בבית־מלון בקפריסין עם לבנוני בשם עבדול בוכאת אבו־דיוק, שהיה בסוחר חשיש עם צד"ל ורמזו כי של־טונות ישראל העלימו עין ממגעים אלה כדי לאפשר למיליציה הנוצרית לממן את פעולותיה.

שומרו האישי של הנשיא אמין ג'מייל. הם דנו עמו בסדרי הברחתם של סמים.

ל"הארץ" נודע ממקורות ב"סקוטלנד יארד", כי משהאזינו שטרדיו ואשר סיוון קיימו לפני שנה וחצי התקשרויות טלפוניות עם יצחק פרמן, שעשה בלונדון ודיווח לו על פגישותיהם. שיחות אלו איפשרו לבלשים הבריטים לקשר בין השלושה ולעצור אותם. השניים הראשונים נעצרו בשדה־התעופה ואילו פרמן, שהצליח להימלט, נעצר בביתו. הם מואשמים היום בהברחת חשיש בשווי של יותר מ־6 מיליון לישט"ש, והם עתידים להודות באשמה לאחר עיסקת טיעון עם התביעה.

לכתבנו נודע, כי במהלך החיפוש בביתו של פרמן נמצאה רשימה של כלי נשק, שהכילה רובים, רת"ם, מכונת יריה וטילי כתף. התביעה אינה כוללת פריט זה בכתב האישום. אולם המצאותה של הרשימה עודדה את האפשרות, כי החשוד היה מעורב בסחר נשק. מקורות מוסמכים בלונדון אמרו, כי השלושה היו מעורבים בסחר חשיש עם צד"ל ורמזו כי השלטונות הישר־אלים העלימו עין ממגעים אלה כדי לאפשר למיליציה הנוצרית לממן את פעולותיה. כאשר פעילותה של הקבוצה חרגה מכללי המשחק המקובלים הוליכו הישראלים לפ־עול למען לכידתה על ידי מסירת מידע על תנועותיה לבריטים לתחו־מם אמור היה החשיש להיות מוברח. החוליה נחשפה אפוא לאחר מעקב אשר נמשך חצי שנה.

מקורו של הסם, שהיה משובח ביותר, היה נמל ג'וניה בלבנון. משם הוא עשה את דרכו לבריטניה בס־פינת מכולה, אשר נשאה את השם "קאלימנוס". לאחר שעגנה בשני נמלים אחרים באירופה. הבלשים וקציני המכס מציינים, כי אנשי החוליה פעלו בשיטות מתוחכמות ביותר ונעזרו בקשר אלחוטי וב־אמצעים. הם ליוו את משאית המכו־לות, בה היו הרהיטים ומתחתם היה חבוי הסם, לאורך כל הדרך מנמל פיליקסטו, לשפילד למנצ'סטר ול־לונדון, והשתמשו בטכניקות מיוחדות כדי להבטיח שלא ייתפסו.

הצלע הרביעית, השותף הבריטי ג'יימס גרינפילד, אף צולם כשהוא מתחבא מאחורי שיח ביורקשייר כדי לוודא שאין מעקב אחר המכולה הנוסעת. במנצ'סטר ערכו שניים מן הישראלים ריצת "ג'וגינג" כדי לש־מור על קשר עין עם הנעשה.

ל"הארץ" נודע כי גרינפילד היה חבר ב"בריגדה הזועמת", ארגון טירור אשר פעל בבריטניה בתחילת שנות ה־70 וטמן פצצות בבתיהם של שרים. הוא נתפס וריצה עונש מאסר ארוך.

במהלך החקירה הנוכחית הסכים גרינפילד לשתף פעולה עם ה"סקו־טלנד יארד", אם יאותו להעניק לו מעמד של עד מדינה. הוא סיפר לב־לשים, כי שניים מתוך שלושת הישראלים עבדו למען ה"מוסד" ברחוב לבנון. נכונותו של גרינפילד להעיד נגד חבריו היא שהביאה את השלושה להודות באשמה.

ראש הממשלה, יצחק שמיר, בעת ראיון שהעניק לטלוויזיה ההונגרית. צילום מגי אילון

אם אתה יודע לקרוא את המפה... תגיע לאזורי חן

בואו לראות - כבר מתחילים
בפיתוח ובהקמת מועדון הספורט
החלה מכירת בית החיטה

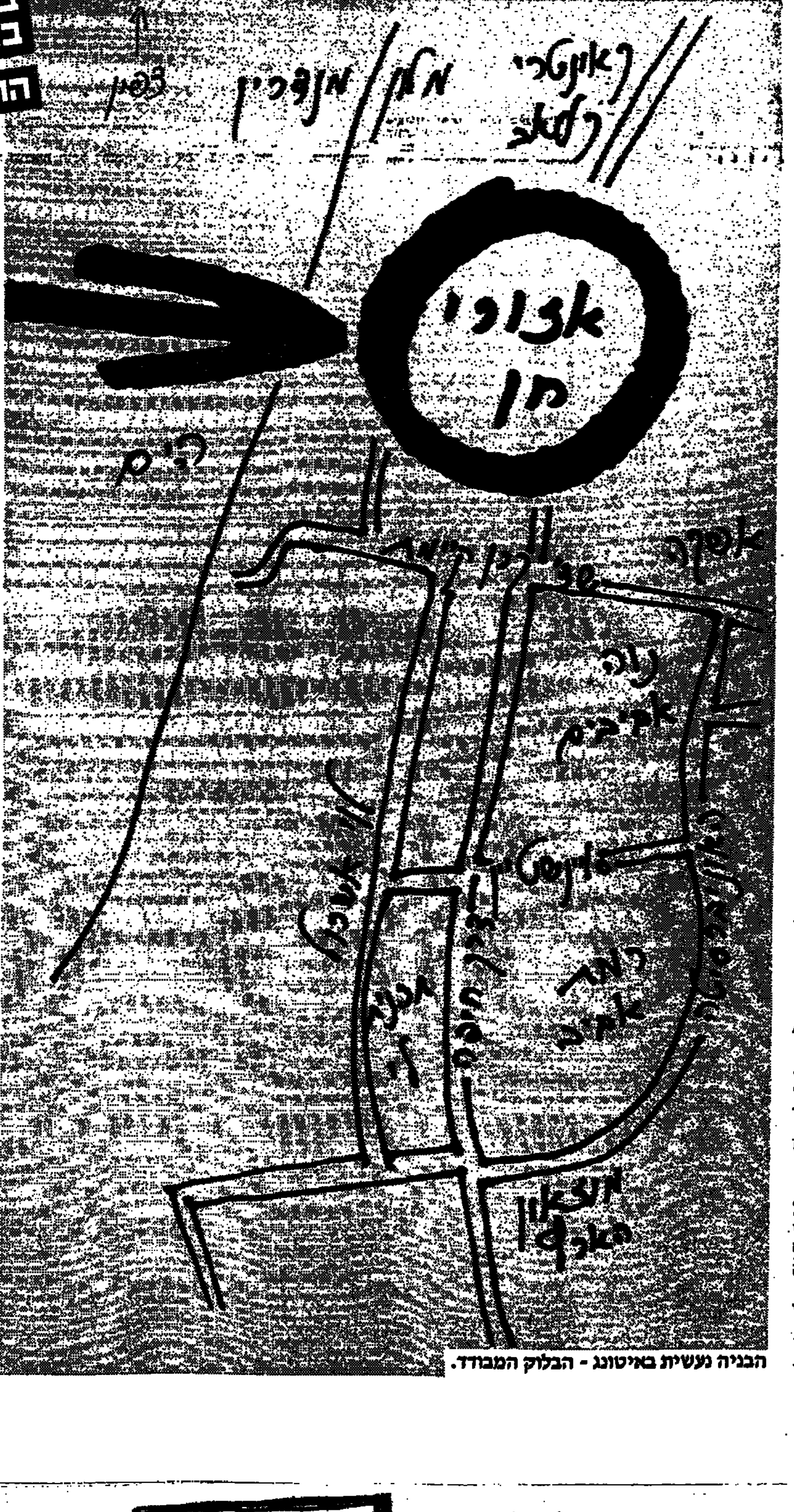

הבניה נעשית באיטונג - הבלוק המבודד.

תסתכל על המפה. אם אתה יודע לקרוא אותה נכון ודאי תגיע בעצמך למסקנה איפה כדאי לקנות היום דירה. זה לא מפתיע שהשכונה הטובה ביותר בישראל הולכת ומוקמת בימים אלה מצפון לשכונות הצפוניות של תל אביב.

"אזורי חן" הצפון החדש של תל אביב, נמצא במקום הטוב ביותר של גוש דן, ומי שמבין את הפוטנציאל הטמון באזור כבר הזדרז להבטיח לעצמו מקום. בין רוכשי הדירות ב"אזורי חן" תוכל למצוא רבים מאילו שהשכילו גם בעבר לקרוא את המפה, וקנו דירה בתוכנית ל, בבלי, רמת אביב, או נווה אביבים.

בעוד כמה שנים, אולי כבר לא תוכל להרשות לעצמך לקנות דירה ב"אזורי חן", כי כמו בכל פרוייקט אחר שאזורים בנתה, מגדל דיזנגוף, מגדלי דוד, גני אפקה - גם כאן המחירים יכולים רק לעלות. בימים אלה החלו עבודות הפיתוח של השכונה, והן כוללות הקמת מרכז ספורט חדיש, בריכת שחיה, מגרשי טניס, סלילת כביש טבעת המקיף את השכונה ומעניק לה צביון מיוחד, רחובות הולנדיים מרוצפים, מגרשי משחקים, מדשאות, מרכז קניות מודרני.

קרא נכון את המפה ותגיע ל"אזורי חן".
אנשי המכירות של אזורים מחכים לך במקום.

אזורים
חברת הבניה של קבוצת כלל

משרד המכירות באתר פתוח לשרותכם: בימים א-ה' בשעות 10.00-18.00, ביום ו' בשעות 10.00-13.00, ביום שבת בשעות 11.00-18.00, טלפונים באתר "אזורי חן": 424915, 425478, 03-425370/1.

משרד מכירות ראשי, רח' דרויאנוב 5, תל־אביב (בפסגי בית כלל) פתוח בימים א'-ה' 08.00-17.00 וביום ו' 08.00-12.00. טלפון: 03-5120388/9.

השכונה הטובה ביותר בישראל
אזורי חן
הצפון החדש של תל-אביב

ספוגל

هكذا عن الاصل

هكذا من الاصل

שערי המניות 7.1.88

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי במקומות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש ש"ח ע"נ
בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה						
אגוד ש	23350	שב				
הספנות 0.1	1500		1659			−1015
הספנות א 0.5	850		175	−8	−0.9	−6
כללי לא בהסדר	16435		99	+145	+0.9	+146
מ.ב.י. 0.5	8100		1215	−55	−0.5	−1008
בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 88						
אידיבי רג 100.0	103250		204	+280	+0.2	+269
אידיבי ב 100.0	102200		102			+70
אידיבי בב א	617600		3			+2
אגוד 0.1	76929		154			−14
דיסקונט ב	135000		11	+800	+0.6	+9
דיסקונט א	131300		538			−438
דיסקונט יה ב	15200		66	−390	−2.5	−76
המזרחי ש	42500		155	+150	+0.4	+319
המזרחי מ	42650		106	+500	+1.2	+647
הפועלים מבב	90005		1.5	−1997	−2.2	−5
הפועלים ש	69080		1960			+753
הפועלים ם	69600		1064			
כללי א 1.0	178900		5	+100	+0.1	+3
כללי יה 7	8560	שב				
כלל 0.1	44480		1338			+565
כלל יה 11	16570		35	+20	+0.1	+111
מימון תמזר 1.0	58950			+150	+0.3	+100
מימון תמזר 5.0	29900			+90	+0.3	+100
בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 89						
אידיבי רג 100.0	124900		51	+50		+34
אידיבי ב 100.0	128210	לב				
אידיבי בב א	773570	לב				
אגוד 1 ש"ח	92950		11	−50	−0.1	−11
דיסקונט ב'	161500	לב				
דיסקונט א'	160600		2	−3000	−1.8	−3
מזרחי ש'	51500		82	+351	+0.7	+1296
מזרחי כ'	32500	לב				
הפועלים ש'	84900		100	−700	−0.8	−96
הפועלים מ'	85700	שב				
כללי א'	217600		1	+2200	+1	+52
בל"ל מטק	53900		319	+300	+0.6	+1276
בנקים למשכנתאות						
אדנים 0.1	27700		10	−100	−0.4	−50
לאומשכנ ש	8850		85			−155
לאומשכנ ם	8961					−4
כרמל ש	6067		450			−421
כרמל יה 1	4420			+170	+4	+165
פת משכ ש	2400		715			−892
משכן ב ש	3950		50			−126
עצמאות 0.1	19190		2	+190	+1	+2
טפחות בכב ש	23801	שב				
טפחות רג ש	23255		40	−1000	−4.1	−56
טפחות יה 2	5475	בח	3	−55	−1	−35
יעטר 1.0	3200		141	−9	−0.5	−90
יעטר 5.0	1855	תב	124	−115	−5.8	−444
בירג 1.0	8116		18	−5	−0.1	−65
מוסדות מימון						
שלמה אש	870		2516	−9	−1	−3416
החקלאות מבנ א	310026	לב				
החקלאות מבנ ג	285000	לב				
לאומי תעש' א ש	12800		75	−200	−1.5	−101
פתוח תעש' מבב	124935	לב				
פת תעש' בב 1	457730	לב				
פת תעש' בב גג	277438	לב				
פת תעש' בב גגג	271438	לב				
פת תעש' בב ד	272995	לב				
פת תעש' בב דד	65036	לב				
מרכז קבלנים 5.0	1065		2200			−97
תיירות בב	218862	לב				
כלל ליסינג 0.1	28130		35			−25
כלל ליסינג 0.5	24500		25			−32
ביטוח						
איילון	126		2184			−2553
איתן	147		2686			+606
אריה 0.1	1700		760	+25	+1.5	+1760
אריה א 0.5	1133		2158			+300
בטוח משנה 0.1	325	תב	253	−22	−6.5	−574
בטוח משנה 0.5	215		3418	−3	−1.4	−8368
מגבה אש	250	שב				
מגבה הש	105.5		10569	+5	+5	+221651
הדר 1.0	172		4650			
הדר 5.0	125		2681	−2	−1.6	−4681
הדר אש סר 2	154		399			
הפניקס 0.1	734		1724	−20	−2.7	−1724
הפניקס 0.5	590	שב				
המגשר-הראל 1.0	5495	שב				
המגשר-הראל 5.0	4500		20	−30	−0.7	−133
מנורה 1.0	1469		245	+70	+5	+788
מנורה 5.0	1020	שב				
סהר ג 1.0	392		3000	+3	+0.8	+980
סקוריטס 0.1	1030		1003			−1003
סה"ש	280		4116	−7	−2.4	−6746
ציון החזקות 1.0	4500		75	−201	−4.5	−95
ציון החזקות 5.0	1301		526			
מסחר						
אינטר גמא 1 ש	932		1246			−633
אינטר גמא 5 ש	629		7465	−6	−0.9	−10521
מגור עדא 1.0	885		2540	−15	−1.8	−2542
מגור עדא אש	404		500			
כלל אש 4	383		9685	−8	−2.1	−98276
כלל אגח 2	166		5216	−1	−0.6	−5216
קריסטל 1.0	935		2475			+1045
רסק 0.1	17002	שב				
רסק 0.5	16660	שב				
שופרסל א 2.0	11800		94	−100	−0.8	−174
שופרסל אש	3889		441	−10	−0.2	−115
שופרסל אגח	108.5		30417	−5	−0.5	−11983
שירותים						
אשמא	373		2811	−3	−0.8	−536
סכבת הספקה 0.1	744		188	−35	−4.5	−724
סכבת הספקה 0.5	260		2186	−6	−2.3	−5106
קרור 0.1	978		2150	−12	−1.2	−2678
קרור 1.0	265		25530			−1101
מתר שרונה 0.1	1820		120	+20	+1.1	+73
מתר שרונה 0.5	1100		5400	+15	+1.4	+3275
מלונות ושירותי תיירות						
גלי זהר 1.0	2401	לב				
גלי זהר 5.0	1659	לב				
מלונות דן 1.0	1800		169			−125
מלונות דן 5.0	1527		430			−430
חוף האלמוג 1.0	8151		377			−145
מלונות הירדן	2920		88			
מחשבים ושירותי מחשבים						
ת.י.ל.ן 1.0	248		5040			−5240
ת.י.ל.ן אפ'	107		7730	−5	−2.3	−10160
ת.י.ל.ן אג"ח	102		14484	−1	−1	−19109
יעבא 1.0	6501		278			+160
מ.ל.ל. 1.0	11455		24	+105	+0.9	+25
מ.ל.ל. 5.0	2585		669	−70	−2.6	−819
ניקוב מחשבים 1	1126		1035	−24	−2.1	−716
ניקוב מחש 5	404		2900	−6	−1.5	−2256
ניקוב אש סר 2	980		2400	−40	−3.9	−2900
חים מחשבים 1.0	706		5310	+22	+3.2	+6387
נדל"ן, בינוי ופיתוח						
אזורים אש	700		4200	−20	−2.8	−5905
אזורים אגח	142		5760	+5	+1.1	+29965
אילון 1.0	509		5504			
אל-רוב 1.0	353			−2	−0.6	−1587
אפריקה 0.1	45100		57	−100	−0.2	−99
אפריקה אש	23000		26	+275	+1.2	+88
ארזים	5600		716	+100	+1.8	+40
אלרון 0.1	2530	תב	1172	−170	−6.5	−225
אלרון 0.5	2001		154			
בנבנייה 1.0	3030		164			
בנבנייה 5.0	2450		44	−1		−176
רסקו 1.0	6200		175			+88
דרור 0.1	209		709	−7	−3.2	−4992
דרור 0.5	168.5		1762			+1775
המשכל 1.0	887	לב				−50
המשכל 5.0	395	לב				+282
חלב 0.1			—	הפסקה	מסחר	—
חלב 0.5			—	הפסקה	מסחר	—
חברה לירושלים	315	שב				
ירושלים אש	102		10517	−5	−4.7	−14847
כנרים 0.1	4215		409			+274
כנרים 0.5	3530		200	−50	−1.4	−200
ישפר 0.1	3700		186			−127
ישראלום 1.0	1271		220			−220
ישרס 10.0	21311		186			+50
כנף פיתוח 1.0	8550		49			−10
לנדי 1.0	8550	בח		−450	−5	−1653
לנדי 5.0	2579		199	−84	−3.2	−965
נתב 1.0	320	לב				
נתב אש 2	164	לב				
נתב אגח	117	לב				
מגורי בניה 1.0	554	לב				
דיסנאל 5.0	190		14406	+5	+1.5	+13987
דיסנאל אש	178		10981			+5821
צור 5.0	1584	תב	2972	+144	+10	+4459
דילה 1.0	1930		2083			−850
לוינשטין 1.0	445	תב	420	−30	−6.3	−925
לוינשטין 5.0	198		15459			−11557
לפשיץ 1.0	391		2457			+163
לפשיץ 5.0	213		12067	−6	−2.7	−21679
לפשיץ אש 1	138		5200	−2	−1.4	−8000
לפשיץ אגח	100		2091	−5	−3.5	−15446
באות אביב 0.5	3610		510	−150	−4	−655
נכסי אזורים	547		2155	−5	−1.4	−5335
סוד החזקות 1.0	756		549	−3	−0.4	−171
סוף 1.0	1256					
פקר הלע סר 1 ש			—	הפסקה	מסחר	—
קיסריה 0.1	4108	בח	268	−457	−10	−898
קיסריה 0.5	1800		227	−80	−4.5	−1349
רמבין 1.0	370		3732			
רמבין 5.0	283		600			−157

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי במקומות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש ש"ח ע"נ
רזבין אפ'	944		200	+40	+4.4	+200
רזבין אג"ח	126		5800	−5	−0.4	−5000
חקלאות						
מטעי הדר 0.1	2520		60	−25	−1	−60
מטעי הדר 0.5	2425		8			−8
מהדרין 0.1	6720		464	−90	−1.3	−567
מהדרין אפ'	3790		95	−60	−1.6	−95
נכסי הדרים 1.0	1710		780			
פריאור 0.5	2401		500			
מזון וטבק						
דובק מב ש	5614		707	−160	−4.2	−1085
דובק מב מ	3700		230			+169
צלכל 1.0	390		1312			+291
צלכל 5.0	345		316			−318
צלכל אגח	103	שב				
מטעי בירה 1.0	33025		12			−18
מטעי בירה 5.0	27800		38			−1
יצהר 1.0	1072			+1	+0.1	+1
יצהר א 5.0	660		1586	−12	−1.8	−2710
יצהר אש 2	355		246	−5	−1.4	−46
בן 1.0	456	בה	902	−43	−9	−972
בן 5.0	346	תב	295	−39	−10.1	−375
מבודסט 1.0	16099			−1		−1
עסיס ב 0.5	344		6578	−5	−1.4	−2836
אבגל שקל 1	2515		650	+25	+1	+372
שמן מבב א	1610		279	−70	−4.2	−260
טכסטיל והלבשה						
ארגז מר 1 ש	504		500	−10	−2	−2000
ארגז אש	520		6452	+18	+3.2	+5927
ארגז אגח	109.5					−5000
אפיס 1.0	547		539			−539
אמגת ברוך 1.0	368		963	−11	−2.9	−963
אמגת ברוך 5.0	245		2839	−13	−5	−2839
ארגז אש	338		250	+8	+2.4	+250
ארגמן רג ש	12020		88	−260	−2.1	−66
דלתא-גליל 1.0	1595		1754	−40	−2.5	−8823
דלתא-גליל א 5.0	1200		2984	−50	−4	−5314
מצויות מאוד 1	1528					
מצויות מאוד 5	820	שב				
ויסלב 1.0	345		2200	+10	+3	+2200
ויסלב 5.0	247		2150	+7	+2.9	+2200
ורדינון 1.0	5210		350			+180
זיקית 1.0	2015		350	+6	+0.5	+240
זיקית 5.0	1590		1000			−280
זיקית אש	759	שב				
טפר	185	תב	6102	−12	−6.1	−9839
טפר אש	108		74	−2	−1.8	−74
לודזיה 0.1	901		183	+19	+2.2	+316
לודזיה 0.4	590		1500	−3	−0.5	−1300
ליבת 1.0	226		1402	−7	−3	−1402
עיט 1.0	374		3638	+2	+0.5	+2312
עיט 5.0	207		8447	+8	+4	+8447
עיט אש	164.5		2967			−1450
עיט אגח	116.5		4274	+1	+0.9	+3035
עסק סריגה 1 ש'	244		3626	+5	+2.1	+2120
עסק אש	127		9504			−3072
פולגת א	1114		1415	−1	−0.1	−896
פוליגון א 0.5	9880	שב				
פרוטר	965		1200			+867
גיבור סברינה	7950		194			+194
מתכת ומוצריה						
אורדן 0.1	7500		151	−280	−2.6	−151
אורדן 0.5	6650		130	−70	−1	−130
אלומית 1.0	6850			−250	−3.5	−30
אלומית 5.0	4970	שב				
כבלים ש	352		4470	−8	−2.2	−4249
כבלים אש	93		6304	−2	−2.1	−2528
כבלים אג"ח	97.5		26000	−1	−1	−51080
כבלים אגח	100.5		4838	+5	+1.5	+3384
חבוף 1.0	630		37	−9	−1.4	−263
חבוף 5.0	565		1370	+10	+2.8	+1120
חבוף אש	3300			+150	+4.8	+115
זיקה 1.0	2895		9.1	−5	−0.2	−0.9
זיקה 5.0	1490		67.2			
קופסאות פח 5.0	3570		195	−39	−1.1	−195
כללי ציון 1.0	2450		339	−100	−3.9	−809
כללי ציון 5.0	1370		1089			−838
קרמי 1.0	239		1075	−2	−0.8	−5075
קרמי 5.0	135.5		3005	−5	−3.2	−5795
נחושתן 0.1	34867		8	+500	+1.5	+28
נחושתן 0.5	13700		8			−8
מקר פלדה 1.0	2140		1639			+1508
קינג 1.0	729		60			+98
קינג 5.0	429		300			−185
קליל 1.0	2715		2855			+1270
קליל 5.0	2241		1105			+1164
קליל אפ'	1160		868			−290
קליל אגח	125		17500			+7100
שלרום 5.0	6820		243			+476
תעשיות לכיש 1.0	785	בח	350	−10	−1.3	−1580
תעשיות לכיש 5.0	443		650	−1	−0.2	−738
חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה						
אלביט 3.0	271500		6			−5
אלקו 0.1	9108	קב		+454	+5	+12
אלקו 0.25 ש	4516		100			−10
אלקו 0.25 ם	4500		85			+85
אלקטרה 0.1	2000		200			−50
אלקטרה א 0.5	1500		1656	−35	−2.3	−2506
אלקטרה אש 5	1040		1937			−1784
אלקטרה אגח 3	150		9000	−1	−0.7	−10135
אורית 1.0	16950		130			
כלל תעש אלק'	2230		2645			−2669
כלל אלקטרוניקה	558		4825	−30	−5.1	−6379
כלל אלק' אש'	97		50237			−4396
ספקטרוניקס 1.0	1355		2628			+582
ספקטרוניקס 5.0	1080		1200			−2122
טיבמנר 1.0	476		1680			+1292
טיבמנר 5.0	449		1700			+1280
ציקלון 1.0	2500		423	+46	+1.9	+356
ציקלון 5.0	1378	בח	288	−30	−2.1	−422
קמבסטון אולד 1.	4611		20	−140	−3	−100
קמבסטון אולד 5.	3075	בח	113	−50	−1.6	−119
תאת 1.0	1150		327	−6	−0.5	−2116
תאת 5.0	541		3137	−1	−0.2	−6593
תדאה	894		4680	−16	−1.8	−6918
מוצרי בניה						
אי.ם. תעשיות 1.	201		31000	−3	−1.5	−36915
אי.ם. אש	706		2050	−15	−2.1	−2360
אי.ם. אגח	134.5		2100	−5	−0.4	−2100
אקרשטיין 1.0	570		1600	+21	+3.8	+1121
אקרשטיין 5.0	360		1850	−4	−1.1	−2568
אקרשטיין אפ'	500		10			−10
אקרשטיין אגח	127.5		17232	+5	+1.2	+144278
אדים בזיס	138		9379	−7	−4.8	−14298
בלוק אש	85		3415	−3	−3.4	−6884
מגדל השק מגש	609		2184	−18	−2.9	−2347
מתקנים ולמבן 1	21668	לב				
מתקנים ולמבן 5	17000	שב				
נכב קרמיקה	488		1105			−775
נכב קרמיקה אש	255		1555			−1317
כימיה, גומי ופלסטיק						
אבן 5.0	1725		1380	−10	−0.6	−3113
אלקטם ב	1885	בח	128	−15	−0.8	−280
גל תעשיות 1.0	410		943	−10	−2.4	−143
גל תעשיות 5.0	290		170			+170
גל אש	127		3000	−6	−4.5	−6715
גל אגח	98	שב				
דשנים 0.1	4680	תב	165	+280	+6.4	+352
דשנים 0.5	1760		398	−10	−0.6	−398
חיפה כימי 10.0	939		1348			−1381
ליפסקי 1.0	2370		96	+20	+0.9	+6
מכתשים 1.0	950	שב				
מכתשים 5.0	626		500	+1	+0.2	+1500
טמ 1.0	23930		32			−21
טמ 5.0	19750		58	−100	−0.5	−58
פריקלאס	598		17700			+8856
פריקלאס אפ'	174		14400	−1	−0.6	−19110
קרים כימיקל 1.0	5230		177			−122
קרים אש	2930		250			+150
קרים אגח	112		5000			
ופא 5.0	5244		196	−70	−1.3	−789
פרופאורס 10.0	61000		104			+67
עץ, נייר ודפוס						
כתר	192		9337			−7987
דפוס 1.0	6040	בח	40	−260	−4.1	−100
דפוס 5.0	3960		83	−40	−1	−77
תבג. 1.0	10800		68			−68
יאה 1.0	1959		396	−1	−0.1	−70
לניר אשקלון 1	895		2175			−1318
מולט ב 0.5	35200		9	−100	−0.3	−14
קרגל	930		6465			−6495
קרגל אפ'	610		1745	−20	−3.2	−2031
רים 0.1	598		1090			−231
רים 0.4	235		1780	−9	−3.7	−1740
חל ב 0.2	20050		179	+10	+0.1	+157
תעשיות שונות						
אורין 1.0	364		2006			−165
אורין 5.0	148.5					+1899
המישה יזד	2820		100			−133
הבולק 1.0	1383	בח	108	−15	−1.1	−739
הבולק 5.0	1219		648	+15	+1.3	+168
השקעות בתעשיה						
כור מב ש	7340		258	−160	−2.1	−258

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי במקומות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש ש"ח ע"נ
תעשיות אש	171.5		19602	−9	−5	−40253
תעשיות אגח	112		4000	−5	−0.4	−786
חברות השקעה						
אמפא ש	6380		40			−40
אי.די.בי. אפ'	3969		1144	−1		−951
אי.די.בי. אג"ח	101		278700	−1	−1	−402563
אלבד ש	1292		1210	+14	+1.1	+65
גולה 1.0	1125	שב				
גולה אש	828					
גולה אגח	107					
דנבר 1.0	495		700	+5	+1	+891
דנבר 5.0	426	שב				
חברה לישראל 5.0	4070		2539			−1453
חלפמן 0.1	116800	שב				
חלפמן 1.0 ש	25400		44			+24
אמפא א 0.5	23550		64			−4
מעלים השק ש	817		2604			−1112
דיסקונט השק אש	999		4529	−10	−1	−1525
דיסקונט השק אגח	108		15346			
מזרחי השק ש	35561		37	−339	−1	−37
מר השקעות 124	12784			+10	+8.1	+80
חירון 1.0	2318		800			−1181
חירון 5.0	889		682	+7	+0.8	+240
יצא ש	13582		120			+116
ירדן א 0.1	1358		511	+50	+3.9	+651
כלל 50.0	1165		723			−643
מגור 0.1	457		100	−14	−3	−680
מגור א 0.5	430	שב				
מגור אש	190		1400			−800
אגח 1	122		2000			−2000
פז השק ש	2770		419			−19
פמה א 0.1			—	הפסקה	מסחר	—
פמה 0.5			—	הפסקה	מסחר	—
פריון ב 2.5	14892		491			+270
קרדן 1.0	128		36565	+4	+3.5	+70746
קרדן 5.0	79		30697			−10233
קרדן אש	60		43690	+8	+5.5	+72590
קרדן אגח	106		25000			
נסחרות במט"ח						
בזית מ	247	תב	500	+21	+9.5	+2800
בנין ב' 5.0	12760	תב	50	+1160	+10	+31.7

רשימה מקבילה

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי במקומות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש ש"ח ע"נ
מסחר שרותים מלונאות מחשבים						
הראל 1.0	1225	לב				
יסקל	250		2800			
קונטרוטים 0.1	1849	תב	1154	+167	+9.9	+2049
קונטרוטים 0.5	400		5000	+10	+2.6	+2401
קונטרוטים אש	131		4022	+5	+4	+9678
קשל 1.0	690	תב	300	−108	−13.5	−370
תבל	266		800			+741
גני הדר	145		5500	−6	−4	−5687
גני הדר אש 1	102		5500			
החיה הישראלית	73.5		7835	+5	+5	+12035
כמם מר 1 ש	2291		42.6	−8	−8.4	−2.4
איכות מושבים	506		673	−10	−1.9	−1770
דנה מיכון 1.0	4500	תב	112	−841	−7	−182
כלל מושבים 1.0	6400	בת	20	+280	+4.6	+34
מגור מושבים 1.0	260	תב	735	−25	−8.8	−736
רשף	457		2200	−5	−1.1	−2300
נדל"ן בינוי חקלאות						
אודן 1.0			—	הפסקה	מסחר	—
אודן 5.0			—	הפסקה	מסחר	—
אמנים 1.0	647	בח	200	−7	−1.1	−50
בן-יקר בת 1.0	3370		50	−100	−2.9	−240
דרוקר 1.0			—	הפסקה	מסחר	—
דרוקר 5.0			—	הפסקה	מסחר	—
עד 1.0	1940		780	+20	+1	+11
רסקו מבכל	2144	בח	114	−100	−4.5	−186
רסקו רג	1622	תב	300	−160	−9	−500
שטרד 5.0	1170		872			
שטרד אש	327		280	−50	−13.3	−200
אגמש	1820		537	−70	−3.7	−973
גולדפרוסט 1.0	1330	בח	75	+15	+1.1	+186
גולדפרוסט 5.0	795		100	−52	−5.9	−560
תעשייה						
מים גליקו			—	מסחר	הפסקה	—
מקס 0.1	3701		22	+1		+28
מקס 0.5	1776		1139			−839
תעש רזמין 1.0	2227		50			−100
אקטמן 5.0	1110	לב				
מרגן 1.0	660	לב				
משובבת סלע	125.5	שב				
מתכת כרום 1.0	100		11880			−13880
מתכת כרום אש	35		16819			
אלקל	101		3004			−403
אלקל אש 2	55		15450	+1	+3.1	+1105
בי-טון 1.0	2522		980			−706
בי-טון 5.0	1565		1001	+55	+2.5	+812
מרקאסכם 1.0	6080	שב				
מרקאסכם 5.0	1848	בח	99	+19	+1	+26
מגלג. 1.0	1155		578	+10	+0.9	+342
מגלג. 5.0	605		300	−20	−3.2	−900
אלוף-טק	210					
וקסטר 1.0	2470	תב	11	−130	−5	−181
נקה כמיקל 1.0	4100		144	+99	+2.5	+212
תגב. 1.0	3500		50	+20	+0.6	+73
תגב. 5.0	2540	תב	123	+170	+7.2	+827
הדר א 5.0	7300		15	−300	−4	−14
אורדע פרינט	789		516			−414
טקסדיה 1.0	3540	תב	1185	+240	+7.5	+1245
נולן	528		437	−5	−0.9	−1587
פז חן	399		1800	+1	+0.3	+785
מאגרי טכנולוגיה	158		8560	−2	−1.3	−2060
השקעה						
אינטקה 0.1	51.5		33751	−5	−1	−8244
איתם	300		2175	+10	+3.5	+4225
איתם אש	105		250			+550
אמיגור בכ'	1020		280	−29	−2.8	−1045
אמיק 1.0	493	לב				−359
אמיק 5.0	280	לב				
ישום החזקות	158		6106	−5	−0.4	−8942
ישום אגח-אש	105		6150			+1540
לגוקו 0.1	1303	לב				
לגוקו 0.5	360	לב				
עד השק ב 0.1	2134	שב				
עד השק ב 0.5	1510	בח	217	+137	+10	+468
חיפושי נפט						
דלק נפט 1	2310		286	−120	−4.9	−296
דלק נפט 5	1455		39	+7	+0.5	+71
דלק חופי אש 2	549	בח	1220	−21	−3.7	−950
פז חיפושי נפט	18650		70	−300	−1.6	−98
יואגל 5.0	390		3590	−9	−2.3	−2852
יואגל אש	113		7425			+1965
מגנ. 1.0	4750		188	−200	−4	−193
מגנ. 5.0	2870	תב	530	−117	−5.4	−827
פרפיל ב 0.5	6500					
נפטא ש	501		5927	−8	−1.6	−10259

משתנים

שם נייר ערך	מה"ל מחזור ערך נקוב	שער קבע מכירות בנקודות	שער מרב בנקודות	שינוי יומי כולל %	מס' עסק כולל בעסקאות
בנק בינלאומי 05	1048	7295	7276	−1.25	5
הסנה ש	50404	245	250	− 2	9
כלל מגר	26185	470	471	−1.67	7
שופרסל ב 10.0	665	9830	9904	−0.75	1
דלק 1 ש	2718	2369	2381	−1.74	6
אפריקה 1.0	101	35501	35862	−1.5	1
אזורים 1.0	11630	1052	1040	−1.99	8
נכסים ובנין	1216	2765	2770	−1.5	3
הכשרת הישוב	112	60486	60553	−1.25	5
כלל מלון	9187	842	849	−1.06	5
עלית	168	13765	13870	−1.5	2
פולגת ב 4	3131	714	721	−2.46	3
קופסאות פח 1.0	250	3971	3971	−1.49	
אלרון 5.0	25	219308	219855	0.25	8
מבע ש	1067	8648	8670	−0.25	13
ים המלח	2610	2670	2670	− 1	3
מחשבים 10.0	4751	887	900	−1.44	1
ממגל נד 10.0	19	308545	309318	−0.25	7
מבנית ב 0.1	51	15873	15873	−0.5	
כלל תעש' 1.0	97922	240	241	−1.64	10
אידיבי פתוח 2.0	673	7482	7482	− 2	4
אלרן ש	2140	946	949	−1.77	1
חברה לישראל 1.0	6867	4552	4445	0.51	27
דיסקונט השק ש	12466	2881	2884	−0.24	25
כלל 10.0	3445	1273	1269	−1.67	4

שערים בין־בנקאיים

אתמול, צהריים, 7.1.1988 באירופה

מסירה מידית (ספוט)

1.8120/1.8130	$ ארצות הברית	לי"ש שטרלינג
1.6405/1.6415	מרקים גרמניים	לי$ ארה"ב
1.8489/1.8499	גולדנים הולנדיים	"
1.3370/1.3380	פרנקים שוויצריים	"
34.31/34.55	פרנקים בלגיים	"
1209.00/5.5550	פרנקים צרפתיים	"
1209.00/1210.00	לירטות איטלקיות	"
128.50/128.60	יינים יפאניים	"
1.3466/1.3471	$ ארצות הברית	ליס.ד.ר.

שער הזהב 483.95 $ ארה"ב אונקיה לחודש פיקסינג

מסירה עתידית (פורוורד)

	לי"ש/$	פר"ש/$	מרק/$
1 ח'	1.8095/1.8106	1.3315/1.3327	1.6352/1.6364
3 ח'	1.8049/1.8062	1.3221/1.3236	1.6244/1.6257
6 ח'	1.7985/1.8000	1.3086/1.3106	1.6087/1.6102

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

שף נאמנות
בטחה כלל
ניהול תיקי השקעות, ניהול קרנות נאמנות וניהול קופות גמל.

גלגל הבורסה / יהודה שרוני

נמשכים הירידות

שבוע המסחר הראשון של 1988 בבורסה הסתיים אתמול במגמת התחזקות ההיצעים וירידות השע־רים. השבוע, שהחל באווירה אופטי־מית משהו, הסתיים באווירה פסימית לחלוטין. הסיבה להמשך הירידות נעוצה בעיקר בחששות השוררים באולמות המסחר מפני המלצות "ועדת ששינסקי" בתחום המיסוי על רווחי הון. סיבה נוספת לחוסר העניין הן שבירת הציפיות לפיחות חד פעמי גבוה של השקל, בעקבות שורת הפיחותים שהיו בשלושת הי־מים האחרונים, וכן הורדת פרופיל מצד קבוצת כלל, שגילתה עד סוף 1987 פעילות ערה למדי בשוק המניות. הגורם העיקרי הפעיל לפי שעה בשוק היא קבוצת בנק הפוע־לים, שאליה מצטרפים מעת לעת קרנות "לאומי פיא" ו"אילנות דיס־קונט". קרנות הפועלים מגדילות את אחזקותיהן בניירות ערך בעלי סחירות נמוכה ובינונית, במשך מספר שבועות. בניירות הערך דלי הסחירות, במיוחד באלה הנכללים במסגרת "הרשימה המקבילה," ממשיכים לגלות מנהלי התיקים פעילות ערה. מאידך, פעילותה במשתנים נעשית בפרופיל נמוך יותר. ככלל, הפעילות במשתנים דעכה בימים האחרונים, והדבר בא לידי ביטוי בירידה משמעותית בהיקף מחזורי המסחר. בבורסה תוהים ומרגישים את הרמה הכלכ־לית הנמוכה יחסית לרכישה של ניירות ערך רבים, ומקווים כי השינויים בסדרי המסחר שיכנסו לתוקף ביום א', יביאו לשיפור האווירה. עם זאת, הכל תמימי דעים כי ללא הצטרפות הציבור הרחב למעגל המשקיעים, כל שינוי במג־מה יהיה זמני בלבד.

ביקושים לבנקאיות

המשך הפיחות של השקל לעומת הדולר, הביא להמשך מגמת הרכי־שות של הבנקאיות. הביקוש הכולל הסתכם ב־3.1 מיליון שקל

	מדד יומי	שינוי ב־%
מדד מניות כללי	100.65	−0.27
כללי ללא בנקים	99.49	−0.76
מדד אג"ח כללי	100.72	0.03
אג"ח צמוד מדד	100.64	−0.02
אג"ח צמוד מט"ח	101.91	0.57

כשביקושים גדולים במיוחד נרשמו למניות המזרחי הבנק לאומי. הנפ־דות בשנת 1989. בבורסה גורסים כי המשך התחזקות הדולר בשוקי העולם, ימנע את הצורך בפיחות חד פעמי נוסף של השקל לעומת הדולר. היצע למניות בנק הספנות 0.1 אשר אינה נסחרת במסגרת ההסדר, נקלט במהירות וללא שינוי שער.

תשואה שנתית דולרית ב־%	פדיון אוק' 88	פדיון אוק' 89
בל"ל 0.1	12.43	8.60
הפועלים ש	12.67	8.97
אי.די.בי. רג	12.16	9.00
דיסקונט א	12.65	8.56
המזרחי ש	12.10	8.87

עיסקה גדולה בברימן

במניות ברימן בוצעה אתמול עיסקה גדולה מחוץ לבורסה, שבמס־גרתה הועברה חבילת מניות החברה בתמורה כספית של 400 אלף שקל. נודע כי הרקע לעיסקה הם התפתחויות עיסקיות הצפויות בי־מים הקרובים להתרחש בחברה, בנוסף לתכניות גיוס ההון שעליהם מסרה החברה בשבוע שעבר. היצע בינוני בהיקף למניה בת 1 שקל, נוסף במהירות וללא שינוי שער.

ביקושים ללא שינוי

חלק מניירות הערך שנרשמו להם ביקושים בימים האחרונים, ספגו אתמול היצעים, שנקלטו בירידות שערים. כך היה למשל במניות תאת 5, תדאה ועוד. ביקושים לניירות ערך בעלי איכות כלכלית סבירה כמו קליל, קריסטל, מישנאל ועוד, סופקו במהירות וללא שינוי שער. היצע במשולם לוינשטיין 5 נקלט ללא שינוי שער.

פועלים רוצה לקנות פריגור

מניית פריגור היתה אחת הדוגמאות לניירות הערך שלהם נרשמו ביקו־שים, שסופקו במהירות וללא שינוי. ואולם, בניגוד לאחרות, מנהלי קרנות בנק הפועלים הבהירו כי הם מוכנים לקנות 1000 ע.נ. נוספים של מניות החברה. הצעת בנק הפוע־לים נענתה רק באופן חלקי.

ירידות בדלתא לגרות ההנפקה

למניות דלתא גליל נרשמו אתמול היצעים, חרף הודעת החברה מאתמול על גיוס הון של 10 מיליון דולר. המניה בת 1 שקל ירדה ב־2.5 אחוזים, והמניה בת 5 שקלים ירדה ב־4 אחוזים. יש לציין כי מניות החברה נסחרות כעת הרבה מתחת לשיא שווי השוק שבהן נסחרות לקראת סוף אפריל 87 (70 מיליון דולר).

מוכרים אג"ח ארוכות מועד

מגמת ההיצעים לאיגרות חוב ארוכות מועד מסוג גליל, נמשכה גם אתמול. מצד שני, באגרות החוב הקצרות נרשמו בדרך כלל ביקו־שים. בסיכום יום המסחר, לאיגרות החוב נרשם ביקוש כולל של 4 מי־ליון שקל, שסופק בתנודות קלות. בנק ישראל גייס אתמול 20 מיליון שקל באיגרות חוב מסוג שג"א, שהנפקה במיוחד עבור תכניות החסכון.

גידול של 55 אחוז בקרנות הבינלאומי

נכסי קרנות הבנק הבינלאומי גדלו במהלך 1987 ב־55 אחוזים, ושוויים כעת 153 מיליון שקל. נתח השוק של קרנות הבנק גדל באותה תקופה ב־16 אחוז. כל קרנות הבנק נתנו תשואה ריאלית למשקיעים, זו השנה השלישית ברציפות.

הסידרה	ימים לפדיון	שער	תשואה שנתית
128	5	99.81	15.20
138	12	99.52	15.60
148	19	99.25	15.60
218	26	98.98	15.40
228	33	98.72	15.35
238	40	98.42	15.60
248	47	98.11	16.00
318	54	97.83	15.95
328	61	97.51	16.30
338	68	97.18	16.60
348	75	96.86	16.80
358	82	96.55	16.90
418	89	96.26	16.90
428	96	95.97	16.95
438	103	95.67	17.00
448	110	95.37	17.05
518	117	95.05	17.15
528	124	94.76	17.15
538	131	94.41	17.40
548	138	94.08	17.50

הודעות בורסה

● פיריון חתמה על הסכם עם בלידסייר שעל פיו תרכוש פיריון 29 אלף ע.נ. מניות בנות 1 שקל ו־1800 ע.נ. מניות בנות 5 שקל של החברה לישראל בתמורה כספית של חצי מיליון דולר. ביום 3.1.88 רכשה פיריון את המניות הללו.

● אביגדור קלנר נבחר למנכ"ל אוחים וצורף לדירקטוריון החברה.

כלבוטק פסק:
חומוס פיקי מעולה!
להשיג ברשת קו־אופ, מעדניות ומסעדות מובחרות.

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי היומי אחוזים
אב	5535.59	5509.78	−20.91	−0.38
אבקה	498.59	488.87	−2.26	−0.46
אגוז	263.74	258.77	−0.02	−0.01
אגם	103.89	101.87	−0.05	−0.05
אדיר	1770.36	1737.21	−1.13	−0.07
אודם	185.87	182.27	−1.53	−0.83
אופיר	161.84	158.79	0.12	0.08
אור	434.08	425.01	0.68	0.16
אוריון	139.90	137.16	−0.04	−0.03
אורלי	291.37	289.22	−0.07	−0.02
אורן	829.51	813.48	−1.18	−0.14
אייל	5280.31	5178.38	−16.02	−0.31
איריס	5562.58	5440.80	−14.51	−0.27
איתן	784.67	774.91	−0.83	−0.11
אלון	649.19	636.09	0.56	0.09
אלמוג	688.48	680.08	−0.56	−0.08
אנליסט	103.19	100.75	−0.30	−0.30
אצ"ח	101.13	100.28	0.06	0.06
מניות	103.26	100.77	−0.62	−0.61
ארז	353.05	348.83	−2.25	−0.64
אש	161.20	157.65	−1.50	−0.94
אשל	190.49	186.78	0.01	0.01
אתגר	98.54	97.38	−0.62	−0.63
אתרוג	258.54	256.07	−0.10	−0.04
ברולה	177.44	174.04	−1.00	−0.57
ברוש	547.61	537.10	−2.07	−0.38
ברק	513.25	503.06	−2.03	−0.40
בכבתי	315.12	312.86	0.54	0.17
גביש	1585.83	1556.11	−2.84	−0.18
גבע	115.98	114.27	0.20	0.18
גורן	455.87	450.62	−0.52	−0.12
גיא	104.61	103.06	0.13	0.13
גיל	3481.03	3414.01	−11.71	−0.34
גלית	647.27	639.57	0.36	0.06
דובדבן	372.91	369.27	−1.28	−0.35
דוכיפת	519.96	513.59	−1.48	−0.29
דולב	250.73	245.63	0.13	0.05
דורון	1576.72	1546.58	−1.49	−0.10
דותן	270.60	265.51	0.20	0.08
דליה	618.04	607.57	−2.69	−0.44
דרור	359.08	352.56	−1.22	−0.34
דקל	409.89	402.21	−2.89	−0.71
הדס	415.01	411.30	−1.63	−0.39
הילה	414.73	411.93	−0.51	−0.12
ורד	566.11	556.60	−1.97	−0.35
זהבית	2658.77	2593.35	−34.76	−1.32
זוהר	109.94	108.31	0.12	0.11
זיו	136.10	134.09	0.29	0.22
זמיר	517.22	510.93	−3.48	−0.68
חוחית	163.01	160.82	0.58	0.36
חליפין	144.10	143.48	0.16	0.11
חלמיש	217.20	215.74	0.12	0.06
חן	150.16	149.86	−0.07	−0.05
טופז	115.40	112.96	0.29	0.26
טל	6573.92	6520.21	−11.06	−0.17
יובל	463.44	457.91	−0.69	−0.15
יהלום	185.34	181.84	−1.29	−0.70
יסודות	399.63	395.99	−1.56	−0.39
יערה	450.09	444.76	−0.01	−0.00
כוכב	345.88	341.72	−2.02	−0.59
כחל	134.12	132.47	0.03	0.02
כלנית	680.92	669.28	−3.34	−0.50
כספית	264.85	262.90	−0.37	−0.14
כרמל	150.97	148.55	−0.21	−0.14
כתר	1250.21	1232.59	−1.08	−0.09
להב	5013.16	4916.96	−16.98	−0.34
למשקיע	128.44	126.92	0.06	0.05
לפיד	411.27	403.23	−2.01	−0.50
לקט	1926.17	1888.13	0.48	0.03
לשם	377.25	374.79	−0.07	−0.02
מגור	1372.88	1346.71	2.49	0.19
מבטח	3975.75	3940.80	4.00	0.10
מגד	257.07	253.38	1.45	0.58
מגוון	3792.49	3758.37	0.20	0.01
מור	1815.15	1789.26	−10.73	−0.60
מורן	907.13	898.77	−0.78	−0.89
מטח	26165.50	25764.25	18.84	0.07
מיטר	1038.68	1018.78	1.15	0.11
משוף	4796.26	4705.86	−8.17	−0.17
מעיין	773.52	759.15	0.80	0.11
מסלה	384.08	381.62	0.30	0.08
מרגלית	106.71	104.67	−0.55	−0.52
מרווה	125.37	124.86	0.06	0.05
מרום	1358.42	1333.04	1.79	0.13
נגה	150.36	148.13	−0.04	−0.03
נחשול	311.22	309.15	−2.30	−0.74
נטף	512.42	504.47	−2.14	−0.42
נילי	161.64	159.29	−0.66	−0.41
סביון	701.18	689.22	−3.62	−0.52
סגולה	141.27	138.49	0.21	0.15
סלע	372.76	370.34	0.31	0.08
סנונית	536.64	530.07	−0.11	−0.02
סער	404.07	399.42	−1.52	−0.38
ספיר	177.25	176.80	−0.16	−0.09
עופר	385.05	380.64	−1.37	−0.36
עידית	802.13	796.65	−1.72	−0.22
עירן	496.02	488.79	−0.06	−0.01
ענבר	114.89	112.50	0.38	0.34
עתר	2627.52	2607.17	−8.72	−0.33
עפרוני	503.65	497.53	−0.39	−0.08
ערמון	133.90	131.42	0.10	0.08
פאר	1698.45	1666.24	−6.54	−0.39
צבר	559.02	552.02	0.14	0.03
צופית	501.38	495.23	−0.61	−0.12
צוק	126.44	126.14	0.09	0.07
צמד	1136.98	1114.65	1.54	0.14
צפורה	555.11	547.12	−1.72	−0.31
צרית	147.28	144.47	0.09	0.06
קלע	176.40	175.52	−0.64	−0.36
קשת	104.51	103.25	−0.11	−0.11
רננה	19760.96	19601.46	−77.43	−0.39
רימון	133.30	133.09	−0.21	−0.16
רקפת	915.81	900.27	−4.92	−0.54
רשף	420.79	415.35	0.60	0.14
שביט	457.74	452.23	−0.61	−0.13
שחם	347.69	344.59	−0.07	−0.02
שחף	104.06	102.79	0.02	0.02
שירה	465.48	460.49	−1.88	−0.28
שיטה	412.99	405.24	−0.46	−0.11
שניר	788.39	777.20	−4.78	−0.61
שקמה	847.46	827.02	−7.64	−0.92
שקד	189.26	185.60	0.15	0.08
תאנה	262.72	260.27	−0.65	−0.25
תדהר	551.13	548.39	−2.52	−0.46
תירוש	550.76	544.20	0.62	0.11
תנופה	105.43	103.42	−0.01	−0.01
תמר	249.89	245.12	0.48	0.20
תפוח	201.22	199.86	−0.04	−0.02
תרשיש	116.30	114.14	−0.25	−0.22
תשורה	540.28	535.91	−0.17	−0.03

שערי אגרות החוב

4.25% שג"א

סדרה	שער	שינוי באחוזים
4101	399.1	−0.5
4102	161.4	−0.6
4103	155.1	−0.5
4104	150.3	−0.5
4301	150.3	−0.5
4302	143.2	+0.9
4303	142.3	+0.9
4304	140.2	+0.9
4105	125.4	−−
4106	122.5	+0.1
4107	118.7	+0.1
4108	116.6	−−
4109	115.2	−0.1
4110	115.1	−−
4201	140.1	−0.5
4204	134.3	−0.2
4205	131.9	−0.2
4206	129.9	−−
4207	129.6	−0.1
4208	128	−−
4209	125.3	−−
4210	122.1	−0.1
4211	118.5	−0.1
4212	115.7	+0.1
4213	112.9	−−

3% מלווה מדינה (הצמדה 100%)

סדרה	שער	שינוי
3601	43962	+395
3602	40537	+365
3603	37735	+351
3604	33282	−247
3605	30380	−233
3606	28621	−226
3607	26803	+234
3608	25369	+226
3609	24642	+222
3610	22034	+10
3611	21285	+10
3612	20666	+9
3613	19612	+118
3614	18832	+116
3615	17389	+110
3616	16540	+7
3617	14891	+7
3618	14210	+7
3619	13095	−195
3620	12339	+5
3621	11960	+355
3622	10719	+76
3623	10118	+4
3624	9599	+4
3625	8744	+77
3626	8132	+4
3627	7345	+4
3628	6908	+49
3629	6474	+46
3630	6123	+45
3631	5617	−24
3632	5290	−23
3633	5098	−22
3634	4582	−5
3635	4336	−4
3636	4178	−5
3637	3867	−12
3638	3601	−12
3639	3298	−11
3640	2722	−17
3641	2360	−15
3642	2109	−1
3643	1831	−1
3644	1635	−47
3645	1505	−42

גליל 4.25%

סדרה	שער	שינוי
3701	1235	−27
3702	948.1	−6.1
3703	845.8	−7
3704	724.6	−6.1
3751	389.1	+4.8
3752	152.5	−2.8
3753	146.4	−2.7
3901	141.3	−0.2
3902	134.6	−0.2
3903	133.6	−0.2
3904	131.5	−0.3
3754	153	−0.5
3755	152	−0.5
3756	127.5	−0.2
3757	125.1	−0.2
3758	125.4	−−
3759	123.1	+0.1
3760	121.4	−−
3761	118.8	−−
3762	115.8	+0.1
3763	112.2	−−
3764	109.7	+0.1
3765	107	−−
3766	106.8	+0.1
3791	112.7	−3.2
3792	110.7	−3.2
3826	137.1	−1.1
3827	134.6	−1
3828	130	−1
3829	127.5	−1.1
3830	124.6	−1
3831	124.2	−1.1
3832	122.6	−1
3833	119.9	−1.1
3834	116.8	−1

4%, 6%, 7% פיתוח (הצמדה 80%)

סדרה	שער	שינוי
3521	172100	+ 400
3522	164600	− 1000
3523	155700	− 1300
3524	156400	+ 300
3525	153800	− −
3526	153300	+ 200
3527	150200	− −
3528	146000	− −
3529	145800	− −
3530	142400	− −
3531	144900	− −
3532	138240	− −
3533	138300	− −
3534	131400	− −
3535	130000	− −
3536	130130	− −
3537	132250	+ 1500
3538	122400	− −
3539	122990	− −
3548	122990	− −
3541	117450	− 700
3542	119700	− 300
3543	111800	− −
3544	112200	− −
3545	109001	+ 361
3546	115450	− 600
3547	115710	− −
3548	114800	− −
3549	108750	− −
3550	108680	+ 250
3551	108400	− 100
3552	99180	+ 200
3553	98900	− 300
3554	99700	− −
3555	99200	− −
3556	94500	− −
3557	94900	− 300
3558	94440	− −
3559	91850	− −
3560	87000	+ 700
3561	86201	+ 101
3571	86200	− −
3572	87200	+ 400
3573	86950	− −
3574	79800	+ 300
3575	80321	− 176
3576	80154	− 178
3579	74143	− 176
3577	80144	+ 34
3578	74082	+ 31
3580	69579	+ 900
3581	65421	+ 860
3582	58632	+ 831
3583	54094	− 31
3584	51542	− 32
3585	51041	− 31
3586	46550	+ 19
3588	46569	+ 19
3589	42526	+ 18
3587	46875	+ 721
3591	42811	+ 682
3592	42776	+ 683
3593	42724	+ 685
3590	42033	+ 18
3595	40129	+ 16
3594	40494	+ 17

5% מלווה פיתוח (בדירה כפולה)

סדרה	שער	שינוי
2001	168500	+ 100
2002	168200	+ 200
2003	164800	− −
2004	164500	− −
2005	155100	− −
2006	154100	+ 1500
2007	151400	− −
2008	149600	− −
2009	151500	+ 800
2010	150400	+ 200
2011	147801	− −
2012	146600	− −
2013	146801	+ 200
2014	143300	+ 300
2015	143800	+ 1500
2016	144000	+ 300
2017	139800	− −
2018	140300	+ 200
2019	139000	+ 200
2020	135000	+ 200
2021	135900	+ 200
2022	129800	− −
2023	128610	− −
2024	120700	− −
2025	120900	− 100
2026	121500	− −
2027	115801	− −
2028	116900	− −
2029	111300	− −
2030	111100	− −
2031	107257	− −
2032	111300	+ 300
2033	104660	− −
2034	106498	− 2
2035	96900	− −
2036	96700	+ 300
2037	92910	− −
2038	92800	+ 200
2039	87400	+ 200
2040	89500	− 300
2041	85100	− −
2051	83700	+ 300
2052	77810	− 2000
2053	78139	− 270
2855	72265	− 266
2054	78951	+ 2209
2056	75488	+ 2157
2057	68465	+ 27
2059	62385	+ 25
2058	74345	+ 9
2060	69332	+ 8
2061	46285	+ 17
2062	42341	+ 15
2063	40485	+ 15

צמודות זהב

סדרה	שער	שינוי
5 יהר	129.7	− −

רמון

סדרה	שער	שינוי
7006	194.8	+0.8
7007	181.4	+0.8
7008	172.5	+0.7
7009	169.3	+0.7
7010	158.5	+0.7
7011	149.8	+0.7
7012	144.5	+0.6
7013	139.7	+ 2
7014	118.8	+0.4
7015	101.8	+0.4
7016	101.1	+0.4
7017	100.3	+0.4
7018	100.1	+0.4
7019	100.6	+0.5
7020	100.4	+0.5
7021	99.4	+0.4
7201	98	+ 1

גלבוע

סדרה	שער	שינוי
6101	13993	+ 154
6102	8208	+ 37
6103	7340	+ 35
6104	6808	+ 30
6105	6465	+ 29
6106	6167	+ 12
6107	5929	+ 10
6108	4320	+ 18
6109	4111	+ 17
6110	4060	+ 18
6111	3349	+ 14
6112	3253	+ 14
6113	2220	+ 10
6151	859.1	+22.1
6152	823.5	+21.2
6153	706.7	+7.4
6154	694.6	+7.3
6155	454.5	+2.1
6156	369.5	+0.5
6157	273.6	+1.2
6158	258.9	+1.2
6159	224.4	+ 1
6160	204.6	+0.3
6161	197.5	+8.2
6162	179.1	+1.1
6163	172.5	+4.2
6164	166.1	+4.1
6165	151.8	+1.1
6166	146.5	+4.4
6167	142.9	+4.3
6168	148.5	+4.2
6169	151.4	+3.2
6170	122.3	+0.6
6171	88.6	+1.6
6172	87.4	+1.5
6881	95	+0.4

100% מט"ח

נייר	שער	שינוי
אל אופ	1577	− −
אלבים	223	− −
אלתא	1268	+ 36
אלסינט	2490	+ 10
פאיסקס	1126	− 5
תור 84	108	+1.5
תור 85	391	− −
זב חש	270	− 4
דיס חש	187.3	−0.3
כור	158	+2.5
כלל	460	− −
מ'צב ד	179	− −
מ'צב מ	239.2	− −
מ'צב '	268	− −
רון	149.5	− 1
טל בנ	175.8	− −
היקש	267.5	−2.5

מדד/מט"ח

נייר	שער	שינוי
בל.ת.	151.2	− −
דיס חש	155.5	−1.5
כור	145.8	− 1
כלל	185.4	− −
מ. דיס	150.4	− −
מטמ מ	151	−0.1
מטמ מ	145.8	+1.2
מטמ מ	140.8	− −
לאומי	141.6	+1.3

קבלת מודעות
מ־08.00 עד 21.00
אשראי מיוחד!!!
החיוב ב־2 למרץ 1988
טלפון: 03-734555, 03-738707

לשכת ההוצאה לפועל בתל־אביב
תיק ההוצאה לפועל מס' 0137757863

בענין גלי זהר חברה לתיירות ומרפא בע"מ

הזמנה להגיש הצעות

1. מוזמנות בזה הצעות לרכישת חבילת מניות בחברת גלי זהר חברה לתיירות ומרפא בע"מ (להלן – "החברה"), והמוחזקות ע"י הח"מ ככונס נכסים ואשר כמפורט להלן:
א. 6860 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ. כ"א, רשומות על שם.
ב. 1375 מניות רגילות בנות 5 ש"ח ע.נ. כ"א, רשומות על שם.
ג. חבילת המניות הנ"ל מהווה 10% מההון המונפק והנפרע של החברה ומקנה לבעליה 10% מזכויות ההצבעה בה.
ד. החברה היא חברה ציבורית אשר מניותיה נסחרות בבורסה בתל־אביב.
2. אין הח"מ מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא. המכר כפוף לאישור ראש ההוצלפ בתל־אביב־יפו.
3. הצעות לרכישה בכתב, בצרוף ערבות בנקאית בגובה 5% מההצעה, לפקודת הח"מ, יש להגיש למשרדו של צבי תוברס עו"ד, רח' דניאל פריש 3, תל־אביב, לא יאוחר מאשר עד יום 5/2/88.
4. פרטים נוספים ניתן לקבל אצל הח"מ בטלפון 03־255433

צבי תוברס, עו"ד
כונס הנכסים של המניות

בבריה"מ הוחלט לא לקרוא עיר פרבר וכיכר על שם ברז'נייב

הוחזרו השמות המקוריים למרכז התעשייתי על גדות הוולגה, רובע מוסקוואי, וכיכר בלנינגראד

מוסקווה (ע"ר). ההנהגה הסובייטית נקטה צעדים נוספים כדי להוריד את ליאוניד ברז'נייב מגדולתו.

סוכנות הידיעות הסובייטית הרשמית "טאס" מסרה שלשום, כי הוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית, נשיאות הסובייטים העליון והקבינט החליטו שלא לקרוא עיר, פרבר של מוסקווה וכיכר גדולה בלנינגרד על שמו של המנהיג הסובייטי המנוח.

עוד נאמר בהודעה, כי שלושת הגופים, "החליטו לאחר מותו של ברז'נייב ב־1982 על שורה של צעדים שנועדו להנציח את זכרו, ביטלו את הטקסים תוך היענות להצעות שהתקבלו מהציבור".

בעקבות החלטה זו הוחזרו השמות המקוריים למרכז התעשייתי על גדות הנהר וולגה, לרובע צ'רידמושקי של מוסקווה ולכיכר קרסנוגוורדייסקאיה בלנינגראד.

יצויין כי תושבי רובע צ'רידמושקי, שפירושו עצי דובדבנים, רגזו מאד על ההחלטה שנתקבלה בשעתו לקרוא לרובע בשמו של ברז'נייב, מאחר שהם מאשימים אותו באחריות למחסור החריף במזון בבריה"מ בשנות ה־1970.

לא ברור לפי שעה אם יבוטלו החלטות אחרות שנתקבלו להנצחת שמו של ברז'נייב, כמו הענקת שמו של המנהיג הסובייטי למרכז אימונים, לאקדמיה צבאית, לשוברת קרח אטומית, לתחנת כח, לדיביזיית טנקים לחוות ולבתי חרושת שונים ברחבי בריה"מ.

בשבועיים האחרונים השמיעו אנשי רוח רוסים רבים את הדרישה להחזרת השמות ההיסטוריים של ערים במדינה. כמה מהם טענו, כי יש להחזיר את השם המקורי לטבר, אחת הערים העתיקות ביותר ברוסיה. שמה של העיר שונה בשעתו לקאלינין, מי שהיה נשיא בריה"מ.

סערה באוסטרליה: הממשלה מבקשת לטבוח מיליוני קנגורו

סידני (ע"ר). יותר משלושה מיליוני קנגורו עלולים ליהרג השנה באוסטרליה, למרות מערכה המתנהלת שם ומעבר לים נגד הטבח השנתי, מסרו אתמול ארגוני צער בעלי חיים.

ארגון אחד כבר פרש מוועדה מייעצת שנתמנתה על ידי הממשלה, ואשר המליצה להרוג השנה בין 3.1 ו־3.5 מיליון קנגורו.

האגודה המלכותית נגד צער בעלי חיים הבריזה, כי מכסה זו חורגת בהרבה מהמצטרך הממשי להגביל את מספר החיות, שהן הסמל המפורסם ביותר של אוסטרליה.

השר לענייני איכות הסביבה, גרהם ריצ'ארדסון, עדיין לא אישר את הצעתה של הוועדה המייעצת הלאומית לענייני הקנגורו, אך הנושא גרם לקרע בין 11 חברי הוועדה.

השלטונות מחסלים כל שנה מיליוני חיות, משום שהן פוגעות בחקלאות, וציידים צדים אותן כדי לזכות בעור ובבשר שלהם.

מעריכים כי באוסטרליה בס"ה יותר מ־20 מיליון קנגורו מ־10 מינים, לעומת 16 מיליון בני אדם ביבשת רחבת ידיים זו.

יצויין כי הפרלמנט האירופי הטיל הגבלות על יבוא של מוצרי קנגורו.

השחקן טרבור הווארד (71) מת משפעת, דלקת סימפונות וצהבת

לונדון (ע"ר). השחקן הבריטי טרבור הווארד, שהתפרסם בעיצוב תפקידים קשוחים בסרטים כגון "האדם השלישי", "המרד על הבאונטי" ו"ראיין", נפטר אתמול לאחר מחלה קצרה, בגיל 71.

הווארד קיבל את הכשרתו כשחקן בתיאטרון השקספירי. אולם הוא עבר לעולם הסרטים, שם יצאו לו מוניטין על תפקידו בסרט "המרד על הבאונטי", שבו הופיע לצידו של מארלון בראנדו.

בשנות החמישים והששים הפך לאחד השחקנים הידועים ביותר של בריטניה.

טרבור הווארד

בעצבו דמויות של חיילים קשוחים, נעזר הווארד בנסיון החיים שלו. במלחמת העולם השניה ביצע 22 צניחות, ונטל חלק בחזיתות מוטסות בנורווגיה ובסיציליה, ואף זכה באותות כבוד רבים.

הוא פרש מן הצבא ב־1943 לאחר שנפצע קשה, וחזר אל הבימה. תוך זמן קצר החל בעלייתו בקולנוע, והפך לכוכב ידוע ברחבי העולם.

לפני כשלושה שבועות חלה הווארד בשפעת, ולפני שבועיים אושפז עקב סיבוכים שכללו דלקת סימפונות. מחלתו החמירה עקב צהבת.

סעודיה מחלקת מזון בשווי 10 מיליון ד' לעניי לבנון

ביירות (ע"ר). מאות מתנדבים התחילו אתמול לחלק מזון בשווי של 10 מיליון דולר, שנתרם על ידי פאהד מלך סעודיה, ללבנונים נזקקים. משאיות עמוסות בחבילות של אבקת חלב, סוכר, קמח, שעועית ותמאה סובבו בשכונות ביירות, כדי להקל על מצוקתם של התושבים שנפגעו כתוצאה ממלחמות האזרחים.

המזון מחולק על ידי קרן הארירי, בהנהלת איש העסקים הסעודי יליד לבנון רפיק הארירי, ידיד של מלך סעודיה.

יותר מחצי מיליון משפחות ברחבי לבנון יקבלו את המזון במהלך 20 הימים הקרובים.

נוסף למוסלמים יקבלו את הסיוע גם נוצרים וגם פליטים פלשתינים.

לפחות 500 מתנדבים התחילו לחלק את חבילות המזון, ונמסר כי יש בהן די מזון למשפחה בת שש נפשות לחודש אחד.

האו"ם מסר, כי לפחות רבע מיליון משפחות בלבנון התרוששו.

28 הרוגים בסופות בדרום מזרח ארה"ב

ניו יורק (איי־פי). סערה רבת עוצמה עימה שלג רב וכיסתה את הכבישים בקרח בדרום מזרח ארה"ב.

מזג האוויר הסוער שמנע ממאות נוסעים להגיע למחוז חפצם, גרם לסגירת בתי ספר ומשרדים. מאז שבת נהרגו בגלל סיבות הקשורות בקור 28 בני אדם, 12 מתוכם בגלל חשיפה לקור.

השלטונות פתחו מקומות מקלט חירום, כיוון שהקיימים לא מצליחים להכיל את אלפי האנשים שנותרו בלא קורת גג.

קדאפי מציע להקים אוניברסיטה פלשתינאית

רומא (איי־פי). מנהיג לוב, מועמר קדאפי, קרא אתמול להקמתה של אוניברסיטה פלשתינאית כדי להבטיח שהסטודנטים הפלשתינאים לא "ילכו לאיבוד בניכר".

"אני מציע שנבנה אוניברסיטה פלשתינאית, בפלשתינה או בלוב," צוטט קדאפי ע"י סוכנות הידיעות הלובית.

ערך את העמוד יצחק לאור

זה לא שוד, סתם קור כלבים

מסיכות סקי העניקו מעט מחסה מהקור הנורא לשני ילדים אלה שעשו את דרכם לבית הספר היסודי בלנקסטר פילדלפיה בארה"ב. אמש החמיר הקור במדינה וירד עד ל־32 מתחת לאפס (צלזיוס).

הרדיו של אפגניסטאן מאשר: קרבות חדשים מתנהלים סביב העיר חוסט

ב־5 השבועות האחרונים הצליחו כוחות הממשלה בסיוע כוחות סובייטיים לפרוץ מצור בן 8 שנים על העיר

איסלמבאד (ע"צ וע"ר). רדיו קבול אישר אתמול, כי שלשום התנהלו קרבות חדשים מסביב לעיר חוסט, בדרום־מזרח אפגניסטאן, בין הכוחות הסובייטיים והאפגאניים לבין המורדים המוסלמים.

תחנת השידור האפגאנית הרשמית מסרה, כי הקרבות התנהלו בעמק האורגון, שם ניהלו הכוחות הסובייטיים והאפגאניים בחמשת השבועות האחרונים מתקפה נרחבת מאד כדי לשחרר את הציר גארדז חוסט ולפרוץ את המצור שהטילו המורדים על העיר חוסט.

רדיו קאבול מסר, כי כוחות הממשלה קראו למורדים להניח את נשקם ולהסגיר את עצמם, אולם אלה האחרונים "פתחו באש ואילצו את כוחות הממשלה להשיב".

גם מקורות מקורבים למורדים מסרו, כי הללו ממשיכים להילחם לאורך הכביש גארדז־חוסט, לאחר שטור משוריין הצליח להגיע לחוסט ולהביא מזון ואספקה לאוכלוסיה הנצורה מזה שמונה שנים.

באיסלמבאד אמר אתמול סגן שר החוץ האמריקאי, מייקל ארמאקוסט, בתום ביקור של שלושה ימים בפקיסטאן, כי נצחון הסובייטים בחוסט הוא עניין "זמני". לדבריו לא יוכלו הכוחות הסובייטיים לשמור זמן רב על הישגם, בהתחשב בתנאי מזג האוויר ובכוחם של המורדים.

מקורות מקורבים למורדים מסרו, כי המורדים משתדלים למנוע בעד הסובייטים להקים מוצבים מסביב לחוסט.

במקביל גילה שר החוץ הסובייטי, אדוארד שווארדנאדזה, אופטימיות רבה בראיון שהעניק ביום רביעי לסוכנות הידיעות האפגאנית, בתום ביקורו בקאבול.

מקור דיפלומטי מערבי סבור, כי נחושה החלטתה של בריה"מ להוציא את כוחותיה מאפגניסטאן עד תום השנה.

חברת ריקו היפנית פיתחה מכשיר להעברת צילומי צבע באמצעות טלפון

טוקיו (ע"ר). חברת "ריקו", יצרנית יפנית מובילה של מכשירים להעתקה ולצילום מסמכים, פיתחה מכשיר המסוגל להעביר צילומי צבע ניירים באמצעות קווי טלפון רגילים, מסר אתמול דובר של החברה.

טלפון־הצבע של ריקו הוא הראשון המשתמש בטכנולוגיה של פאקסימיליה וכיווץ־נתונים, המאפשרת לשדר תמונות צבעוניות במהירות רבה יותר מאשר תמונות שחור־לבן, המשודרות על ידי מכשירים המשווקים על ידי סוני, מיטסובישי וחברות אחרות, אמר הדובר.

משקיפים אמרו, כי "ריקו" דילגה על מתחרותיה, כאשר הודה לתחום זה, אך המירוץ רחוק מלהסתיים.

"עדיין מוקדם מדי. המטרה היא להעביר תמונה נעה אל האדם שבקצה השני", אמר המומחה דאריל ויטן.

מומחים אמרו, כי תמונות שאינן נעות טובות להצגת מפות או צילומים. אפשר לראות פרצופו של אדם בטרם נפגשים עמו, אך אי אפשר להעביר את שפת הגוף, שהיא חשובה מאד בתיקשורת פנים אל פנים.

מכשירים המצאים כעת בשוק מעבירים תמונות שחור־לבן תוך 1.5 עד 10 שניות. הן מוצגות על מסכי טלויזיה סטנדרטיים.

הדובר של חברת "ריקו" אמר, כי ייתכן שטלפון־הצבע ישווק כבר בספטמבר ויעלה כ־775 דולר.

מכשירים להעברת תמונות בשחור־לבן, המשווקים ביפן מאז 1986 מחירם בין 400 ו־1600 דולר, לא זכו לביקוש רב בשל בעיות של תאימות ואיכות התמונה, מסרו מומחים.

קריקטוריסט ידוע מברזיל מת מאיידס לאחר שעבר עירוי דם בשנה שעברה

הלוויה הפכה למחאה ענקית נגד השלטונות שאינם דואגים לסידורים הולמים לבדיקות דם

סאן פאולו (ע"ר). מותו של הקריקטוריסט הידוע בבראזיל, הנפיל, העמיק את זעם הציבור נוכח הסידורים הלקויים לבדיקת דם.

הנפיל, שהיה חולה דממת, נדבק במחלה לאחר שנעשה לו בשנה שעברה עירוי דם, ומת בגיל 43.

הלוויה שנערכה לו בריו ביום ג', הפכה להפגנת מחאה נגד השלטונות, שאינם דואגים לסידורים הולמים לבדיקת דם.

אחיו, פרנצ'סקו מריה, אמר בהלוויה כי הנפיל "נרצח כפי שעומדים לרצוח אותי ואחרים". גם האח חולה דממת.

בתגובה על הפרשה כתב המנהיג הקומוניסטי לואיס קארלוס פרסטס: "זו מדינה מפגרת, שאינה נוקטת בצעדי זהירות". הוא קרא לממשלה לפקח על הבנקים לדם.

לפי נתונים אחרונים שנתקבלו ממקורות רשמיים, לקו 2,325 אנשים באיידס בבראזיל. 9.2 אחוזים מבין החולים נדבקו לאחר עירויי דם. זה אחוז גבוה בהרבה מהמקובל במדינות אחרות. בארה"ב, אמרו מומחים, נדבקו רק שני אחוזים מחולי האיידס לאחר שקיבלו עירויי דם.

בראזיל אומנם חוקקה חוק המחייב בדיקה של הדם החל במאי 1987, אך לאור העובדה שהציוד אינו הולם את הצרכים, חלק גדול מהדם לא נבדק לפני שמשתמשים בו.

אשתו של מנהיג הטאמילים בהודו נבחרה למלא את מקום בעלה המת

ניו דלהי (איי־פי). יאנאקי רמצ'נדראן תחליף את בעלה המת, מרודור גופאלאן רמצ'נדראן ותעמוד בראש השרים של מדינת טאמיל נאדו, מסרה אתמול סוכנות הידיעות של הודו.

רמצ'נדראן, מנהיג הטאמילים בהודו ושחקן קולנוע לשעבר, מת מהתקף לב ב־24 בדצמבר. לאחר מותו פרצו במדינה מהומות ופקדו אותה גל של מעשי התאבדות, שהביאו למותם של 63 בני אדם.

לאחר מותו התפלגה מפלגתו בסוגיית היורש. בין היתר שאף לקבל את המינוי, המקביל לתפקיד מושל, ר' ר' נדונצ'זיאן, שמילא את מקום ראש השרים מיד לאחר מות רמצ'נדראן.

ואולם, רעייתו של רמצ'נדראן זכתה לתמיכתם של 97 מתוך 131 חברי המפלגה באסיפה הלאומית. נדונצ'זיאן, שהיה שר הכספים בממשלה הקודמת, אינו מופיע ברשימת שבעת השרים של הממשלה של הגב' רמצ'נדראן, אמרה סוכנות הידיעות ההודית.

משרד ההגנה הצרפתי יסלק תמונת היטלר ממועדון קצינים

פאריס (עסט"א וע"צ). משרד ההגנה הצרפתי הורה לסלק ממועדון קצינים צילום, בו מופיע דיוקנו של אדולף היטלר והורה לפתוח בחקירה מקיפה על פרשה זו.

העיתון הסוציאליסטי "לה מאטן" מסר אתמול, כי צילום זה הוא חלק מתצוגה על הצבאות שהשתתפו במלחמת העולם השנייה ועל המנהיגים של המדינות השונות.

מפקד גדוד חיל הרגלים ה־76, אלוף משנה פייה, מסר לעיתון, כי תמונתו של היטלר היא חלק מ"פאנוראמה היסטורית" של המדים והציוד של שני הצדדים במלחמת העולם השנייה. היטלר נראה בתמונה, לבוש מדים, מוקף אנשי צבא גרמניים אחרים במדים.

בקו הבריאות

לשכת דובר קופת חולים הכללית והאגף הרפואי עורכים:

קו פתוח לבריאות הציבור

בנושא:

להזדקן בכבוד

בעיות זיקנה, שיקום גריאטרי, תזונה נכונה, פעילות גופנית וכד'.

צוות מומחים ישיב טלפונית לפניות הציבור במבצע מיוחד שיערך, ביום שלישי 12.1.88 בין השעות 16.00-19.00

צוות מרכז

ד"ר יצחק מור - בי"ח בית רבקה
ד"ר בארי סיגל - בי"ח בית רבקה
ד"ר יוסף גרינבלט - בי"ח השרון
ד"ר טוני משיח - בי"ח הרצפלד
ד"ר חיים רינג - בי"ח לוינשטיין
ד"ר דניאל קלוג - רופא משפחה

03-433500

צוות באר-שבע והדרום

פרופ' דוד גלינסקי - בי"ח סורוקה
פרופ' מרק לוונטל - בי"ח סורוקה
עוס"י רות לנגס - בי"ח סורוקה

057-74406, 660321, 660678

בשידור ישיר בתכנית "אצבע על הדופק" ביום ג' בשעה 18:05 רשת ב' - קול ישראל

קופת חולים

לשכת הדובר/פ"ל

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

WEST BANK DATA BASE PROJECT

מה מתרחש בגדה וברצועת עזה?

How Expensive are West Bank Settlements?
by Aaron Dether
An analysis of the financing of social services and national subsidies provided to new Jewish settlements in the West Bank, in comparison to the situation in development areas within the "Green Line."
100 pages, 15 tables. NIS 21.00

Industrialization in the West Bank and Gaza
by Simcha Bahiri
This paper describes the administrative, political and economic constraints on industrial development in these areas and assesses the possibilities of such development in different scenarios.
100 pages, 10 tables. NIS 21.00

Agriculture and Water Resources in the West Bank and Gaza (1967-1987)
by David Kahan
This comprehensive study tabulates and analyses information pertaining to land cultivation, labour, capital, investments, extension services, agricultural processing and trade, and assesses the potential for development.
180 pages, 60 tables. NIS 28.00

Palestinian Press in the West Bank: The Political Dimension
by Dov Shinar and Danny Rubinstein
The Arabic Press in the West Bank is the only instrument for open political discourse in the area and thereby provides unique insight into events. This study analyses opinions expressed in print in relation to political attitudes and stances of specific groups and streams of Palestinian public opinion.
100 pages, NIS 21.00

The West Bank Data Base Project 1987 Report
by Meron Benvenisti
A detailed report of demographic, social, spatial, legal, economic and political developments in the West Bank in the past year.
100 pages, original maps. NIS 21.00

These topical studies are available from the larger Steimatzky Book shops or by mail using the coupon below.

TO: Books, The Jerusalem Post, POB 81, Jerusalem 91000
Please send me the WBDP books indicated below. My cheque is enclosed.

- How Expensive are West Bank Settlements? – NIS 21.00
- Industrialization in the West Bank and Gaza – NIS 21.00
- Agriculture and Water Resources in the West Bank and Gaza (1967-1987) – NIS 28.00
- Palestinian Press in the West Bank: The Political Dimension – NIS 21.00
- The West Bank Data Base Project 1987 Report – NIS 21.00

Name ____
Address ____
City ____
Zip ____ Telephone ____

פניה לממשלת ישראל

אנחנו החתומים מטה פונים אל ממשלת ישראל בבקשה להימנע משימוש באש חיה באת פיזור הפגנות. נוסף על כך אנו מבקשים לשחרר את עצורי הפגנות המחאה האחרונות ולהפסיק את מירוץ המשפטים ההמונים נגד קטינים ובני נוער.

לאחר הסבל הרב שנגרם באירועי השבועות האחרונים והדם שנשפך, אנחנו מאמינים שהגיעה העת לפיוס בין העמים הישראלי והפלסטיני ולא לאמצעי דיכוי וענישה.

אנו מבקשים במיוחד מממשלת ישראל להימנע מגירושים והגליות המגבירים את הייאוש והזעם בקרב הפלסטינים.

מרדכי אבישאול	משה דור	הדוה לזר	אלונה פרנקל
יצחק אהרנבון אורפז	יוסי הדר	סמי מיכאל	שמעון צמרת
מרים איתן	יאיר הורביץ	גילי מירסקי	נסים קלדרון
אגנד אלדן	אלי הירש	יהושע סובול	יורם קניוק
אלון אלטרס	אילנה המרמן	ששון סומך	דליה רביקוביץ
רבקה אסא	יהודית הנדל	אלכסנדר סנד	משה רון
שמעון בלס	נתן זך	יונת סנד	אשר רייך
יעקב בסר	חנן חבר	בועז עברון	שלום רצבי
אודי ברנשטיין	א.ב. יהושע	עמוס עוז	נתן שחם
יאירה גנוסר	נתן יונתן	עמלה עינת	יוסף שרון
נורית גרץ	עמוס לויתן	צבי עצמון	

כלבוטק פסק:

חומוס קו-אופ מצוין!

להשיג ברשת קו-אופ, מעדניות ומסעדות מובחרות.

90 יום אשראי כל מוצ"ש

ובכל ימי השבוע ניתן לשלם בצ'ק דחוי ל־2.3.88*

היפר הגל החדש

מזמין אתכם לפתיחה החגיגית שתערך ב 9.1.88 מצאת השבת ועד חצות בתוכנית

המון בוארים ענקיים

הופעות ליצנים והפנטומימאי נחמן ליאור

מזנון חופשי ועוד הפתעות

כל מוצ"ש תוגרלנה בין הקונים 2 עגלות מוצרים חינם

בימי רביעי וחמישי בין השעות 21.00 - 24.00**
ובמוצ"ש מצאת השבת ועד חצות
יתקיימו מבצעים מיוחדים בנוסף למבצעים הרגילים
לדוגמא:

בנוסף לכך תוגרלנה 2 עגלות מוצרים חינם
בין הקונים משעה 21.00 - 24.00

שימו לב לשעות הפתיחה החדשות שלנו

א-ב-ג 8.00 - 22.00
ד-ה 8.00 - 24.00
ו' 8.00 - 14.00
במוצ"ש מצאת השבת ועד חצות

מבצע חדש לשנה החדשה: במשך כל חודש ינואר - משלוחים לביתך חינם

*עיתון חדשות חינם מדי יום על כל קניה

ישראכרט VISA

היפר הגל החדש
בית מרכזים איזור התעשיה הרצליה פיתוח 052-558722/3

هكذا من الاصل

هكذا عن الأصل

המשכים מעמוד 1

גאז־עצבים

(סוף מעמוד 1)

נהרגו על ידי הגאז.

מקורות צבאיים בישראל הכחישו אמש בכל תוקף את הטענה.

כמאם אבו־שאריף, יועצו של יאסר ערפאת, אמר לכתב רויטר בבגדד כי הישראלים החלו בשימוש בגאז עצבים קטלני לפני שלושה ימים. הוא סיפר כי אלפי פצצות גאז־עצבים הוטלו ממטוסים לתוך מחנות פלסטינים ולאזורים מאוכלסים בצפיפות ביהודה ושומרון ובחבל עזה.

"הגאז גרם לחנק בקרב ילדים וזקנים, וכמה מהם נהרגו מפשע חמור זה של כוחות הכיבוש", הוסיף דובר אש"ף. הוא לא נקב במספר הנפגעים.

ואילו משרד אש"ף בבלגרד, בירת יוגוסלביה, הפיץ גילוי־דעת בו נאמר כי שני אנשים מתו מן הגז. הוא נקב בשמותיהם כמאייה נאזאל, בת 16 מקלקיליה, ואנס שהין, בן 10.

עוד נאמר בגילוי־הדעת כי ברנרד מילר, נציג של סוכנות אונר"א, הגיש מחאה רשמית לשלטונות הישראליים על השימוש בגאז העצבים.

לדברי נציג אונר"א, "עשרה נערים ביקשו עזרה רפואית דחופה מרופאה של גוף בינלאומי זה", נאמר בגילוי הדעת. "הוכח כי כל המקרים האלה אירעו כתוצאה מגאז העצבים".

7 נפצעו ברצועה

(סוף מעמוד 1)

מים במוקדים שונים בגדה המערבית, ברצועת עזה ובמזרח־ירושלים. מפגינים התעמתו עם כוחות הביטחון, ידו אבנים, ופוזרו בגז מדמיע ובירי כדורי גומי. כוחות גדולים של צה"ל ומשמר הגבול עדיין מסיירים במרכזי הערים ומפגינים נוכחות בנקודות חיכוך פוטנציאליות.

הפרות סדר נמשכו אתמול בכל ערי רצועת עזה וכוחות גדולים של צבא נמצאים באיזור. בשעות הערב הוטלו מהומות במחנה הפליטים נוסירת ובמחנה הפליטים מעזי שברצועת עזה. עשרות צעירים התקהלו במחנות הפליטים וידו אבנים על חיילי צה"ל. מקורות צבאיים מסרו כי נפצעו 7 צעירים מאש חיילי צה"ל שניים מהם במצב קשה. דוברת בית החולים ברזילי באשקלון אילנה זיו מסרה אמש כי לבית החולים הגיעו שני פצועים. אחד עם כדור בחזה במצב קשה מאד והפצוע השני עם כדור באזור הצוואר והפנים. צוותים רפואיים מנתחים את הפצועים ביחידה לטיפול נמרץ.

אתמול ביקר ברצועת עזה שגריר מצרים בישראל מוחמד בסיוני והוא עמד מקרוב על שירותי הבריאות שם. אחר כך ביקר אצל פצועים בבית החולים ברזילי באשקלון ואף שוחח אתם. בסיוני אמר כי הוא מקווה שהשקט ישוב לרצועה.

בגדה המערבית היו הפגנות של צעירים במרכזו שכם ובמחנות הפליטים בלאטה ועסכר שבקרבתה; באיזור רמאללה, במחנה הפליטים אל־אמערי, בשכונת אראם הסמוכה, בעיירה בירזית ובמחנה הפליטים קלנדיה. בכל המקומות הללו לא היו נפגעים.

במחנה הפליטים קלנדיה אירעה אתמול תקרית מביכה, כאשר פמליה שכללה את הסנאטור האמריקני ג'ון צ'אפי מניו־יורק נרגמה באבנים בידי ילדים. היה זה בעת שצ'אפי ובני פמלייתו, כינתם אנשי סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם, נכנסו למחנה. הם ניסו לאותת לילדים שיפסיקו, אך ללא הועיל. חיילי צה"ל שהיו מופקדים על השמירה במקום שיגרו לעבר הרוגמים רימון גז מדמיע, ואז ניסו שוב חברי המשלחת להיכנס למחנה. הם נתקלו שוב במטר של אבנים, והחליטו לוותר על הביקור שם.

נדב שרגאי, כתב "הארץ" בירושלים, מוסר כי לאחר כמה שבועות של שקט יחסי חזרו אתמול הפרות הסדר וההתפרעויות למזרח ירושלים. כבישים נחסמו, הוצתו צמיגים והושלכו אבנים על התחבורה הישראלית. משטרת ירושלים עצרה 15 מהמתפרעים. צעירה ישראלית בת 17 נפצעה מידוי אבן.

בשעה עשר בבוקר נחסם עורק התחבורה המרכזי של מזרח ירושלים, רחוב סאלח א־דין. עשרות צעירים וצעירות, ידו אבנים, הבעירו צמיגים והניפו דגל פלשתין. המשטרה פיזרה בכוח את ההפגנה ועצרה תשע צעירות.

תוכנית המרי של סניורה

(סוף מעמוד 1)

אנו מקווים שהציבור בישראל יפעיל לחץ על ממשלתו, שזו תיתלך ליוזמה פוליטית במסגרת של ועידה בינלאומית, שבמסגרתה יובאו בחשבון זכויות הפלשתינאים".

עוד אמר סניורה כי הוא מאמין שהפלשתינאים בשטחים, במצב הנוכחי השורר בהם, מוכנים לצעד שכזה. בתגובה על הידיעות כי משטרת ישראל בודקת אם בדבריו יש משום עבירה על החוק, אמר סניורה "אני עושה את הדברים בגלוי, בפומבי, ושלא באלימות. אני מפרש את ההתקוממות האחרונה של הפלשתינאים בשטחים כאיתות לנו, המנהיגים, שאיננו יכולים עוד להסתפק במתן ראיונות לטלוויזיה ובהשתתפות במסיבות קוקטייל. עלינו להשתתף באורח פעיל במאמץ לסיים את הכיבוש." סניורה אמר כי ידוע לו שראש המרכז ללימודי אי־אלימות במזרח־ירושלים, מובארק עוואד, קרא לנקוט צעדים דומים. "אני מאמין שאם אנשים כמותי יסייעו לו, הדבר יאפשר לו לזכות בתמיכה רבה יותר".

גדעון אלון, כתב "הארץ", מוסר כי ראש הממשלה יצחק שמיר ביקש אמש מהיועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש לבדוק אם קיימת אפשרות לנקוט צעדים משפטיים נגד חנא סניורה שקרא לציבור הערבי בשטחים לנקוט בפעולות של מרי אזרחי. חריש הבטיח לשמיר לבדוק את ההיבטים המשפטיים של הפרשה לאלתר.

שמיר אמר אמש כי הוא איננו מייחס חשיבות רבה לקריאתו של סניורה. לדברי ראש הממשלה נועדה פנייתו לצרכי פרסום ופרסונליות אישיים. הוא הביע את תקוותו שערביי השטחים לא ייענו לקריאתו והיחסים התקינים בין יהודים וערבים לא ישתבשו.

גם שר החוץ שמעון פרס הביע אמש את בטחונו שתושבי השטחים לא ייענו לקריאה. לדבריו "אם הם יעשו מרי, החיים של כולם יהיו מרים". פרס הוסיף כי הוא איננו חושב שמרי אזרחי היא אופציה אמיתית הבדואי שלא הכנה למו"מ לשלום.

גורמים משפטיים בכירים אמרו אמש כי אי רכישת סיגריות ומשקאות קלים איננה מהווה עבירה על החוק. לעומת זאת קריאה שלא לשלם מסים היא עבירה מובהקת על החוק. כן ציינו אותם גורמים כי על תושבי השטחים לא חל החוק הישראלי, אלא רק על תושבי מזרח ירושלים ולכן רק את יוזמי מסע ההתנגדות המתגוררים במזרח ירושלים, אפשר יהיה להאשים עפ"י סעיף של המרדה.

"לא ענין רציני"

ראובן פדהצור, הכתב הצבאי של "הארץ", מוסר: "מערכת הבטחון איננה צריכה להגיב ואין כל סיבה להתייחס לתוכנית של חנא סניורה למרי אזרחי" אמר אתמול מקור בטחוני בשטחים. לדבריו, כל הענין לא רציני, ואסור לנו לתרום במשהו לקידומו, על ידי התייחסות רצינית אליו. "הערבים מזלזלים בחנא סניורה, והיהודים מנפחים אותו למימדים לא ראויים, בתגובותיהם להצעה זאת למרי אזרחי".

התאגדות רחוקה מלאומנות

אבי גנאור, כתב "הארץ" לענייני כלכלה, מוסר: "הלאומנות של ערביי הגדה והרצועה לא תתגבר על השיעבוד שלהם לסיגריות טיים" אמר אתמול משה מזון יו"ר התאחדות מפיצי הסיגריות בישראל.

בגדה וברצועה 15 סיטונאים מפיצי סיגריות הפועלים באופן עצמאי ואינם חברים בהתאחדות בישראל.

משה מזון טוען שמצב שכזה לא ייתכן, שכן תושבי הגדה והרצועה משועבדים לסיגריות מתוצרת ישראל ואם יחסרו הסיגריות שהם אוהבים בדוכנים שבמקומות מגוריהם, יבואו לקנותן בישראל. לדבריו לא ברור מניין יבואו סיגריות אחרות, שכן בעזריה מפעל סיגריות אחד בבעלות ערבית והוא לא יוכל לספק אפילו רבע מהתצרוכת של תושבי הגדה.

התגובות בשטחים לרעיון קיומו של מרי אזרחי, או להטלת חרם על מוצרים ישראליים, נעות בין ספקנות ללעג. פעילי ציבור ואנשים פשוטים ברחוב אינם מאמינים שיהיה הד לקריאתו של סניורה, ומצביעים על כך שהוא פועל לבדו, בלא תמיכה של שורלה "לאומית" מקרב עסקנים פלשתינאיים בולטים.

נאמן: לגרש את סניורה

יו"ר תנועת התחיה, הח"כ יובל נאמן הגיב אתמול על קריאתו של סניורה בפנייה לראש הממשלה יצחק שמיר לגרש לאלתר את סניורה ולסגור את עיתונו. נאמן קרא לגרש גם את ראש המרכז ללימודי אי־אלימות במזרח־ירושלים, מובארכ עוואד, את עו"ד פאיז אבו רחמה מעזה, ואת ראש המרכז ללימודים ערביים במזרח־ירושלים, פייצל חוסייני.

אילן שחורי, כתב "הארץ" לענייני מפלגות, מוסר כי השר יצחק מודעי הבהיר אמש כי אם חנא סניורה יקרא לאי תשלום מיסים, יש להפסיק את סיבסוד מוצרי היסוד לתושבים.

"אני לא חושש מחנא סניורה הזומה. הם מאיימים שיעשו מרי אזרחי, שלא יעשנו סיגריות. או שלא יעשנו, שלא ישתו משקאות ישראליים. שישתו מים מעופשים אם הם רוצים זה לא מפריע לנו. אך אם הם לא ישלמו מיסים כפי שמבטיחים חייב להיות ברור שהם לא יקבלו לחם או חלב מסובסד. הם לא יוכלו להעביר את אותם עסקים של מזון מסובסד מעבר לירדן. סניורא מדבר רק בשם עצמו. מאחוריו עומד ערפאת המאיים איומי שוא שיקים ממשלה גולה".

תת מזכ"ל

(סוף מעמוד 1)

לים את ההחלטה של מועצת הבטחון המגנה את ישראל ולכן אין מקום שנשתף איתו פעולה בעניין זה".

לעומת זאת מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס ייפגש עם גולדינג. מקורות בירושלים אמרו שפרס יסביר לתת־מזכ"ל האו"ם את האיפוק המיוחד שמגלים זרועות הבטחון במאמץ להחזרת הסדר בשטחים ויביע את התנגדותו לשתי ההחלטות הגנוי נגד ישראל שקיבלה מועצת הבטחון בשבועיים האחרונים.

במהלך ביקורו בארץ מתכוון גולדינג להיפגש גם עם אישים ערביים מן השטחים.

שולץ

(סוף מעמוד 1)

שנוצר כתוצאה מתמיכת ארצות הברית בהחלטת מועצת הביטחון כאילו יש קרע בין ארצות הברית וישראל". דובר המשלחת, איל ארד, סירב להכחיש או לאשר אם אכן נערכה שיחה בין נתניהו לשולץ.

במסיבת עיתונאים שערך שולץ אתמול הוא הביע תמיכה ללא סייג במדינת ישראל. הוא אמר כי ארה"ב מוטרדת אמנם ממעשי האלימות בשטחים, "אך חשוב להבין כי ארה"ב רואה את ידידותה עם ישראל, ואת היחסים האיתנים בין שתי המדינות, כיחסים שאינם ניתנים לערעור. אל לאיש לפרש את ההצבעה האמריקאית באו"ם (שתמכה בדרישה להימנע מגירוש) בכל אופן אחר", אמר שולץ.

שר החוץ הוסיף כי האפשרות שלא להסכים לעתים עם ידיד מצביעה על עומק הידידות. "חשוב להכיר בכך שהמטרה של ישראל היא לשמור על החוק והסדר. אנו מאמינים שאפשר לבצע משימה זו היטב גם ללא שימוש בנשק קטלני. אף יותר מכך, תולדות המזרח התיכון מצביעים על כך שאלימות לצורותיה השונות — טרור, מלחמה — לא הועילה. אותן התפתחויות שהולידו מצבים של יציבות ושלום באו כתוצאה ממשא ומתן", אמר שולץ.

בתשובה לשאלה אם יש מגבלות לתמיכת ארה"ב בישראל, השיב שולץ: "ישראל היא מדינה דמוקרטית השואפת ליציבות, שלום ויכולת לקדם את עתידה. אנו תומכים במדינה זו ואנו תומכים במטרות אלה. בעיות עולות וצומחות מדי פעם ואנו פותרים אותן. לעתים איננו מסכימים, אולם למרות זאת אלה הם יחסים, כפי שאמרתי, שאינם ניתנים לערעור".

בהתייחסו להמשך תהליך השלום אמר שולץ כי הוא ישוחח בהרחבה על נושא זה עם הנשיא המצרי חוסני מובארק, המגיע לביקור בוואשינגטון ב־27 בינואר.

לגבי הוועידה הבינלאומית, חזר שולץ על עקרונות המדיניות האמריקאית הגורסת כי המפתח הוא משא ומתן ישיר, וכי כל הצדדים עמלו קשה כדי להגדיר את מהותה של ועידה כזאת שתוליך משא ומתן ישיר. "אך עדיין העמדות מרוחקות".

דברים ברוח דומה הסבירו ראשי הארגונים היהודיים שנפגשו עם שולץ שלשום. אתמול, לאחר קושי בקביעת לוח זמנים, הסכים שולץ להיפגש גם עם השגריר בוואשינגטון משה ארד.

השגריר נתניהו יצא אמש לישראל כדי לדווח על שיחתו עם שולץ. לפני צאתו, נפגש נתניהו עם המזכיר הכללי של האו"ם, פרז דה קוייאר לשיחה שהוגדרה "אישית ובלתי־רשמית". בשיחה הבהיר השגריר שהכינוסים התכופים של מועצת הביטחון בהשראת אש"ף יחריפו את המצב בשטחים וישלהבו את הרוחות. נתניהו אמר למזכ"ל, כי תדמית האו"ם תסבול מכך בעתיד.

עוזי ברעם: מתפטר

(סוף מעמוד 1)

בפתיחת ישיבת לשכת המפלגה קרא ברעם את הודעתו מהכתב: "לאחר יותר משלוש שנים שבהם אני משמש מזכ"ל מפלגת העבודה, הנני להודיע על התפטרותי ופרישתי מתפקידי. לא בנקל הגעתי למסקנה זאת, אלא לאחר התחבטות ממושכת עם עצמי. אומר רק שאין לי טענות למפלגה שבחרה בי בשעתו, ואני עושה זאת בתחושה שתרמתי משהו לעיצובה ולדרכה של המפלגה. אני מתכוון להמשיך בחובותי בכנסת בקדנציה, ואני מבקש מהלשכה לקבוע נוהל לקביעת המזכ"ל הבא על־פי חוקת המפלגה".

חברי הלשכה נדהמו

חברי לשכת מפלגת העבודה, כמעט כל שרי המפלגה, נדהמו מתוכן הודעתו. שר האנרגיה משה שחל ביקש הצעה לסדר ודרש שלא לדון בהודעה ולהצביע על החלטה הקובעת כי הלשכה דוחה את הודעת ברעם ותובעת ממנו לחזור בו.

הצעת שחל התקבלה פה אחד. אך ברעם עזב את הישיבה. מיד בצאתו מאולם הישיבות הגיע לבניין מפלגת העבודה יו"ר המפלגה פרס, שנודע גם הוא לשמוע על התפטרות המזכ"ל. פרס הזמין את ברעם לחדרו וביקש ממנו לחזור בו מהתפטרותו. השניים סיכמו להיפגש מחר בצהריים לשיחה בביתו של פרס.

בשיחה ל"הארץ" אמר אמש ברעם כי ההחלטה להתפטר מתפקידו כמזכ"ל המפלגה התגבשה אצלו כבר יותר משנה וחצי. "לא הייתי בובה של אף אחד במפלגה. לא קיבלתי אף פעם תכתיבים. לא הייתי מזכ"ל התלוי בשרי המפלגה. הקפדתי לא להשתתף בישיבות "שרינו" כדי לא לקבל תכתיבים. היה לי מאבק עם עצמי במשך שנה וחצי — שום דבר לא קרה באחרונה. מדובר בהצטברות של דברים אישיים, מפלגתיים ופוליטיים", אמר ברעם.

לדבריו, סירב למסור על סיבת התפטרותו. הוא אמר כי יכנס מסיבת עיתונאים וימסור פרטים על מניעי התפטרותו במהלך השבוע הבא, לאחר שיחתו עם יו"ר המפלגה.

לברעם היו בשנתיים האחרונות מספר עימותים עם פרס, שלא קיבלו ביטוי פומבי, ולא פעם הוא איים להתפטר. באחרונה גברה ביניהם המתיחות סביב תפקודו של ברעם כיו"ר מטה הבחירות ואופי חלוקת התפקידים בו. לפרס היתה ביקורת על אופן תפקודו העצמאי של ברעם כמזכ"ל המפלגה.

בראשית השבוע נמסרה בשמו של פרס הודעה כי הוא עומד למנות, בנוסף לתפקידו של ברעם כיו"ר מטה הבחירות, גם מנכ"ל שינהל את כל הצד האירגוני. ברעם התנגד לצעד זה.

באחרונה התבטא ברעם בשיחות פרטיות על אובדן דרכה המדינית של מפלגת העבודה, הבא לידי ביטוי בהתנהגותו של רבין בשטחים. ברעם, המקורב לחוג היונים במפלגת העבודה, לא הסתיר את ביקורתו הקשה על יחסו של רבין לתושבי השטחים.

חדשות פנים

12 הרקדניות של להקת הקאבארט "אוריינטס" מבוקרשט הגיעו אתמול לישראל לשלושה שבועות של הופעות במלון דניאל. הלהקה אמורה להוות אטרקציה בשלושת שבועות ההונגריה שיתקיימו במלון הזה מהשבוע הבא. עם הלהקה הגיעו, בין היתר, שמים ולהקת הפולקלור הצועני "ג'יפסי". בתמונה: תמונה קבוצתית של חברות הלהקה בנתב"ג. (צילום: יונתן סלינגר, "ישראל סאן")

נדחתה דרישת 3 ארגוני הצרכנים לסגן יו"ר מטעמם במכון התקנים

הארגונים שוקלים תגובתם • מתוך יותר מ־20 חברי הוועד הפועל של המכון — רק שניים מייצגים את הצרכנים; הנהלת המכון רצתה לצמצם נציגות זו, אך חזרה בה

מאת לאה פורת
סופרת "הארץ"

ראשי שלושת ארגוני הצרכנים בישראל (המועצה הישראלית לצרכנות, הרשות להגנת הצרכן בהסתדרות ואיגוד הצרכנים) שוקלים את תגובתם לנוכח דחיית דרישתם כי אחד משני סגני היושב־ראש של מכון התקנים הישראלי יהיה נציג הצרכנים.

בישיבת מועצת מכון התקנים שהתקיימה אתמול, ושבה נבחרו בעלי תפקידים, הציעה מנכ"ל המועצה לצרכנות עדה לבנון כי אחד משני הסגנים ליו"ר יהיה פרופ' סיני דויטש, היועץ המשפטי של הרשות להגנת הצרכן בהסתדרות. ההצעה נפלה לאחר שיו"ר המועצה של מכון התקנים, יצחק רז, הציע לדחות את הדיון בהצעה לעוד חצי שנה. כל חברי המועצה, להוציא הנציגים של ארגוני הצרכנים, הצביעו בעד הצעת היו"ר.

ליו"ר המכון נבחר התעשיין דוד רוטלוי. לסגניו נבחרו גדעון מלצר מחברת העובדים ועמוס ברקוביץ, תעשיין.

לימור ליבנת, נציגת המועצה הישראלית לצרכנות בוועד הפועל של מכון התקנים, מסרה אתמול כי מזה שנים מקופחים הצרכנים במכון התקנים. בוועד הפועל של המכון, למשל, המונה למעלה מ־20 חברים, יושבים רק שני נציגים של צרכנים. החברים האחרים כוללים נציג של היבואנים, ארבעה נציגים של לשכת המהנדסים, מנכ"ל המכון, נציג הצבא ותעשיינים תחת שמות שונים.

בהנהלת המכון אף היתה כוונה לצמצם את הנציגות הזאת, אך משאיימו ארגוני הצרכנים לפנות לבג"ץ, חזרה ההנהלה בה. גם בוועדות התקינה יש לצרכנים נציגות קטנה: שני נציגים מתוך 17 בכל ועדה. הדרישה לימור לבנת, כי בכל ועדה יהיו ארבעה נציגים בכל ועדה, נדחתה.

משרד הבריאות יקים מועצה שתקבע את מדיניות הטיפול בחולי איידס

מתוך 47 חולי איידס בישראל — אחד הוא נרקומן; לעומת זה: מתוך כ־300 נושאי נוגדנים שאותרו בבדיקות במרכזים בארץ — 50 משתמשים בסמים

מאת עדנה אירוד
סופרת "הארץ"

משרד הבריאות יפעל להקמתה של מועצה ציבורית להתוויית מדיניות הטיפול בחולי איידס, שבה ישותפו רופאים, משפטנים, עובדים סוציאליים ועוד. כך הודיעה אתמול שרת הבריאות שושנה ארבלי־אלמוזלינו בכנס על האיידס באוניברסיטת תל אביב.

"המאמץ כיום למניעת התפשטות המחלה אינו יכול ליפול יותר רק על משרד הבריאות, אלא דורש שיתוף של מערכות חברתיות וחינוכיות לפיתוח אסטרטגיות להסברה יעילה לביעור הבורות, בקרב הציבור. אצל החולים ונושאי הנוגדנים ישנן בעיות חברתיות, נפשיות רבות, הדורשות פיתוח שירותים סוציאליים ושירותי בריאות נפש, בנוסף לשירותים הרפואיים", אמרה ארבלי.

השרה הוסיפה כי הדרך היחידה להגביל את התפשטותה של מגפת האיידס היא לשנות דפוסי התנהגות בקרב אוכלוסיות הסיכון, על־ידי הבטחת חירות הכיוויתיהם. משום כך, יש לקבוע מדיניות שתשקף גם היבטים חברתיים ומשפטיים.

פרופ' חיים בויסקי, דיקן בית הספר לרפואה, טען כי לא יהיה מנוס במשך הזמן לבצע בדיקות לגילוי נוגדני המחלה בקרב קבוצות באוכלוסיה, למרות כל ההסתייגויות של פגיעה בחירות הפרט.

פרופ' אברהם מורג, מנהל היחידה לאימונולוגיה קלינית במרכז הרפואי "שיבא" בעין כרם ויו"ר הוועדה המייעצת לחיסונים ומחלות מדבקות במשרד הבריאות, ציין כי קבוצת משתמשי הסמים תהיה קבוצת הסיכון העתידית להעברת נגיף האיידס, מכיוון שרוב הנרקומנים הם הטרוסקסואלים. התחזית היא שהעברת הנגיף באמצעות נרקומנים תגרום להשלשת מספר הנדבקים באמצעות יחסים הטרוסקסואליים, משני אחוזים כיום ל־6 עד 10 אחוזים בשנות התשעים.

מורג אמר כי מתוך 47 חולי איידס בישראל, אחד הוא נרקומן. לעומת זאת, מתוך כ־300 נושאי נוגדנים שאותרו בבדיקות במרכזים, 50 מהם הם משתמשי סמים.

תבוטל המקדמה שחברת החשמל גובה מהצרכנים על חשבון צריכה שוטפת

יוחזרו לצרכנים כ־100 מיליון שקל • החברה תיאלץ להכין תזרים מזומנים חליפי

מאת אלי אלעד

דירקטוריון חברת החשמל החליט לבטל את המקדמה בשיעור של 60% מחשבון החשמל הקודם, שנגבתה מצרכני החשמל הביתיים על חשבון הצריכה השוטפת. כן יבוטלו המקדמות ששולמו גם על ידי שאר מגזרי צריכת החשמל, שהמקדמה שנגבתה מהם היתה בשיעורים שונים, בהתאם לתקופת האשראי שעמדה לרשותם.

ההחלטה תחייב את חברת החשמל להכין לעצמה תזרים מזומנים חליפי. הסכום שהחברה תצטרך להחזיר לצרכנים הוא כ־100 מיליון שקל. הדירקטוריון הטיל על הנהלת החברה להכין הצעה להיערכות הפיננסית השוטפת הדרושה של החברה.

ביטול תשלום המקדמה יגרום לייקור הוצאות המימון של חברת החשמל וההערכה היא שהדבר יחייב העלאת תעריפי החשמל במשק בשיעור של כ־1.5%.

בהסדר גביית המקדמות הוחל ב־1979 בשיא תקופת האינפלציה ולאחר שחברת החשמל התקשתה לממן באותה תקופה את נפחי האשראי הגדולים שהיו כרוכים בהליך גביית התשלומים מהצרכנים. לאחר ביטול המקדמות תעמוד רמת האשראי לצרכנות הביתית על 50 יום.

מנהל בית ספר ברעננה אסר על תלמידות לבוא במכנסי ברמודה — משרד החינוך ביטל האיסור

מאת גילי מבורלר
סופרת "הארץ" לענייני חינוך

משרד החינוך הורה בימים אלה למנהל בית הספר התיכון ע"ש אוסטרובסקי ברעננה, לבטל איסור שהטיל על התלמידות ללבוש לבית הספר מכנסי ברמודה (בגובה הברך). הפרשה הועלתה לפני חודשים אחדים, כאשר קבוצת אמהות פנתה לאגודה לזכויות האזרח והתלוננה, שהמנהל אסר על הבנות ללבוש מכנסי ברמודה, בטענה שרגלי הבנים משמשות להליכה, ואילו רגלי הבנות משמשות לגירוי מיני.

היועץ המשפטי של משרד החינוך, עו"ד אריה בייק, בדק את הנושא והודיע למנהלת מחוז המרכז במשרד החינוך, שבית הספר ברעננה מתנהג כמבוטח, כי איסורו של המנהל בטל ומבוטל, וכי הוא לא היה צריך מלכתחילה להטילו, משום "שמנהל יכול להתערב רק בעניינים יוצאי דופן".

בשיחה עם מנהלת מחוז המרכז, דליה מעוז, טען מנהל התיכון, כי אם יתיר לבנות לבוא לבית הספר במכנסי ברמודה, יביא אותו הדבר לבעיה בגלל האורכים השונים של המכנסיים, שבהן יבואו התלמידות. טענתו נדחתה.

מעוז אמרה בתגובה, כי תקופת החורף ישנה לציון הרוחות בפרשה, וכי לקראת עונת הקיץ יודיע המנהל לבנות, כי הן יכולות לבוא לבית הספר במכנסי־ברמודה.

תביעה לביה"ד לעבודה נגד העסקתו של אלי פז כסמנכ"ל משרד העבודה

בבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב הוגשה תביעה למנוע את המשך העסקתו של אלי פז, סמנכ"ל בכיר לפיתוח כח אדם במשרד העבודה והרווחה. את התביעה הגישו הסתדרות עובדי המדינה וועד עובדי המשרד.

ערך את העמוד: משה ריינפלד

זכו בפיס

בהגרלת רב־פיס של מפעל הפיס מס. 01/88 שהתקיימה ביום 7/01/88 זכו הכרטיסים הבאים:
ב"זילה + חלבר" זכה המספר
020687
בסך "10,000.00 ש"ח וזכו המספרים:

; 074129 ; 072100 ; 035983
; 091709 ; 084679 ; 076044
; 126024 ; 107562 ; 099313
; 152060 ; 142274 ; 132922
; 171899 ; 165888 ; 154053
; 193078 ; 188277 ; 184518
; 229326 ; 228994 ; 222976
; 282210 ; 277670 ; 231058
; 420974 ; 405903 ; 335244
; 476764 ; 473532 ; 434616
; 502690 ; 501772 ; 501764
; 555321 ; 514672 ; 507012
; 627390 ; 622475 ; 609690
; 643075 ; 638958 ; 627766
; 669488 ; 655081 ; 644572
; 701348 ; 699690 ; 686091
; 727415 ; 705815 ; 704006
; 770851 ; 759251 ; 731567
; 799589 ; 778963 ; 773303
; 859053 ; 848122 ; 811829
; 895666 ; 894227 ; 889832
. 899855

בסך "200.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־:
. 2489 ; 8715 ; 2724 ; 6221
בסך "100.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־:
. 450 ; 135
בסך "25. ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־:
. 786 ; 738 ; 306 ; 213
כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 4 ; 5 ; 8 . זכו בסך של 2.50 ש"ח.
רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

אל על מטענים לכל השערים

שערי מטבע חוץ ב־ 7.1.88

המטבע	בנק לאומי				בנק הפועלים				בנק דיסקונט				שער יציג	השינוי היומי
	מזומנים		העברות והמחאות		מזומנים		העברות והמחאות		מזומנים		העברות והמחאות			
	קניה	מכירה	קניה	מכירה	קניה	מכירה	קניה	מכירה	קניה	מכירה	קניה	מכירה		
1 דולר	1.52	1.59	1.5573	1.5767	1.52	1.59	1.5543	1.5737	1.52	1.59	1.5553	1.5749	1.5650	0.0047
1 לי"ש	2.75	2.88	2.8288	3.8641	2.77	2.90	2.8164	2.8515	2.77	2.90	2.8181	2.8536	2.8420	−0.0102
1 מארק גרמני	0.93	0.97	0.9499	0.9617	0.93	0.98	0.9489	0.9607	0.93	0.98	0.9480	0.9599	0.9538	−0.0040
1 פרנק צרפתי	0.27	0.29	0.2802	0.2837	0.27	0.29	0.2800	0.2835	0.27	0.29	0.2799	0.2835	0.2820	−0.0013
1 גולדן הולנדי	0.82	0.86	0.8438	0.8543	0.83	0.87	0.8430	0.8535	0.82	0.87	0.8407	0.8513	0.8487	−0.0032
1 פרנק שווייצרי	1.13	1.19	1.1613	1.1758	1.14	1.19	1.1604	1.1748	1.14	1.20	1.1632	1.1779	1.1685	−0.0064
1 כתר שוודי	0.26	0.27	0.2624	0.2656	0.25	0.27	0.2617	0.2650	0.25	0.27	0.2620	0.2653	0.2634	−0.0007
1 כתר נורבגי	0.24	0.25	0.2453	0.2484	0.24	0.25	0.2448	0.2479	0.24	0.25	0.2450	0.2481	0.2465	0.0002
1 כתר דני	0.24	0.25	0.2470	0.2501	0.24	0.25	0.2463	0.2494	0.24	0.25	0.2466	0.2497	0.2480	−0.0008
1 מרק פיני	0.38	0.40	0.3880	0.3928	0.38	0.40	0.3873	0.3921	0.38	0.40	0.3868	0.3917	0.3901	−0.0001
1 דולר קנדי	1.18	1.23	1.2058	1.2208	1.18	1.24	1.2030	1.2180	1.18	1.24	1.2047	1.2198	1.2131	0.0047
1 דולר אוסטרלי	1.03	1.13	1.0963	1.1100	1.06	1.14	1.0942	1.1079	1.06	1.14	1.0950	1.1088	1.1032	0.0012
1 ראנד דרא"פ	0.52	0.62	0.7927	0.8025	0.47	0.80	0.7909	0.8008	0.50	0.70	0.7955	0.8055	0.7978	0.0032
10 פרנקים בלגיים	–	–	0.4531	0.4587	–	–	0.4517	0.4573	–	–	0.4530	0.4587	0.4559	−0.0009
10 שילינג אוסטריים	1.32	1.38	1.3476	1.3644	1.32	1.38	1.3434	1.3602	1.32	1.38	1.3454	1.3623	1.3547	−0.0046
1000 לירות איטלקיות	1.25	1.32	1.2901	1.3061	1.26	1.34	1.2871	1.3031	1.26	1.35	1.2853	1.3015	1.2955	−0.0050
100 ינים יפאניים	1.19	1.24	1.2166	1.2318	1.19	1.25	1.2115	1.2266	1.18	1.24	1.2094	1.2246	1.2210	−0.0081

190 אנשי "אל על מטענים" בסניפי החברה בעולם –
יטפלו אישית במטעני היצוא והיבוא שלך.
EL AL אל על

עברנו לכתובת החדשה
אולם תצוגה ענק של ריהוט אירופאי יפהפה
הנחות מיוחדות בתקופת ההרצה

ורדי
רשום לפניך את הכתובת:
תרבות הדיור – רמת־גן רח' ז'בוטינסקי 128 (ליד משטרת ר"ג)
אדרון

עובדי התחזוקה ב"אל על" לעבודה סדירה עקב פשרה עם מנכ"ל החברה

– העובד שעקב השעייתו ננקטו העיצומים – יחזור היום לעבודה מלאה, אבל יעמוד לבירור משמעתי ● מתברר ששתי תקלות חמורות בבטיחות המטוסים של "אל על" קדמו לסירובו של עובד התחזוקה לעשות תיקון בלא שיקבל אישור בכתב מן הממונה עליו

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תעופה

שני מקרים חמורים של ליקויי בטיחות סיכנו בחברת "אל על", שלא פורסמו, קדמו לסירובו של עובד התחזוקה לבצע תיקון ללא אישור בכתב מהממונה עליו. כך נודע אתמול לסופר "הארץ".

היום יחזור לעבודה סדירה העובד שהשעייתו הביאה לנקיטת עיצומים מצד חבריו לעבודה, שגרמו לשיבושים בטיסות הסדירות של חברת התעופה. במקביל יעמוד היום העובד לבירור בפני ועדת משמעת.

אתמול חזרו עובדי התחזוקה בחברה לעבודה סדירה, בעקבות פשרה שהושגה לילה קודם לכן בין חיים הברפלד, יו"ר האגף לאיגוד המקצועי בהסתדרות, ומנכ"ל אל על רפאל הר לב.

במקרה אחד של ליקוי בטיחות נדם באוויר מנוע של מטוס נוסעים מסוג "בואינג" 767, בעת שהיה מעל צריך בדרכו חזרה לישראל. צוות הטייסים הצליח להתניעו שוב באוויר. המטוס נחת בנמל התעופה בן גוריון, ובהוראת הטייס הראשי של צי המטוסים, שהיה בחופשה, קורקע המטוס עד להחלפת מנוע. היתה זו הפעם השלישית שהתגלתה תקלה באותו מנוע.

במקרה השני נפל באוויר חלק מכנפון קדמי של מטוס מסוג "בואינג" 747 שהיה בדרכו לקלן. המטוס שהה בקלן כמה ימים לצורך תיקונו.

זעם על מכתבי אזהרה

עוד נודע אתמול כי ערב השעייתו של עובד הקרקע ונקיטת צעדי המחאה שהביאו לשיבושים, שררה מתיחות בין עובדי התחזוקה, בשל מכתבי אזהרה שקיבלו כמה עובדים מההנהלה לאחר שנעדרו מעבודתם בגלל מחלה. במכתב כתב נציג ההנהלה: "אני רואה בחומרה את העובדה כי נעדרת ממשמרת לילה. היעדרותך והיעדרות חבריך גרמה לשיבושים במועד יציאת המטוסים. לאור זאת, הינך מוזהר כי במידה ויישנו מקרים כאלה בעתיד, תנקוט החברה בצעדים החמורים ביותר".

דובר "אל על" הכחיש אתמול שהיו מקרים חמורים של ליקויים שהיה בהם כדי לסכן את בטיחות הטיסה. לדבריו, במקרה הראשון לא היה במנוע שנדם כדי לסכן את בטיחות הטיסה, והטייס פעל בהתאם לנהלים והצליח להתניעו שוב ללא תקלות, משהגיע המטוס ארצה. ההליך הבנוע כבודק. במקרה השני, אמר הדובר, פגעה ציפור גדולה בכנף וזו הביאה, לדבריו, לנפילת החלק. לדברי הדובר, מכתבי האזהרה היו הליך לנקיטת צעדי משמעת, מבין הצעדים שהנהלת החברה היתה יכולה לנקוט בהם.

הוא אמר כי המכתבים נשלחו לאחר אי־התייצבותה של משמרת שלמה לעבודה, בטענה של מחלה, דבר שנראה חשוד ומכוון. לדבריו, שבו עובדי אותה משמרת לעבודה כבר באותו ערב, לאחר שנאמר להם כי יישלחו לבתיהם רופאים כדי לבדוק את מצב בריאותם.

שיעור בנהיגה קיבל אתמול שר החינוך יצחק נבון מתלמיד בבית הספר החקלאי כפר סילבר של עליית הנוער, שבו ביקר אתמול. (צילום: אילן אוסנדרייבר, "ישראל סאן")

מנהלי לנדקו התחייבו למסור דו"חות לבורסה

בל"ל לא יבקש – לפי שעה – כונס נכסים

מאת אריה לביא

מנהלי חברת לנדקו רובינשטיין התחייבו להעביר בהקדם לבורסה דוחות כספיים מעודכנים של החברה, נוכח אי הבהירות במצב החברה שהיקף חובותיה מוערך בכ־20 מיליון דולר.

התחייבות המנהלים ניתנה בדיון שהתקיים השבוע בבורסה במטרה לברר את מצב החברה, לאחר שנמסרה הערכה כי נכסיה יספיקו בקושי כדי להחזיר את חובותיה לבנקים (לפני כמה חודשים הוערך כי נכסי החברה מספיקים לכיסוי מלא התחייבויות שלה וכי החברה סובלת רק מקשיי נזילות). חרף ההערכה, התקבלה בבנק לאומי – שהוא הנושה העיקרי – החלטה לנסות להגיע להסדר חובותיה של החברה, כדי למנוע צורך לפנות לבית משפט לבקש למנות לה כונס נכסים.

חובות אלה מוערכים בכ־20 מיליון והחשש העיקרי הוא שקיימים נושים אחרים שעד כה לא נודעו. השליטה בחברת לנדקו היא בידי איש העסקים אהרן רובינשטיין המכהן גם כיו"ר מועצת המנהלים של החברה. כ־80 אחוז מהחובות הידועים של החברה הם לבנק לאומי. והיתרה מתחלקת בין כמה בנקים ובכלל זה דיסקונט והפועלים. מחצית החובות הם של חברת לנדקו רובינשטיין המחזיקה האחות של החברה הבינלאומית לפיתוח (לשעבר החברה לישראל בע"מ).

חברת לנדקו פועלת זה מכבר ללא מנכ"ל. דירקטוריון החברה הוגדל באחרונה כדי להרחיב את הפיקוח על החברה ואחד הדירקטורים החדשים, עו"ד יורם אלרואי, בונה בהמלצת בנק לאומי. אלרואי משמש כאחד ממנהלי חברת ההשקעות דנות.

בבעלות חברת לנדקו שני בתי מלון, בול וקונקורד, נכסי מקרקעין ושליטה בחברות עסיס ומן. אהרן רובינשטיין יו"ר מועצת המנהלים של החברה אמר אמש שאינו יודע כיצד הגיעו להערכה זו בהתחשב בכך שיש בלנדקו שלוש חברות שונות. חוגים המקורבים לחברה אמרו שלדעתם יספיקו הנכסים כדי לכסות את מלא התחייבויות של החברה ואולי אף למעלה מזה.

מלון קונקורד בתל־אביב ייסגר כבר בסוף החודש

מאת זוהר בלומנקרנץ

מלון "קונקורד" בתל־אביב, הנמנה עם רשת "בול", ייסגר בסוף החודש. רשת "בול" תפסיק בסוף החודש את פעילותה לאחר שבעלי המלונות, חברת "לנדקו" החברה לישראל, מכרו גם את מלון "בול" בת"א לבעלים חדשים. מלון "של" בת"א, שנמנה על הרשת, אינו שייך לה מאז אוקטובר.

הידיעה על הפסקת פעילותה של הרשת בסוף החודש התקבלה בתדהמה במגזר הנסיעות. התרעה הקצרה על סגירת מלון "קונקורד" לא מאפשרת לסוכני התיירות להתארגן, כדי לבצע את העברת הקבוצות לבתי מלון אחרים. מתקיימות שיחות למציאת מקומות איכסון חליפיים לקבוצות תיירים שעבורם הוזמנו מקומות במלון שנסגר.

לסלי אירלה, ששימש כמנכ"ל רשת מלונות "בול", אישר את הדברים, והוסיף כי הוא עצמו פרש מתפקיד מנכ"ל הרשת לפני ארבעה חודשים. אירלר משמש בתפקיד יועץ מיוחד לרשת, כדי לעזור בתהליך הפסקת הפעילות. לדבריו לא שמע על קושי מעשי שנוצר במגזר הנסיעות עם סגירת מלון "קונקורד" בת"א בסוף החודש, אולם ברור, כי קיים היום קושי בהבאת תיירים במלונות אחרים, שכן ההזמנות הגדולות לקבוצות נעשו לדבריו מראש.

שופט בחיפה על סירובו של השר שריר להופיע בביהמ"ש על פי הזמנת מחנה מודעי:

"השר שריר – בשר ודם; הוא צריך לבוא ולהעיד בביהמ"ש ככל אזרח"

שריר מגיב: "מאז נתמניתי לשר המשפטים – לא דרכה רגלי בבית המשפט; תפקידי כשר המשפטים מונע ממני לעשות כך, אפילו אם יעלה לי הדבר בנזק במערכות המפלגתיות"

מאת אילן שחורי
סופר "הארץ" לענייני מפלגות

..שופט בית המשפט המחוזי בחיפה, השופט מיכה לינדנשטראוס, ביקר אתמול בחריפות את שר המשפטים אברהם שריר, המסרב להופיע בבית המשפט, בהזמנת הפרקליט של מחנה השר יצחק מודעי, כדי להעיד בדיון העוסק במחלוקת הקשה בצמרת המפלגה הליברלית.

נציגי השר שריר טענו בבית המשפט כי שריר, שהוא גם יו"ר הוועדה למינוי שופטים, אינו יכול להופיע בבית המשפט. על כך ענה השופט לינדשטראוס: "השר שריר הוא בשר ודם. הוא צריך לבוא ולהעיד בפני בית המשפט. דינו כדין כל אזרח במדינת ישראל. כבה יש שוויון של כולם בפני החוק".

שריר צבר אמש בתגובה ל"הארץ" כי הוא מופתע מתגובת השופט. "מאז כאני כבק בתפקידי כשר המשפטים, רגלי לא דרכה בבית המשפט. אני הוכב שתפקידי כשר המשפטים מונע ממני לעשות כך. אין לי ברירה, אפילו אם הדבר יעלה לי בבחיר של נזק במערכות המפלגתיות", אמר השר.

סופר "הארץ" מציין כי שריר כינס אמש את הנהלת המפלגה הליברלית, שקיבלה החלטה שככל הנראה תגרום להחרפת המתיחות הפנימית. ההנהלה, על־פי הצעתו של שריר, החליטה להדיח את צבי רנר מתפקידו כגזבר המפלגה ולזמן את המרכז כדי להעניק תוקף חוקי לצעד זה.

רנר, העומד בראש איגוד העובדים במפלגה, משתף פעולה עם השר מודעי במלחמתו נגד השרים שריר, גדעון פת ומשה נסים. הנהלת המפלגה הליברלית החליטה אתמול גם לדרוש מתנועת הנוער להעניק את תפקיד גזבר הסוכנות לנציג המפלגה הליברלית.

בימים האחרונים מוכר שמו של ח"כ אוריאל לין כמועמדה של המפלגה הליברלית לתפקיד גזבר הסוכנות. לין הוא מאנשי מחנהו של השר שריר.

ערך את העמוד: משה ריינפלד

נסים: ראש העין קופחה

שר האוצר משה נסים בדירתה קבר עם קשישה במעונה קשישים בעיירה ראש העין, שבה ביקר אתמול בלוויית ראש המועצה יגאל יוסף (במרכז). "ראש העין לא קיבלה את מה שהיה מגיע לה. יש להגדיל את תקציבה של ראש העין למרות התקדמות של המועצה ושל יגאל יוסף", אמר השר. (יונתן סלינגר, "ישראל סאן")

3 תלונות על אונס, ו־59 הטרדות מין בצה"ל

(עו). תלונות על שלושה מקרי אונס ו־59 מקרים של הטרדות מיניות של חיילות נחקרו השנה במשטרה הצבאית. כך נמסר אמש בתוכנית "15 קטבות" בגלי צה"ל.

נכנסה לבנק במכונית – דרך השמשה שבחזית

מאת איתן רבין

עובדי בנק לאומי בקרית מלאכי נדהמו אתמול לראות מכונית פורצת לבנק דרך השמשה בחזית הבניין. היתה זו נהגת שאיבדה את השליטה על רכבה ונהדרה לבנק שלא בדרך המקובלת. לא היו נפגעים.

בת 70 חשודה שהעסיקה את נכדתה בת 7 בסחר סמים

(עו). שוטרי הסיור של תחנת יפו לכדו שלשום אשה בת 70 החשודה כי הפעילה בביתה תחנה לממכר סמים, שבה העסיקה גם את נכדתה בת השבע. האשה נחקרה במשטרה ושוחררה.

שוטרי הסיור התמקמו בשעת הערב מול הדירה החשודה, ביפו, ושלחו אל הבית מתנדב משא"ז, שהתחזה לקונה וביקש לקנות סם.

מהמשטרה נמסר כי החשודה, בעלת הבית, ביקשה ממנו להמתין ושלחה את נכדתה להביא את הסם. היא מסרה את המנה המבוקשת לקונה המדומה ותמורה גבתה ממנו 50 שקלים.

שיא לידות ב"סורוקה": 75 תוך 2 יממות

מאת איתן רבין

מספר שיא של לידות נרשם אתמול ושלשום בבית החולים סורוקה בבאר שבע. הנהלת בית החולים שקלה אפילו להעביר יולדות לבית החולים ברזילי באשקלון. בסופו של דבר הוחלט לשחרר יולדות שילדו שלשום, ובכך לפנות מקום לנשים אחרות.

דוברת בית החולים מסרה כי בשתי היממות האחרונות נולדו כ־75 תינוקות, מספר שלא היה כמותו בשנים האחרונות בסורוקה. ביממה אחת נולדו 30 תינוקות וביממה השניה 40 תינוקות, נכון לאתמול.

דקר עובד מאפייה שסירב למכור לו חלות בזול

מאת נדיית אמיתי

משטרת פתח תקווה מחפשת אדם המוכר לה כחשוד בדקירתו של עובד במאפיית "עינת" שליד קיבוץ עינת.

אתמול בארבע לפנות בוקר הגיע האיש למאפייה וביקש חלות, ככל הנראה תמורת מחיר נמוך מהמקובל. לאחר שהעובד, מאיר עובדיה (40) סירב לבקשתו, דקרו החשוד בגבו. הפצוע הועבר לבית החולים "השרון" ולאחר טיפול שוחרר לביתו.

ארוחות צהריים בנמל יפו
ארוחות צהרים עסקיות במבנה 5
בין 22־18 ע"ח
שבת צהרים עם חמין
טל' 813563 - נמל יפו
חניה במקום
פתוח ברציפות מ־12 בצהריים אל תוך הלילה
7 ימים בשבוע

"בזר שטיחים" אשר
רח' דיזינגוף 184 ת"א
המרכז לשטיחים פרסיים וסיניים
למכירה: שטיחים פרסיים וסיניים
בוכרה ✱ בלוצ'סטן ✱ קווקז ✱ קשמיר
קילים ✱ אפגן ✱ שטיחים טורקיים וסוזנים.
שטיחים עתיקים!!
ושטיחים במחירי הזדמנות!!!
טל: 234580, 243598
ת"א דיזינגוף 184, 190

כימיקלים לישראל בע"מ
לחתני פרס וולף לכימיה
פרופ' יהושע יורטנר
מאוניברסיטת תל-אביב
פרופ' רפאל ד. לוין
מהאוניברסיטה העברית בירושלים
שלוחה ברכת הוקרה והערכה
מציבור הכימאים והחוקרים בחברות כי"ל
על הישגיהם המדעיים

כלבוטק פסק:
חומוס קילקי מצויין!
להשיג ברשת קו-אופ, מעדניות ומסעדות מובחרות.

התנועה ליהדות מתקדמת בישראל
THE ISRAEL MOVEMENT FOR PROGRESSIVE JUDAISM
קירוב לבבות
מפגש יהודי־ערבי
בימים אלו של הסלמה ביחסים בין יהודים לערבים, רואה התנועה ליהדות מתקדמת בישראל, חובה לעצמה לחזור ולקיים שוב מפגשים בין יהודים וערבים.
המפגש הקרוב יתקיים בבית שמואל בירושלים
(רח' שמאע 6, הכניסה ממתחם ממילא)
בימים שישי ושבת, ג'–ד' שבט תשמ"ח
23–22 בינואר 1988
התכנסות בשעה 14:00
בתכנית:
סדנאות היכרות ותקשורת, זהות אישית ולאומית, דילמות במפגש בין־תרבותי.
(כל הפעילות בקבוצות קטנות).
עלות המפגש למשתתף — 35 ש"ח כולל אירוח מלא.
פרטים והרשמה:
טל. 203451, 02-203448 (אסתי)

מוזיאון ישראל, ירושלים
יעניק בחודש אפריל 1988
פרס ע"ש ג'וזף ה. הייזן על חיבור בנושא אמנות פלסטית של המאה ה־20.
שווי הפרס $1.000 בשקלים
כל חיבור שנכתב בישראל, בעברית או באנגלית, בשנת 1987 בין אם פורסם או בין אם לא, ללא הגבלה בהיקף, בצורה – ספר, מחקר, מסה, מאמר – ובנושא – ויתקבל במוזיאון ישראל עד 15.2.88 ייבדק בידי ועדת שופטים ובה אנשי מוזיאון ישראל והיסטוריון לאמנות ממוסד אחר.
המען למשלוח: פרס הייזן, מזכירות אגף בצלאל מוזיאון ישראל, ירושלים 91012.

משרד החינוך והתרבות
האגף לתרבות ואמנות
מחוז חיפה והצפון
אוניברסיטת חיפה
היחידה ללימודי חוץ
חטיבת לימודי ניהול
המגמה ללימודי ניהול תרבות ואמנות
החברה למרכזי תרבות נוער וספורט בע"מ – מחוזות חיפה והצפון
יום השתלמות בנושא:
הפולקלור בישראל
יתקיים ביום חמישי ב' בשבט תשמ"ח 21.1.88 באולם מוזיאון חיפה, רח' שבתאי לוי 26 משעה 09.00 – 17.00 בתכנית:
09.00–09.30 - דברי פתיחה – ד"ר דן רונן, מנהל אגף התרבות והאמנות משרד החינוך והתרבות – ירושלים
09.30–10.30 - המחול בחגי ישראל – ד"ר צבי פרידהבר
10.30–10.45 - הפסקת קפה
10.45–12.00 - החג בתנועה החלוצית ובתנועה הקיבוצית – מר יורם גורן
12.00–12.30 - סיור מודרך בתערוכת הפולקלור ובתערוכתו של האמן יגאל תומרקין, במקום תוצג תערוכה בנושאים הרלוונטים, ע"י המכון להווי ומועד ע"ש מתתיהו שלם, רמת־יוחנן
12.30–13.15 - ארוחת צהריים – תוגש במזנון של המוזיאון
13.15–14.30 - מוסיקה עממית יהודית – ד"ר דני סמדלר
14.30–15.45 - מחזור החיים בפולקלור היהודי – ד"ר חיה בר־יצחק
15.45–16.00 - הפסקת קפה
16.00–17.15 - פולקלור כביטוי לאחות אתנית – העדה הספרדית יהודית – ד"ר תמר אלכסנדר
דמי ההשתתפות ביום ההשתלמות – כולל ארוחת הצהריים והכיבוד – 25.- ש"ח.
המעוניינים להשתתף, מתבקשים להרשם באחת משלושת התחנות הבאות:
האגף לתרבות ולאמנות חיפה, אנילביץ 20ג' טל. 04-562473/5
בלשכות המחוזיות של חברת המתנ"סים - נשר תל־חנן - טל. 04-239415; צפת 06-973010
ביחידה ללימודי חוץ של אוניברסיטת חיפה, המגמה ללימודי ניהול תרבות ואמנות.

טיולים זה השטח שלנו
מצרים
טיולים של 8 ו־9 ימים
13.1, 17.2, 2.3 (פורים),
23.3 (תחילת פסח),
27.4 (יום העצמאות) 2.4
"מצרים למתקדמים"
סמינר בדגש: קהיר והדלתא של הנילוס
9 - 8.2 ימים
בהדרכת: צוות מדריכים מעולה
טלפן וקבל חוזר טיולים לביתך 381044, 03-375063
מח' טיולי חו"ל השפלה 3 ת"א
החברה להגנת הטבע

נפתח לראשונה ע"י
משרד התיירות
וביה"ס המרכזי לתיירות
קורס
למנהלי יחסי־ציבור ופרסום במלונות
בתיאום עם התאחדות המלונות בישראל
וקרן השתלמות מקצועית לעובדי תעשית המלונות
מטרת הקורס להכשיר כח אדם במלונאות ובתיירות בנושאים הבאים:
- יחסי ציבור - קידום מכירות
- דוברות - פרסום
- יחס לאורחים וללקוחות - ארועים ובידור
הקורס יפתח בסוף חודש פברואר 1988 בירושלים ובתל־אביב בשעות הערב.
2 – 3 פעמים בשבוע.
לקבלת תדריכים ושאלוני הרשמה נא לפנות:
בתל־אביב: מזכירות ביה"ס לתיירות, רח' שטריקר 19 פינת רח' יהודה המכבי בימים א'־ה' בין השעות 08:30 – 12:30 ובימים א',ג',ד',ה', בין השעות 18:00 – 20:30, טל. 03-455108 ובלשכת המודיעין לתיירים – משרד התיירות, רח' מנדלי 7 בכל ימות השבוע.
בירושלים: הנהלת ביה"ס לתיירות, רח' הלל 2 בימים א'־ה' בין השעות 08:30 – 12:30, טל. 02-246814 ובלשכת המודיעין לתיירים – משרד התיירות, רח' המלך ג'ורג' 24 בכל ימות השבוע.
מועד אחרון להרשמה – 19 לינואר 1988 – מספר המקומות מוגבל

ברכות חמות
לפרופ' יהושע יורטנר
ולרפאל לוין
לרגל קבלת
פרס וולף לכימיה
זאב תרמוד
ומוסד שמואל נאמן

هكذا عن الأصل

صكرا من الاهل

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

מנסדורף לרבע הגמר בטורניר ניו זילנד

אחרי שניצח 4–6, 7–6, 6–1, את הבריטי ג'רמי בייטס

טניס

אוקלנד, ניו זילנד (ע"ר). עמוס מנסדורף, אלוף הטניס של ישראל, המדורג שני בטורניר אוקלנד, עלה לרבע הגמר לאחר שניצח את הבריטי ג'רמי בייטס 4–6, 7–6, 6–1.

עמוס ישחק מול האמריקאי דן גולדי, המדורג שמיני, שניצח את בראדצ' מארטי רייווס 7–5, 6–4, 6–4.

פטר לונדגרן משוודיה, המדורג ראשון, ניצח את האמריקאי טוד ויטסקן 6–3, 6–7, 6–3, ויישחק ברבע הגמר נגד ההודי ראמש קרישנאן שגבר על ההולנדי מיכאל סטייפרס 7–5, 6–3.

הסובייטי אנדריי צ'סנוקוב עלה לחצי־הגמר בטורניר הטניס בסידני, אחרי שגבר על האוסטרלי קאהיל 6–3, 7–5, ובדרכו הלך הדרום־אפריקאי ואן רנסבורג שניצח את הסובייטי אלכסנדר וולקוב 6–0, 4–0, 7–5.

במפגש שוודי באוליוד ניצח אדברג את יאריד 7–6, 6–3.

חנן אזולאי, קפטן בית"ר ירושלים לפני המחזור ה־18 בליגה הלאומית:

לנתניה תהיה בעיה כיצד לעצור את האלוף

התחזית שלהם

מאת משה הרגעש

תוצאות המחזור האחרון

- שמ. ת"א – מ. נתניה 1–3
- הפו. ת"א – הפו. לוד 0–2
- הפועל ב"ש – ב. ים 0–1
- צפרי. חולון – מ. ת"א 0–1
- הפו. ב"ש – ב"י 0–1
- ב. ת"א – מ. פ"ת 0–2
- הפו. פ"ת – מ. חיפה 1–1

טבלת הליגה הלאומית

1.	מ. נת.	17	20–31	34
2.	ה. ב"ש	17	13–19	29
3.	פ. ת"א	17	12–16	29
4.	ב. ת"א	17	15–24	27
5.	ש. ת"א	17	10–17	27
6.	ה. ב"ש	17	10–15	25
7.	ה. פ"ת	17	22–21	23
8.	ב. ים	17	27–24	22
9.	מ. ת"א	17	20–25	20
10.	בנ"יהו.	17	13–14	20
11.	צפ. ח.	17	14–11	18
12.	מ. חיפה	17	19–19	16
13.	הפו. לוד	17	30–13	12
14.	מ. פ"ת	17	26–11	11

בית"ר ירושלים — מכבי נתניה

(בסיבוב הראשון: 3–1 — בלומפילד: 14.30)

● חנן אזולאי, בית"ר: אנחנו מסוגלים לעצור כל קבוצה בליגה. הפעם לנתניה תהיה בעיה לעצור את בית"ר. מול יריבים כמו נתניה יותר קל לנו. הם מאפשרים לשחק כדורגל.

● שלום תקוה, נתניה: אמנם לא שכחנו את ההפסד לבית"ר בסיבוב הראשון, אך המטרה היחידה שלנו היא לנצח כדי להתקרב לתואר. צפוי משחק מהנה, כי הקבוצות משחקות פתוח וטכני.

הפועל צפרירים חולון — הפועל תל־אביב

(בסיבוב הראשון: 2–1 — חולון, ר': 14.30)

● מאיר נגמני, מאמן חולון: הפועל תל־אביב בתקופה טובה מאוד כעת. בכל משחקי בבית המטרה שלנו לנצח, אפילו שהיריב הוא הפועל ת"א. אנחנו זקוקים לנקודות.

● יעקב אקוקה, הפועל ת"א: חולון מתאוששת בזמן האחרון, אך אני מקווה שנצליח לצאת משם לפחות עם נקודה. ההבדל בין הקבוצות לא גדול, אך אנחנו צריכים להצדיק את מיקומנו בטבלה.

שמשון תל־אביב — בני־יהודה

(בסיבוב הראשון: 2–1 — בלומפילד: 12.30)

● גרשון דמתי, שמשון: עבורנו המיפגש עם בני־יהודה הוא כמו דרבי ומהווים אתגר רציני. שמשון רוצה לנצח בכל משחק כדי להמשיך בסידרת הצלחות ולהתקדם בטבלה.

● יעקב אסייאג, בני יהודה: הפעם שמשון פייבוריט. הוא בתקופה יותר טובה, לא כל קבוצה יכולה לנצח בנתניה. אך אני מאמין שנתעלה על עצמנו אחרי שני הפסדים רצופים.

הפועל לוד — הפועל כפר־סבא

(בסיבוב הראשון: 0–3 — לוד, ר': 14.00)

● יעקב אסקניזי, מאמן לוד: הסיכויים שקולים. הברית תאמן את היתרון האיכותי של כפר־סבא. הניצחון הלא צפוי של הולונים על מכבי ת"א מחייב אותנו לא להערוך מהם.

● אדיר שמיר, כפר־סבא: קשה להוציא נקודות בלוד. גם בגלל תנאי המגרש, גם מפני שעבורם זה משחק של להיות או לחדול. בשנים האחרונות לא היו לנו שם הצלחות גדולות.

מכבי פתח־תקוה — מכבי תל־אביב

(בסיבוב הראשון: 1–3 — פתח־תקוה: 14.30)

● יעקב אורבל, מכבי פ"ת: השבוע עבר עלינו כל מה שלא צריך לעבור על קבוצת כדורגל. נראה איך זה ישפיע עלינו. גם מכבי ת"א במשבר. מי שישתחרר ראשון מהמתח, ינצח.

● משה מרמוס, מכבי ת"א: אנחנו משחקים מול קבוצה שנאבקת על חייה, אבל גם מכבי תל־אביב לוחם על כבודו. נעשה הכל כדי לנצח. נצליח, אם נבטא במגרש את הרצון שלנו לנצח.

מכבי חיפה — בית"ר תל־אביב

(בסיבוב הראשון: 0–1 — קיריאליאזר: 14.30)

● דניאל ברייליבסקי, חיפה: בית"ר תל־אביב היא אחת הקבוצות הטובות בליגה כעונה זו והיא מצליחה גם במשחקי חוץ. מאד אתאכזב אם לא ננצח, כי בבית צריך לנצח כל משחק.

● אלי תגר, בית"ר ת"א: מכבי חיפה קבוצה מעולה הנמצאת בתקופה לא טובה. גם כך יש לה יתרון קל בזכות הביתיות. אנחנו רוצים לנצח בכל מגרש. יש לנו חומר מתאים.

הפועל באר־שבע — הפועל פתח־תקוה

(בסיבוב הראשון: 0–1 — באר־שבע: 14.30)

● שמעון ביטון, באר־שבע: אסור לנו להפסיד. הפועל באר־שבע נמצא בשורשרת ניצחונות. זו ההזדמנות שלנו לברוח מהם. הניצחון כשבת על בני־יהודה הגביר לנו את התאבון.

● דורון רבינזון, הפועל פ"ת: הדרך מבאר־שבע ארוכה מאד, היא נעשית קצרה ומעניינת אם חוזרים הביתה עם משהו. המטרה שלנו לא לחזור לפתח־תקוה בידיים ריקות.

טבריה תנסה בביתה להרחיק את יבנה מהשלישיה המובילה

ליגה ארצית

מאת אילן פיש

מוקד מישחקי המחזור ה־18 בליגה הארצית יהיה בטבריה, שם יארח המדורג שלישי הפועל טבריה, את מכבי יבנה המנוקם שלב אחד מתחתיו, בפיגור 6 נקודות.

בצמרת הגבוהה יותר מפרידות 4 נקודות בין המוליך הפועל ירושלים להפועל חיפה. לשניהם מישחקי חוץ. הפועל ירושלים ישחק היום עם הפועל חדרה (מקום 8) והפועל חיפה יתארח אצל מכבי יפו (9).

בתחתית יהיו שני מישחקים בעלי חשיבות רבה. בית"ר נתניה (11) יארח את הכח רמת־גן (13) האחרון בטבלה, הפועל עכו, ימתין למכבי רמת־עמידר (12).

הטבלה הצפופה יוצרת מצב בו רק 4 נקודות מבדילות בין המקום ה־5 למקום ה־10. באיזור זה יהיו שני מישחקים — בגבעתיים: הפועל רמת־גן (5) — הפועל יהוד (7), ובר־חובות: מכבי שעריים (10) — הפועל בת־ים (6).

תחילת המישחקים 14.30.

טבלת הליגה הארצית

1.	הפועל ים	17	19–39	41
2.	הפו. חיפה	17	11–19	37
3.	הפ. ט.	17	22–32	34
4.	מ. יבנה	17	17–20	28
5.	הפ. ר"ג	17	21–17	23
6.	הפ. בת־ים	17	16–18	22
7.	הפו. יהוד	17	24–24	22
8.	הפו. חד.	17	25–24	22
9.	מכבי יפו	17	12–12	21
9.	מ. שער.	17	22–21	19
11.	ב. נתניה	17	23–16	18
12.	רמת־ע.	17	23–15	17
13.	הכח ר"ג	17	21–14	14
14.	הפועל עכו	17	28–10	9

מכבי תל אביב השיג אמש את נצחונו הראשון בחוץ

אחרי קלן: מכבי שוב בתמונה

בניצוחם של גמצ'י 30, בארלו 21, ברקוביץ 20, מגי 20, עלה מכבי למקום השלישי בטבלת בית הגמר וחידש סיכוייו להתמודד על הגביע

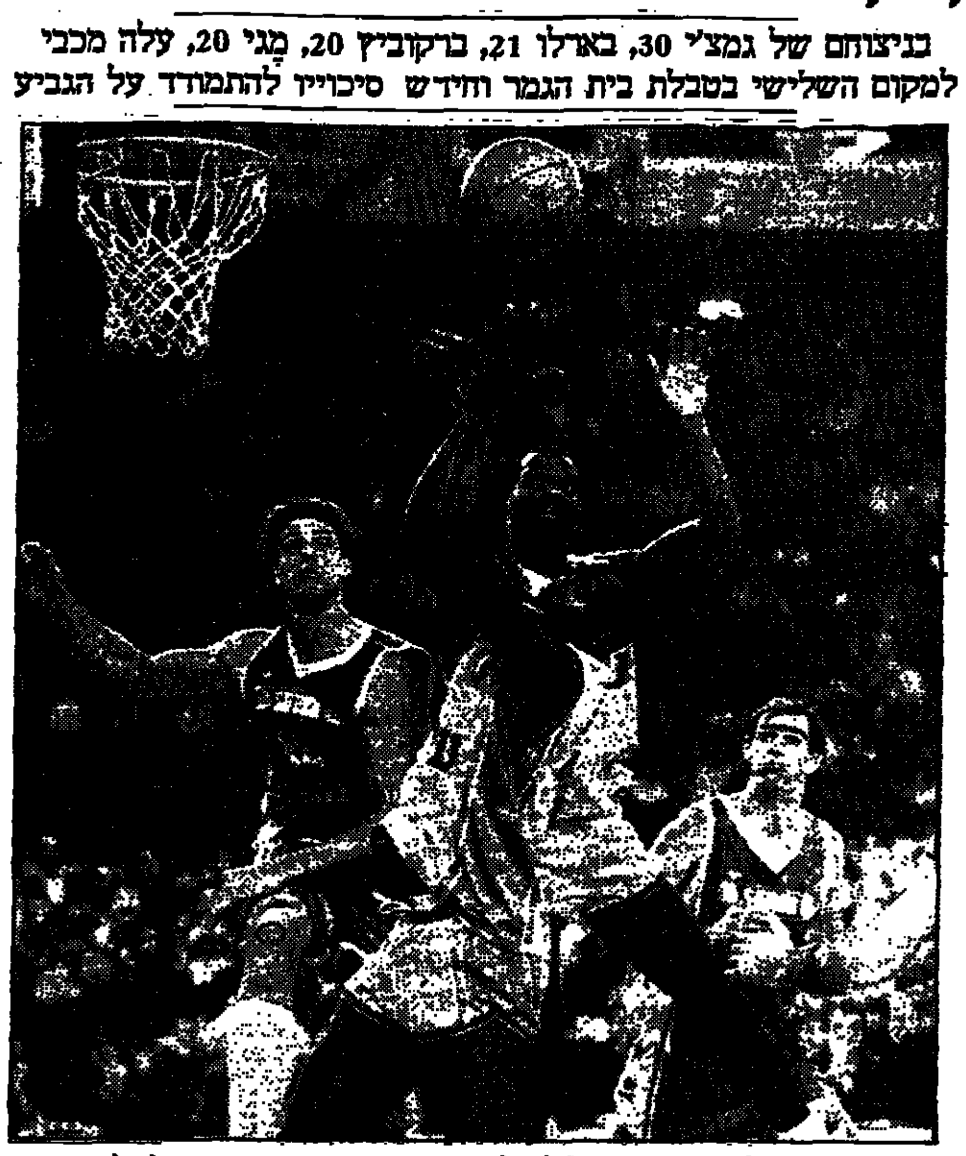

קווין מגי וקן בארלו במאבק מתחת לסל מול האנזי גנאור הגרמני. מתגר מתמעל, קלאוס זאנדר. מכבי תל אביב ניצח את סאטורן קלן 108–102. (צילום רויטר איפי)

גביע אירופה

מאת זיגמונד שפיגלר

קלן (מיוחד ל"ספורט הארץ"). מכבי תל־אביב חזר כאן אמש לתמונת מישחקי בית הגמר בגביע אירופה לאלופות, לאחר שניצח במישחק מצויין את אלופת גרמניה סאטורן קלן 108–102.

תמונות מרגשות היו בסיום המישחק, כאשר אוהדים יהודים נרגשים פרצו למיגרש עם דגל הכחול לבן, רקדו הורה על הפארקט של ה"שפורטהאלה" של קלן. עבורי, אישית, היו אלה רגעים מרגשים באמת.

לפני דקות השימחה הללו ראינו מישחק מצויין של מכבי תל־אביב, אשר הצליחה להוליך ברוב שלבי המאבק, תוך שהוא מציג יכולת כדורסל מצויינת. ברוב רגעי המישחק ראינו על הפארקט מאבק צמוד ומותח, אך כמעט תמיד היה היתרון של מכבי.

ליפין גרם למיפנה

כל שחקני מכבי ראויים לשבחים רבים לאחר המישחק של אמש, אך הייתי רוצה לציין קודם לכל את חן ליפין. הבחור הזה, שהגיע לכאן כרכז שלישי, עשה עבודה יוצאת מן הכלל, תוך הפגנת מישחק בטוח ובוגר מאוד. ליפין נכנס למיגרש בדקה ה־15, כאשר הגרמנים הוליכו 40–34. ואז בא המיפנה. חן החל להריץ היטיב את המישחק של מכבי והתוצאה השתנתה בהתאם. שלוש דקות וחצי לסיום המחצית העלה קוין מגי את מכבי ליתרון 41–40 במחצית היתה התוצאה 50–46.

גם במחצית השניה, בניצוחו של ליפין, שיחק מכבי מצויין. בדקה ה־30 הוליכו המכבים 84–71. תוך שהם מציגים יכולת מצוינת, בעיקר בניצוחו של ליפין. בהגנה לעומת זאת לא הצליח חן לשתק את הרכז האמריקאי של סאטורן קלן בראיין הוריק.

ברקוביץ פתח מצויין

דורון ג'מצ'י היה המצטיין במכבי תל־אביב עם שלושים נקודות. ברגעים רבים של המישחק הוא הוריק את הקבוצה היטב בסלי שלוש נקודות מצויינות. גם למיקי ברקוביץ ומוטי דניאל היו דקות מצויינות. מיקי, למשל, פתח את המישחק מצויין והיה הדומיננטי בדקות הראשונות של המישחק, מבחינת הרכזים שיחקו אמש כל השלושה. מוטי פתח טוב, אך בהמשך יצא ולא חזר למישחק. לאחר שספג חכמה בבניו החליפו ווילי סימס ששיחק גם לקראת הסוף. בסך הכל היה זה ערב חלש של סימס.

שני הגבוהים של מכבי עשו בסך הכל עבודה מצוינת. מול הענקים של קלן הצליחו לסיים עם יתרון משמעותי בריבאונדים 33 מול 24. הם גם קלעו בסך הכל נקודות רבות. מגי 20, בארלו 21 — שהיה...

שתי פעולות של מגי היו אלה שהכריעו את המישחק. שלוש דקות לסיום הוא הכביע לסל אחרי הטיפה של מיקי והעלה את מכבי ליתרון 99–94, 2 דקות ו־28 שניות לסיום עשה קווין מגי עוד פעולה שהכריעה למעשה את המישחק במצב של 100–96, אחרי קליעת עונשין של וילי סימס, החטיא דג'ל קליעה אחת ואת הכדור התפוס קלט קווין מגי שהעלה את התוצאה ל־102–96, זה היה הסל שהכריע למעשה את המישחק.

מאבק צמוד בסיום

בסאטורן קלן ראינו אמש שני שחקנים מצויינים, ראלף מקפרסון ובראיין הוריק. כל אחד מהם נתן מחצית אחת גדולה. בראשונה היה זה מקפרסון שקלע 21 מתוך 35 הנקודות שלו, בשניה היה זה הרכז בראיין הוריק שסיים את המישחק עם 30 נקודות. היתר היו בינוניים ביותר. אגב, מייקל יקל הכוכב הגרמני לא שיחק.

הפתיחה של מכבי עם מוטי אראוסטי ברכז היתה טובה למדי. יתרון מכבי בשלבים הראשונים של המישחק הגיע גם ל־25–17, אך או נחלש של מכבי, אשר ווילי סימס, כמרכז, איפשר את קלן ליתרון. כניסתו של ליפין סידרה את העניינים והעלתה את מכבי ליתרון 50–46. גם בפתיחת המחצית השניה היתה מצויינת מבחינת מכבי. היתרון הגיע עד 13 נקודות (דקה 30), אך היחלשות מכבית הביאה כמעט לסגירת הפער.

בסיום המישחק התנהל מאבק צמוד מאוד, אך הסוף טוב. מכבי ניצח 108–102 והקבוצה עכשיו שב בתמונת בית הגמר. נישארו עד תישעה מישחקים בבית הגמר. מתקבל הרושם שבהחלט אפשר לעשות זאת.

מזרחי: לנצח בגרמניה זה הרבה יותר מספורט

דורון ג'מצ'י: ליפין עשה עבודה יוצאת מן הכלל ● אראוסטי: ניצחנו בשביל רלף קליין

מה הם אומרים

מאת זיגמונד שפיגלר

קלן (מיוחד ל"ספורט הארץ"). השימחה בקרב אנשי מכבי תל־אביב, עם סיום המישחק, היתה גדולה. קודם לכל מן הצד המיקצועי: מכבי חזר פעם מספר, שהפסיק, להתמודדות... לתמונת בית הגמר, לאחר ההפסד הביאשי במחזור הקודם לטריישר מילאנו.

מבחינה הריגשית, ולדעתי זה גורם השוב לא פחות, מכבי תל־אביב ניצח אמש על אדמת גרמניה זה הרבה יותר מספורט. על הניצחון הזה התעקב אחרי המישחק היו"ר שמעון מזרחי "לנצח על אדמת גרמניה זה הישג גדול למכבי תל־אביב".

מוטי אראוסטי מיהר כל היכנס אחר לניצחון הזה "שיחקנו וניצחנו עבור רלף קליין. ניצחון זה היה חשוב לנו מאוד. בשבילנו לבוא ולנצח על אדמת גרמניה קבוצה כמו סאטורן, אשר הביסה כאן את טריישר 102–78 מהווה הישג גדול. אני מאושר שניצחנו".

אגב, הקהל המקומי לא קיבל פה את רלף בתגובה מיוחדת. העיתונאים הגרמנים קיבלוהו בצורה חמה, ורלף אף לגם כוסית בחברתם.

הסיכום המיקצועי של דורון ג'מצ'י: "הפתיחה המצויינת איפשרה לנו לשלוט בקצב המישחק וזה מה שהביא לנו את הניצחון, השתמשנו בקבוצתי טוב מאוד, והיינו טובים בכך שליפין עשה עבודה יוצאת מהכלל".

מכבי תל־אביב – סאטורן קלן 108–102 (50–46)

● המצטיין: דורון ג'מצ'י

● למכבי ת"א קלעו: ג'מצ'י 30, בארלו 21, ברקוביץ 20, מגי 20, סימס 7, דניאל 7, ליפין 3.

● לקלן קלעו: מקפרסון 35, הוריק 30, בק 13, זנדר 12, הנגר 6, גנאר 4, קאסר 2.

● שופטים: קוהלובסקי (פולין) ויונגרמן (פינלנד), 6600 צופים, ה"שפורטהאלה" של קלן.

תומאס גיבור דטרויט

ניו יורק (אי.פי). אייזיה תומאס היה גיבור הניצחון של דטרויט פיסטונס על אטלנטה הוקס 90–87. תומאס קלע 6 מ־18 הנקודות שלו בארבע הדקות האחרונות של המישחק.

★ תוצאות נוספות: קליבלנד — לוס אנג'לס קליפרס 116–100, סיאטל — יוסטון 110–95.

בדורסל

מכבי ר"ג מחכה מחר לגליל עליון

מישחקי הסיבוב השני בליגה הלאומית יוחל כבר מחר (19.00), כאשר מכבי רמת גן יארח את הפועל גליל עליון בכפר המכביה.

המישחק בין שתי קבוצות המפתיעות עד כה בליגה הוקדם בגלל השתתפות גליל עליון במישחקי גביע אירופה למחזיקות גביע. במישחק הראשון בין שתי הקבוצות בליגה ניצח גליל עליון 99–74.

בהפועל תל־אביב נמשכים המאמצים לגייס בסק, כדי לאפשר מימון את נסיעת הקבוצה למישחק גביע אירופה מול סאראגוסה, בספרד, בשבוע הבא. נכון לעכשיו המאמצים לא עלו יפה, כך שהנסיעה עדיין לא הובטחה.

יריבה מליגה ד' לקובנטרי

גביע אנגלי

לונדון (איפיי). סיריל נואלס, שעשה קאריירה במדי טוטנהאם בשנות ה־60 וה־70, יעשה השבת מאמץ להשיג מה שלא עלה בידי מועדונו לשעבר כמאמן אשתקד בדרבלי. קבוצתו הנוכחית של נואלס, טורקי יונייטד מהליגה הרביעית, תנסה להולל סנסציה כשתתארח מחר בסיבוב השלישי אצל מחזיקת הגביע, קובנטרי. למי שהספיק לשכוח היתה זו קובנטרי שניצחה אשתקד את טוטנהאם 3–2 בגמר.

הרבה מועדונים קטנים ובלתי מפורסמים מהליגות השניה, השלישית והרביעית ינסו באורח מסורתי "לעשות כותרות" במיפגשים עם קבוצות העילית. פור טנהאם, אגב, תשחק על המישטח הפלאסטי במיגרשה של אולדהאם מהליגה השניה. ארסנל תארח בדרבי לונדוני את מילוול מהליגה השניה. מנצ'סטר יונייטד יוצאת לאיפסוויץ' ופורטסמות תופיע במיגרשה של בלקבורן רוברס. קווינס פארק ריינג'רס תתמודד עם "קוסלות ענקים" הקבוצה למוצוא, יוביל־טאון, שאינה נמנית עם הליגות הבכירות אך הפילה חללים רבים במיגרשה התלול.

ליוורפול תתארח בסטוק, צלסי ברדבי, נוריץ' בסווינדון, אוורטון אצל שפילד וונסדיי, צ'ארלטון בווסטהאם, ווסט ברומיץ' בוויטבל־רון והטוטינגהאם אצל האליסאקס מהליגה הרביעית.

גאליס נעצר על 27 בבלגראד

בלגראד (שירות "ספורט הארץ"). פרטיזן בלגרד הצליחה לעצור אמש את ניקי גאליס על 27 נקודות בלבד, והשיגה ניצחון 101–94 על האלופה היוונית. הקלעים הבולטים בפרטיזן היו: גרבוביץ 25, פאספלי 21, דיוואץ' 14. לאריס היו קלעו: גאליס 27, יאנאקיס 23 ופומטיך 15.

ברצלונה השיגה אלופת ספרד את ניצחונה הראשון בבית הגמר כאשר גברה על דקבוס ללא פול תומפסון 115–90.

טבלת בית הגמר

1.	טריישר	5	446–448	9
2.	פרטיזן	5	467–454	9
3.	מכבי	5	506–502	8
4.	אריס	5	473–471	8
5.	סאטורן	5	495–488	7
6.	דקבוס	5	475–501	7
7.	ברצלונה	5	492–478	6
8.	אורתז	5	445–457	6

● בשבוע הבא בבית הגמר יהיו המישחקים: מכבי ת"א — אורתז, סאטורן קלן — פרטיזן בלגרד, טריישר מילאנו — ברצלונה, אריס סאלוניקי — דן בוס.

מגן דוד בשידור ישיר מגרמניה

על רגל אחת

מאת יהושע שגיא

יש רגעים בספורט שיש להם ערך מעבר לספורט.

רגעים כמו מגן דוד כחול בקצה השמאלי התחתון של מסך הטלוויזיה בשידור ישיר מקלן, מערב גרמניה.

רגעים של דגל כחול־לבן ביציע ועל המישטח בגרמניה.

רגעים של הורה על הפארקט אחרי הנצחון בגרמניה.

נכון שזה רק ספורט. אבל נכון גם שיש רגעים בספורט המקבלים משמעות מעבר לספורט.

כמו הרגעים של נצחון מכבי תל אביב, בכדורסל, אמש בקלן, מערב גרמניה. איזה נצחון. איזה נצחון

* * *

מכבי תל אביב השלים אמש שבוע גדול לכדורסל הישראלי, שבוע שבו כל ארבע הקבוצות ניצחו בזירה האירופית — אבל יש ניצחון ויש ניצחון. איזה הבדל, איזה הבדל.

יש נצחונות שמשיגים אותם כאשר הכל כבר גמור, כאשר אפסו הסיכויים; ויש נצחונות שמשיגים אותם במקום הנכון, במשחק הנכון. כזה היה נצחון מכבי אמש. נצחון החוץ הראשון שהחזיר את מכבי לתמונת המאבק על גביע אירופה.

שלא לדבר על נצחון אישי גדול למאמן רלף קליין, האיש שאימן את סאטורן קלן וכל כך רצה להוכיח לגרמנים. הוכיח.

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של אמנו, אחותנו וסבתנו היקרה

שושנה פולד

הלוויה תתקיים היום יום שישי יח' טבת תשמ"ח 8/1/88 בשעה 11.30 לפה"צ בבית העלמין הדרום בגבול חולון בת־ים, נפגשים ליד השער הראשי

המשפחה המתאבלת

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירת אבינו וסבנו היקר

משה ברנס ז"ל

ההלוויה תתקיים היום, יום שישי י"ח בטבת תשמ"ח, 8.1.88 בשעה 11.00 לפנה"צ בבית העלמין בכפר סמיר, חיפה.

נפגשים בשער הראשי.

המתאבלים: גלילה ואורי כץ וב"ב

אראלה וזאב מרקוס וב"ב

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירת אמנו וסבתנו היקרה

אוה גליקר ז"ל

ההלוויה תתקיים היום יום שישי י"ח בטבת תשמ"ח 8.1.88 בשעה 11.00 לפנה"צ בבית העלמין הישן בחוף הכרמל חיפה.

נפגשים בשער הראשי.

המשפחה המתאבלת

האוניברסיטה העברית בירושלים

הפקולטה לחקלאות ברחובות

המח' לביוכימיה ותזונת האדם

אבלים על מותו של

ד"ר אלכסנדר גולדמן ז"ל

ומשתתפים בצער המשפחה

ההלוויה תצא היום, יום שישי יח' בטבת תשמ"ח, 8.1.88, בשעה 10:30 מנזר הפקולטה לחקלאות לבית העלמין החדש ברחובות.

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של חברנו

אלעזר (לסיה) גלילי

מראשוני הקיבוץ

ההלוויה תתקיים היום יום שישי י"ח בטבת תשמ"ח 8.1.88 בשעה 13.00. יוצאים מהמרכז החברתי

המשפחה

וקיבוץ אפיקים

על מות

אלעזר (לסיה) גלילי

איש ההסתדרות...

מורה דרך למחשבה הציונית ולספרות

אבל

יצחק רבין,

שר הביטחון.

לפרופ' ארנון דר

אתך באבלך במות אביך

חיים דריימן ז"ל

זאב תרמור

ומוסד שמואל נאמן

לידידנו נסים בדולח

חבר הדירקטוריון

השתתפותנו הכנה באבלך

על מות אחיך

שלמה ז"ל

חבריך בדירקטוריון

והנהלת בנק הבניה לישראל בע"מ

לשמעון בר צליל ולמשפחה

משתתפים באבלכם הכבד על מות הרעיה והאם

דלית ז"ל

בנק לאומי לישראל

החטיבה העיסקית

ההנהלה והעובדים

ליאיר פולד

תנחומנו הכנים במות

אמך ז"ל

יבמ ישראל

למנהלנו ד"ר מיכה גונן והמשפחה

השתתפותנו באבלכם במות האב

הרצל נגנביצקי ז"ל

שלמה ועופר אליהו ומשפחותיהם

אליהו חברה לבטוח בע"מ

לד"ר מיכה גונן ולמשפחתו

משתתפים באבלכם במות האב

הרצל נגנביצקי ז"ל

אליהו נכסים בע"מ

אבלים על פטירתו של חבר הנהלת האגודה

שלמה תרשיש ז"ל

תנחומינו לרבקה ולמשפחה

"פרישה" - "יוצרת"

אגודה למען הקשיש

במלאת שלושים לפטירתו של יקירנו

ויקטור שלום ז"ל

בן יהודה

נעלה לקברו לטקס אזכרה וגילוי מצבה, ביום ראשון, כ' בטבת תשמ"ח (10.1.88), בשעה 15:30, בבית העלמין בקרית שאול.

נפגשים ליד שער בית העלמין.

תודתנו לכל מנחמינו בכתב ובע"פ.

משפחת שלום

ובית "סריגי הלן".

הסתדרות מדיצינית הדסה

אהבת בת עמי · הדסה

למרכז המחשבים והמידע
דרוש

ראש יחידת System

לתפקיד מפתח ורב אתגרים בסביבה דינמית ומתפתחת

דרישות חובה
- *הכרה יסודית של מערכות VAX.*
- *תואר שני במדעי המחשב / הנדסת מחשבים.*
- *ידע מעמיק בבסיסי נתונים טבלאיים.*
- *ידע רחב במגוון טכנולוגיות מיחשוב, מידע, תקשורת, הדמייה וזמן אמת.*
- *נסיון מקצועי של 5 שנים.*
- *יכולת ניהולית מוכחת.*

המועמדים מתבקשים להפנות קורות חיים, לאגף כח אדם ת.ד. 12000 ירושלים

דרושה

מזכירה מנוסה

הכישורים הדרושים:
1. שפת אם גרמנית.
2. ידיעת השפות עברית, אנגלית.
3. נסיון מעשי בעבודות מזכירות.
4. הדפסה במכונה.

נא לפנות בכתב יד (בעברית) ולציין מס' טלפון לת.ד. 10513 רמת־גן 52150 עבור מס' 61.

לעיתון "הארץ"
דרושות

עובדות
למחלקת מינויים
בין השעות 16:00–20:00
להתקשרות למנויים
ולעבודה על מסוף.
ניסיון לא הכרחי.
להתקשר ביום ראשון בלבד,
10:00 03־5121331 מהשעה
בבוקר לאירית

האוניברסיטה העברית בירושלים

דרוש/ה כלכלן/ית

תאור התפקיד: בדיקת עלויות ועריכת מחירונים לשירותים השונים הניתנים באוניברסיטה. בדיקת כדאיות כלכליות, חישובי התייקרויות, חישובי הצמדות ושיערוכים, טיפול בהעברות תקציביות, שינויים תקציביים ובתקציבים מיוחדים.
דרישות התפקיד: ידיעת שפות: עברית, אנגלית. השכלה: בוגר בכלכלה ו/או סטטיסטיקה רצוי מוסמך בכלכלה או במינהל עסקים. רצוי ידע בעבודות מחשב ובהפעלת מחשב אישי.
דרגה: בהתאם לכישורי המועמד.
נא לפנות בכתב לאוניברסיטה העברית בירושלים, אגף כוח אדם, הר הצופים. מיקוד 91905

לחברת ת.ד.ל בע"מ
דרוש לעבודה באזור ת"א

חשמלאי מוסמך

עם נסיון באחזקת מערכות אלקטרומכניות
ורישוג אוויר
לבעל רכב תינתן אחזקת רכב

02־381238; 382076

המוסד לביטוח לאומי

לסניף המוסד לביטוח לאומי בנתניה
דרושים

עובדים סוציאליים (אקדמאים) לתפקיד פקידי שיקום

בדבר פרטים: נא לטלפן לסניף נתניה, טל' 053-338061 לנעמה מרבך או לרחל צברי

בית הוצאה כתר ירושלים
דרוש

מנהל מחסן ספרים

ניסיון קודם בניהול מחסן ממוחשב של 5 שנים לפחות.
השכלה על תיכונית + ידיעה טובה באנגלית.
לפנות למחלקת כח אדם ת.ד. 7145 ירושלים 91071 טלפון: 02־521201

לתושבי ירושלים והסביבה

המוכשרים להצליח

אם את הבוטח ת בעצמך ויכול ה להוכיח שאת ה מסוגל ת להצליח ולעבור את המיון הקפדני,
יש לך הזדמנות להצטרף
לקורס המקצועי של מגדל
ללמוד ביטוח חיים וגם ביטוח כללי
לעמוד במבחני רישוי מתמחה של משרד האוצר, להתמחות כסוכן ת ביטוח במגדל ליהנות מהכנסה חודשית הולמת מסיום הקורס.
והעיקר – להצליח ולהגיע לעצמאות.

טלפן י לדורס: 02־231486

דבר אחד בטוח. מגדל חברה לביטוח בע"מ

לחברת תמרוקים גדולה
בטירת הכרמל (ליד ההיפר שוק)
דרושים:

1) מחסנאי
כישורים נדרשים:
- בוגר קורס מחסנאות – מפטרים
- רשיון נהיגה.
- שלוש שנות ניסיון בקבלה והוצאת סחורה.
- לאחר שירות צבאי מלא.

2) עוזר — לנהג ומחסנאי
- בריאות תקינה.
- לאחר שירות צבאי.
- עדיפות לבעלי רשיון נהיגה.

אפשרויות קידום

3) איש אחזקה
- בוגר בית־ספר טכני.
- לאחר שרות צבאי.
- ניסיון מוכח.

נא לפנות טלפונית בין השעות 08:00–13:00
04־573291 ליהודית

רשות השידור
מכרז פנימי/חיצוני על
משרה פנויה במחלקת הגבייה
מכרז מס: 1/88 המועד האחרון להגשת הבקשות: 17.1.88 שעה: 18:00

תואר המשרה: **מנהל מחוז הגבייה**
הדרגה: [illegible]
מקום העבודה: חיפה.
תאור התפקיד: אחריות להפעלת משרד מחוזי באורח עצמאי בנושאים דלהלן:
א. פיקוח על הסחר במקלטי טלוויזיה, קיום קשר עם היצרנים המקומיים והיבואנים לתכנון וביצוע למכירות ורישוי.
ב. אחריות לתכנון וביצוע סריקות בבתים, לאיתור משתמטים מתשלום אגרות. אחריות לתכנון מבצעי פיקוח על תשלומי אגרות רדיו במכונית, קיום קשר עם המשטרה לשם ביצוע פעולות משולבות.
ג. קיום בירורים עם אזרחים בכתב ובע"פ. אחריות למעקב אחר התשלומים, דיווח למרכז על שינויים בעדכון הקבצים.
ד. אחריות לביצוע פעולות לאכיפת הגבייה באורח עצמאי ובהתאם להנחיות של הממונה ובחירת השיטה לאכיפת התשלום לגבי הסרבנים (עיקול חפצים, עיקול חשבון בנק, משכורת וכירב).
ה. ביצוע משימות המוטלות על ידי הממונים.
ו. אחריות על צוות עובדי המשרד המחוזי.
כפיפות: למנהל הגבייה
הכישורים הדרושים: השכלה אקדמאית בתוספת 6 שנות ניסיון במקצוע או בתחום דומה, או השכלה תיכונית בתוספת 2 שנות לימוד על תיכונית ו־9 שנות ניסיון, או השכלה תיכונית בתוספת 9 שנות ניסיון.
ידיעת השפות—עברית ואנגלית, רצויה ידיעת השפה הערבית, ידיעה בהנהלת חשבונות, כושר לקיים מגע טאת עם קהל, התבטאות בכתב ובע"פ, עריכת דו"חות ניהול משא ומתן, כושר לתכנון אירגון וניהול צוות עובדים, רצוי ניסיון של שלוש שנים בעבודות גבייה וניהול צוות עובדים.
הערות: מילוי התפקיד כרוך בעבודה מחוץ לשעות העבודה הרגילות ובנסיעות מיוחדות.
- העובד שייבחר יועסק עפ"י חוזה מיוחד ל־3 שנים עם אפשרות הארכה.
- המעוניינים במשרה זו יפנו בכתב יד לכח אדם, בנין "כלל" חדר 14, יפו 97 ים. טלפון: 02־240502

לשרות בתי הסוהר
חן ידך לשמירת בטחון הפנים ואיכות הסביבה
דרוש/ה

עורך/ת דין

הכישורים הנדרשים:
בעל נסיון משפטי של שנתיים לפחות (כולל שנת התמחות);
רצוי נסיון בתחום המשפטי האזרחי

המעוניינים יפנו לשכת היועץ המשפטי בנציבות שב"ס—רח' ההסתדרות 5 י"ם
טל' 246771, 02248020

לחברה תעשייתית באזור כפר־סבא
דרושים

1. מנהל חשבונות מדופלם
דרישות התפקיד: עריכת דוחות כספיים, נסיון של 3 שנים בתעשיה. נסיון ביבוא יצוא.

2. מנהל חשבונות סוג 3
דרישות התפקיד: עבודה בגזברות והנה"ח, נסיון של 3 שנים בתעשיה. נסיון בנושאי זרים מאמנים, בנקים, אשראים, יבוא יצוא.

תנאים טובים למועמדים המתאימים
5 ימי עבודה בשבוע
נא לפנות בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון לת.ד. 6335 תל־אביב 61061
בציון המשרה המבוקשת
– סודיות מובטחת –

לבה"ח ביקור חולים
דרושה
עובדת מעבדה
עם תואר B.A בביולוגיה/כימיה ל־1/2 משרה
לעבודה הפריה
חוץ גופית
טלפון: 02־248148.
02־531834 בערב

רשות הדואר
דרושים

מחלקי דואר
על בסיס קבלני

בדבר פרטים: נא לפנות למנהל **הדואר באשדוד**
אל מר משה לחיאני – טל: 521617
וברחובות: אל מר לזר אטיאס – טל: 451263

קולט כל צבעיות! / קיבוץ כל גלויות!

דרושים/ות

מדריכים/ות

לעבודה חינוכית בארץ עם נוער וסטודנטים מחו"ל
המטרה: לעזור למשתתפי התוכניות להכיר את הארץ
על מרכיביה השונים ולחזק את זיקתם לעם היהודי
* * * * * *
- המדריך יהיה צמוד לקבוצה במשך כל שעות היממה, במקומות שונים בכל רחבי הארץ
- עבודה רצופה מ־6־3 שבועות בתקופה שבין מאי־אוגוסט 1988
- המועמדים נדרשים להשתתף בסמינר בן 5 ימים בחודש מאי

הכישורים הנדרשים:
—השכלה תיכונית מושלמת כולל בגרות
—לאחר שרות צבאי/לאומי
—שליטה טובה באנגלית/צרפתית
—נסיון בהדרכת נוער (בתנועה, מתנ"ס, מחנות־קיץ)
—עד גיל 30

להצעת מועמדות יש לפנות באחת מהאפשרויות הבאות:
בטלפון: 5־4־208522 02
אישית: (עם תמונה) ירושלים, רחוב קרן היסוד 19א' בשעות 09.00—14.00
ההרשמה תסתיים 26.2.88
אין ההסתדרות הציונית מתחייבת לקבל הצעה כלשהי

פרסום שיטה

ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לנוער והחלוץ
מבעלי קיץ

Getting Israel Together

לאולפן לבגרות דרושים

מורים

לתכנת כיתות לבחינות בגרות בשעות הערב, במקצועות: מתמטיקה, פיזיקה, אנגלית, תנ"ך, ספרות עברית, לשון, ביולוגיה, כימיה ואזרחות, ידיעת העם והסטוריה היסטורית.
רק מורים בעלי תעודת הוראה וניסיון בהכנת כיתות לבגרות מתבקשים לפנות:
תל־אביב: 03־5460618 ירושלים: 02־222340
חיפה: 04־641040 באר־שבע: 057־71690
– תנאים טובים למתאימים –

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א־1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה
העבריינים צפויים לעונש על־פי החוק.

עיריית יבנה

למחלקה הטכנית:
דרושים

1. טכנאי/הנדסאי בניה
לתפקיד מזכיר הועדה המקומית לתכנון ובניה.

2. אדריכל/מהנדס
לועדה המקומית לתיכנון ובניה.

3. עוזר למהנדס העיריה

בדבר פרטים נוספים והגשת מועמדות יש לפנות למנה' כח־אדם בעיריה טל: 08־433310 עד ה־15.1.88

ראש העיריה
ברוש יהודה

אסם
תעשיות מזון בע"מ
למפעלנו בתל-אביב
דרוש:

מסגר/מכונאי אחזקה
- בעל נסיון במסגרות ומכונאות תעשייתית
- בוגר בי"ס מקצועי
- מגורים בגוש – דן

נא לפנות טלפונית למשרד כח-אדם, טלפון: 03-336902.

לבית אבות לעולי בולגריה בראשון־לציון
דרושים

א. מנהל/ת חשבונות סוג 3
למשרה מלאה, רכוז מדור הנהלת חשבונות של המוסד. עדיפות לבעלי נסיון בהכנת שכר וידע בחשבשבת. תושב ראשון לציון. השכר יקבע לפי כישורי המועמד.

ב. עובדת תעסוקה
למשרה חלקית. תועדף בעלת נסיון עם קשישים עצמאיים ותשושים. בעלת יוזמה וכישרון בעבודות מלאכת־יד, ציור, תפירה וכדומה.

לפנות בכתב־יד לת.ד. 237 ראשון לציון ולציין את שם המשרה

לחברת חפציבה בע"מ
דרושים:

מנהלי עבודה מקצועיים ו/או מהנדסי בניין
בדבר פרטים נא לפנות לאבי נחום טל' 02־527988, 533178/9

לחברה ציבורית
דרוש

מהנדס ביצוע
לתפקיד מהנדס החברה
לניהול, תיאום ופיקוח פרויקטים שונים של בנייה.
ניסיון מוכח של 5 שנים לפחות.
לפנות בכתב יד בלבד לת.ד. 26532 תל־אביב עבור "מהנדס" בצרוף קורות חיים

לתנובה רחובות
דרוש

קב"ט
להיפר־שוק אשדוד וברנר
בעלי רקע בטחוני
מגורים באשדוד, רחובות והסביבה הקרובה
המעוניינים יפנו לטלפון 08-487253

דרוש
1. הנדסאי מכונות
2. הנדסאי בניין
לעבודה במפעל
המעוניינים יפנו לטל:
051־25328, 051־26776

למוסך באשדוד
דרושים:
- **פחח** – בעל הסמכה
- **מכונאי רכב** – עם נסיון לפג'ו וסטרואן

תנאים טובים למתאימים
טל: 08־524558

למכירה ממשק חקלאי באחיסמך
1. **עגלה פורקת – "לכיש"**
- **כף קדמית – "הגי"**
- **קולטי ווקטור**
2. **פיאט 124 ספיישל 73' + טסט**

08-234837

רשת כלי־זמר בית YAMAHA

לחברת כלי־זמר בחיפה
דרוש/ה

מזכיר/ה
הכישורים:
- יעילות * כושר ארגון
- ידע בסיסי בהנה"ח

שעות העבודה:
בימי א'־ד' 09:00–13:00; 16:00–19:30
בימי ה' 09:00–13:00
לקביעת ראיון נא לטלפן: 04־664374

למוסד רפואי גדול בירושלים
דרוש/ה

דיאטן/ית במשרה חלקית
- בוגר/ת בי"ס למדעי התזונה
- בעל/ת תואר אקדמאי
- נסיון מוכח של 3 שנים לפחות
- שליטה טובה בעברית ואנגלית לקריאת חומר מדעי
- נכונות לעמוד בפני אתגרים מקצועיים

המועמדים מתבקשים לפנות בכתב עם קורות חיים לת.ד. 499 ירושלים. המח' לקבלת עובדים.

דלתא טקסטיל שיווק בע"מ DELTA
דרוש/ה

סדרנ/ית — מקדמ/ת מכירות
לסידור מדפים וסטנדים ברשתות מזון באזור ירושלים והסביבה
דרישות התפקיד:
- רכב – חובה
- אפשרות למשרה חלקית

נא לפנות ליוכי בבית, משעה 20:00 טל' 02־344988
או למשרד – ליובל או נחמה – 03־9231552

דלתא טקסטיל שיווק בע"מ DELTA
דרוש/ה

סדרנ/ית — מקדמ/ת מכירות
לסידור מדפים וסטנדים ברשתות מזון באזור חיפה והסביבה
דרישות התפקיד:
- רכב – חובה
- אפשרות למשרה חלקית

נא לפנות לדליה בבית, משעה 16:00 טל' 04־210860 או למשרד – יובל או נחמה – 03־9231552

לבנק ישראל בירושלים
דרושים

שומרים ומאבטחים ליחידת הבטחון
העבודה המוצעת היא במשמרות על בסיס שעות ומתאימה לסטודנטים.
הכישורים הדרושים:
1. משוחררי צה"ל (עדיפות ליוצאי יחידות שדה, בוגרי קורס מכ"ים) לתפקידי שומרים.
2. קציני צה"ל משוחררים יוצאי יחידות שדה – לתפקידי מאבטחים.
3. השכלה תיכונית.
4. כושר בריאות תקין.

המעוניינים בעלי הכישורים המתאימים, יפנו למשרדי בנק ישראל בירושלים, קרית בן־גוריון, ביום ב' 11.1.88 בין השעות 09:00–14:00.
על המועמדים להביא עימם תעודת זהות, תעודת שחרור מצה"ל, פנקס מילואים, קורות חיים ושתי תמונות.

לחברת תעופה מובילה
דרוש/ה למשרדה בירושלים

עובד/ת בתחום:
הזמנות, הכנת כרטיסי טיסה ומכירתם
הכישורים הדרושים:
- ידע וניסיון בתחומים האמורים לרבות בעבודה עם מחשב
- ידע עברית ואנגלית על בורין.

מועמדים מתאימים יפנו: ת.ד. 1469 ת"א 61014 עבור "פקיד הזמנות"

לחברת קוסמטיקה
דרושה

פקידה צעירה
- לעבודת משרד כללית בתל־אביב
- לאחר שרות צבאי
- 5 ימי עבודה משעה 10.00 עד 18.00

נא לפנות בכתב ובתוך פרוט כישורים ודרישות שכר ברוטו לת.ד. 4060 חיפה עבור "פקידה"

שופר־סל
לסניפי ירושלים
דרושים

סגני מנהלי סניפים
- השכלה תיכונית לפחות
- יכולת הנעת צוות עובדים

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד למחלקת כ"א, בית שפרסל, ת.ד. 84 פ"ת. מיקוד 49100

למלון המלכים בירושלים
דרושים

1) סגן מנהל מלון
ניסיון במלונות 4 כוכבים, בוגר מינהל, ניסיון במחלקת מאון ומשקאות.
2) שף
ניסיון של 5 שנים בתפקיד דומה.
3) מזכירה
ניסיון בניהול משרד, משרה מלאה, הדפסה עברית ואנגלית מושלמת.
4) קניין
ניסיון בבתי מלון.
5) טבחים
סוג 3
6) צ'יף סטיוארט
עם ניסיון קודם.
לפנות לטל' 02־247133

בית חולים עזרת נשים ירושלים
דרושים
- **דיאטנית מוסמכת** חצי משרה
- **טבח/ית** משרה מלאה
- **מרפאים/ות בעיסוק** מוסמכים/ות
- **מזכירה בכירה** משרה מלאה
- **פיזיותרפיסטים/יות** מוסמכים/ות
- **אחים/ות מעשיים/ות** מוסמכים/ות

על המעוניינים לפנות למחלקת כח־אדם טלפון 02־521231

דרושים
- ★ **פסיכולוג/ית תעסוקתי מומחה**
- ★ **פסיכולוג/ית קלינית מומחה**

- לעבודה לפי שעות. שכר גבוה
- העבודה בתל־אביב (אפשרי אחה"צ)
- לפנות בפרוט קורות חיים בלוויית תצלומי תעודות לת.ד. 36315 תל־אביב

לחברת שיווק ארצית
דרוש

מנהל מכירות אזורי
אם אתה:
1) נכון לעבודת שטח קשה.
2) בעל ניסיון במכירות והפעלת אנשים.
3) בעל כושר התמדה ושכנוע.
4) עד גיל 30.
5) בעל רכב.
6) יועדפו תושבי ירושלים.

אנו מציעים תנאי שכר מפתים
הסכם העסקה אישי
לקביעת ראיון טלפן 03־814903 מיום א'

NCR
י.א. היטנר ובניו בע"מ
לסניפנו בירושלים

דרושה פקידה
הכישורים הדרושים:
- ★ נסיון בפקידות כללית
- ★ שליטה בכתבנות עברית ובעיבוד תמלילים
- ★ ידע בכתבנות אנגלית

מועמדות העונות לכישורים הנ"ל מתבקשות לפנות טלפונית עד שעה 14:00 לגב' אביבה אביב, טלפון: 02־810163
– סודיות מובטחת –

הקדם את המחר עם מחשב NCR

לרכב אטמור Audi VW
דרושים

מכונאים
לפולקסוואגן אודי
בעלי נסיון
תנאים טובים למועמדים המתאימים
לפנות לרפי
☎ 08־562004, 08־522166

לחברה מסחרית ארצית
דרושים

נהגי מיכליות
מעל 15 טון
יוצאי צבא לעבודה מיידית
טל: 02־531027 למר פיני רזון

هكذا من الأصل

הלוח הארצי · הארץ חדשות

דרוש
עובד טכני מכני
לניהול עבודה בייעוץ ללקוחות
פיתרון למתמצא בעץ ומתכת
למפעל באיזור תעשיה עכו
לפנות בכתב יד לת.ד. 2072 עכו 241000

לחברת אלקטרוניקה
דרושים
1. מהנדסי אלקטרוניקה R.F
2. הנדסאי אלקטרוניקה R.F
3. טכנאי אלקטרוניקה R.F
4. טכנאי מכניקה עדינה
לביצוע עבודות תכנון, פיתוח ובנית מכשירי קשר בתחום ת"ג, תג"ם.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים וניסיון בעבודה לת.ד. 7170 פתח־תקוה מיקוד 49250

בואו אלינו לרשת הריבוע הכחול:
דרושים
לסניפינו ברמת אביב וביד אליהו
קופאיות
למשרות חלקיות או מלאות.
העבודה במשמרות עד חצות.
אם אין לך נסיון בעבודה אנחנו נלמדך.
אצלנו תמצאי שכר הוגן, מקום עבודה בטוח ותנאים סוציאליים מירביים.
★★★★★★
המעוניינות תפנינה:
לסניף רמת אביב – רח' ברודצקי 43 טלפון 03-416025 לרחל, מנהלת הסניף.
לסניף היפר יד אליהו – רח' ישראל 53 טלפון 03-334653 ליחיעם, מנהל הסניף.
קו אופ
רשת הריבוע הכחול

וולטה כרמיאל בע"מ
למפעלים בכרמיאל המייצר מוצרים פלסטיים מתוחכמים ליצוא
דרוש:
מהנדס פיתוח
הכישורים הנדרשים:
- מהנדס מכונות (4-2 שנות ניסיון)
- ידע בפלסטיקה רצוי

לשלוח בכתב יד קורות חיים לת.ד. 164 כרמיאל מיקוד 20101

קופת חולים מכבי
עוזר לתכנון שרותים רפואיים
התפקיד כולל ביצוע סקרים מחקריים ובדיקות לקראת הקמת שרותים רפואיים
דרישות התפקיד:
★ תואר ראשון במדעי החברה, לפחות
★ חמש שנות נסיון, רצוי במערכת בריאותית
★ מקום העבודה תל־אביב
★ משרה מלאה
לפרטים נא לפנות לטל: 5101226

לחברה מסחרית בחיפה
דרוש
רכז פיננסי
הכישורים הדרושים
- ידע בהנהלת החשבונות (סוג עד 2).
- מגע עם קהל
- ניסיון ברשום ומעקב במערכת בנקים
- הפעלת צוות עובדים
- מגורים באיזור חיפה

נא לפנות מיום א' טל' 662161 פנימי 307/9

לחברת בניה גדולה
מהנדסת/ הנדסאית בנין
לחצי משרה
לחישוב כמויות ומכרזים
לטל' 04-714572

לחברה קבלנית בעכו
דרושה
מזכירה
בעלת ניסיון משרדי וידע במחשב
פרטים בטל' 04-912295
04-911290

ש.א.מ שירותי אנ"ש
למע' מידע
לאחד מלקוחותינו, מפעל מתכת במפרץ חיפה
דרוש
קדם ייצור
עדיפות להנדסאי/ טכנאי עם נסיון
פנייה בכתב יד
ת.ד. 5471 ק.ביאליק

הסוכנות היהודית — עלית הנוער
כפר הנוער חופים (ליד עכו)
דרוש
מורה כולל
המעוניינים יפנו למר דוד ארביב
טל' 04-912244

אגם תפן בע"מ
דרושים
* מפעילי C.N.C. ניקוב.
* מכופפים
* רתכי ארגון
* זוודים

נא לפנות ליהודית בטל' 04-977590-1

החריצות והדינמיות שלך!
הניסיון שלנו!!!
בוא/י ונפגש לשיחה על תפקיד
מקדם/ת מכירות
בחברתנו העוסקת בפרויקטים פרסומיים יחודיים וקבועים, כל ארצים.
עליך להיות בעל/ת רכב ובעל/ת יכולת ניהול מו"מ.
למתאימים הכשרה בחברה. צלצל/י אלינו ונקבע 03-378006/7

דרושה
רוכשת מודעות בצפון
בעלת נסיון ו/או יכולת מסחרית
לשבועונים בנושאי בריאות, קוסמטיקה ולימוד שפות
טלפונים: 02-384541, 02-384375
בין השעות 12.00-14.00

לבית חולים שערי צדק
דרושים:
מאבטחים
עד גיל 32,
12 שנות לימוד
ידיעת שפות יתרון
לפנות לטלפון 02-555008, 555111 למר יוסי לוי

למפעל תעשייתי בטירת הכרמל
דרושים
מנהלי תשבונות סוג 3-2
* ניסיון של 3 שנים, רצוי ניסיון במחשב.
נא לפנות בכתב בציון פרטים מלאים לת.ד. 206 טירת הכרמל 30200 עבור כח אדם.

דרושים
מלצרים
בעלי ניסיון לעבודה במשמרות
לפנות בשעות 8.00-12.00
לגורית-מלון שולמית
קרית ספר 15 חיפה טל' 04-242811

למפעל תעשייתי גדול
דרושים
מהנדס מטלורג
* לתפקיד ניהולי
* נסיון בענף האלומיניום
* פיקוח על טיב החומר

מהנדס מכונות
* ידע ביציקת פוליאורטן
* טיפול במכונות

נא לשלוח קורות חיים בכתב יד לת.ד. 45373 חיפה עבור ד.מ.

נילית בע"מ
תעשיות ניילון ופוליאסטר
מנהל לבית המלאכה
התפקיד כולל
נהול צוות מקצועי בתחומי מסגרות, צגרות, עבוד שבבי ואחזקת מבנים.
כישורים
הנדסאי/טכנאי מכונות
נסיון רב בהפעלת צוות בן כ-20 עובדים מקצועיים.
המודעה מתייחסת למועמדים ולמועמדות כאחד
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למחלקת כח־אדם.
ת.ד. 276 מגדל העמק 10500
סודיות מובטחת.

קליל
קליל תעשיות בע"מ
למחלקת מכירות
דרוש
סגן מנהל אדמיניסטרטיבי
הכישורים הדרושים
★ נסיון באדמיניסטרציה מסחרית ובניהול משרד מכירות.
★ נסיון בטיפוח ובקידום קשרים עם לקוחות.
★ נסיון בהפעלת מחשב.
★ עדיפות לבעלי נסיון במפעל תעשייתי.

בפירוט קורות חיים ונסיון בעבודה נא לפנות לגבי דורית ישראלי ת.ד. 210, קרית מוצקין (26114)
סודיות מובטחת

לנשים שמעוניינות בעבודה נוחה בשעות גמישות
מלון דן כרמל מציע לכן אפשרות לעבודה נוחה בשעות גמישות ו/או בחצי משרה
המלון מציע תנאים טובים הכוללים ארוחות והסעות או נסיעות לעבודה וממנה.
אם את בת 22 – 40 ורוצה לעבוד, יש לך הזדמנות נהדרת.
* העבודה גם בשבתות.
לפרטים נא לפנות למח' כ"א, מלון דן כרמל 386211 – 04
דן כרמל DAN CARMEL

יש לנו בשבילך
הרבה עבודה
הרבה אתגרים
הרבה כסף
כ
רוכש מודעות בעתון כלבו
למעוניינים פגישה ביום ג' 12.1.88
בשעה 16.00 במלון דן כרמל

KETER כתר
כתר פלסטיק בע"מ, כרמיאל
הבטח עתידך — הצטרף למפעל מצליח
דרושים
בוגרי בתי ספר מקצועיים במקצועות הבאים:
חשמל, מכונאות, מסגרות, עבוד שבבי
לפרטים נא לפנות למזכירות המפעל 989760-04

דרוש
עורך־דין
בעל נסיון בנושא תעשיה וחקלאות,
לעבודה במוסד ממשלתי – בנושא.
השכר יקבע בהתאם לכישורים.
נא לפנות לטלפונים: 03-434529, 03-434767

דרוש/ה
ספר/ית
תנאים טובים
רצוי + קלינטורה
03-281890

אימפריה של קלטות
לאור הרחבת הפעילות בסניפינו בכל רחבי הארץ
אנו מציעים לך משרה קבועה במגע עם קהל בתחום השירות והמכירות
בתפקידים:
1. מנהלי ספריות וידיאו
2. ספרנים
לספריות וידאו באזור תל־אביב
* חברתנו תדאג להכשירך לתפקיד.
* העבודה במסגרת יום עבודה מלא – 6 ימים בשבוע.
המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ל"אימפריה" בית אבגד, ז'בוטינסקי 5, רמת־גן.

מת"ח מזקו"מ תעשיות למפעלנו בכרמיאל
דרוש
מנהל תפ"י
* מהנדס תעשיה וניהול
* רצוי ניסיון בענף המתכת
נא לפנות 988301-04 למזכירות המנכ"ל
מודעה זו מתייחסת לגברים ונשים כאחד

שרות בתי הסוהר
תן ידך לשמירת בטחון הפנים ולאיכות הסביבה
מנהל ארגון
דרושים/דרושות
1. סוהרים/ות למגזר הבטחון
בעלי השכלה של 10 שנות לימוד
2. חובשים
שלב 7 ומעלה, בוגרי קורס חובשים קרביים בצה"ל
3. פסיכולוגים
לענף טיפול בנפגעי סמים ואלכוהול
4. עובדים סוציאליים
בעלי תואר אקדמי בע"וס, נסיון בעבודה טיפולית
5. לבורנט/ית רפואי/ת
עובד/ת מעבדה מוסמך, 3 שנות ותק לפחות, נסיון בעבודה קלינית בכל התחומים
6. רוקח ארצי
רוקסור או מגיסטר בוגר ביה"ס לרוקחות או פקולטה לפורמקולוגיה. נסיון של 5 שנים לפחות בארגון וניהול בית מרקחת קהילתי/צהל"י.
אם הנך עונה על התנאים הבאים:
גיל עד 35;
לאחר שרות חובה בצה"ל;
פרופיל 65 ומעלה;
אזרחות ישראלית;
עבר ללא דופי
הנך מתבקש לפנות אל:
לשכת גיוס, רח' מקלף 3 ת"א, טל' 03-251128, 266922, עם ת"ז, פנקס מלואים ותעודות המעידות על השכלה.
קבלת קהל מ־08.00 עד 15.00

לרשות שמורות הטבע
דרוש/ה
מנהל/ת שמורת הבניאס
דרישות:
★ רקע בטבע וידיעת הארץ
★ נסיון קודם בניהול צוות עובדים ועבודה עם קהל
★ בריאות תקינה
★ רשיון נהיגה

העבודה בשעות לא מקובלות
מגורים באזור קרית שמונה
המעוניינים יפנו למשרדי רשות שמורות הטבע למילוי שאלונים עד ל־15.1.88
ירושלים: רח' ירמיהו 78
צפת: בית הסוכנות
ניתן לפנות בכתב בציהוף קורות חיים הכוללים: פרטים אישיים, נסיון קודם, השכלה ושרות צבאי לכתובתנו בירושלים

דרושים
מנהלי חשבונות
סוג ג', ד'
עם נסיון של 3 שנים ומעלה
בדבר פרטים נא לפנות לטל: 03-282244
ולבקש את משה בר־לב חדר 334

לחות ולנגש
שרותי הנדסה ותיגבור
שד' הנשיא 124 חיפה 380473
דרושים בדחיפות:
1. אגרונום לשליחות בחו"ל
שליטה בשפה הצרפתית או ספרדית.
2. מהנדס תעשיה וניהול בעל נסיון של 5 שנים לפחות.
3. אדריכל / ארכיטקט נסיון 4-5 שנים
4. מהנדסים בשטח המחשבים האלקטרוניקה תעשיה וניהול, מכונות.
5. הנדסאים בשטח המחשבים תעשיה וניהול אדריכלות וכימיה.
6. למחלקה הטכנית
מכשירנים רתכים ומסגרים
להתקשר לטל: 04-380473

להיפר־שוק תנובה בברנר
דרושות
קופאיות
הכשרה תתקבל במקום
מגורים ברחובות ובסביבה הקרובה
המעוניינות יפנו
לטלפון 08-487314-5

יש עבודה בחברת החשמל
לתחנת הכח "רוטנברג" באשקלון
דרושים:
מכונאי אחזקה
הכישורים הדרושים:
★ בוגרי בי"ס מקצועי
★ נסיון של 6 שנים לפחות
מגורים באשקלון והסביבה.
המעוניינים יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים, אל מח' כ"א המפעל דרום, רח' החשמל 14, ת.ד. 25 תל־אביב.

למחוז ירושלים
דרוש:
מודד מוסמך
הכישורים הדרושים:
★ בוגרי בי"ס מוסמך למודדים (רצויה השכלה אקדמאית בתחום).
★ נסיון של 5 שנים לפחות במדידות לצרכי רישום.
★ בעלי ידע בחוק התכנון והבניה.
מקום מגורים ירושלים.
המעוניינים יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים, אל מח' כ"א, מחוז ירושלים, רח' דוד המלך 7, ת.ד. 185 ירושלים.
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.
חברת החשמל לישראל בע"מ

המשטרה אתגר
דרושים
מפעילי קשר
הכישורים הנדרשים:
בעלי 12 שנות לימוד, צפטי"ם בצה"ל או בעלי רקע בנושאי תפעול מערכות קשר, בריאות תקינה, גיל עד 35.
מקום השירות: ירושלים, תל־אביב והצפון.
המעוניינים יפנו בצרוף תעודות השכלה ופנקס מילואים לאחת מלשכות הגיוס הר"מ:

★ תל־אביב	רח' הרכבת 14	טל' 03-626290/3
★ ירושלים	רח' המלך ג'ורג'	טל' 02-244433
★ חיפה	רח' העצמאות 82	טל' 04-661067
★ באר־שבע	רח' העצמאות 55	טל' 057-32521
★ רחובות	רח' הרצל 206	טל' 08-487488

לצה"ל דרושים
בוחני תחמושת
מכונאי רכב
מאחזקי מלגזות
לתאום ראיון להתקשר לטל: 694355
עבור רס"ן זגורי

מהנדס/טכנולוג מזון
בדרגת סגן/רס"ן לגיוס לקבע
כישורים נדרשים:
א. עד גיל 34.
ב. עדיפות לבעלי נסיון.
העבודה באיזור המרכז
המעוניינים יפנו לטל: 03-616166, 03-342953

לאזור הבקעה
★ טבחים ★ נהגים
★ מכונאי רכב / רק"מ
★ מסגרים/נשקים
העונים לקריטריונים הבאים:
א. בוגרי שרות סדיר תקין ג. גיל עד 30
ב. ללא עבר פלילי ד. השכלה 10 ומעלה
למתאימים תוספת שכר יחודית. ישנה אפשרות של עזרה בדיור. בדבר פרטים יש לפנות לטלפון:
02-214279 לריקי
03-814453 לאמנון

חיל האויר
מציע לנגדים וחוגרים אתגר ועניין מקצועי במגוון תפקידים עם אפשרויות קידום והתפתחות אישית בתחומים הבאים:
נגדי משמעת — בכל הארץ
נשקים — באזור המרכז
טבחים — באזור הדרום והמרכז
הכישורים הנדרשים:
א פרופיל רפואי כנדרש בכל מקצוע
ב עד גיל 30
ג יוצאי צבא בעלי עבר צבאי תקין
● לזכאים ינתן סיוע בדיור.
● משובצים ביחידות "שדה" יזוכו בתוספת שכר יחודית.
המעוניינים יפנו בצרוף תעודת/פנקס מילואים + מס' ת.ז. שנת לידה, שנת עלייה של ההורים והאישה (אין צורך בתאום מראש) לרח' אבן גבירול 12 ת"א (קווים 70,26 מהתחנה המרכזית בת"א) או בטלפונים: 03-693801, 03-234735, בין השעות 8:00—17:00

בית חולים אלישע חיפה
מגדיל היקף פעילותו
אלישע
דרושות
* טכנאית רנטגן
עם נסיון של 3 שנים לפחות.
* לבורנטית בפתולוגיה
עצמאית בעבודתה
לקביעת ראיון נא להתקשר לאחות הראשית שושנה טל' 04-389121

לחברה קבלנית
גדולה בצפון
דרושים
• **מכונאי אחזקה**
עם נסיון בתעשייה
• **צנר/ מסגר / רתך נירוסטה**
עם נסיון בתעשיית המזון
• **רתכי C.O.2**
לפרטים לפנות
לטל' 728549, 04-251954

תדיראן שיווק ושירותים בע"מ
דרוש:
מקדם מכירות למזגנים
על בסיס עצמאי + רכב.
נדרש נסיון והכרת הענף של לפחות 3 שנים
ההסתדרות 90 מפרץ־חיפה 32690
עמוס ברק, 04-748716

לחברה מסחרית בחיפה
דרושה
מזכירה
שליטה — הדפסה באנגלית
לפנות לת.ד. 25852 חיפה
עבור "מזכל"

לעתון בוקר בתל אביב
דרוש
פקיד למחלקת המנויים
דרישות התפקיד:
- ידע בהנהלת חשבונות
- שליטה בשפות עברית ואנגלית
- כשר נהול משא ומתן עם סוכני הפצה
- עדיפות לבעלי רכב

לפנות לטלפונים: 03-288231-6, 03-294222, שלוחה 44 בשעות 9.00-13.00

עיריית תל-אביב-יפו
לעיריית תל־אביב־יפו
דרושים
* לאגף לשרותי רווחה
עובדים סוציאליים בלשכות לתפקידי ירך ועדות החלטה להפעלת "חוק בטוח סעד" לקבלת פרטים נא להתקשר בין השעות 08:00–14:00 לטלפון 438397 או 231076 לגב' דבורה אליאב.
* **רכזי ספורט**
למרכזי קהילה וספורט.
כשורים נדרשים:
* בוגר ביהמ"ד למורים לחינוך גופני ו/או בוגר ביה"ס למאמנים, בעל ניסיון בתחום המינהל, ארגון והדרכה.
* **מדריכי ספורט**
לעבודה במרכזים קהילתיים.
במקצועות: קטרגל, כדורסל, התעמלות, ג'ודו, חדרי כושר, טניס שדה.
לפרטים נא לפנות לאייל סיברבר, במחלקה לספורט, קומה 11, חדר 1154, בנין עיריית ת"א־יפו, ככר מלכי ישראל, בימים א' עד ו' בשעות 09:00–12:00, טל' 438267, 438721.
* **מורים לחטיבות הביניים ולחטיבות העליונות**
במקצועות: אנגלית, עברית (ספרות ולשון), מחשב (לכיתות ט'), כלכלה + סוציולוגיה, מתמטיקה.
* **מ"מ (לחופשת לידה):** חינוך־גופני (בנות), ביולוגיה, תנ"ך (לבית ספר דתי), מתמטיקה, לשון (לכיתות י"ב).
* **מ"מ: חינוך גופני (בנים)**
* **מדריך לנגרות** — משרה.
נא לפנות (להציג תעודות והמלצות) למינהל החינוך הנוער והתרבות, חדר 227, קומה ב', בימים ב', ד', 08:30–13:00.

עיריית כפר סבא
מכרז משולב על משרה פנויה של מנהל השרות הפסיכולוגי החינוכי

הכישורים הדרושים:
בעל תואר מומחה - מדריך חינוכי או לפחות במעמד מתמחה בהדרכה. בעל נסיון בניהול, לרבות ניהול צוות עובדים.

דרגת המשכורת:
עפ"י כשורי המתעמד בדירוג מח"ר
על המועמד להגיש את מועמדותו ב־כתב למזכיר העיר תוך ציון קורות חיים לא יאוחר מיום שישי 22.1.88

יצחק ולד
ראש העיריה

איגוד ערים
אזור חיפה
שרותי כבאות – מכרז מס' 1/87
דרושים
כבאים
לעבודה במשמרות
במרחב האיגוד
הכשורים הדרושים:
1. גיל 21-26 שנה לאחר שרות צבאי
2. סוג בריאותי גבוה
3. השכלה תיכונית/מקצועית
4. ידיעת השפה העברית
5. רשיון נהיגה למשאית
6. תעודת יושר
7. בעלי רקע טכני

המועמדים יוזמנו לוועדת קבלה למבחנים ומבדקים.
הצגת מועמדות בצרוף תעודות ומסמכים יש להגיש למזכירות האיגוד בבית מכבי אש חיפה, רח' חלץ 9 גשר פז בין השעות 08:00-12:00

מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ
דרוש/ה:
עובד/ת מעבדה
תאור התפקיד:
עבודה בתאים ובתרביות רקמה.
חיסון חיות ניסוי, איסוף וניקוי נוגדנים.
ביצוע בדיקות אימונולוגיות בשיטת ELISA
הכישורים הדרושים:
בוגר/ת ב"ס ללבורנטים או טכנאים או בעל/ת תואר ראשון בביולוגיה או כימיה.
ניסיון מוקדם בעבודה בתרביות רקמה.
הערה: המשרה הינה זמנית ובהיקף 50% משרה
מספר המשרה: מז/243

עובד/ת מעבדה
תאור התפקיד:
עבודת מעבדה בפיסיולוגיה וביופיסיקה. כולל עבודה עם חיות ניסוי ומיכשור מתוחכם.
הכישורים הדרושים:
בוגר/ת ב"ס ללבורנטים או בעל/ת תואר ראשון במדעי החיים או כימיה.
הערה: המשרה הינה בהיקף 50%
מספר המשרה: מז/244
מועמדים/ות מתאימים/ות מתבקשים/ות לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, ניסיון קודם, שמות ממליצים ומספר המשרה עד יום 17.1.88 אל: אגף כח־אדם, קרית הטכניון חיפה 32000

בית YAMAHA
רשת כלי זמר
בתי ספר למוסיקה ימאהה
דרושה
לבית הספר למוסיקה בחיפה
מזכירה
הכישורים:
* עצמאות ויעילות בעבודה
* יחסי אנוש נאותים
שעות העבודה: 14:00–20:00
בימים א'-ה'
לקביעת ראיון נא להתקשר
בטלפון: 04-664374

SOS
למשרד פרסום חדש בהקמה
וידאו הפקות כח אדם
דרוש
תקציבאי בכיר
★ לתפקיד ניהולי
★ בעל נסיון בלבד
★ תנאים מצויינים
לחברת ביטוח גדולה בתל־אביב
חתם אלמנטרי
בעל נסיון בקבלת עסקים תעשייתיים
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 28467 תל־אביב מיקוד 61263
– אנשים טובים לעבודה טובה –

לשבועון דתי
דרושים
1.מנהל מכירות
2.אנשי מכירה
לקידום מכירות בפרסום
המועמדים המתאימים יוכשרו לעסוק בפרסום בשבועון
תנאים טובים למתאימים

לפנות בטל': 050-25692-3
או ישירות למערכת:
רחוב כורש 14 ירושלים

לעיתון חדש ודינמי בחיפה
דרושים
סוכני פרסום
נמרצים, בעלי הופעה וכושר ביטוי.
תנאים טובים!
לפנות לטלפון 04-331081

לישוב הר־אדר
דרוש
מהנדס עמותה
בעל ניסיון בניהול פרוייקטים
לעבודה מעניינת ורבת אתגר
לפרטים להתקשר לטל. 02-344710

לחברת תרופות וקוסמטיקה (בהרצליה)
דרושה
פקידה/ כתבנית אודי צבא
ידע במחשב יתרון • ידע באנגלית • חרוצה
5 ימים בשבוע
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 2096 הרצליה פיתוח 46120
(לציין עבור פקידה)

למפעל מתכת בחולון
דרוש
מנהל ייצור
הכישורים הנדרשים:
1. נסיון מעשי רב בעיבוד וטיפול במתכות
2. נסיון בניהול ייצור (5 שנים לפחות)
3. הכשרה בנושאי ייצור וניהול ייצור
לפנות בכתב יד בציון מספר טלפון לת.ד. 10513 רמת־גן 52150, למספר 129

לקאדר ארכיטקטים
דרושים/ות
* ארכיטקט
* הנדסאי
* נסיון של שלש שנים לפחות

להתקשר החל מיום א לטלפון: 04-379972

יובל החמישים
לקונצרן שטראוס נהריה
דרושה
מזכירה
לחצי משרה
* העבודה בנהריה בין השעות 13.00-17.00
* הכרחי ידע ונסיון בהדפסה
* מקום מגורים נהריה, עכו והסביבה
בדבר פרטים נא לפנות למזכירות בטל' 04-927792

החברה למוסדות חינוך ותרבות בנשר
מיסודה של הסוכנות לא"י בע"מ
דרושים לנו:
רכז/ת תרבות וחוגים –
(משרה מלאה) אקדמאי/ת בעל נסיון קודם, יצירתי ויוזם לתפקיד מלא אתגר.
ספרן/ית (חצי משרה) אקדמאי/ת, בוגרת א.ס.י. לניהול ספריה (ללא צוות עובדים)
רכז/ת קשישים — (חצי משרה)
נסיון קודם, קשר עם קשישים, רצוי דובר/ת אידיש.
מורים/ מורות (עבודה לפי שעות)
בעלי תעודת הוראה לאנגלית ולמקצועות ההומניים גם הכנה לבגרות. העבודה בעיקר בשעות אחה"צ.
נסיון קודם הכרחי לכל התפקידים.
רק פונים מתאימים ייענו
שלחו אלינו פרטים אישיים וקורות חיים בכתב יד בהד.

דרוש
איש תמיכת תוכנה
למערכות מיקרו מחשבים
הנדסאי או בוגר הסבת אקדמאים
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 33077 חיפה 31330
עבור מחלקת תוכנה

בן ענבר פרוייקטים בע"מ
קרית־אתא
דרושות:
כתבנית
שליטה מלאה בהדפסה על מעבד תמלילים עב/אנ'
מרכזנית
לאחר שירות צבאי
מועמדות מתאימות מתבקשות להתקשר לטל' 04-453383 לקביעת ראיון.

אינטל
אינטל אלקטרוניקה הינה החברה המובילה בישראל בתחום ייצור רכיבי VLSI למחשבים ולמערכות ספרתיות.
חשב שכר
ניהול ואחריות על תכנון ובצוע תשלומי שכר עבור כל פעילות אינטל בארץ
★ 5 – 7 שנות נסיון בארגון ובניהול מדור שכר רצוי בתעשיה
★ בוגר קורס חשבי שכר בכירים
★ סוג 3 בהנהח"ש.
★ יכולת תקשורת בינאישית גבוהה
★ שליטה בשפה האנגלית.
★ מקום עבודה ירושלים

אם הנך בעל יוזמה ומעונין באתגר מקצועי, הצטרף לצוות מעולה, צעיר ודינמי במפעל מתפתח בעל שיטות ניהול מתקדמות, המיישם טכנולוגיות עתידות מרע פנה בכתב בצרוף קורות חיים מפורטים ובציון שם המשרה, מס' תעודת זהות ומס' טלפון אל:
אינטל אלקטרוניקה בע"מ
ת"ד 3173 ירושלים 91031
ייצור מעגלים משולבים בישראל
– סודיות מובטחת –
פרסום שיטה
מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים כאחד

פילת
אגף מיון והשמה
ללקוח שלנו
מפעל תעשיתי באזור מפרץ חיפה
דרושה
מזכירת מנכ"ל
דרישות וכשורים:
* נסיון של 3 שנים לפחות בעבודת מזכירות עצמאית.
* שליטה מעולה בעברית.
* ידע באנגלית ברמה בינונית.
* הפעלת טלקס והדפסה מושלמת עברית/אנגלית.

העבודה במישרה מלאה 5 ימי עבודה בשבוע
עדיפות למתגוררות באזור.
נא לפנות בכתב־יד בפרוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה, לפילת בע"מ, רח' ירושלים 24 חיפה, 33131, ולציין על המעטפה משרה מס' 5250
סודיות תשמר בקפידה.

מקור
לחברה תעשייתית
דרוש
מנהל מפעל
מהנדס יצור/מכונות. בעל נסיון מעשי מוכח בניהול מפעלים ואיש ארגון ונהול תעשייתי מעולה.
המועמד שיתקבל יעסוק, בין היתר, בהעתקת המפעל לאזור פתוח, בארגון, הצטיידות מחדש והכנסת טכנולוגיות חדישות.
יועדפו מועמדים עם נסיון בתחום התעשיה הקלה.
לקביעת ראיון יש להתקשר לטלפון: 03-663843, 03-663841
– סודיות מובטחת –
מודעתנו מיועדת לגברים ונשים כאחד
שרותי מידע ישראליים בע"מ

לחברה בענף התקשורת
דרוש
מנהל מכירות
המשרה מתאימה לבעל יוזמה ועניין בשיווק וקדום מכירות.
. בעל יכולת ניהול מו"מ עם לקוחות ורצון לקחת חלק בקביעת הקו השיווקי של החברה.
● **יועדפו בעלי ניסיון קודם בניהול מכירות** ●
רקע אקדמי – יתרון.
המעונינים יפנו לת.ד. 32330 ת"א
עבור מנהל מכירות

רשות הדואר
לדואר כפר־סבא
דרושים
מחלקי דואר
בדבר פרטים: נא לפנות למנהל הדואר כפר סבא רח' תל חי 40,
כפר סבא; טל: 052-442556-7

דרושים/ות
סוכנים
להפצת מוצר לימודי באיזור המרכז (לא מדלת לדלת)
★ *מתאים לסטודנטים*
★ *עמלות גבוהות*
★ *הכשרה תינתן במקום*
03-900153

יותר טוב מנפאואר
•קלדניות מנוסות
[כולל הפעלת מחשב]. שבוע עבודה מלא. כולל משמרות-ממושך מאוד.
שכר ותנאים מיוחדים- לפנות ליהודית
•מזכירת ייבוא
מנוסה, אנגלית-עברית, כולל הדפסות. למחלקת קניות, עבודה ממושכת- משרה מלאה באזור המפרץ.
נא לפנות לברוריה
תנאים סוציאליים כחוק- למתאימים
חעצמאות 104 8:00-14:00
טל: 04-530051 גם בשבת
מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל־אביב • חיפה
באר־שבע • רחובות

מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר

למפעל בנצרת עלית
דרושה
מנהלת חשבונות
רצוי נסיון בעבודה עם מחשב
טלפון 06-571936, 06-556167

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א־1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה
העבריינים צפויים לעונש על־פי החוק.

מכון דור
מיון · אבחון · פסיכולוגי
ללקוחנו מכון לעדשות מגע בת"א
דרושה
פקידת־קבלה
נסיון בתפקיד דומה עצמאות, דינמיות ואחראיות
גיל 30-50 שעות עבודה גמישות
לקביעת ראיון להתקשר
למכון דור טל: 03-293116

לחברת שיווק
דרושים
סטודנטים למטרות שיווק
להתקשר בשעות העבודה
04-724316/7

קריירה
שרותי כח אדם בע"מ
לסניפינו בת"א, נתניה ורחובות
★ **הנדסאי חשמל / חשמלאים מוסמכים** נסיון תעשייתי, לעבודה במשמרות, 5 ימים בשבוע.
★ **רתכים חשמל / שריון / CO_2** מוסמים, פרופיל צבאי גבוה.
★ **מכונאים** בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי, לעבודה במשמרות, 5 ימים בשבוע.
★ **מכונאי רכב בנזין / דיזל** בוגרי בי"ס מקצועי, נסיון של שנתיים ומעלה.
★ **פועלי ייצור** פרופיל צבאי גבוה, לעבודה במפעל בכתאי.
★ **מזכירות** עברית, עברית/אנגלית מוסמות + הדפסות, רצוי ידע בעיבוד תמלילים.
★ **כתבניות־תמלילניות** עברית / עברית/אנגלית מוסמות.
★ **מזכירת כ"א** מנוסה + הדפסות, לאזור חולון.
★ **מזכירת מפעל** אנגלית ברמת שפת אם + ידע בהדפסה ע/א, לעבודה בנתניה.

לסניפנו בתל־אביב
★ **נהגי ג'** מנוסים בהובלת סחורות, גיל 30 +, לעבודת לילה, 5 ימים בשבוע.
★ **מפעיל P.C.** + ידע בהשבשבת ודיסקטים, לעבודה בשעות אחה"צ.
★ **מלגזן** לעבודה בחברה תעשייתית בבת־ים.
★ **פועלות ייצור** לעבודה בחולון, משמרת בקר או אחה"צ.
★ **חשב/ת שכר** נסיון שנתיים ומעלה בהשבת שכר ממוחשבת.
★ **פקידת יבוא** מנוסה, שליטה באנגלית ובצרפתית, למשרה מלאה.

לסניפנו ברחובות
★ **עוזר חשמלאי** בעל נסיון תעשייתי, לעבודות אחזקה (משמרת אחת) באזור לוד־רמלה.
★ **מסגר אחזקה** לבניית מכונות תעשייתיות, ידע בהרכבה וכירסום. נסיון דומה 3 שנים לפחות.
★ **איש רכש** רצוי מהנדס / הנדסאי אלקטרוניקה, נסיון בקניות.
★ **קניין מכני** הנדסאי/טכנאי מכונות + נסיון רב ברכש.
★ **מזכירה** מנוסה + הדפסה ע/א, רצוי ידע בעיבוד תמלילים, לעבודה מעניינת ביהושלים. 5 ימים בשבוע.

משרות קבועות, תנאים מצויינים, ארוחות והסעות
תל־אביב, דיזנגוף 158, טל. 03-5449848
נתניה, שמואל הנציב 17, טל. 053-338901
רחובות, הרצל 185, טל. 08-465277
הכח שלנו הוא כח אדם, קריירה.

לויטקו בע"מ-האגף התעשייתי
דרוש/ה
מקדם/ת שווק
לפיתוח שוק ומתן שירות בתחום מוצרי חיטוי.
הכישורים:
* *הנדסאי/ת כימיה*
* *ניסיון בתחום המזון הכרחי*
* *רישיון נהיגה.*

על המעוניינים לפנות בכתב בלבד לת.ד. 10245 מפרץ חיפה 26112 למחלקת שווק כימיקלים לתעשייה
— סודיות מובטחת —

למפעל גדול ומתפתח באזור נצרת
דרושים
מהנדס אחראי
למחלקת ביקורת טיב פרמיות ותורמות במפעל המייצר מוצרי פלסטיק בהזרקה
בעל יוזמה וכושר ניהול צוות עובדים
נסיון בתעשית הפלסטיק יתרון
אחראי אחזקה
למערך מכונות הייצור במפעל
ידע בהידראוליקה ופנאומטיקה
ידע במכונות הזרקה
כושר ניהול צוות עובדים
למתאימים תנאים טובים
לפנות לת.ד. 1498 חיפה

דרוש צעיר יוצא צבא לתפקיד
רכז מנהלה ומשק
הכישורים:
★ נסיון בתפעול ואחזקה של ציוד קשר וציוד משרדי משוכלל.
★ יכולת ארגונית
★ תפקוד עצמאי
★ רשיון נהיגה לרכב + קטנוע (רצוי)

תנאים נוחים למועמד המתאים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים מפורסים ונסיון לת"ד 919, רמת גן 52109
עבור "רכז מנהלה"
פרסום ש.טל

טכנאי
דרוש
טכנאי
למכונות צילום, ידע באלקטרו מכניקה, עדיפות לבעל ניסיון
* תנאים טובים
טל: 04-510097 04-527551

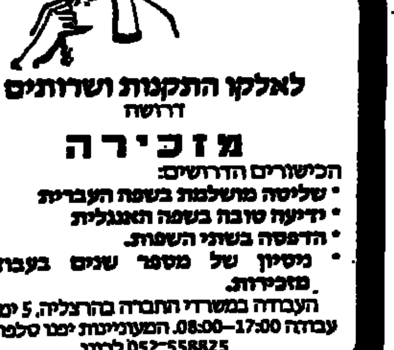

לאלקו התקנות ושרותים
דרושה
מזכירה
הכישורים הדרושים:
* שליטה מושלמת בשפה העברית
* ידיעה טובה בשפה האנגלית
* הדפסה בשתי השפות.
* נסיון של מספר שנים בעבודות מזכירות.

העבודה במשרדי החברה בהרצליה, 5 ימי עבודה 08:00–17:00. המעוניינות יפנו טלפונית 052-558825 לרונן

גם אתה יכול להגיע להכנסה חודשית של $7,000
דרושים
בכל רחבי הארץ (מלבד טבריה)אנשים בעלי מוסר עבודה גבוה ללימוד מקצוע משתלם בתחום הבדיקה קריסטלית וטיפול ברצפות בחומרים בלעדיים.
דרושה השקעה חד פעמית של 5,500 ש"ח (אפשרות לתשלומים) עבור ציוד וחומרים
המתאימים יוכשרו לעבודה
על חשבון החברה.
טל' 04/661182

صكرا عن الأصل

هكذا عن الأصل

חדשות כלכלה

עקב התחזית לגידול בפעילות הכלכלית:

יבוא הנפט יוגדל ב־88' ב־25% — למיליארד דולר

מאת יהודה שרוני

חברות הדלק עומדות להגדיל את יבוא הנפט בשנת 1988 ב־200 מי־ליון דולר למיליארד דולר. כך עולה מתחזיות מנהל הדלק שבמשרד האנרגיה. חישובי מינהל הדלק מתבססים על הערכה כי מחיר ממוצע של חבית נפט יעמוד בשנה הבאה על 18 דולר.

היקף הנפט המיובא יעמוד ב־88 על 7.8 מיליון טון, לעומת 7.3 מי־ליון דולר בשנה הקודמת. התחזית המוקדמת דיברה על צריכה של 6.8 מיליון טון לשנת 1987.

הגידול בייבוא ייעשה על חשבון הגדלת היקף הרכישות המורחבות "ספוט" ב־30 אחוז מהיקף הייבוא, בהתאם למצב היום, ל־40 אחוז מהיקף הייבוא. יתרת 60 האחוזים תיובא בחוזים ארוכי טווח ממכסיקו, מצרים ונורבגיה.

הגידול החזוי בהיקף ייבוא הנפט נעשה עקב הערכות מוקדמות לגי־דול נוסף בפעילות הכלכלית במשק בשנה הבאה. כלכלני מינהל הדלק צופים כי צריכת הבנזין תגדל ב־88 ב־8 אחוזים, זאת נוסף לגידול של 10.5 אחוזים בצריכת הבנזין שהיתה בשנת 1987. עוד חוזים הכלכלנים כי צריכת המזוט של חברת החשמל תגדל ב־14.8 אחוז, בנוסף לגידול של 16 אחוז שהיתה בשנה הקודמת. וצריכת המזוט לתעשיה תגדל ב־4.3 אחוזים בנוסף לגידול של 10.8 אחוזים שהיה בשנת 1987.

בצריכת הנפטא לתעשיה הפטרו־כימית, לא צפוי כל גידול, זאת לאחר שבשנה שעברה גדלה צריכת הנפטא בשיעור שיא של 23 אחוז.

שמעון גלבוע, ראש מנהל הדלק במשרד האנרגיה העריך כי לגידול בצריכה יש סיבות נוספות לזו של הגידול בפעילות הכלכלית במשק. לדברי גלבוע, מחירו הזול יחסית של הבנזין לרכב, הביא לעליה התלולה בצריכתו. גלבוע מעריך כי המחירים הזולים יחסית של הנפטא לתעשיה הפטרוכימית, מסבירים את העליה התלולה בצריכתם.

דו"ח פנימי בהתאחדות סוכני הנסיעות והתיירות:

"שנת התיירות 87' היתה טובה אך מצבם של הסוכנים — גרוע"

מאת זוהר בלומנקרנץ
כותב "הארץ" לענייני תיירות

"מצבם הכלכלי של סוכני הנ־סיעות התדרדר בשנה האחרונה למרות ששנת התיירות אשתקד היתה פוריה. עם גידול משמעותי במספר היוצאים לחו"ל, ועל אף האיסור להעניק הנחות והסדרי תש־לום חריגים ללקוחות". כך נאמר בדו"ח פנימי חסוי שחובר בהתאח־דות סוכני הנסיעות והתיירות, בע־קבות דיון מקיף שקיים ועד האיר־גון בתוצאות העסקיות של משרדי הנסיעות בשנת התיירות 1987.

מהעתק הדו"ח, שהגיע אתמול לידי סופר "הארץ", עולה כי ועד התאחדות סוכני הנסיעות והתיירות תומך בדעה שהעמלה הבסיסית שמשלמות כיום חברות התעופה אינה מכסה הוצאות תפעול שוטפות, וכי "השארת המצב כפי שהוא עלול לסכן את היציבות הכלכלית של ענף סוכני הנסיעות והתיירות".

ועד ההתאחדות פנה להנהלת חברת "אל על" וביקש לקיים דיון דחוף למציאת פתרונות לשינוי המצב. הוועד, בראשות היו"ר יעקב קרני, החתום על המסמך החסוי, מפרט שלוש סיבות עיקריות להת־דרדרות שחלה בשנה האחרונה במצבם הכלכלי של סוכני הנסיעות, למרות שנת התיירות המוצלחת: הצמדת מחיריהם של כרטיסי הטיסה לדולר של ארה"ב; יישום התקנות לשמירת "ניקיון השוק", שהביא להפחתת העמלה ששילמו חברות התעופה לסוכנים לתשעה אחוזים, והביטול ההדרגתי של הפיצוי בגובה שני אחוזים, שניתן בשעתו כפיצוי בגין הדולריזציה.

צפוי הסכם בין האוצר לבין הבנקים על הסיוע למושבים

המחלקה להתיישבות בסוכנות: אם לא יהיה פתרון עד פברואר נפעיל הסדר עצמאי לסיוע אך ורק למושבים שבטיפול המחלקה

מאת אבי גנאור

משפטני האוצר יחתמו בקרוב על הסכם עם נציגי בנק הפועלים, בנק לאומי והבנק לחקלאות להפעלת הסדרי הסיוע למושבים. בינתיים נס־ראשי הסוכנות לעקוף את הסתבכות והפשירו 10 מיליון דולר מתוך 30 מיליון הדולר שייועדו לביצוע "מסקנות ועדת רביד".

גם בתנועת המושבים הביעו בסוף השבוע פסימיות מהאפשרות לממש את ההסכם. גדליה גל מזכ"ל התנועה, אמר שהוא ממליץ לנציגי המושבים לחתום אך ורק על הסדרים בנוסחים שיוכלו לעמוד בהם, ולוודא שההסכם יכלול סעיף שיבטיח שלא יחויבו על חובות המפעלים האיזוריים וארגוני הקניות מעבר למה שהתחייבו במסגרת ההסדר.

למרות הדיווחים האופטימיים על החתימה על ההסכם, טענו אתמול גורמים בכירים במחלקת ההת־יישבות של הסוכנות שהסתבכות שגרמו הבנקים והאוצר הביאה לכך שגם 6 המושבים הראשונים שעמדו לחתום על ההסדר כדי להעניק תנופה לתהליך, לא יחתמו. "הבנקים הכינו טיוטת חוזים דר־קונית ועוררו בהלה בקרב חברי המושבים שנאלצו לפנות לעורכי דין," מסרו בסוכנות.

בפברואר יתכנס חבר הנאמנים של הסוכנות לדון בגורל הסיוע למו־שבים. אתמול נפגש ניסים זווילי, ראש מחלקת ההתיישבות של הסו־כנות, עם אברהם סנפירי, ראש מינהלת הסיוע וציין שהאישור שנתן כמזכו חבר הנאמנים של הסו־כנות להשתתף בהסדרי הסיוע, הי־תנה בהשתתפות כל הצדדים. זווילי הזהיר שאם הנושא לא ייפתר עד פברואר עלול חבר הנאמנים למשוך את ידו מההסדר שהציעה הממשלה ולהפעיל הסדר עצמאי שיסייע אך ורק למושבים שבטיפול המחלקה.

המס ששלמו העצמאים גדל ב־87' ב־10%; מהשכירים — ב־15%

מאת אבי גנאור

על־פי נתוני האוצר, העצמאים שילמו ב־1987 3.911 מיליארד ש"ח למס הכנסה, מהם 1.187 מיליארד ש"ח בניכויים במקור, ובסך הכל ב־10 אחוזים יותר מאשר ב־1986.

השכירים שילמו אשתקד מעט פחות: 3.593 מיליארד ש"ח, כ־15 אחוז יותר מאשר בשנה שעברה.

החברות, כולל חברות המיסוי, שילמו אשתקד למס ההכנסה 2.724 מיליארד ש"ח, מהם 557 מיליון ש"ח בניכויים במקור, ובסך הכל 3.7 אחוזים יותר מאשר בשנה שקדמה לה.

בנק ישראל: אין עיכוב בפרסום המחקר על המדד

מאת דן סגיר

מחלקת המחקר של בנק ישראל אמורה לדון ביום שני בממצאי המחקר על השפעת גורמי העונתיות על מדד המחירים לצרכן. המחקר טוען כי לאחר ניכוי גורמי העונתיות ממדד המחירים לצרכן, הרי בחודשים האחרונים חלה האטה בשיעור האינפלציה, והיא עומדת כיום על 1.8 אחוז לחודש או 24–20 אחוז לשנה.

המחקר נערך בידי איש המחלקה יעקב פישר ומנהל הרשות לתכנון לאומי פרופ' שלמה מיטל. הדיון הוא הליך שגרתי במחלקה, לקראת פרסום המחקר.

בבנק ישראל טוענים שלא היה כל עיכוב או טיפול חריג במחקר, וכי לאחר הדיון ונוסח הטיוטה האחרונה, אין כל מניעה לפרסמו כנוהל רגיל.

לעצם הטענות המועלות במחקר אמרו כלכלנים כי יש להם לא מעט הערות והסתייגויות לגבי הממצאים במחקר והמסקנות המוסקות מהן. בבנק מצביעים על העובדה שמחברי המחקר עצמם סייגו את הדברים, בשל טווח הזמן הקצר שבו נוכו גורמי העונתיות, יחסית למחקרים מסוג זה.

בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה סירבו להגיב באופן רשמי על ממצאי המחקר, אך ציינו כי אין אפילו מדינה אחת בעולם שבה מתפרסם מדד מחירים לצרכן כשהוא מנוכה מגורמים עונתיים. בכל מקרה, אומרים בלשכה, יתכן כי בחישוב שנתי מגיעה האינפלציה בשלושת החודשים האחרונים ל־20 אחוז, אך זו צריכה להילקח בחשבון של שנה שלמה, על כל התנודות שיש בה לשני הכיוונים.

הוזלות למכונות נקוי ביתיות

★ שואבי אבק.
★ שואבי אבק/מים.
★ מקרצפות לניקוי והברקה בהזלפה
★ מכונות לנקוי שטיחים בהזרקה

החל מ: 249 ש"ח

על כל קניה מעל 300 ש"ח 5 ליטר חמרי נקיון שי חינם!

מבחר גדול של ציוד עזר וחמרים לניקיון

מחץ

מיכון • חמרים • ציוד • תחזוקה תיקון

תל־אביב, איזור התעשיה רחוב 1274 סט' 12 (כניסה מדרך פתח תקוה 262). טל: 378473 ,370121 ,374113

silhouette

מכירת סוף העונה

הנחות 30% — 50%

לרגל המכירה חנויותינו בככר המדינה תל־אביב ובמדרחוב ירושלים תהיינה פתוחות במוצ"ש 9.1.88 בשעות 19.30 עד 22.30

סילואט

רח' דורות ראשונים 3, המדרחוב ירושלים, טל' 02-234068.
רח' סוקולוב 61, רמת־השרון, טל' 03-493231.
רח' ה' באייר 16, ככר המדינה, תל־אביב, טל' 03-250515

מנכ"ל "תדיראן": 3,000 יפוטרו השנה במפעלי האלקטרוניקה בארץ

5000 כבר פוטרו בשנתיים שחלפו • נסים: שמירת היציבות — בראש סדרי העדיפויות

מאת יונתן שרמן

שנת 1988 תהיה קשה לתעשייה האלקטרונית, הצפוי כי היא תפטר 3,000 מעובדיה במהלך השנה,

יגאל נאמן

בנוסף ל־5,000 העובדים שכבר פוטרו ממפעלי האלקטרוניקה בשנ־תיים האחרונות. כך הודיע אתמול יגאל נאמן, מנכ"ל "תדיראן" היו"ר היוצא של איגוד תעשיות האלק־טרוניקה, בכנס השנתי של האיגוד.

לדבריו, התעשייה המתוחכמת מצויה כיום בנסיגה. הראיה לכך היא הירידה בהשקעות, כ־60–70 אחו־זים. העובדה שמפעלים נסגרו במשך השנתיים האחרונות, שבהן אף מפעל חדש לא הוקם.

בתגובה לביקורת החריפה שהושמעה נגד מדיניות הממשלה אמר שר האוצר משה נסים כי שמירת היציבות במשק מצויה כיום בראש סדר העדיפויות, ובשום פנים ואופן לא ניתן לוותר על יעד זה.

נסים דחה את טענות התעשיינים כאילו המשק נמצא בנסיגה. לדבריו, צמיחת הסקטור העסקי אשתקד היתה הגבוהה ביותר מאז 1972, והייצוא גדל ריאלית בשיעור של 11.2 אחוזים — יותר מפי שניים מהתחזית בהצעת התקציב אשתקד.

השר לא התייחס ישירות לשאלת ביצוע פיחות, אך רמז כי הוא לא יסכים לערער את יציבות המשק, ופיחותה משער חליפין יציב, אפילו אם היציבות הושגה על גבה של תעשיית האלקטרוניקה.

עוד אמר נסים כי התעשיינים אשמים בחלקם במצבם הקשה, בגלל העלאות שכר לארסביות שנ־תנו לעובדיהם.

קיסר נגד כלכלת בחירות — אך יתבע השנה תוספות שכר

"ההסתדרות מעוניינת להשיג את כל התוספות מסעיף השכר ולא מתוספת היוקר, אלא אם כן יעלה המדד בשיעור גדול"

מאת יהודית וינקלר
כותבת "הארץ"

מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר קורא לצמרת מפלגתו ולחבריו בהנהגת ההסתדרות שלא לנהל כלכלת בחירות השנה. עם זאת, קיסר הודיע כי בכוונת ההסתדרות לתבוע תוספת שכר, למרות שבתק־ציב המדינה לא שוריינו כספים למטרה זו, ולהתנגד לכל ניסיון לבטל את תוספת היוקר.

בכנס מזכירויות של ארגוני העובדים בערים הגדולות, שנערך בעין בוקק, עמד קיסר על חשיבותה של היציבות המשקית עבור השכ־כירים. "אז הם מפסידים פחות. העובדים רוצים שיתנו להם את מה שמגיע להם בדין, וכי לא יקחו מהם בכסים ובדרכים שונות את מה שי־תנו להם בשנת בחירות", אמר קיסר.

ההסתדרות מעוניינת, אמר, להשיג את כל התוספות מסעיף שכר ולא מתוספת היוקר, אלא אם כן יעלה המדד בשיעורים המחייבים פיצוי. הוא חזר על התנגדותה של ה־הסתדרות להטיל אגרות עבור שי־רותי בריאות וחינוך.

מונה לסמנכ"ל משרד התעשיה לאחר שהמועמד שזכה במיכרז בתפקיד זה קיבל מינוי אחר

מאת איל ארליך ויונתן שרמן

נתנאל לירם מונה לסמנכ"ל אמרכלות במשרד התעשיה, לאחר שהמועמד שזכה במכרז לתפקיד זה, עובד צפריר, פנה לתפקיד אחר.

לירם, שהתמודד במכרז על משרת סמנכ"ל אמרכלות, נבחר כמועמד חליפי. לאחר המכרז החליט במשרד התעשיה למנות את צפריר לתפקיד הממונה על היהלומים, במ־קומה של צביה דורי, שמילאה תפקיד זה באופן זמני, כדי לאפשר את מינויו של לירם לתפקיד סמנכ"ל אמרכלות.

דובר משרד התעשיה אמר בת־שובה לשאלות, כי מינוי צפריר לתפקיד האחר לא נועד לסלול את הדרך למינויו של לירם לתפקיד סמנכ"ל אמרכלות וכי אין הוא יודע על קשרים אישיים בין לירם ובין השר שרון בעת ששירתו יחדיו במלחמת השחרור.

לירם הוא מותיקי משרד התעשיה ומילא תפקידים בכירים ובכללם מנהל מחוז ירושלים, סגן מנהל מרכז ההשקעות ומנהל מחוז המרכז של המשרד.

תעשיות האלקטרוניקה החליטו לא לנצל הסיוע ליצוא לגוש הדולר

בני פלד — יו"ר האיגוד במקום יגאל נאמן

מאת יונתן שרמן

חברי איגוד תעשיות ה־אלקטרוניקה החליטו אתמול שלא לפנות למשרד התעשייה והמסחר ולא לנצל את קרן הסיוע המיוחדת, בסכום של 70 מיליון דולר, שהאוצר מעמיד לרשותם. כך הוחלט

בני פלד

ההחלטה התקבלה באסיפה השנ־תית של האיגוד. הנימוק הוא שה־סיוע לא יכול לפתור את בעיות היצואנים לגוש הדולר, ואינו מהווה פתרון הולם לבעיותיהם.

חברי האיגוד החליטו עוד לקרוא לממשלה לפעול לוויתור הדרגתי על הסיוע האזרחי האמריקאי, כדי שדולרים זולים אלה לא יהוו תמריץ שלילי לגיבוש תוכנית סיוע ליצו־אנים. כן ביקשו תעשייני האלק־טרוניקה שמשרדי הביטחון והת־קשורת יגבשו מדיניות ברורה ותוקשה יותר של העדפת רכישת תוצרת ישראלית על פני תוצרת מיובאת.

למרבה ההפתעה, בבחירות לנשי־אות האיגוד נבחר בני פלד, נשיא "אלסינט", במקומו של יגאל נאמן, מנכ"ל "תדיראן", שפרש אחרי שתי קדנציות.

כחברי נשיאות נבחרו יגאל נאמן, אלישע שוחמן מ"מוטורולה", עקיבא מאיר מ"כלל תעשיות אלק־טרוניקה", עמנואל גיל מ"אלביט", שלמה ברק מ"אופטרוטק" ומשה ארנס מהתעשייה האווירית.

פרופסור ברגלס:

"מס על שוק ההון ימנע פיתוחו"

מאת יהודה שרוני

מיסוי אפשרי על שוק ההון אינו מתיישב עם פיתוחו, ואנשי המקצוע בארה"ב סבורים כי מס על ההון אינו צודק. כך אמר אתמול פרופ' איתן ברגלס, יו"ר דירקטוריון בנק הפוע־לים.

ברגלס דיבר במסגרת כנס מיוחד במלאת 25 שנים לקרנות בנק הפועלים. הוא אמר כי בכל הדיון הציבורי הנוגע למסקנות האפשריות של ועדת ששינסקי אין קול ברור אחד המוען כי עידוד החיסכון ושוק ההון הוא בעל חשיבות.

יו"ר דירקטוריון בנק הפועלים צופה כי בעקבות החקיקה בנושא אחריות החתמים בשוק ההון צפויות תביעות משפטיות נגד החתמים, שייקרו מאוד את עמלותיהם ואת עלות גיוס ההון בבורסה.

● קרנות הפנסיה: אין לחייבן להשקיע מאמציהן בבורסה שכן יש להן התחייבויות חוזיות כלפי ציבור החוסכים.

● קרנות נאמנות: אין לבצע כל שינויים במעמד קרנות הנאמנות כפי שמציעים גורמים שונים, שכן הקרנות נתונות לביקורת שוטפת של הציבור ושל העיתונות.

ערך את העמוד: משה ריינפלד

מדבקות ברקוד בעסק שלך ב־545* ש"ח

בלי לשבור את הראש
– מילוי תעודות משלוח במהירות
– ספירות מלאי מדויקות
– קיצור תורי המתנה בקופות
– למיקרו מחשבים תואמי AT/XT/PC

ל"אלינה" – מחשבים ותוכנה" יהודה הנשיא 6 ר"ג
טל' 03-773079, 03-5742229

* המחיר בתוקף עד 28.2.88 (לא כולל מע"מ)

שער הריבית על ההלוואה המוניטרית: 18.6% לשנה

מאת דן סגיר

שיעור הריבית הממוצע שנקבע אתמול, בשיטת המכרז, על ההלוואה המוניטרית השניה בינואר בהיקף 750 מיליון ש"ח הוא 18.6% לשנה. שיעור הריבית שבו נסגר המכרז הוא 18% לשנה. לבנקים שהציעו במכרז ריבית נמוכה משיעור זה לא הוקצו כספים במכרז זה.

הקצאת הסכום הכולל בין הבנקים נעשתה בשיעורי ריבית שונים, בהתאם להצעות המכרז. בבנק ישראל מדגישים שההלוואה המוניטרית פטורה מחובת נזילות בבנק ולכן עלותה לבנקים המסחריים שווה ערך לשיעור ריבית של 15.5% לשנה בקירוב, בגיוס פקדונות מהציבור (פח"ק) ע"י הבנקים.

במכרז המוסדי הציעו בנקים (רובם קטנים) 97 מיליון ש"ח ללא ריבית, על פי כללי המכרז, בהתחייבם לקבל סכום זה בריבית הממוצעת שהיתה 18.6%. במקביל למכרז פרעו אתמול הבנקים את ההלוואה המוניטרית שהועמדה לרשותם במכרז בשבוע שעבר בהיקף 750 מיליון ש"ח.

ועדה תקבע אם יש לפקח על מחירים של מונופול

מאת יונתן שרמן

מנכ"ל משרד התעשיה, מינה לפני ימים מספר ועדה ציבורית שתגבש הצעות לפיקוח על פעולות מונופולים וקרטלים. בין היתר תבחן אם דרוש פיקוח מחירים על מוצרי המונופולים והקרטלים, ותציע דרכים לכך.

בראש הוועדה יעמוד פרופסור דוד לבהרי מהאוניברסיטה העברית. חברים בה דוד ברודט, סמנכ"ל כספים בתעשיה האווירית ולשעבר סמנכ"ל משרד התעשיה, חזי גוטמן מהתאחדות התעשיינים ויוחנן לוי, מנהל חטיבת הטקסטיל במשרד התעשיה.

הוועדה התבקשה להגיש את מסקנותיה עד 1 בפברואר.

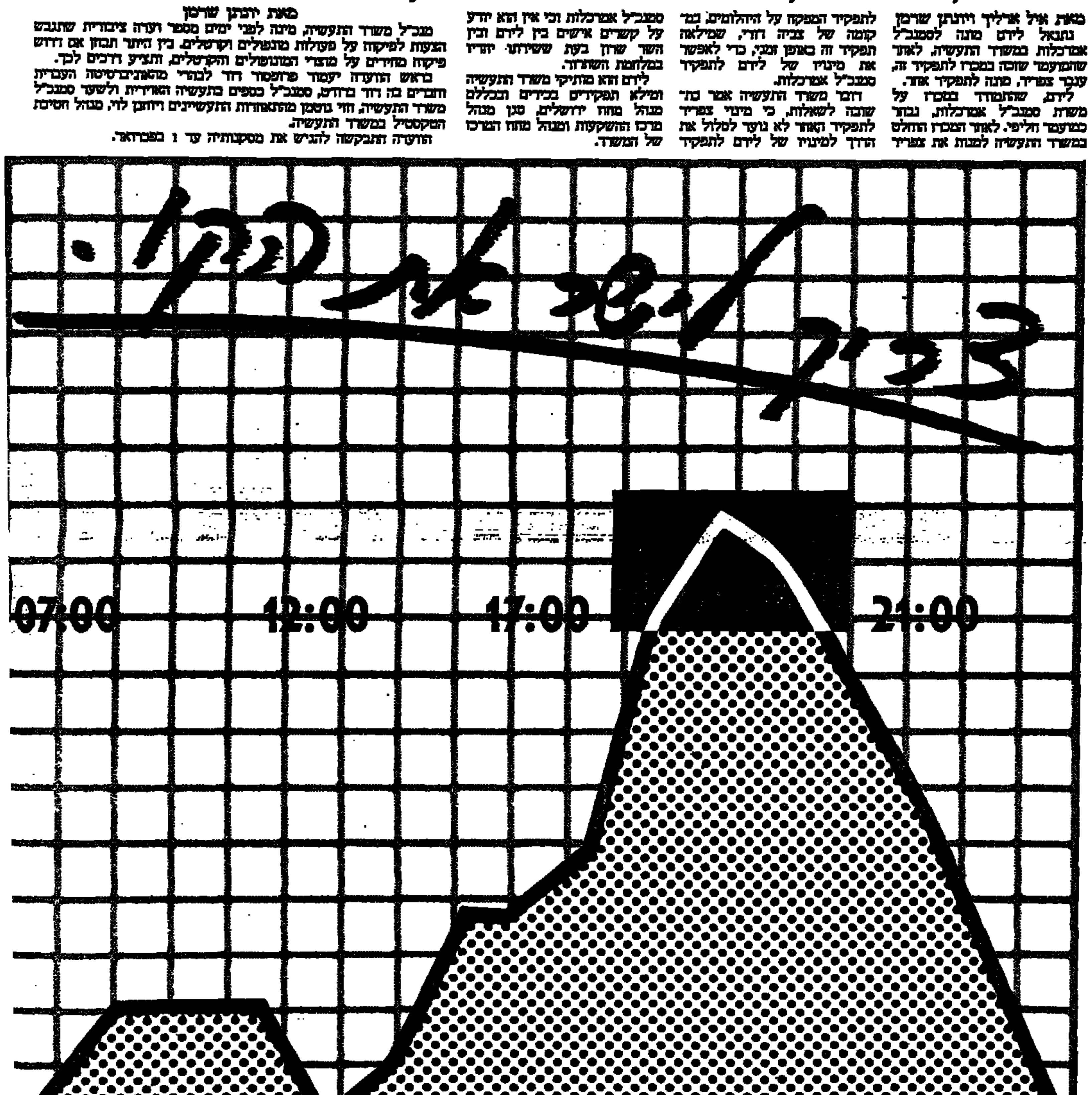

להפחית את צריכת החשמל בין 5 אחה"צ ל־9 בערב.

כל יום, בין 5 ל־9 בערב, עולה צריכת החשמל הביתית בעקומה חדה מאוד כלפי מעלה. בשעות אלו מגיעה הצריכה לשיא בבת אחת.

אז מה הבעיה?

כדי לספק את שיאי הביקוש האלה, חייבת חברת החשמל להפעיל את כל כושר הייצור שלה ולהשקיע הון עתק בתחנות כוח נוספות ובהרחבה של רשת החשמל. כל זה בשביל 4 שעות ביממה... ובשאר שעות היממה יעמוד הציוד היקר הזה מושבת מעבודה. זהו בזבוז בקנה מידה של מיליוני דולארים.

מה אתה יכול לעשות?

במעט תשומת־לב תוכל להשתתף במאמץ ל"יישור" קו צריכת החשמל. הוויתורים הנדרשים ממך לשם כך אינם מסובכים בכלל: בין חמש לתשע בערב להימנע ככל הניתן מהפעלה של "זוללי" חשמל כגון: דודי־חימום מים, מכונות־כביסה, מייבשי־כביסה ומדיחי־כלים.

תודה על המאמץ – זה חשוב לכולנו.

חברת החשמל לישראל

הארץ

הלוח הארצי

הארץ חדשות

חדשות העיר כלהעיר צומת השרון כאן הרום הלוח הבטוח

קבלת מודעות:
רח' הנגב 4, ת"א
טל: 03-371261
המחיר למלה
ביום שישי וערבי חג
10 ש"ח כולל מע"מ

הלוח הארצי כלהעיר ירושלים

דירות למכירה

3—3.5 חדרים

4 חדרים ויותר

2—2.5 חדרים

1—1.5 חדרים

קבלנים מציעים

פנטהאוזים

וילות ובתים

קוטג'ים

מקום בצמרת

"השכונה בירושלים"
הדירה לדוגמא פתוחה
כל יום בין השעות 9.00—14.00
הציבור מוזמן לראות ולהתרשם!!

לאיכלוס מיידי
• קוטג' אחרון 6 חדרים+גינה וחניה מקורה
• דירת פאר 6 חדרים 175 מ"ר

• שלב ב' דירות יוקרה
5'4 חדרים
הסקה פרטית, מחסן, מטבחי רגבה, צלחת לקליטת שידורי לווין, חניה מקורה, איכות בניה וסטנדרט גימור מעולים, איכלוס: מרץ 88

נמשכת מכירת שלב ג' ואחרון
דירות 5'4 חדרים
בחודש האחרון נמכרו 9 דירות!

נפתחה ההרשמה למכירת 8 קוטג'ים
• • •
לשוחרי גוף ואיכות:
דירת פנטהאוז יחידה מסוגה
260 מ"ר של טיב, פאר ונוחות!
חלוקת פנים וגימור לפי רצון הלקוח
יעוץ אדריכלי חינם!
ערבות בנקאית צמודה לכל רוכש

מכירות: "מקום בצמרת"
רח' ש"י עגנון 14
667464, 699553 טל'

ביקוש דירות

דירות בשכ"ח

מכוניות

אודי

אוטוביאנקי

אופל

אוסטין

אלפא

אמריקאיות

דירות מרוהטות

דירות בדמ"פ

מתקבלות הזמנות
ללוח כל העיר
02-247118
לבעלי כרטיס אמריקן אקספרס
ויזה וישראכרט

ב.מ.וו.

דלתא

דייהטסו

הונדה

טלבוט

טנדרים

מסחריות

מיני־מינור

סובארו

סוסיתא

סימקה

סוזוקי

סיאט

סיטרואן

רנו

פולקסוואגן

פורד

לנצ'יה

פוז'ו

פיאט

אופנועים

ביקוש רכב

הצעות עבודה

חוק הזדמנות שוות בתעסוקה תשמ"א-1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה בגלל מינו או מעמדו האישי או הורות אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה

בהלוואה מבנק טפחות
אתה יכול לקנות, לבנות, לשפץ או להרחיב את הדירה
לפרטים:
הלני המלכה 9
02-219111
נאות יחזקאל 21
02-285145
רמת אשכול בארזי
02-815090, 02-815092
ירושלים

صكذا عن الاصل

הבוטה הארצי — הארץ חדשות

המשך ירושלים

● עובד כללי לעבודות נקיון במטבח 5 ימים 07.00—16.00 קבוע 240435

● דרושות סייעות ספרים לספר לבית הספר 213798

הלוואות

מכירות ושירותים

אסטרולוגיה

מציעים למכירה

בריאות

כלינינה

מחשבים

פסנתרים

ציפוי אמבטיות

רהיטים

ריפוי

שירותים

שיפוצים

מוסרים

מגרשים

מבני תעשייה

משרדים

מחסנים

אולמות

הילה בע"מ שר' ותי כח אדם בן יהודה 19 טל' 242312

● דרוש מיסקאי עם נסיון

● דרוש מחסנאי עם נסיון

מנפאואר

חבר

תיגבור

אביב

● הגבלת 3, ק"א, 249619, 02-228238 דרושים:

ביקוש עבודה

רפואת שיניים

עסקים

עוזרות ומטפלות

כאן הדרום — אזור הדרום

עסקים

רנו

מסחריות

תעשיה

חקלאות

הלוואות

מכירות ושירותים

וידאו

מעורים

שידוכים

הכדורות

דירות למכירה

4 חדרים ויותר

3.5 — 3 חדרים

2.5 — 2 חדרים

שכ"ח

ביקוש דירות

הצעות עבודה

עוזרות ומטפלות

ביקוש עבודה

חימום והסקה

ציוד בניין

מקררים

בעלי חיים

החלפות

חברה טובה

חוגים

מכוניות

אאודי

אוטוביאנקי

סובארו

סוסיתא

סיאט

פולקסוואגן

פורד

פיאט

פיז'ו

עבודות יד

עבודת פרך

שעורים פרטיים

בהלוואה מבנק טפחות אתה יכול לקנות, לבנות, לשפץ או להרחיב את הדירה
לפרטים:
מרכז מסחרי רח' מ.ח. שפירא אשדוד 08-552335
מצדה, מרכז הנגב ב"ש 057-76183
שד' הרצל 65 רמלה 08-230939

ORS שרותי כח אדם

לסניפנו אשקלון אשדוד

דרושים:

1. מנהל עבודה בתחום הבנין
★ נסיון בבנייה טרומית
2. חוטים/ות
★ הכרחי נסיון של שנתיים
3. מזכירה אנגלית/עברית
הכרחית שפת אם אנגלית
4. שרטטת אלקטרוניקה
★ נסיון בעבודה על מחשב טיקת
★ רצוי אנגלית טכנית
★ לעבודה קבועה
המעוניינים יפנו לסניפנו
אשדוד: בבניין המשרדים מרכז א' משרד 315 (ליד המטרוקול) טל' 08-521855
אשקלון: רח' הרצל 2413 טל' 051-22134
קבלת קהל ימי א'-ה' מ-08:00-18:00
ימי ו' וערבי חג מ-08:00-12:30

הטובים עובדים קבוע ORS

המחלקה לשירותים חברתיים
גריבנה
דרושים:
◀ מרכז פרויקט חברתי
במשרה מלאה
◀ עו"ס כוללני
חצי משרה
בדבר פרטים נא לפנות ללשכת הרווחה בטלפון: 08-574450
משה אלקסלסי
ראש המועצה

לחברת שיווק ארצית
דרוש
איש מכירות
לעבודה אחראית ומעניינת
בסניף החברה בירושלים
התפקיד מיועד לבעל השכלה מתאימה ויכולת ארגונית מוכחת. התפקיד מחייב כושר ניהול מו"מ תוך יחסי אינטרסים מסחריים. ידיעת שפות
הנסיון בתחום בר תוקף
נא לפנות בכתב ת.ד. 4868 חיפה מיקוד 31048 עבור משרה מס' 788 תוך פרוט מלא של קורות חיים
וציון טלפון להתקשרות
—סודיות מובטחת—

לחברת שיווק ארצית
למוצרי צריכה ביתיים
השייכת לקונצרן תעשייתי גדול
דרוש לעבודה קבועה
בסניף ירושלים
אחראי מחסן
• בוגר 12 שנות לימוד
• יוצאי צבא
• נכונות לעבודה קשה ושעות נוספות
• בעל רשיון נהיגה
מועמדים/ות מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים נסיון קודם ומספר טלפון להתקשרות, אל ת.ד. 3953 פתח תקוה 49517, בציון המשרה המבוקשת.
סודיות מובטחת

"עמל" רשת המכללות לטכנאים והנדסאים, בתי ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים, בתי ספר לחניכים ובתי ספר תעשייתיים, נתיבים סכנולוגיים בהתיישבות ומרכזי הכשרה למבוגרים.
ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
הנהלה: תל-אביב, רח' קהילת קיוב 15 מיקוד 69410; ת.ד. 24104 מיקוד 61240; טלפון 497444
עמל
למכללת עמל קרית חיים
דרושים
1. מדריכים לקבוצת עבודה
היקף — משרה מלאה
יועדפו מדריכים מוסמכים או בעלי הכשרה מקבילה ונסיון עבודה עם נוער.
2. מורה לעברית והיסטוריה — ילדי מקום
היקף משרה — משרה מלאה.
3. מורים לחשמל — כללי ורכב
לשעות הערב
בדבר פרטים, נא לפנות למזכירות המכללה רח' יצחק בן צבי 10, קרית חיים טל' 740068, 04-721003

לאור הרחבת הפעילות בסניפינו בכל רחבי הארץ
אימפריה של קולנוע
אנו מציעים לך משרה קבועה, במגע עם קהל, בתחום השרות והמכירות בתפקידים:
1. מנהלי ספריות וידאו
2. ספרנים
לספריות וידאו בירושלים.
חברתנו תדאג להכשירך לתפקיד. העבודה במסגרת יום עבודה מלא — 6 ימים בשבוע.
המעוניינים יפנו טלפונית ל"אימפריה של קולנוע"
02-224101 ,02-224432

לפרויקט תקשורתי בשרון
דרוש/ה איש/ת מכירות מעולה
נסיון מוכח במכירות
חברת מעולים ומתגמים
בשרון — עדיפות
בעל רכב
ותנאים מעולים
למתאימים
052-913093
052-913106

למפעל שעשועים וספורט בע"מ באשקלון
דרוש
סוכן מכירות עצמאי
עם רכב
לאיזור המרכז
נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 101 סביון
עבור "סוכן אשקלון"

לחמת מוצרי בנין וקרמיקה
דרוש
איש מכירות
נמרץ ובעל יוזמה לעבודה במקום
ליום עבודה מלא
למתאימים מובטחים תנאים טובים
נא לשלוח קורות חיים לת"ד 740
ירושלים 91007

לאולם שמחות דרוש/ה
מנהל חשבונות
סוג 3
לחצי משרה (שעות גמישות)
★ שנתיים נסיון הכרחי
★ רצוי נסיון במחשב
תנאים טובים למתאימים
פרטים בטל' 722477, 722854 משה

הוצאת מרכז זלמן שזר
דרושה
קלדנית
— נסיון בעבודה על מעבד תמלילים בעברית ואנגלית
— אחרי שירות צבאי
לקביעת ראיון טל 02-669464

למשרד רו"ח הירושלים
דרושים למשרה מלאה
1. עוזרת למנהל
2. מנהל/ת חשבונות
עצמאי/ת ברמה של סוג 3 לפחות
לשתי המשרות הכרחי נסיון קודם
למתאימות מובטחים תנאים טובים
לאיילה החל מ-11:00
טלפון: 690263

לחברה לשיווק מזון
איזור תעשיה תל-חנון
דרוש
מחסנאי
עם נסיון + רשיון ב'
VA
233315

דירות למכירה

טוביה לשם
דח קהילת
סלוניקי 7 ת"א
03-481387

בשיכון דן — למכירה וילה, 8 חדרים + מרתף 60 מ"ר, מגרש 600, מנוי מגש. $500,000

משיכון דן — למכירה קוטג', 4 חדרי שינה, מרתף, טלפון, שירותים כפולים. $270,000

בתל אביב — ברמות — למכירה — 2 חדרים (דירות קוטג') ק"א + טלפון, מיידי. $70,000

ביהודה — תמכור למשכרת 1/2 4, קוד, מעלית, גג, מרתף, 2 חניות + טלפון.

ברמת גן — תל-ברוך — למכירה — מגרש 1400, מיועד ל-4 קוטגים. $800,000

ברעננה — קוטג', מושקע, מגרש 371, 4 חדרי שינה, מגרש ענק. $230,000

בירושלים — ברמות — למכירה, 1/2 3, מרווחת + גג ק"ג, מיידי.

דירות נופש

וילות ובתים

טוביה לשם
דח קהילת
סלוניקי 7 ת"א
03-481387

בשיכון הצנחנים — למכירה — בית, 4 חדרים, מגרש 439, $240,000

סביון — למכירה — וילה, 1,300 דונם, במרכז, שקט. $450,000

בשיכון — להשכרה — לשני חדרים, וילות, חצר מטופחת + טלפון, מיידי.

בסביון — למכירה — וילה מפוארת, 5 דונם, 8 חדרים, מיידי.

בחולה — למכירה — וילה, חד-קומתית + יחידת מגורים, גמורה. $450,000

בחולון — למכירה — וילה, 6 חדרים, מושקעת, מגרש ענק. $480,000

בתי כפר ומשקים

פנטהאוז דירות גג

קבלנים מציעים

תל אביב

1—1.5 חדרים

2—2.5 חדרים

3—3.5 חדרים

4 חדרים ויותר

גוש דן

1—1.5 חדרים

2—2.5 חדרים

3—3.5 חדרים

4 חדרים ויותר

איזור השרון

2—2.5 חדרים

3—3.5 חדרים

4 חדרים ויותר

חולון ובת"ים

חולון בתים

"לא מכרת לא שלמת"
קבלת מודעות
לוח העיר
לבעלי כרטיסי אשראי בטל:
290697
293648

לא מכרת לא שילמת
רק לוח העיר
קבלת מודעות
20.00-8.00 מ־
03-371261

קונים זהב מהציבור
ויהלומים גדולים
ZAMLER
טל: 03-235924

בהלוואה מבנק טפחות
אתה יכול לקנות. לבנות. לשפץ או להרחיב את הדירה
לפרטים: סוקולוב 11 הרצליה
052-88017

בהלוואה מבנק טפחות
אתה יכול לקנות. לבנות. לשפץ או להרחיב את הדירה
לפרטים: ביאליק 33 ר"ג 03-721644
חובבי ציון 29 פ"ת 03-904703

בהלוואה מבנק טפחות
אתה יכול לקנות. לבנות. לשפץ או להרחיב את הדירה
לפרטים: החשמונאים 123
03-5614081-6

ויצמן 85 כפ"ס
052-32343
052-449482
85

דירות 3 חדרים 85 מ"ר בכפר-סבא ק"ג ירדשיה $65,000

בכפר-סבא 5 חדרים כניסה בקיץ 88 בבניין 9 דיירים, אזור מעולה. $105,000

במרכז כפר-סבא להשכרה משרד 3 חדרים + טלפון.

להשכרה חנות 30 מ"ר בר-חוב ויצמן בכפר-סבא.

למכירה דירת יד שניה מסודרת היטב 3 חדרים קומה ב' 100 מ"ר ברחוב ירושלים כפר-סבא.

"בני בר"
סוכנות להשכרה
03-370365

משכנתא,
יותר פשוט ממה שאתם חושבים

דירה לא מוצאים כל כך מהר, אבל כשמוצאים, צריך את הכסף מהר, מאד מהר. אנחנו יודעים, ואנחנו איתכם. אם אתם זכאים למשכנתא של משרד השיכון, אנו נטפל עבורכם בנושא תעודת הזכאות ונעניק לכם את המשכנתא בזמן הקצר ביותר האפשרי. את הכסף תוכלו לקבל במשך כל ימי החודש. תוכלו לקבל גם הלוואה משלימה של הבנק, למקרה שהכסף לא מספיק (ומתי בעצם הכסף כן מספיק?..)
גם אם אינכם זכאים למשכנתא של משרד השיכון, אבל רוצים לקנות דירה, לבנות, להרחיב או לשפץ — נשמח לעזור לכם. גם לכם מגיעה משכנתא.

פנו עוד היום אל מומחה המשכנתאות שלנו. הוא יודע, והוא איתכם.

מומחי המשכנתאות עומדים לרשותכם:
תל-אביב, מונטיפיורי 31, 03-202444
ירושלים, המלך ג'ורג' 14, 02-222355
חיפה, רח' הרצליה 24, 04-521673
באר-שבע, העצמאות 54, 057-37903
אילת, מרכז מסחרי, 059-71010
פתח-תקוה, רוטשילד 76, 03-9223422
נתניה, רח' סמילנסקי 7, 053-611577

אשדוד, מרכז מסחרי א', 08-525111
רחובות, שטייב, הרצל 59, 08-450368
ראשון לציון, הרצל 65, 03-9682246
הרצליה, רח' בן גוריון 2, 052-544111
בת ים, שד' העצמאות 67, 03-585066

אנחנו יודעים, ואנחנו איתכם.

בנק לאומי למשכנתאות

מצולם מן המקור

صورة عن الاصل

הלוח הארצי | הארץ חדשות

לידיעת המפרסמים ב"לוח העיר"

מודעה באחריות / לא מכרת – לא שילמת

כללי פרסום

● "חודש פרסום" משמעו פרסום אותה מודעה 8 פעמים בתשלום בארבעה שבועות.

● המבצע חל על פרסום מודעות מילים (לא שטח) בלוח העיר בלבד ולגבי נכס או שירות. (להלן: נכס) המוצעים באזור ת"א, גוש דן והשרון בלבד.

● אם בתום חודש פרסום ועד להגשת הבקשה להחזר כספי כאמור להלן לא נמכר הנכס בדרך כלשהיא זכאי המפרסם להחזר התשלום עבור המודעה או לפרסום חודש נוסף במקום ההחזר.

● מודעה בה הוצעו יותר מפריט אחד, ונמכר אחד מהם, לא יהא המפרסם זכאי להחזר.

● בקשות להחזר כספי או לפרסום חודש נוסף יתקבלו במשרדי הלוח ישירות (לא באמצעות משרדי פרסום) רח' הנגב 4 ת"א טל' 03-371261 בימים א'-ד' בין השעות 8.00–15.00 ולא יאוחר משבועיים מתום חודש פרסום.

המשך ת"א גוש דן והשרון

[illegible]

3–3.5 חדרים

[illegible]

בהלוואה מבנק טפחות

אתה יכול לקנות, לבנות, לשפץ או להרחיב את הדירה

לפרטים: שד' קוגל 25 חולון ב"ב 03-5514... ב"ב העצמאות 64 בת-ים 03-587924

4 חדרים ויותר

[illegible]

3–3.5 חדרים

[illegible]

1–1.5 חדרים

[illegible]

ראשל"צ

4 חדרים ויותר

[illegible]

בהלוואה מבנק טפחות

אתה יכול לקנות, לבנות, לשפץ או להרחיב את הדירה

לפרטים: הרצל 44 ראשל"צ 03-948844

בית המעלות 6 רחובות 08-451861

3–3.5 חדרים

[illegible]

2–2.5 חדרים

[illegible]

נתניה

[illegible]

4 חדרים ויותר

[illegible]

3–3.5 חדרים

[illegible]

שכ"ח

[illegible]

בהלוואה מבנק טפחות

אתה יכול לקנות, לבנות, לשפץ או להרחיב את הדירה

לפרטים: הנציב 16 נתניה 053-337523

[illegible]

דירות בדמ"פ

[illegible]

חדש בדיזנגוף סנטר!! קבלת מודעות ללוח העיר בתנאים מיוחדים

אטרקציה הפקות

טל 7517388

שער מס' 2 בקזינו הלאומי

[illegible]

חדרים מרוהטים

[illegible]

שותף/שותפה

[illegible]

ביקוש דירות

[illegible]

פרסום ב"ב

לא מכרת לא שילמת! קבלת מודעות ללוח הארצי באמצעות כרטיסי אשראי או באבן גבירול 66 ת"א (ליד קולנוע גת) טל 03-219149 03-218713

נשמח להישמע

דירות מרוהטות

[illegible]

מכוניות

אאודי

[illegible]

אוסטין

[illegible]

אופל

[illegible]

אוטוביאנקי

[illegible]

אמריקאיות

[illegible]

איגוצ'ני

[illegible]

אלפא רומאו

[illegible]

ב.מ.וו.

[illegible]

ג'יפים

[illegible]

דייהטסו

[illegible]

דלתה

[illegible]

הונדה

[illegible]

זקוק דחוף למודעה?!

מודעפון

לשירותך 24 שעות ביממה

03-38 38 38

לבעלי כרטיסי אשראי בלבד

קבלת מודעות
ללוח העיר
מ־8.00 - 20.00
פרסום פון
אשראי מיוחד !!!
03-738707 ,03-735588/9

פיאט

סיאט

סימקה־קרייזלר

פולקסוואגן

סיטרואן

סאאב

סובארו

ווקסהול

טלבוט

לנציה

מוריס

מיני מינור

מרצדס

סוזוקי

סוסיתא

פורד

פיז'ו

רנו

מודדים

מודעה באחריות
לא מכרת
לא שילמת
רק בלוח העיר
379-379

לא מכרת
לא שילמת
קבלת מודעות
לוח העיר
03 625015
5365759
עד חצות

הודעה חשובה

אל חברי עמותת אילת קלאב הוטל

בעקבות החלטת בית המשפט מיום 22/12/87 בנושא מכירת הנכס בהסדר לח.ג. שוויץ ישראל להלן ה"חברה". הרינו להביא לידיעת חברי העמותה, רוכשי יחידות הנופש באילת כי ההסדר אושר שלא על דעת העמותה.
להלן חלק מנימוקי בא כח העמותה שנטענו בבית המשפט.

1. ה"חברה" לא התחייבה לבנות את כל כפר הנופש במתכונת כפי שתוכננה ע"י אילת קלאב הוטל.
2. לא מובטח לרוכש יחידת הנופש את היחידה המקורית בשבוע המקורי ובמקום המסויים כפי שרכש במקור.
3. לא ניתנים ביטחונות ממשיים מקובלים להבטחת הכספים שהחברה דורשת מכל רוכש כתנאי להצטרפותו להסדר כגון ערבות בנקאית.
4. מועד גמר הבניה של יחידות הנופש אינו ברור ועלול להשתרע בין 3 ל־5 שנים.
5. ה"חברה" דחתה עמדת העמותה לארגן את נושא ההצטרפויות על מנת להגן ולשמר את האינטרסים החוקיים של בעלי היחידות.

ועד העמותה החליט לפנות לבית המשפט העליון בירושלים לתיקון החלטת בית המשפט המחוזי.
מידע נוסף והבהרות במשרדי העמותה רח' ריבל 18 ת"א 67888 טל' 381255, 371433, 03-371508.

בכבוד רב
ועד העמותה

מכזן الأصل

صكرا من الاصل

הלוח הארצי

הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

טרקטורים

אופנועים

הצעות עבודה

עובדי מתכת

ATLAS אטלס
שרותי כח-אדם בע"מ
לחברות
ומעבדות
תמלילים
בכל התוכנות
03-221726

חרטים/מסגרים

חשמל / אלקטרוניקה

מכונאים / הנדסאים

ש.ת.ל
שרותי כח־אדם
052-455542

עובדי מוסך

יהלומים

דוגמניות צילום

מוכרים/ות

שרטטים וגרפיקאים

רפואת שיניים

מורות וגננות

עוזרות ומטפלות

מחסנאים

נערים

נהגים

מוכירות

ספרים/ות

שליחים/ות

עמידה ואבטחה

ביקוש עבודה

עסקים

מקדמי מכירות

פועלים/ות

ATLAS אטלס
שרותי כח-אדם בע"מ
פועלי ייצור והרכבה
לעבודות משמרות
ברמת-גן 72 ומעלה
03-225083

פקידים/ות

אחיות

גזירה ותפירה

דפוס

הנהלת חשבונות

מדפיס מעולה
לג'י טי
או 2 צבעים
דפוס חיש
טל: 03-335753

דנאל
שרותי כ"א
גורדון 88 ת"א
03-222266
245531

יוצאי צבא
ח"א, חי"ת
מכונאים
ידע: הידראו' פניאו'
לעבודה קבועה
בפ"ת וחולון

לעבודה קבועה
מחסנאים
מפט"ים
בת"א וחולון

טכנאי
מכונות
לאחזקה
ידע: פניאו, חשמל
בת"א ונתניה

מחפש
עבודה?
במתכת
אלק'
וחשמל
שכר גבוה

דנאל
שרותי כ"א
גורדון 88 ת"א
03-222266
245531

SOS
כח אדם
אנשים
טובים
לעבודה
טובה
תל-אביב: פינסקר 7
טל. 03-297100, 296284

מסחריות

למכירה
1) רתכת דיזל
לצנרים, מגררת
עם מנוע פדר.
2) מחפרון 1972
מצב עבודה
טוב.
3) מרצדס בנץ
די/508 1983
4) בהזדמנות
מכונת עירגול
פחים בעובי 6
מ"מ תוצרת
S.W
באריזה.
06-971120/1

משאיות

בתי-ספר לנהיגה

שרותי רכב

דחפון
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

ORS
שרותי כח אדם

חיפה

מח' טכנית

★ **אנשי רכש תעשייתי**
בעלי ניסיון בתחום המתכת, חלפים לציוד מכני אנגלית טכנית ודוקומנטציה – קבועה.

★ **הנדסאי חשמלאי/חשמלאי ראשי**
בעל ניסיון למתח גבוה מעל 6,000 וואט.
ניסיון 4-6 שנים בתעשיה, ניסיון בניהול צוות עובדים גיל 30-40 – קבועה.

★ **חשמלאי תעשייה מוסמכים**
מנוסים מאזור חיפה, נצרת, טבריה לעבודה קבועה.

★ **לבורנט**
לעבודה בתחום ביקורת טיב, במשמרות – יוצא צבא.

★ **רתכי פלדה ואלומיניום**
טיג־מיג וריתוך co2 בעלי ניסיון רב. שכר מיוחד למתאימים.

★ **כרסמים אוניברסליים**
בעלי ניסיון למשרה קבועה שכר בהתאם לכישורים.

★ **רתך אלקטרודה**
ר"co2 מעולה רצוי מועמדים שעבדו בחברת חשמל או בתי זיקוק יכולת פיקוח על צוות עובדים.

★ **מסגרים**
בעלי ניסיון לעבודה במפעל תעשייתי לתקופה ממושכת אפשרי גם לא קוראי שרטוט.

★ **פועלות ייצור**
לעבודה במפעל תעשייתי במפרץ חיפה.

★ **פועלי ייצור**
מאזור חיפה והקריות יוצאי צבא לעבודה בתעשייה.

★ **צבעי**
בעל ניסיון בתחום של צביעה ואבקות אפוקסי לעבודה קבועה.

★ **מרכיבות**
בעלות ניסיון לעבודה מידית במפעלים עתירי ידע שכר מיוחד למתאימות.

★ **יוצק עופרת**
בעל ניסיון ביציקות רצוי בעופרת, נכונות לעבודה פיזית.

★ **מחסנאי**
בעל ניסיון, עדיפות לבעלי תעודת מפ"ט עדיפות לבעלי ניסיון על מלגזה.

★ **מבלטן עצמאי**
קורא שרטוט לעבודה קבועה בשכר גבוה.

מח' משרדית

★ **פקידת גיוס והשמת כח אדם**
רצוי מאזור הקריות – קבועה.

★ **מזכירת כח"אדם**
בעלת ניסיון בהפעלת כ"א לתעשבות הקריות צפונה – קבועה.

★ **מזכירה עברית/אנגלית**
שליטה מלאה בשפה האנגלית, עיבוד תמלילים.

★ **מזכירה אנגלית**
שפת אם אנגלית, הדפסה + טלקס – קבועה.

★ **מעבדת תמלילים**
עברית/אנגלית.
א) ניסיון על המכונות הבאות: וֹרְדמיל, וורדסטאר, אינשטיין. א"ב קבועה/זמנית.
ב) ניסיון על המקינטוש של אפל.

★ **קלדנית עברית/אנגלית/נומרי**
בעלת ניסיון, עדיפות לתושבות הקריות צפונה זמנית/קבועה.

★ **מנהל/ת חשבונות מדופלם/ת**
ניסיון בהנה"ח כפולה של חברות – חובה.

★ **מנהל/ת חשבונות סוג 3/2**
ניסיון בהנה"ח כפולה של חברות – חובה.

עובדינו מקבלים תנאים סוציאליים מלאים ושכר גבוה.
מתאימים יפנו:
סניף חיפה: רח' הרב הרצוג 2 חיפה טל. 04-664002, 04-663703, 04-671937
סניף הקריות: מרכז צבר חדר 29. קרית ביאליק טל: 04-709076, 04-709077

הטובים עובדים קבוע ORS.

דרושים
פקידי נסיעות
(בעלי נסיון!)
לתיירות יוצאת/נכנסת
03-245222/3
מיום ראשון

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א־1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על־פי החוק.

לחנות מאפיית אנג'ל
דרושות
קופאיות, מוכרות
לעבודה במשמרת אחה"צ
בין השעות 16:00–24:00
ניסיון קודם והמלצות הכרחיים:
לפנות לישא או יגאל
טלפון: 02-531231

לבנק ישראל בתל־אביב
דרושים
שומרים ומאבטחים
ליחידת הבטחון
העבודה המוצעת היא במשמרות על בסיס שעות ומתאימה לסטודנטים
הכישורים הדרושים:
1. משוחררי צה"ל (עדיפות ליוצאי יחידות שדה, בוגרי קורס מכ"ים) לתפקידי שומרים.
2. קציני צה"ל משוחררים יוצאי יחידות שדה – לתפקידי מאבטחים.
3. השכלה תיכונית.
4. כושר בריאות תקין
המעוניינים בעלי הכישורים המתאימים, יפנו למשרדי בנק ישראל בתל־אביב, רח' ליליינבלום 37, ביום ב' 11.1.88 בין השעות 09:00–14:00
על המועמדים להביא עימם תעודת זהות, תעודת שחרור מצה"ל פנקס מילואים, קורות חיים ושתי תמונות

עירית כפר־סבא
עירית כפר סבא מעוניינת בהשלמת רשימת הקבלנים למכרזי זוטא (עד 130,700 ש"ח) במקצועות הרמ:
1. בניה
2. כבישים ומדרכות
3. עבודות גידור
4. עבודות גינון
5. עבודות נגרות
6. עבודות מסגרות
7. עבודות אלומיניום
8. עבודות זגגות
9. עבודות חשמל
10. עבודות זיפות גגות
11. עבודות סימון כבישים
קבלנים המעוניינים להכלל ברשימת הקבלנים למכרזי זוטא ימלאו את הטפסים אותם אפשר לקבל במחלקה לפתוח ותחזוקה של עירית כפר־סבא וישלחו אותם בדואר רשום במעטפת רשמית של ועדת המכרזים שתמצא להם עד לתאריך 29.1.88.
על הקבלנים לצרף:
1. אישור קבלן רשום בהתאם לחוק רשום הקבלנים כולל סווג.
2. אישור מפקיד השומה או רואה חשבון מוסמך על ניהול פנקסי חשבונות עפ"י פקודת מס הכנסה וחוק מס ערך מוסף.
3. פרוט ניסיון והמלצות ממקומות עבודה.
בכבוד רב
יצחק ולד
ראש העיריה

האוניברסיטה הפתוחה
דרוש/ה
רכז/ת קורס תוכניות לימוד
הכישורים הדרושים: תואר שני לפחות באחד מהתחומים הבאים:
– פיתוח והערכה של תוכניות לימודים
– טכנולוגיה ומחשבים בחינוך
– גישות ושיטות בהוראה
יתרונות:
– בעלי נסיון בהוראה בבתי ספר תיכוניים
– בעלי נסיון בהדרכת מורים
דרישות התפקיד:
– פיתוח ערכות לחשתלמויות בנושא חינוך והוראה
– גיבוש צוות מנחים ארצי והנחייתו
– מגורים באזור המרכז
– בעל רכב ויכולת ניידות
היקף המשרה: 30:00 שעות שבועיות
נא לפנות בכתב יד אל היחידה לעובדי חינוך והוראה האוניברסיטה הפתוחה ת.ד. 39328 תל־אביב ולציין פירוט קורות חיים נסיון בעבודה והמלצות

דרוש/ה
סטטיסטיקאי/ת
המשרה כוללת: ייעוץ למחקרים בתחום פסיכולוגיה וחינוך. עיבוד וניתוח נתונים סטטיסטיים והרצת תוכניות במחשב.
הכישורים הדרושים: תואר שני לפחות (או לקראת סיום) בסטטיסטיקה. ידע נרחב בסטטיסטיקה ובשיטות מחקר נסיון מעשי בעבודות סטטיסטיות ובהרצות במחשב

דרוש/ה
איש מחקר
המשרה כוללת תכנון נסויים, סקרים ומחקרים בתחום הפסיכולוגיה והחינוך. ניתוח הנתונים וכתיבת העבודות
הכישורים הדרושים: תואר שני ומעלה בפסיכולוגיה או בחינוך. ידע נרחב בשיטות מחקר. נסיון מוכח (מעבר ללימודים) בכל השלבים של המחקר כולל כתיבת העבודה.
נא לפנות לצוות ההדרכה באוניברסיטה הפתוחה רח' קלאוזנר 16 רמת אביב ת.ד. 61392 ת"א טל: 03-422663 בציון קורות חיים מפורטים נסיון קודם בעבודה ומספר טלפון להתקשרות
– סודיות מובטחת –

האוניברסיטה הפתוחה
דרושים/ות
מנחים/ות בקורסים
מבוא לכלכלה מיקרו:
במכללת אהל שרה (בעפולה) בחיפה ובבאר שבע. הכישורים הדרושים: תואר שני (או לקראת סיום) בכלכלה או במנהל עסקים.
מיקרו כלכלה:
בחיפה, בירושלים ובתל־אביב. הכישורים הדרושים: תואר שני (או לקראת סיום) בכלכלה או במנהל עסקים. נא לפנות לחוה טל: 03-422679
מדעי המחשב עקרונות מערכות הפעלה
באזור תל־אביב הכשורים הדרושים: ידע במערכות הפעלה ובמה"משמשים נא לפנות למשה ביטום ב' ה ו טל: 03-422689
ארגון המחשב ותכנותו:
באזור תל־אביב. הכשורים הדרושים: ידע ונסיון באסמבלר. 8086/88. נא לפנות לחנה ביום א' ד' טל: 03-422688
הנדסת תכנה ושפת עדה:
באזור ירושלים. הכשורים הדרושים: ידע ונסיון בשפת עדה. נא לפנות לתמר ביום א' ג' ה' טל: 03-422686

עירית כפר סבא
מכרז פומבי מס' 278/87
עירית כפר־סבא מכריזה בזה על מכירת דירת מגורים בבעלות העיריה.
הדירה נמצאת ברח' ירושלים 5 בכפר־סבא ורשומה בלשכת רשום המקרקעין כחלקה 222/3 בגוש 6441 בכפר־סבא. הדירה הינה בת 3.1/2 חדרים בשטח של 114 מ"ר, בקומה א' בבנין של 4 קומות.
מחירה ההתחלתי של הדירה נקבע לסכום השקלים השווה ל־70,000 $ ארה"ב.
את טפסי המכרז אפשר לקבל במשרדי המחלקה לפתוח ותחזוקה של עירית כפר־סבא תמורת 100 ש"ח. סכום זה אינו מוחזר.
על המציע לצרף ערבות בנקאית בסכומים ובתנאים הנדרשים בתנאי המכרז.
הצעה ללא צרוף ערבות בנקאית כנדרש לא תובא כלל לדיון.
סיור בדירה המוצעת למכירה יתקיים ב־14.1.1988.
היציאה ממשרד מח' הנכסים של העיריה, רח' ויצמן 137 כפר־סבא, בשעה 9.30 בבוקר.
את ההצעות על גבי הטפסים שיומצאו ע"י המח' לפתוח ולתחזוקה יש לשים במעטפה הרשמית של ועדת המכרזים ולשלוח בדואר רשום או להכניס לתיבת המכרזים אשר בחדר מזכיר העיריה לא יאוחר מיום 21.1.1988 שעה 12.00 בצהריים.
אין העיריה מתחייבת לקבל את ההצעה היקרה ביותר או הצעה כל שהיא.
בכבוד רב
יצחק ולד
ראש העיריה

למפעל קיבוצי באזור חיפה
דרוש
איש מכירות
ניסיון רב בעבודה מול מפעלים תעשיתיים
רקע טכני – חובה
נא לפנות לעליזה מיום ראשון
03-336079
03-331094

לחברה ארצית העוסקת בתחום שיווק ייחודי
דרושים/ות
מקדמי מכירות
★בעלי נסיון
★ כושר החלטה מהירה מוטיבציה גבוהה
להשתלב עם צוות צעיר

מכון הדסה לייעוץ
בבחירת מקצוע
דרוש/ה
עובד/ת למחלקת מידע
לאיסוף וקיטלוג מידע על מקצועות והדרכת המשתמשים בספרות המיקצועית
דרושה השכלה תיכונית
רצוי אקדמאית
לפנות לטל:
02-244344

מכון הדסה לייעוץ
בבחירת מקצוע
דרושים
פסיכולוגים
בתחומים:
– יעוץ בבחירת מקצוע
– מיון עובדים
– ייעוץ ארגוני
על המעוניינים לפנות, בצרוף תולדות חיים לת.ד. 1406 ירושלים 91013
– סודיות מובטחת –

גם אתה יכול להגיע להכנסה חודשית של 7,000 $
דרושים
בכל רחבי הארץ (מלבד טבריה) אנשים בעלי מוסר עבודה גבוה ללימוד מקצוע משתלם בתחום הברקה קריסטלית וטיפול ברצפות בחומרים בלעדיים.
דרושה השקעה חד פעמית של 5,500 ש"ח (אפשרות לתשלומים) עבור ציוד וחומרים.
המתאימים יוכשרו לעבודה על חשבון החברה. טל 04-661182

יהלה בע"מ ס שרותי כח אדם
רח' בן יהודה 19 ירושלים
טל: 02-242312
דרושים
★ מהנדס/ת תעשייה וניהול
★ מהנדס/ת מכונות
★ מהנדס/ת חומרים
★ איש מנהלה וארגון למשרה חלקית

רהיטי־חכים

לטם

יש רק סיניה 1 עם 8 טבחים נודעים מהונג־קונג והם לרשותך עם מטעמים שאין כמוהם:
* דים־סאם
* שרימפס דיאמונט
* ספרדיבס ברוטב תפוזים
* סטייק סיני
* כדורי שרימפס בבננה
* ועוד ועוד
בסקאלה – מול היכל התרבות. מרמורק 10 ת"א

מכירות ושידותים

בתי אבות

מציעים למכירה

חקלאות

מבני תעשיה

מגרשים

משרדים

בתי־מלאכה

מחסנים

אולמות

חנויות

כלי נגינה

רהיטים

ריפוי והרזיה

ציתות והאזנה

גינון

בריאות

מערכת ספריאו

הלוואות

مكان الاصل

هكذا من الأصل

הארץ חדשות — הלוח הארצי

לחברות משולבות עתירות ידע בירושלים
ספיגז תעשית בע"מ
איירד טכנולוגיות בע"מ

1. מנהל פתוח
תיאור התפקיד: ניהול מחלקת פתוח מכשירים אלקטרו־אופטיים בתחום האלקטרו־אופטיקה. התפקיד כולל ניהול צוות פיתוח וקבלני משנה העוסקים בפרוייקטים שונים
דרישות התפקיד: השכלה אקדמית בהנדסת מערכות או בהנדסת אלקטרו־אופטיקה. נסיון בפיתוח מיכשור אנליטי, נסיון של 5 שנים בניהול צוות פתוח

2. פיסיקאי/טכנולוג חומרים
תיאור התפקיד: ניהול יחידה לחקר התפרקויות חשמליות בפלסמה.
דרישות התפקיד: השכלה אקדמית בתחום הפיסיקה השימושית ובכימיה. נסיון במערכות ואקום גבוה, טכנולוגית התפרקויות זוהרות בגאזים, פיסיקה מולקולרית, אינטראקצית פלסמה עם חומר מעטפת, טכנולוגית זכוכית, אלקטרוניקה.

3. מהנדס אלקטרו־אופטיקה
תיאור התפקיד: ניהול מעבדה למדידות אופטיות ולספקטרוסקופיה ורדיומטריה של מקורות אור.
דרישות התפקיד: הכרת מערכת ספקטרוסקופיות בתחום הנראה ובאינפרה אדום, נסיון בעבודה עם גלאים אופטיים, ידע במחשבים.

נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד 23650 ירושלים 91235
יענו פניות שיתקבלו עד תאריך 16 בינואר 1988

הד הקריות

לעתון "הארץ" דרושות/ים
סטודנטים/ות נערים/ות בוגרים/ות תיכון
להחתמת מנויים בדוכני מכירה
באזור חיפה והצפון

★ העבודה במשמרות 4־3 פעמים בשבוע
★ שעות העבודה גמישות
★ שכר + עמלות גבוהות

טלפון: 04-661166

דרושים
אנשי/נשות מכירה
עם ניסיון במכירה
רצוי רכב
04-255187,
04-258217

לסוכנות תרופות ותמרוקים
דרושים
1. מנהל עבודה
נסיון מוכח בניהול צוות עובדים
2. סוכן/ת מכירות
נסיון במכירות ורכב פרטי הכרחי
ידיעת שפה לועזית הכרחית לשתי המשרות
לפנות לת.ד. 44404 חיפה
- סודיות מובטחת -

ביוכור
למשרדנו
בבית הכרם
דרושה
מזכירה עצמאית
★ משרה מלאה, חמישה ימי עבודה בשבוע
★ ידיעת אנגלית על בוריה, רצוי שפת־אם.
★ נסיון במעבד תמלילים יתרון.
התפקיד כולל:
★ עבודות מזכירות כולל הדפסה באנגלית ובעברית
★ עריכת דו"חות מקצועיים באנגלית.
★ אחסנת ושליפת נתונים במחשב
נא לפנות בכתב־יד,
בפירוט קורות־חיים ונסיון
לת"ד 3163 ירושלים 91031

...רים
תשלובת הדיהום הגדולה בישראל
ל"דורים" חטיבת היצוא דרוש
אחראי יבוא/כלכלן
— אחריות על הוצאות הזמנות לחו"ל
— קשר עם ספקים בחו"ל
— קשר עם עמילי מכס בארץ
— פיקוח ומעקב על הוצאות ייבוא
דרישות:
דיבור וכתיבה בעברית ואנגלית, התמדה, דייקנות, שמירה על סדר וארגון ניירת. נסיון קודם – יתרון.
— 5 ימים בשבוע
לפנות בצרוף קורות חיים, ופרוט נסיון קודם לת"ד 3405 ירושלים, 91031 עבור "אחראי ייבוא"
מודעה זו מופנית לנשים וגברים כאחד

לבתי מלון ברחבי הארץ
שרותי כח־אדם למלונאות בע"מ
דרושים/ות
★ מנהל/ת מלון 3 כוכבים
★ מנהל/ת משק בית
★ סו שף
★ טבחים בכל הרמות
★ קצין בטחון
השולטים באנגלית
★ מלצרים/ות
★ אנשי אחזקה מקצועיים
★ מנהלי חשבונות ועובדי C/L
אפשרות להסעה למקומות העבודה
★ ★ ★
אפשרות לקבלת שרותי ייעוץ ותרפולוגיה ע"י שאול הללי
אבן־גבירול 149 ת"א (ליד הקסטל)
טל: 03-5466614, 03-443712

למסעדה ותיקה בעלת מוניטין
המתמחה באוכל מזרח אירופי
מלצרים
בעלי נסיון — חברי אידיש
עובדי מטבח / טבח
המתמצאים באוכל מזרח אירופי
תנאים טובים למתאימים —
פרטים בטל: 221518 224841 יוסי

עיריית ירושלים
דרושה
מנהל/ת המחלקה לשרותי הנדסה
הדרגה: 11—13 בדרוג המהנדסים
בדרישות: השכלה גבוהה בהנדסה (רשום בפנקס המהנדסים)
נסיון רב בארגון וניהול יחי' גדולות
פרטים נוספים אודות המשרה (מכרז מס' 117/78) הכישורים הדרושים וכן טפסים להגשת מועמדות אפשר לקבל אצל רכזת המכרזים בלשכת המשנה למנהל הכללי לאמרכלות, רח' יפו 22, קומה א' חדר 213.
המועד האחרון להגשת מועמדות הארך, ונקבע ליום ראשון כ"ז טבת תשמ"ח (17.1.88)
ירושלים, יד טבת תשמ"ח / 3 בינואר 1988 — המנהל הכללי

זיניוק ושות' בע"מ
דרוש
סוכן מכירות
למוצרי ספורט,
קמפינג ועצועים —
לאיזור המרכז והדרום
נא להתקשר:
03-370857, 03-370961
04-533712, 04-514656

לחברת נכסים והשקעות גדולה ותיקה
מנהל/ת לסניף ירושלים
1. נסיון לפחות 3 שנים בתווך דירות
2. רצוי אקדמאית
3. יכולת ניהול מו"מ וסגירת עסקאות
למתאימים/ה הכנסה גבוהה!
נא לפנות בכתב יד לת"ד 7223 ירושלים
סודיות מובטחת

לסוכנות ביטוח דינמית ומתפתחת
דרושה
פקידה
בכירה ובעלת נסיון עם ידע בנהול בטוח אלמנטרי ממוחשב + הדפסה
תנאי שכר הולמים למתאימה
לפנות בכתב לת.ד. 5550 ירושלים
בצירוף קורות חיים והמלצות

לבורדו
דרושה
1. מנהלת מתפרה
2. אחראית קו
לעבודה עם אתגר
5 ימי עבודה בשבוע
בדבר פרטים נוספים לפנות:
02-534283-4 אילן

קריירה
שרותי כח אדם בע"מ
לסניפנו בחיפה דרושים/ות
★ **בוגרי בתי ספר מקצועיים/ בוגרי 10 שנות לימוד** —בעלי רקע טכני לעבודה אחראית בתנאים טובים.
הסעות מחיפה, קריות, יקנעם, עפולה ונצרת 5 ימי עבודה בשבוע, ארוחות חמות ועוד
★ **מהנדס פרוייקטים** — מהנדס אזרחי/בנין בעל נסיון ורכב לעבודה קבועה באזור עפולה
★ **מכונאי דיזל** — בעל תעודה ממשרד התחבורה, נסיון ב"קמינקס" 1400 ש"ת נטו
★ **רתכים** — בעלי נסיון במתכת ואלומיניום
חיפה, רח' הרצל 22, 670825, 04-670841
הכח שלנו הוא כח אדם-קריירה.

למפעל תעשייתי במפרץ
דרושה
פקידת יבוא
למשרה חלקית
* שפת אם אנגלית + הדפסה
* נסיון בנוהלי יבוא
* נסיון בטלקס ופקסימיליה
נא לפנות בכתב בפרוט קורות חיים ונסיון
לת.ד. 4496
חיפה (לציין ע"ג עבור מס' 673)

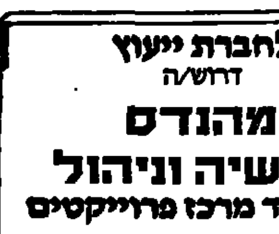

המכון הישראלי לתכנון ומחקר תחבורה (בינלאומי) בע"מ
לפרוייקט סיוע טכני למשרד התחבורה, מבוצע ומתוחזק דרכים כפריות
דרושים
1. מהנדס אזרחי/תחום — נסיון בעבודות עפר, כבישים ודרכים, כתיבת מפרטים טכניים, כתבי כמויות, פיקוח באתר ופיקוח עליון. ניהול מכרזי תיכנון וביצוע
2. מהנדס אזרחי/הנדסאי — נסיון בתימחור עבודות עפר וסלילה.
3. מהנדס אזרחי/אחזקת כבישים בעל נסיון בתיכנון, אירגון ותימחור ואחזקת כבישים ובעבודות עפר.
4. מומחה ציוד מכני הנדסי כבד — מהנדס/טכנאי מכונות בעל נסיון באירגון ותיפעול מערכי תחזוקת הציוד.
דרישות כלליות: ידיעת ספרדית רצוי ברמת שפת אם. יחסי אנוש וכושר ביטוי בכתב ובעל פה בספרדית לצרכי הדרכה.
עדיפות לבעלי נסיון עבודה בארצות מתפתחות. משך העבודה עד מספר שנים עם אפשרות להארכה. המעוניינים יפנו בכתב יד אל המנהל הכל ת.ד. 9180 תל־אביב — 61090 או בטלפון 03-373312 בימים א' – ה' בשעות 08.00 – 16.00
סודיות מובטחת

לחברת ייעוץ
דרוש/ה
מהנדס
תעשיה וניהול
לתפקיד מרכז פרוייקטים
* ניסיון מקצועי של 5 שנים לפחות – עדיפות לבעלי ניסיון בנושאי אר"ש, שכר עדוד, נתוני כדאיות, מערכים, מלאי ומחסנים.
* יכולת לעבודה ניהולית ועצמאית
* יכולת שיווקית
* יחסי אנוש מעולים
המשרה קבועה, רבת עניין ומלוות אתגרים.
העבודה כרוכה בנסיעות
נא לפנות בכתב
לחברת ע.ג.י.ת –
עצוב מערכות לייצור ותכנון בע"מ רח' ד"ישראלי 54 חיפה 34334

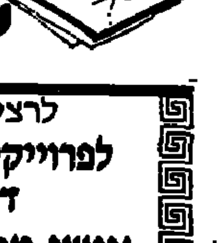

לאחד מלקוחותינו באיזור ת"א
חברה גדולה בענף המזון
דרוש
מנהל מחסן תוצרת
(משרה 2390)
לניהול מערך אחסנה ממוחשב בהיקף רחב. המנהל יהיה אחראי על קליטת התוצרת, תאום עם מערכות הייצור והשיווק, ניהול המלאי, קליטת הזמנות ואספקתן, ניהול המחסנים, ניהול צוות של כ־50 איש.
★ בעל נסיון מוכח בניהול מערכות אחסנה ו/או לוגיסטיקה.
★ בעל נסיון מוכח בניהול צוות גדול.
★ יכולת לקיים יחסי אנוש טובים.
★ בעל נכונות לעבודה בשעות מעבר לרגיל.
מועמדים יפנו בפירוט קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 11024 ת"א 61110
סודיות מובטחת.
המודעה לשני המינים.

תדל
תחנת ייעוץ לנושאי כח־אדם בע"מ

לרציניים בלבד
לפרויקט גדול ומעניין
דרושים
אנשי מכירות ופרסום
עם נסיון מוכח
בקידום מכירות
לפרטים: טל' 384344, 384067

הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
ל"הסנה" חברה ישראלית לביטוח בע"מ
דרושים
מועמדים / מועמדות
לתפקיד סוכן ביטוח
באזור חיפה והסביבה

אנחנו מבקשים	אנחנו מציעים
* השכלה תיכונית (או מקבילה)	* הכשרה אישית מקיפה
* גיל 25 ומעלה	* עזרה מלאה שוטפת
* רצון חזק להצליח	* פיתוח תיק בטוח
* גישה לעסקים	* הקמת משרד עצמאי

הקורס יפתח ביום שלישי 2.2.88
מספר המקומות מוגבל.
מועמדים יפנו בכתב לת.ד. 353 חיפה 31000
למחלקת הרכישה עבור איש מכירות
– סודיות מובטחת –

מוסד הטכניון
למחקר ופתוח בע"מ
במרכז מחקר מיקרואלקטרוניקה
מהנדס/ת אלקטרוניקה בכיר/ה / מהנדס/ת תהליכים בכיר/ה
עם התמחות בפיסיקה של התקני מוליכים למחצה ואלקטרוניקה מצב מוצק.
הכישורים הדרושים:
רצוי תואר שני או שלישי באלקטרוניקה — התמחות בתהליכים של התקני מצב מוצק בסיליקון ונסיון בתכנון, מימוש וסימולציה של התקני MOS ו־CMOS.
הערות:
1. העבודה הינה במסגרת צוות מדעי טכני גדול ומחייבת במידת הצורך עבודה בשעות נוספות.
2. קיימת אפשרות להשלים לימודים לתואר גבוה.
3. קיימת אפשרות לקבל גם מועמדים בעלי תואר ראשון במסלול מיקרואלקטרוניקה אשר להם הישגים מעולים בלימודיהם. לאחר שרות צבאי מלא.
מכרז מס' 81/87
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב אל מחלקת משאבי אנוש, מוסד הטכניון למחקר ופתוח, קרית הטכניון חיפה — 32000, עד יום 17.1.88 בציון מס' המכרז.

דרושה
מבשלת לעבודה חלקית
מרכז ים
פרטים: 052-916512
052-70551

דרושים:
★ **ערך צעיר/ה** הופעה נאה, דובר/ת שפות, בעל/ת רכב לניהול חברה
★ **תורגמנית עברית/אנגלית** לטלקס/פקסימיליה
★ **גרפיקאי/ת** (רצוי גם צייר/ת) לעריכת ספרים
★ **מעבדת תמלילים** למדפסת לייזר בשפות שונות
★ **מבשלת** מעולה של אוכל אירופאי לבית פרטי
★ **נהג** + רכב, רצוי מסחרי + רשיון אבטוחה + נשק
עבודה קבועה - תנאים טובים
ת.ד. 10134 מיקוד 52471 רמת־גן

דרושים
★ **מזכירה בכירה** — מספר משרות מעניינות לשולטות בעברית ובאנגלית, כולל עיבוד תמלילים ושעות נוספות מעבר ל־17.00—8.00.
★ **לשעות** 15.00—19.00 — מעבדת תמלילים עברית, תכנה א—ב.
★ **לשעות** 14.00—19.00 — מזכירה מעבדת תמלילים עברית, אנגלית מלאה.
★ **מעבדות תמלילים** — גם לסטודנט/ית, לעבודות מזדמנות לפי שעות, בשעות גמישות.
★ **קופאי קבלה למלון** — משמרות כולל לילה.
★ **מהנדס אזרחי** — לפיקוח על בניית תשתית — 5 שנות נסיון.
★ **חשמלאי ראשי** — עם רשיון למתח גבוה.
★ **חורטים, כרסמים, מבקרי סיב, מרכיבים מכניים, מכונאי מכונות מחזיקות.**
★ **מדריכות למלון** — 16.30—8.00.
★ **עובדי נקיון ומגישות** — למטבח מפעלי 16.00—7.00, הסעות + אחוזות, אפשרי מבית־שמש.

ירושלים
בן יהודה 7,
טל: 02-242801
טל: 02-222177

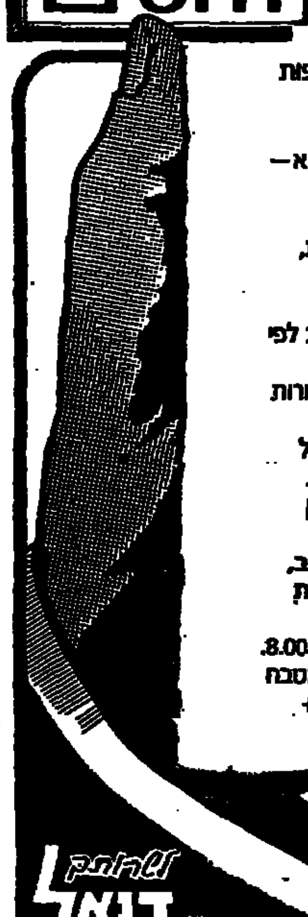

שרותק דואל
החברה לשרותי כח אדם בע"מ

לחברה ציבורית גדולה
דרוש
כלכלן/תקציבן
בעל ידע ונסיון
בהפעלת
מחשב אישי
וכן נסיון
של 3־5 שנים
בניהול תקציב
על המעוניינים לפנות
לת.ד. 857 ירושלים

לחברה בינלאומית לביטוח
דרוש/ה
מועמד שיוכשר מקצועית בענף הביטוח
תנאים מעולים למתאים/ה
02-243917,
02-244895
בין השעות 11.30 - 18.30 מיום א'

זמן הדלקת הנרות

	ע"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.14	5.51
תל אביב	4.32	5.28
חיפה	4.21	5.28

מקורות
מערכות מיזוג־אוויר והסקה מרכזיות
למפעלנו באזור התעשייה בת־ים דרוש
מסגר/פחח
בעל ניסיון בחיתוך וכיפוף פחים, לייצור יחידות מיזוג־אוויר מרכזיות.
נא לפנות למשרדנו הראשי בהרצליה.
טל' 052/555031, 052/555735

לחברת אחזקה גדולה
דרוש לעבודה בירושלים
מנהל צוות אחזקה
• בעל רשיון ממשלתי של חשמלאי מוסמך
• נסיון מוכח באחזקת מערכות אלקטרו מכניות ומיזוג אויר
• נסיון בניהול צוות עובדים
על המעוניינים לפנות בכתב
לת"ד 1403 ירושלים

האם את/ה
צעיר/ה דינמי/ת
כשרוני/ת?
ההזדמנות שלך לנצל את כשרונך האישי במקום שיגמול לך על הצלחתך בשכר בסיסי גבוה, יום עבודה מקוצר, בונוסים מפתים, 5 ימים בשבוע.
מסע השתלמות לחו"ל (לאחר כ־6 חודשים)
ים—02-244279 ים—02-246044

למשרד תכנון של
חברה תעשייתית בחולון
דרוש
עוזר למתכנן
הכישורים הדרושים:
– 5 שנות נסיון במשרד תכנון.
– ניסיון בתיב"ם – יתרון.
לפנות בכתב עם ציון טלפון לת.ד. 10513 ר"ג 52150, עבור מס' 224

מדריך הארץ

יום שישי

תורנות רופאים
הסנת רופאים במקרים דחופים מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר בתחנות מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
רחובות 08-451333
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'־ה' 20.00־8.00
בימי ו' 15.00־8.00
טלפונים: 03-433300
"שקמר" – שרות רפואי לקנ (ת"א) שרות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ותינוקות בשעות 24–19 טל' 03-7549111 "שקמר" קוד מנוי 222
של"ה – שרות רפואי לקנ (חיפה) בימי חול בשעות 24–19, בימי שישי 24–14, בשבת 24–08 טל' 04-388541 קוד מנוי 1665
שירן – שירות רפואי ביתי ירושלים (24 שעות ביממה) כולל רפואת שיניים
מוקד יום – 660585, 02-669551
מוקד לילה שבת וחג – 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן
תל אביב, מוקד יום – 218820, 218898
מוקד לילה – 681011 מנוי 8752 ולהשאיר הודעה לרופא תורן
מכון ב"ר מרפאות שיניים לעזרה ראשונה תל־אביב
בר כוכבא 49 טל' 03-284649 פתוחה בימים א'־ה' בין 21.00 עד 23.00. ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00. שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 294869, 03-285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים 24 שעות ביממה.
מרכז סיוע לקורבנות אונס (24 שעות ביממה):
תל־אביב טל' 234819
ירושלים טל' 02-245554
חיפה טל' 04-660111
קשב לבית –
שרות סיעודי לרפואה, שיקום וסיעוד בבית.
מרכז רפואי הרצליה פיתוח 052-548575
אינטרית 1500 7549111
ער"ן – עזרה ראשונה נפשית: (24 שעות ביממה):
ירושלים 669911
חיפה 04-672222/3
תל־אביב 03-5461111
ילדים ונוער 261113
חיפה 04-672222/3
נתניה 35516
באר־שבע 057-48111
מרכז רפואי באר יעקב 03-223956
מרכז סיוע למשבר לנוער מקום "מעגלים"
א' ה' 15.00־11.00
ב' ד' 18.00־16.00
רח' קאמר 13 תל־אביב
לשירות הציבור בגוש דן 24 שעות

בימנה
טל' 03-5461727/8
המוקד למשמעה באיידס – המכזה וסיוע לחולים מידע מוקלט 24 שעות בטלפון 03-290101, 03-283121 קו פתוח בכל יום ב' 19.30־23.00, ת.ד. 20653 תל־אביב
תורנות מרקחת בטלפון – דוחון ת"א – 611081, 24363, 24/299952 שעות ביממה דוחון ירושלים 226585 דוחון חיפה 645334

תורנות בתי־חולים
תל אביב
רוקח – (ילדים, פנימית)
איכילוב – (כירורגיה)
ירושלים
הדסה ע"כ – (כירורגית, אורטופדית, נשים, עיניים, א.א.ג.)
שערי צדק – (פנימית, ילדים)

תורנות בתי־מרקחת
תל־אביב
שדרה רב האמהר 3 תכנית ל' 5412518
בנה ישראל בנה ישראל 11 226545
ירושלים
מרפאת רוממה המ"ג 28 523191
חיפה
קרית אליעזר ככר מאיקוף 6 511707
חולון
אמתא סוקולוב 4 5058197
בת ים
מגר הבימה רייך 28 585360
רמת־גן
הרגיה ארלוזורוב 81 721489
נתניה
מקסים סלומון 2 617836
פתח תקוה
הירקון שטמפר 24 910946
הקריות
הדקן סככת מוריקין 715136
חדרה
קופ"ח כללית השפילד 535884
מרכז מידע וייעוץ לבעיות ע"י צוות מקצועי – ייעוץ ומידע בנושא הבריות, משפחה, מיניות – אמצעי מניעה. תל־אביב: ימים ב' ג' ד' ה' – 19.00־16.00
יום ו' שעות 11.00־8.30
רמב"ם 9, טל' 5101511/2
חיפה: ימים א', ד' – 19.00־16.00
רח' הנפורט 14 טל' 81520

מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'־ה' 20.00־8.00
בימי ו' 15.00־8.00
טלפונים: 03-433300
שירן – שירות רפואי ביתי (24 שעות ביממה) כולל רופאי שיניים
מוקד יום 660585, 669551
מוקד לילה, שבת וחג 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון ב"ר
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה תל־אביב, בר כוכבא 49 טל: 03-284649 פתוחה בימים א'־ה' בין 21.00 עד 23.00 ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00 שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 294869, 03-285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים 24 שעות ביממה.
מרכז סיוע לקורבנות אונס – 24 שעות ביממה.
תל־אביב טל' 234819
ירושלים – 245554
חיפה – טל' 04-660111
ער"ן – עזרה ראשונה נפשית: (24 שעות ביממה):
ירושלים 669911
תל־אביב 261111
ילדים ונוער 261113
חיפה 04-672222/3
נתניה 35816
באר־שבע 057-48111

תורנות בתי־חולים
תל אביב
רוקח – (ילדים)
איכילוב – (פנימית, כירורגיה)
ירושלים
ביקור חולים – (נשים, ילדים)
הדסה ע"כ – (פנימית, כירורגית, אורטופדית, א.א.ג., עיניים)

תורנות בתי־מרקחת
תל־אביב
כל כל 25 5461806
בנה ישראל בנה ישראל 11 226545
מבצרש – בול, בנה ישראל
ירושלים
הר היותים הר היותים 287480
מבצרש – בי"ח עין כרם עין כרם 446550
חיפה
נורדוי נורדוי 13 664839
חולון
עין יהב עין יהב 2 884854
בת ים
עצמאות בלפור 75 865583
רמת גן
הרצל הרצל 52 722372
נהריה
הנשיא שד' וייצמן 36 23689
פתח תקוה
מגיספים שפרינצק 20 9521067
הקריות
ההגנה 1 ק' ביאליק 721665
חדרה
קופ"ח כללית השפילד 535884

יום שבת

תורנות רופאים
הסנת רופאים במקרים דחופים: מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר בתחנות מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
נהריה 925335
רחובות 08-451333
בת ים 585555
חולון 803133
לוד־רמלה 08-221022

מרכזי מידע — אגד
02-304304 03-432777 04-549121

מוגש כשירות לציבור על ידי
הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ

הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
ליחידה המרכזית לביטוח חיים
דרושים
מועמדים/ות לקורס
סוכני ביטוח חיים
אנו מציעים:
– קריירה עצמאית בעלת הכנסה גבוהה.
– אפשרויות לקידום לתפקידי ניהול מכירות ושיווק.
– הכשרה מקצועית ברמה גבוהה ע"י החברה.
– סיוע מקצועי צמוד במהלך העבודה.
– גיבוי של חברת הביטוח הגדולה והדינמית בישראל.
לנו דרושים:
– שאפתנים בעלי בטחון עצמי ותקשורת בין־אישית טובה.
– בעלי רצון להשקיע זמן ומאמץ בעבודה.
– בעלי השכלה תיכונית ומעלה רצויה אקדמאית.
– גילאי 45־25
★ ★ ★
המועמדים המתאימים יתקבלו לאחר מיון קפדני.
לקביעת ראיון אישי נא להתקשר החל מיום א' לטלפונים 03-5610763, 03-5611376/7

ג'וינט ישראל
דרוש
מתכנן אורבני ליחידת תכנון ומידע ברשויות המקומיות
תיאור התפקיד: מנחה ארצי לפיתוח יחידות תכנון ומידע להנחיית עובדים
דרישות התפקיד: השכלה, תואר שני בתכנון
ידע במינהל ציבורי
נסיון רב בתכנון חברתי, כלכלי ופיסי
נסיון בהנחיה וייעוץ
בעל רכב, מאחר והתפקיד כרוך בנסיעות ברחבי הארץ
העבודה הינה במשרה מלאה
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת"ד 3489 ירושלים, עבור מכרז 12 עד תאריך 22.1.88

ג'וינט ישראל
דרושים
מתכננים אורבניים
ליחידות תכנון ומידע
ברשויות המקומיות — אשקלון ואילת
תאור התפקיד:
מנהלי יחידות להקמה לניהול של יחידות תכנון ומידע ברשויות המקומיות – אשקלון ואילת.
דרישות התפקיד:
תואר שני במדעי החברה באחד מהמקצועות הבאים: תכנון ערים, גיאוגרפיה, כלכלה, סוציולוגיה או מינהל ציבורי.
ניסיון מעשי של חמש שנים לפחות, עדיף בתחום הקשור לתכנון.
היכרות של מנהל ציבורי (רצוי מקומי) בארץ או בחו"ל.
כושר הבעה מעולה בכתב ובעל־פה.
ניסיון בעבודה עם מחשבים, בפרט מיקרו־מחשבים.
העבודה הינה במשרות מלאות וחלקיות.
המועמדים שייבחרו, יועסקו ע"י הרשויות המקומיות הנ"ל.
נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים לת"ד 3489 ירושלים, עבור מכרז 12 עד תאריך 22.1.88

הארץ

יום ו' י"ח בטבת תשמ"ח 8 בינואר 1988

המערכת, ההנהלה, מחלקת המודעות, ההפצה והמנויים: תל-אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל' 5121212 ת"ד 233 מיקוד 61001 פקס' 810012 – טלקס 33748
ירושלים: רחוב ההבצלת 2 טל' 224245, ת"ד 273 מיקוד 91002
חיפה: רחוב פרדאו 20 טל' 661166, ת"ד 5259 מיקוד 31052
המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל-אביב
העורך: גרשום שוקן עורך המשנה: מתי גולן
סגני עורך: משה הדרי, גדעון לוי
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי-יד
HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel – P.O.B 233, Tel. 5121212

יחסים קונסולאריים לא באורח חד־סטרי

ראש המשלחת הקונסולרית של ברית המועצות, ביאורגי מרטירוזוב, ביקר, לצרכי היכרות, אצל ד"ר יוסי ביילין, המנהל הכללי המדיני של משרד החוץ, ואמר למארחו כי ברית המועצות "שוקלת בכובד ראש" את בקשת ישראל לשיגורה של משלחת ישראלית מקבילה למוסקווה.

תוקף אשרות השהייה של חברי המשלחת הקונסולרית הסובייטית עומד לפוג בעוד כשבוע ימים, ויש להניח כי ביקורו של מרטירוזוב נועד להכשיר את הקרקע להגשה רשמית של בקשה להארכת תוקפן.

"גורמים מדיניים" שצוטטו אתמול ב"הארץ", אמרו כי ישראל תעמוד במקרה זה על עקרון ההדדיות, ותתבע ישראל הענקת אשרות למשלחת קונסולרית ישראלית במוסקווה. דרישה כזו הועלתה בשעת הענקת האשרות למשלחת הסובייטית לפני יותר מחצי שנה, אבל לא זכתה לתגובה חיובית מצד הממשלה הסובייטית. יתכן כי מהתבטאותו של מרטירוזוב אפשר להסיק כי השתפרו הסיכויים כי שלטונות ברית המועצות ייענו עתה לדרישת ישראל; אבל יש גם מקום לשאול מדוע ראש המשלחת נמנע מלהתבטא בסיגנון היזכי ומחייב יותר. ישראל גילתה פעמיים רצון טוב כלפי הסובייטים בעניין זה, וכעת תורה של ברה"מ לגלות גמישות.

לטענה הסובייטית כי למשלחת קונסולרית ישראלית אין תעסוקה במוסקווה יש להשיב בשאלה מדוע לא תוכל משלחת כזו לתת את אשרות הכניסה לישראל לאותם יהודים סובייטיים שמשרד אוביר מנפיק להם היתרי יציאה, ולא הקונסוליה ההולנדית?

ישראל חייבת להתחשב בעובדה כי יותר משמונת אלפים יהודים הורשו בשנה האחרונה לעזוב את ברית המועצות; ולא באשמת הסובייטים הגיעו רק כרבע מהם לישראל. אבל עם כל הרצון להיענות לבקשה הסובייטית להאריך את תוקף האשרות על רקע כלל היחסים בין שתי המדינות – אלה הקיימים כעת ואלה שאנו מקווים כי יהיו קיימים בעתיד – ישראל אינה חייבת להשלים לאורך ימים עם גישה סובייטית המתכחשת לעיקרון ההדדיות והמאיימת להטביע עליה את החותם של מדינה סוג ב'ית.

ניסוי שיש לחתור להפסקתו

מאת פלס

מי שטען כי בהתקוממויות האחרונות בשטחים המוחזקים אין חדש, מוכה עיוורון • הניסיון לשלוט ב־1.3 מיליון ערבים בלי להזדקק לאמצעי דיכוי גלויים ותקיפים ביותר, נכשל ואין סיכוי לשקם אותו

השטחים המוחזקים של חודש ינואר, 1988, אינם צפויים לחזור למצב שבו היו שרויים בראשית חודש דצמבר, אשתקד – גם אם תתאמת הערכת שר־הביטחון כי גל ההפגנות הולך לדעוך והשתרר תהליך איטי של רגיעה. מה שאירע בשבועות האחרונים, שוב אינו תואם את המושגים שהיו מקובלים עד אז על ישראלים רבים, אם לא על רובם: גלי־מחאה מתעוררים בקרב ערביי הגדה המערבית ורצועת עזה, מפעם לפעם, אבל גם שוככים לאחר מכן; פיקוח הדוק של שירות הביטחון הכללי יוסיף להיות מסוגל למנוע התפרצויות, ובמקרה של אי־הצלחה, בכוחם של המשטרה, משמר הגבול וצה"ל, לדכא אותן ללא קושי רב.

הבעיה העיקרית אשר זרועות הביטחון צריכות לפעול כדי לפתרה – כך נוטים להאמין – מוצגת על־ידי ארגוני המחבלים; עיקר עבודתו של השב"כ צריך היה להתמקד במניעתן של פעולות טרור, ואם אי־אפשר היה למנוע את כולן – להביא לידי גילוי האשמים ובמרבית מקרי הפיגוע גם הצליח ללכוד את מי שביצעו אותן ולהביאם בפני בית המשפט. שביתות־מסחר היו תופעה שכיחה למדי, אבנים נזרקו על רכב ישראלי; מאוחר יותר התחילו בודדים להתנקש בחיי יהודים ב"עוזי"־אות, בסכינים. אבל בשום מקום לא ניצבנו סימנים של התקוממות עממית, ואיש לא העריך כי תיתכן כזו, בכלל.

ציפייה בטוחה זו נתבדתה בחודש שעבר. שוטרי ישראל וחייליה לא היו נאלצים להתמודד עם גילויים של טרור המתוכנן על־ידי מפקדות של ארגוני מחבלים והמבוצע על־ידי בודדים או חוליות קטנות של חבריהם או שליחיהם, אלא עם התקוממות עממית: חבורות גדולות של נערים מיידי אבנים, התקהלויות של מתפרעים אשר אינם ממהרים להתפזר בעקבות כמה יריות באוויר מצד כוחות הביטחון. אלה היו נאלצים מדי פעם לנקוט באמצעים חריפים יותר – לא פעם כדי להרחיק סכנה ישירה מעצמם.

מי שטוען כי בכל אלה אין חדש, מוכה עיוורון.

העובדה כי יותר מעשרים ערבים נורו באש כוחות הביטחון, מעידה על חומרת התופעה; שימוש תדיר יותר בכדורי־גומי היה פוגע פחות בתדמית ישראל, כפי שהטלוויזיה מציגה אותה, אבל לא היה מחליש את רצונם של ערביי הגדה המערבית ורצועת עזה להיפטר מעול הכיבוש הישראלי.

יש גם לומר, במיוחד באוזני האמריקאים, כי במרבית האירועים כלל אין לדבר על "הפגנות" במובנו של המונח כפי שהוא מקובל בארצות דמוקרטיות. כוחות הביטחון של ישראל מצאו עצמם בעימותים – לא עם גורמים אופוזיציוניים אלא עם אויב לאומי. ראש הממשלה ביקש להסביר לאמריקאים ("הארץ" 5.1) כי כוחות צה"ל מגינים בעימותים אלה על הדמוקרטיה מול פני אנארכיה; אבל המשל התופס לגבי הרפובליקה הפדראלית של גרמניה המערבית, המתגוננת נגד קבוצת באדר־מיינהוף, ספרדיה והמשכיה, אינו תופס לגבי מדינת ישראל בעימותה עם ערביי השטחים המוחזקים.

לכאורה, שומרים שוטרינו וחיילינו על המשטר למען "חוק וסדר"; אבל לאמיתו של דבר הם מנסים לקיים את השלטון הישראלי על אפם ועל חמתם של מיליון ושלוש מאות אלף ערבים, שאינם רוצים כי יהודים ישלטו עליהם.

לא "מלחמת אזרחים" נטושה כאן; זהו מושג השייך לתחום של מריבות הפנים של עם אחד ואחיד; אנו מסובבים בריב בין שתי ישויות לאומיות. לשון פשוטה יותר בין שני עמים. ריב־עמים זה מתמקד בסכסוך על שטח; ומאחר שהצד היהודי טוען כי אין לו ביטחון ללא שליטה על הגדה המערבית ורצועת עזה, יוצא כי עליו לבלום את גילויי האיבה מצד התושבים של שטחים אלה. היהודים מנהלים את מערכת הבלימה הזאת באמצעות הכלים הממלכתיים העומדים לרשותם; הצד הערבי מפעיל את כוחו, הפחות מאורגן ופחות מצויד מאמצעי לחימה קטלניים, באופן אשר כוחות צבאיים סדירים מתקשים בכל מקום לנטרל אותו באופן סופי ומוחלט.

אין עוד היום בינינו מי שמאמין לתומו כי יהיה בכוחנו להוסיף ולשלוט בשטחים המוחזקים כפי ששלטנו בהם משך עשרים השנים האחרונות. שר הביטחון חוזר ואומר לערבים כי לא ישיגו דבר בדרכי אלימות; אבל גם הוא מודה כי נחוץ לחפש פתרון מדיני. בצד הימין, הספקנות לגבי הסיכויים של המשך השלטון הישראלי אולי אף גדולה יותר מאשר בצד המערך; אין זה מקרה שהולכים ורבים שם הקולות המטיפים להוצאתה ב"טראנספר" של האוכלוסיה הערבית מהגדה המערבית ורצועת עזה, או לפחות של יושבי מחנות הפליטים.

הביטחון כי ישראל תהיה מסוגלת לקיים שלטון יהודי ללא צמצום דראסטי של מספר הערבים שבתוך גבולותיה המורחבים, הולך ומתערער במחנה "הלאומי" דווקא. עם זאת, גלוי לעין כי פתרונות מהסוג המוצע על־ידי אנשיו עשויים להיות מעשיים אך ורק במקרה של מלחמה עם מדינות ערב – כולן או רובן. הזייה היא לחשוב כאילו אפשר להביא לידי ועידה בינלאומית שתפתור את הבעיה בדרכים של הסכם; וכל עוד מדינות ערב יוסיפו להעריך את כוחו הצבאי של ישראל באופן מציאותי, אין סיכוי כי מלחמה גדולה תספק לישראל את הנסיבות בהן אפשר יהיה לעקור את ערביי השטחים ממולדתם.

ישראל ניסתה, אחרי הניצחון של 1967, לבטל את הסכמתה העקרונית משנת 1947 בדבר חלוקת ארץ־ישראל המערבית, ולשלוט על מיליון ושלוש מאות אלף ערבים, בלי להזדקק לאמצעי דיכוי גלויים ותקיפים ביותר. ניסוי זה, שמשך שנים אפשר היה להאמין כי יצליח, נכשל עתה, ואין סיכוי לשקם אותו. אפילו יעלה בידינו בטווח קצר להחזיר "חוק וסדר" על כנו, עלינו לשוב להכרה, כי הדרך היחידה ל"שלום צודק ובר־קיימא" היא בחזרה אל עקרון החלוקה הטריטוריאלית בין שני העמים.

על השאלה המתבקשת כמובן מיד, כיצד לתרגם הכרה זו לשפת המעשה הפוליטי, אין עדיין תשובה; אבל הקושי הזה אינו המכשול היחיד העומד על דרכנו. עדיין נחוץ להעמיק את ההכרה בקרב יהודי ישראל, כי לא נוכל להוסיף ולהתעקש על הרעיון של ארץ־ישראל "שלמה". אין זה קשה להאשים את המלך חוסיין בשל הססנותו, להתרעם על חוסר פעילות של הממשל האמריקאי ולהצדיק בכך את חוסר היוזמה מצד ישראל; אבל, יהודי ישראל, חייבים להבין כי נתפתינו לפירוש לא־נכון של התוצאות הצבאיות של מלחמת ששת הימים, וכי לאורך ימים אין לנו ביטחון על בסיס של שלילת כל זכויות הפוליטיות מקרוב למיליון וחצי לא־יהודים.

לא נוכל לתבוע מעורבות אמריקאית ופשרנות מצד המלך ההאשמי, אם נוסיף לתבוע לעצמנו שלטון של עם אחר.

כל בעית השטחים כולה על כתפיו הספק גבריות ספק נעריות של החייל

בנינו הכובשים

מאת מתי גולן

אינני מכיר את החייל שהרג השבוע את הצעירה בכפר א־ראם. מעולם לא פגשתי אותו, ואף את שמו אינני יודע. אני יודע שהוא משרת ביחידה קרבית בצה"ל. אני מניח לצורך העניין שהוא אינו שונה מהצעיר הישראלי הממוצע. אולי קצת יותר אינטליגנטי, אולי קצת פחות, אולי ממשפחה אמידה יותר, אולי ממשפחה אמידה פחות, אולי ממוצא אשכנזי ואולי ממוצא מזרחי.

זה לא משנה. המשותף לכל החיילים מכל הקטיגוריות שהם צעירים. עד לפני זמן קצר – אולי שנה, אולי שנתיים – היו נערים. ילדים מגודלים שהוריהם מטפחים אותם, דואגים לכל מחסורם. האמא מפצירה שיכניסו לפיהם את פירור האוכל האחרון שבצלחת כדי שיהיו חזקים. האבא רוצה להיות בטוח שעשו את כל השיעורים והתכוננו כראוי לבחינות. אולי גם יש במשפחה יד העוטפת את גופם בשמיכה נוספת כאשר הם ישנים.

ואז הם הולכים לצבא. זה לא קורה פתאום. כולם יודעים שזה יקרה, יודעים אפילו מתי זה יקרה. ובכל זאת, כאשר זה קורה, זה פתאום. גם להורים, גם לנערים.

רבים מהם מגיעים ליחידות קרביות. יש שבעל כורחם. יש שמתנדבים. גם זה לא תמיד כל־כך משנה. יש בין המתנדבים כאלה שנשברים ויש בין האחרים כאלה שמצטיינים. גם באלה וגם באלה מרביץ הצבא את תורת הלחימה. מלמד אותם כיצד לעמוד בסבל. מובילים אותם אל מרחקים ארוכים ומשאות כבדים על גבם. מלמדים אותם לירות. מאמנים אותם לכבוש יעדים. אין מניחים להם לישון כראוי. מרביצים בהם משמעת, מחנכים אותם לאהבת המולדת.

עושים מהם, כלשון העם, גברים.

ואז, עוד בטרם הם מספיקים להתרגל לעובדת היותם לוחמים, עוד לפני שהם מרגישים ממש גברים, הם מגיעים לשטחים. הם מובלים בסמטאות שכם וג'נין, רמאללה וכיו"ב, תועים ותוהים. אין לוחמת יום ולילה. אין כיבוש יעדים. מולם לא ניצבים חיילים, אפילו לא מחבלים. האויב הוא ילדים ונשים. בידיהם הם מחזיקים לא רובים ותת־מקלעים אלא אבנים.

* * *

גם אבנים יכולות להרוג. גם ילד ואשה המחזיקים בידם אבן מאיימת הם חוזים מסוכן. כאשר עשרות מהם מקיפים את החייל שלנו – החייל הממוצע שלנו – הוא נבהל. כאשר הם מקיפים אותו באחת הסמטאות הצרות, אותו בן הפרור. במצבים כאלה קשה לחייל הממוצע שלנו לזכור שהצבא עשה ממנו גבר. האימונים שקיבל הכשירו אותו להתגבר על פחדיו בעת קרב. אבל כאן, בסמטה, מול הנשים והילדים המטילים בו אבנים, הוא נבוך, חסר־אונים, מבוהל. מבוהל ממה שהנשים והילדים עלולים לעשות לו ומבוהל לא פחות ממה שהוא עלול לעשות להם.

בידיו מחזיק החייל רובה טעון. הצבא צייד אותו בהנחיות ובהוראות מתי מותר לו לעשות בו שימוש נגד אנשים. הוא עומד מול המון נזעם. כל רגע עלולה אבן לנחות על ראשו, ואנחנו מצפים ממנו כי יזכור את ההוראות וההנחיות.

לאחר שהוא לוחץ על ההדק מטיחים בו שנהג בפזיזות. שזה לא היה על־פי ההוראות וההנחיות. טוענים נגדו שלולא לחץ על ההדק לא היו מתרחשות המהומות. פותחים נגדו בחקירה. עוצרים אותו. עכשיו יש לו אדם הרוג על מצפונו. אולי אשה, אולי ילד. והוא, החייל הממוצע שלנו, אולי הבן שלך ואולי הבן שלי, לא כל־כך יודע על מה ולמה. מדוע הוא נהפך לעצור ונחקר ומדוע אשה צעירה נהפכה לגוויה.

כך מוטלת כל בעית השטחים כולה על כתפיו הספק גבריות ספק נעריות של החייל. לא על כתפי אלה שיצרו את הבעיה, לא על כתפי אלה שאינם מוכנים לתת סיכוי לפתרונה. על כתפי החייל שאולי איבד את עשתונותיו, אולי ירה בכוונה מתוך שנאת ערבים. וגם זה לא משנה, כי שני המקרים הם פועל יוצא של הבעיה.

הם הולכים לצבא כדי להיות לוחמים ומוצאים עצמם רודפים אחר נשים וילדים. הם הולכים לצבא כדי להיות חיילים ומוצאים עצמם בתפקיד של כובשים.

* * *

אינני מכיר את החייל שהרג השבוע את הצעירה בכפר א־ראם. מעולם לא פגשתי אותו, אפילו את שמו אינני יודע. אבל הוא יכול להיות בני. הוא יכול להיות בנך. אני יודע שבני, אולי גם בנך, מצפה מאתנו – המבוגרים, המנהיגים – שלא נוותר על פתח כלשהו. על חרך, שדרכו יכול אולי לבוא השלום. שלא נעקוף שום נוסחה הטומנת בחובה סיכוי לסיום המצב שהופך את בני, אולי גם את בנך, ללוחם נגד נשים וילדים, למותקף על־ידיהם.

עכשיו הנוסחה הזאת היא ועידה בינלאומית. משום כך הבן שלי, אולי גם הבן שלך, הוא בעד ועידה בינלאומית. אני יודע שהוא לא בטוח שהנוסחה הזאת היא ערובה לשלום. אבל אני גם יודע שהבן שלי, ואולי גם הבן שלך, חושב שאם יש בוועידה סיכוי, ולו גם הקלוש ביותר, אסור בשום אופן להחמיצו.

יצחק שמיר חושב אחרת. יצחק שמיר חושב שאסור לוותר על שעל אדמה בשטחים – אפילו תמורת שלום. כך גם אריאל שרון, משה ארנס, דוד לוי ודומיהם בכל המפלגות. שהם, אם כן, ירדפו אחרי מפגינים בסימטאות ערי הגדה והכפרים. שהם יוצבו את אשם מול מטילי אבנים. שהם יזכרו את ההוראות וההנחיות של פתיחה באש מול נשים וילדים זועמים. שהם לא יבהלו ולא יפחדו כאשר אבנים נוחתות על ראשיהם.

שלא יעזו לבוא בטענות אל החייל שהרג השבוע את הצעירה בכפר א־ראם. החייל שלמרות שמעולם לא פגשנו, שלמרות – אתה ואני מכירים אותו היטב. שהרי גידלנו אותו והאכלנו והלבשנו וחינכנו ודאגנו לבריאותו מאז נולד. ומאחר שאנחנו מכירים אותו טוב יותר מכל אחר, אנחנו יודעים שאשמתו היחידה היא שראש הממשלה שלו וחברי־ליכודו דורשים ממנו שיעשה למענם את הבלתי אפשרי. שלא יעזו לבוא אליו להטיל את אשמתם על החייל שלנו.

היפוכו של דבר / יואל מרקוס

חלוקת עבודה

לא פעם אני מוצא עצמי, למורת רוחי כי רבה, מזדהה עם הקיצונים שבליכוד. ואני רוגז על כך פעמיים. פעם אחת, משום שלא שם מקומי. אני דווקא נמנה על הצד השני, על מצדדי ההידברות והפשרה למען השלום. ומרגיז אותי שיש אנשים שגורמים לי, אפילו זמנית, לחוש ההיפך ממה שאני. ופעם שניה, משום שאלה המביאים אותי לכך הם אנשים טובים ויפים שאיכפת להם. בדיוק כמוני. מרגיז אותי שהם גורמים לי לחשוב שהם שכחו לצד מי הם, ובכך דוחפים אותי ושכמותי למחנה השני.

עם כל הסבל העובר על הערבים "הכבושים", אינני מתבייש להודות שהם לא בראש דאגותי. אני בראש וראשונה לצד סבלן של האמהות היהודיות ולצד הילדים שלנו ולצד האינטרס שלנו. על כן הייתי שמח אילו היינו מקפידים על חלוקת העבודה הבאה: נשאיר לאמצעי התקשורת הערביים את התאורים קורעי־הלב ואת התצלומים הנרגשים על תינוקות מתים, אמהות ערביות בוכיות ומספר גדול של נערים ערביים הנעצרים והכלואים. נשאיר לפוליטיקאים הערביים את הרטוריקה על סבלות בני עמם. ואילו אנחנו, היהודים, נתאר ונספר למה בשנה ה־40 לעצמאותנו אנו עדיין חיים על חרבנו ונאלצים לפגוע במיפקדות טרור שנהרגים בהם גם תינוקות. האיך האמהות היהודיות השכולות והשכולות שבדרך, בוכות בלילות. האיך הצעירים הערביים הללו עם עיני העגל התמימות שלהם שהעולם כה אוהב להתבונן בתצלומיהם דוקרים יהודים, מפעילים מטעני צד, זורקים אבני סלע ומטילים בקבוקי תבערה. ונצביע על הסטנדרטים הכפולים של ידידות ופחות ידידות הנותנות לנו עצות מרחוק בעוד שכאשר קורה להם דבר דומה הן נוהגות באכזריות שמעולם לא התקרבנו אליה.

"חלוקת עבודה" זו חיונית לעצבינו ולשפיות דעתנו במצב לא נורמלי שניאלץ להיות עמו עוד שנים רבות. אנו תקועים עם השטחים הללו להרבה זמן. אם ננטוש אותם חד־צדדית, נקים במו ידינו בסיס טרור בלב הארץ. ואם לא ננטוש אותם, ניקלע למלחמת אזרחים עקובה מדם. צרה צרורה באמת. אך אנו תקועים איתם, יסלחו לי על הביטוי, לא רק באשמתנו.

לצערנו הצער אין פתרונות מהירים. אפילו אם תהיה ועידה בינלאומית, אפילו אם תתחיל ההידברות, יש מעבר אויר לגישור בין מה שאנו – הקונצנזוס הלאומי – מוכנים לתת, לבין מה שהערבים רוצים מאתנו כדי להואיל, בטובם, לעשות אתנו שלום. כשיצחק רבין אומר ל"הארץ" שפשרה בעיניו היא שירושלים תהיה שלנו, שהירדן יהיה גבול הבטחון, שלא תקום מדינה שלישית ושגבולות הפשרה לא יהיו אפילו דומים במשהו לגבולות 67 – רק פתי יאמין שפתרון קרוב, אפילו היינו מגיעים לשולחן המו"מ.

כדי שיהיה על מה לדבר ועם מי לדבר אנו צריכים להיות חזקים פיסית ונפשית. לא בשביל לבנות את ארץ ישראל השלמה ולשעבד עם שלם, אלא כדי לשמור על הנכסים היחידים שיש לנו להציע תמורת שלום, וגם כדי להביא את הצד השני לרצות להתפשר. החוזק הפיסי והנפשי דרוש לנו גם כדי שיווצר בארץ הרוב הדרוש לאפשר למפלגה שפויה להקים ממשלה שפויה שתחפש פתרונות שפויים בדרך ההידברות.

מי שיתחיל לכאוב את הכאב הערבי יותר משהוא כואב את הכאב שלנו, יעבוד בפועל לאויבינו, ליריבותינו בעולם ולעצבנו להלך עלינו אימים. מצב זה לא רק יביא אותנו לפעול בבהלה ובחוסר שיקול דעת, אלא יגרום ל"אמצע השפוי" השואף להגיע אל הבטחון ואל ההבנה, ואשר ביחד יכול להטות לכאן או לכאן, להרחיק מהמחנה הקיצוני.

בחירות בארבעה פרקים

מאת בני לנדאו
לוס אנג'לס

הפרשה כאילו נפלה לידיהם ותסריטאים שניה. אבל במקום להתמקד בעסק לאיטוללה – לב לבה של השערוריה – קיבלו את עצמו של התובע הכללי אורחין מין ההולך מנוסים לעבר מרכז אמריקה. במקום ללכת על העלבון הגדול לאגו האמריקאי טבעו הדמוקרטים בביצה שניה במחלוקת – הסיוע לקונטראס. הם איפשרו לאולי נורת' להפוך לגיבור עם בועיר אנפין וסללו את הדרך של ג'ורג' בוש – או רוברט דול – אל הבית הלבן.

פרק א: תנופה

שלושה שבועות מיום התכנסותם של מצביעי איווה וכחודש מטעד ההצבעה בניו האמפשייר מסתמן עדיין מצע הבחירות המוקדמות לנשיאות ארה"ב כמו שקט־ייד – מקליפורניה – כהולך שני. שום דבר לא קורה.

התהליך מוכר ומייגע. אף אחד מהמועמדים אינו מסעיר את הדמיון וגם הגדול בעיתוני האזור נראה כמייחס להתפרעויות בעזה משקל רב יותר. אבל בתוך חודש יתחולל שינוי. רוברט דול או ג'ורג' בוש ינצחו באיווה. מייקל דוקאקיס יכה – אולי – את גארי הארט בניו האמפשייר. תמונות המנצחים יעטרו את שערי המגאזינים הלאומיים וירצדו יומם ולילה מעל כל מרקעי הטלוויזיה. סיפורים יגדשו את כל העיתונים. הם יהפכו בין לילה לנשיאותיים ומרתקים יותר. כאריזמטיים. רבי עוצמה. העסק יתחיל להתחמם. לא עוד "שורה של מועמדים משעממים". בתוך 24 שעות יוכה מסע הבחירות האיטי בתנופה מרעננת. יכנס להילוך שלישי ויתואר כמסעיר וגדוש עניין. בתוך שבוע תתכנס המדינה בתוך עצמה, תיטול חופשה מבעיות העולם ותמקד את מלוא תשומת לבה בנושא החשוב מכל: הנשיא הבא של ארה"ב.

פרק ב: תיאוריה

כמה מהמומחים הפוליטיים סבורים כי המערכה כבר הוכרעה. על פי תיאוריה זו נחלים המועמדים הפוליטיים תבוסה – או זוכים לניצחון סוחף – בשנה שלפני ההליכה לקלפי. התקדימים מוכרים. ב־1951, כשמלחמת קוריאה הגיעה למבוי סתום, הסתער המועמד הרפובליקאי על הבית הלבן בהבטחה "לצאת מקוריאה". שנה לאחר מכן נבחר הגנרל אייזנהאור לנשיא ארה"ב. ב־1967 גילו מפקדי הצבא האמריקאי לנשיא ג'ונסון כי אין אור במנהרת וייטנאם וסתמו את הגולל על סיכוייו ועל סיכויי המפלגה הדמוקרטית. ניכסון ניצח בבחירות 72' בעיצומו של המסע המרשים לסין, שנה קודם. רונאלד רייגן זכה לנצחון סוחף ב־84' כשעלה בידו לאושש את הכלכלה האמריקאית בשנה שלפני כן. בנובמבר 79' השתלטו האיראנים על שגרירות ארה"ב בטהראן. 12 חודש לאחר מכן נשלח ג'ימי קארטר לארוז את חפציו.

כריסטופר מאת'יאס, עוזר לשעבר של מי שהיה יו"ר בית הנבחרים האמריקאי, תומאס אוניל, סבור כי המפלגה הדמוקרטית ספגה תבוסה בבחירות 88' בשל טיפולה הכושל בשערוריית מכירת הנשק לאיראן. רונלד רייגן, הנשיא שהיה אמור להשיב לארה"ב את עוצמתה, לזקוף את גבה ולנסוך בה ביטחון מחודש, נחשף בעיצומו של משחק חסר חוליות: הוא שילם דמי סחיטה לטרוריסטים מתוך כוונה להביא לשחרורם של בני הערובה האמריקאים. הוא טייח. הוא פגע אפילו במושבעים שבאוהדיו.

הדמוקרטים הסתערו על

פרק ג: כלכלה

מאת'יאס אינו מחבר התיאוריה היחידה. תיאוריה לא פחות משכנעת – וקצת יותר שותקה – טוענת כי הכל עדיין פתוח: הגורם המכריע בבחירות 88' יהיה – כמו תמיד – הכלכלה האמריקאית. האטה בפעילות המשק – שלא לומר שפל כלכלי – תפגע קשות בסיכוייו של המועמד הרפובליקאי. על פי תיאוריה זו עושה עתה הממשל מאמץ עליון למנוע שפל כלכלי בטרם הצבעה. בחמש השנים האחרונות, אומרים פה, בזבזו האמריקאים כספים כאחוזי אמוק.

הגרעון במאזן המסחרי הוא חסר תקדים. הגרעון בתקציב הוא פשוט מעורר חלחלה. אבל האזרח האמריקאי מן השורה מתקשה להבין בעיות מופשטות מעין אלה. הוא יודע מהו שיעור הריבית הנגבה ממנו על ידי הבנק. הוא מודע למחירי המזון והדלק. רק פגיעה ישירה בכיסו תשנה את דעותיו על מצב הכלכלה. מסיבה זו תוחל האטה האמיתית במשק רק במהלך 89'.

פרק ד: פרסומת

כל מה שנותר לעשות עד אז הוא להתבונן בפרסומת האמריקאית. התעשייה המעצבת את תשוקותיה המודחקות של החברה האמריקאית, לא פחות מכפי שהיא משקפת את דמותה, הפכה באחרונה לא רק תוססת ומשפיעה להדהים, אלא גם דמיונית וכמעט סאדו־מאזוכיסטית. טכניקות השיווק המוקרנות עתה אל הבית האמריקאי המוצע הפכו לפתע לפחדו רך. גברים עירומים, או עירומים למחצה, צעירים שריריים ושופים, מככבים עתה במסעות הפרסום לתמרוקים, לבנים, כרטיסי אשראי ומכנסי ג'ינס. נשים כנועות משגרות לעברם מבטים מיוחמים מלמטה.

ה"ניו רפאבליק" טען בגליונו האחרון כי הזאנר הארוטי החדש הוא כמעט פאשיסטי. הוא ללא ספק מוזר. האווירה היא הכל. מבזקי הפרסום והמודעות הנפתחות כמעט אינן מספקות כל מידע על המוצרים. שום דבר אינו כתוב. אין כל דיווח. התמונות מתקשרות ישירות אל התת־מודע: נעורים. עוצמה. עושר. סקס. אני משוכנע לחלוטין שאשפי הפוליטיקה המקצועיים עוקבים אחר המגמה החדשה בעניין הולך וגובר.

התוצאות לא יאחרו להגיע וארה"ב תצפה בהן מעל המרקעים: ישבן גברי חטוב משתחל אל זוג מכנסי ג'ינס יקרות. יד רוכסת אבזם. נערה ארוכת־שיער משגרת מבט כנוע. נעימת רוק מפתה על־רקע הבית הלבן וגבר מאוהב בעצמו משגר בנו מבט כל־יודע. מלה אחת מבליחה על המרקע המוחשך: האיש!

כלכלת הבחירות המאוחדת

מאת אברהם טל

חברי כנסת משתי הסיעות הגדולות משתתפים בחדווה במירוץ הפופוליזם • התוצאה – ביזיון הכנסת, פגיעה בסדרי הממשל ואיום חמור על אוצר המדינה

כעודנו ממקדים את מבטנו בעניינים שבמרכז ההתעניינות – המאורעות בשטחים, הלחצים מבחוץ, מגבלות התקציב, שמירת היציבות ושאר נושאים ברומו של עולם – ממשיכים נציגינו המסורים בכנסת לשבור את הראש בשאלה: איך להוסיף ולהיטיב עם העם בכל מחיר. חרף הקיצוצים והמכשולים ממשיכים חברי כנסת אלה במירוץ הפופוליסטי לעבר היעד הנכסף: אוצר המדינה. מי שיגיע ראשון יחלק את השלל – והעיקר: המירוץ ייקרא על שמו. לרוע מזלם של המתחרים, הכוחות במירוץ שקולים, וכל המתחרים עלולים להגיע אל היעד ביחד. כתיאור־כנה: אפילו בפוטו־פיניש לא נבחין בהבדל. אין זה מפחית משמן התחרות.

דוגמא נאה למירוץ ניתנת בימים אלה בוועדת הפנים של הכנסת, בראשות ח"כ דב שילנסקי. ועדה נכבדה זו, שמבחינת המוניטין שלה באשר לשיקול דעת ופיכחון יכולה להתחרות רק בוועדת העבודה והרווחה בראשות ח"כ אורה נמיר, דנה בהצעת חוק הנושאת שם קצר: ערי פיתוח, התשמ"ו־1986. למעשה קיימות שתי הצעות דומות מאד, שאבותיהן הם ח"כ דוד מגן (הליכוד) וח"כ יצחק פרץ (המערך). כדי לא לקפח זכות ראשונים יצויין, שההצעה המקורית היא פרי רוחו המסורתית של ח"כ מגן, אשר הניחה על שולחן הכנסת בפברואר 1987 והיא גם זו שנידונה בוועדת הפנים.

מה אפשר לומר ואיך לתאר בתמציתיות את כל הטוב והיפה שבהצעת חוק זו (לפירוט עיקריה, ראה מסגרת)? אם תבוקש מעשרה ישראלים ממוצעים לרשום את ההטבות שהיו מעניקים לעצמם אילו אוצר המדינה היה זוכה לפתע בהכנסה שנתית נוספת בסדר־גודל תקבולי הנפט של סעודיה (במחירי אופ"ק הנוכחיים) – אראנו הייתם מקבלים משהו הדומה להטבות שמבשרות לתושבי עיירות הפיתוח הצעתו של מגן. כרם, אזרח ישראלי שפוי לא יעז לחלום על הטבות כאלה במצב הנוכחי. לא כן חברי הכנסת הנכבדים.

שום כלכלן אינו מסוגל להעריך בוודאות סבירה כמה יעלה ביצוע הצעת החוק הנידונית, דבר אחד בטוח: ביצוען במתכונתן (יש סעיפים המותנים בשיקול דעת מיניסטריאלי, המהווה, בנסיבות העניין, פוטנציאלי) לא יעלה עשרות מיליוני שקלים, אלא מאות מיליונים. ליתר ביטחון, לא צורף להצעה אומדן עלות. למה לקלקל את השמחה?

שר האוצר ואנשי משרדו התנגדו בתקיפות להצעות אלה, אבל מי שם לב לקטנות? ב־8 ביולי וב־22 בדצמבר אשתקד, בשני ימים גדולים – אך ללא פרסום יתר – אישרה מליאת הכנסת, פה אחד, את ההצעות בקריאה טרומית, והן עברו לוועדת הפנים. למה לוועדה זו? מה השאלה, בוועדת הכספים עלול מישהו לשאול: כמה זה יעלה.

השבוע חזרה והחליטה הנהלת הקואליציה, שחבריה לא יורשו לטפל בהצעות חוק פרטיות, המטילות נטל נוסף על תקציב המדינה. החלטה זו הסעירה את מגן, שדרש להחליף את יו"ר הנהלת הקואליציה, אשה בלתי־אחראית ובורת־אפיק, ח"כ שרה דורון.

אבל אין צורך לרגוז: מי בכלל זקוק להנהלת הקואליציה – כאשר יש שילנסקי? יממה לאחר החלטת הנהלת הקואליציה הוא הודיע, בישיבת ועדת הפנים, שלמרות הלחצים שהופעלו עליו מטעם הנהלת הקואליציה והאוצר, יעמיד את הצעת החוק של מגן להצבעה.

כדי להביא את הצעתו להצבעה, נקרא שר התעשיה והמסחר שרון על ידי מגן להביע את תמיכתו הנמרצת בהצעת החוק. לעומת זאת, שר האוצר לא נכח בדיון; שרים אחראים ממעטים להשתתף במפגשים פרלמנטוריים חסרי־סיכוי מסוג זה.

וההצבעה – כל הקהל הנאסף בחדר ועדת הפנים, קואליציה כאופוזיציה, יראאות ושאראות, בלי להסמיק, תמך בהצעת החוק האב־סורדית. שאם תזכה לביצוע, תחלק למאות אלפי תושבים, ללא אבחנה במצבם הכלכלי, מתנות במאות מיליוני שקלים – בעוד שרת הבריאות מייבבת בגלל 12.5 מיליון הגזולים מתקציבה. בהודעה לעיתונות מרוחות הוועדה בגאווה: "עלות הצעת החוק הינה 350 מיליון דולר החוק אשר בישיבת ועדת הפנים למרות החלטה מפורשת של הקואליציה שלא לקיים דיון בנושא בוועדת הפנים". האין הם אמיצים?

קשה לומר מה מרגיז ומתסכל יותר: ההפקרות של מגישי ההצעות? חוסר האחריות של הרוב שהעביר אותן בקריאה הטרומית? ריפיון הנהלת הקואליציה שנכשלה בהשלטת משמעת? הציניות של שרון שעודד ועדה פרלמנטרית לאמץ חוק מופקר? קלות הדעת המזולזלת של ועדת הפנים, שהפכה מוועדה פרלמנטרית למושב לציבור קשה להחלים.

אבל מי שסבר, או קיווה, שממשלת אחדות לאומית תביא חברי כנסת לפעול ביתר אחריות ושיקול דעת, בכלל ובשנת בחירות בפרט – טעה מרה. היפוכו של דבר: עתה הם משתתפים יחדיו, מתוך אחדות לאומית, במירוץ הפופוליזם. איש אחד לא יכול להגיע ראשון – לכן הם משתדלים להגיע ביחד. כלכלת בחירות מאוחדת. במהלך המירוץ המופקר מתבזים סדרי ממשל תקינים והכנסת עצמה נעשית ללעג ולקלס, אבל זה רק פרט קטן.

מן הגורן ומן היקב

על פי הצעת חוק עיירות הפיתוח של ח"כ מגן, מוקצות להן ולתושביהן ההטבות הבאות:

● מענק שנתי מהממשלה לרשות בגובה הכנסותיה מארנונה.
● כל מפעל קיים או שיוקם, המעסיק יותר מ־20 עובדים, יזכה מאליו כמפעל מאושר לפי חוק עידוד השקעות הון.
● כל העובר לעיר פיתוח זכאי למענק ממשלתי בסך 5,000 שקל הלוואה לרכישת דירה.
● מס הכנסה לא יעלה על 30% (15% על הכנסה מעבודה במשמרת שלישית).
● קיצבת ילדים תשולם עד גיל 21 (במקום 18).
● הנחה של 50% בתשלום בעד מעונות יום וגני ילדים.
● פטור משכר לימוד אקדמי במוסדות השכלה גבוהה (3 שנים).

יש הבדלים קלים בין ההצעות השונות. והעיקר: לפי הצעת ח"כ פרץ יו"ר ועדת השרים לערי פיתוח יהיה מ"מ ראש הממשלה, לפי הצעת ח"כ מגן – שר התעשיה והמסחר. שרון, אלא מי.

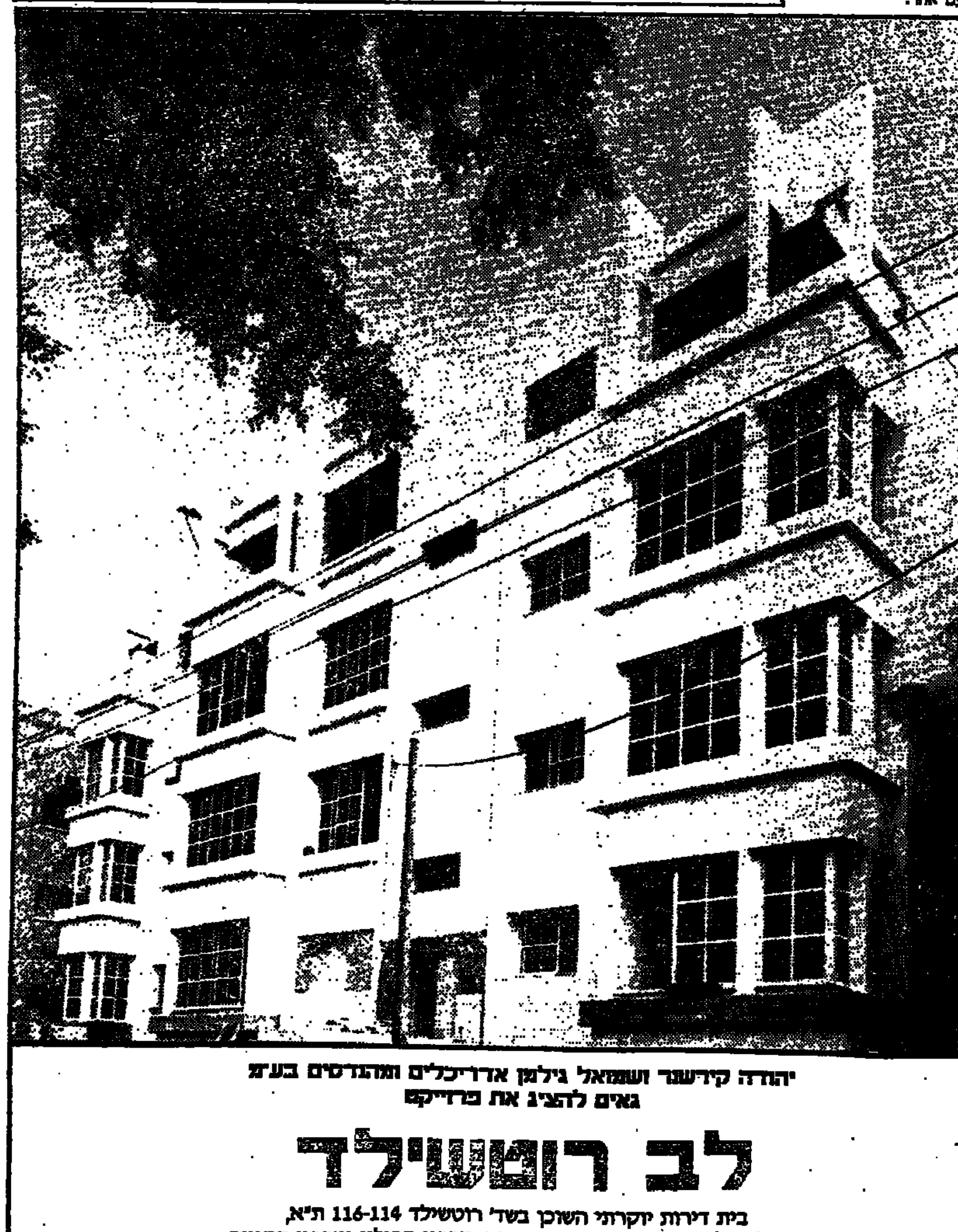

יהודה קידשנר ושמואל גילמן אדריכלים ומהנדסים בע"מ
גאים להציג את פרוייקט

לב רוטשילד

בית דירות יוקרתי השוכן בשד' רוטשילד 116-114 ת"א,
במהלך הליכה מהמוסדות התרבותיים, מרכזי הבילוי ומרכזי הקניות המודרניים של ת"א.
הבנין בעל איכות בניה גבוהה במיוחד גמר־חוץ שיש, 2 מעליות, טלוויזיה במעגל סגור וגמר־פנים ברמה הגבוהה ביותר.
עכשיו אתה יכול להגשים את חלומך!!!
נותרו למכירה 2 דירות גג ייחודיות בעלות עיצוב ותיכנון מיוחד עם נוף לסיטי של ת"א ולים + חניה צמודה.

משרד ראשי: רח' ברנבוים 10 ת"א 03-5465923/4 משרד המכירות: רח' אבן־גבירול 169 ת"א 03-449614

هكذا عن الأصل

صورة عن الاصل

גירסתו של יוסי גינוסר

ראש הממשלה (שמיר) לא הצליח למנוע את הקמת ועדת הבדיקה שדרשה המערכת המשפטית בפרשת האוטובוס בקו 300, ואז סוכם כי אני אצורף לוועדת זורע במגמה לסייע בהסתרת חלקו של השב"כ בהריגת המחבלים

מאת דן מרגלית

כל מכריו של איש השב"כ יוסי גינוסר מספרים שהוא כשרוני, רודף־שאפות ותחר־ליאות, בעל הבנה מהירה ודימיון מעולה, חריף — ומכאן נפרדות הדרכים. יש מעריצים ויש שונאים. אין סתם אוהדים או יריבים.

בן 42, מנכ"ל מכון היצוא, הוליד האיש מפרשיות קו 300 ועיזאת נאפסו לספר בראשונה את גירסתו. הוא חייב אותה לאשתו ולארבעה ילדיו, ולחברים שמפזמים עימו שירים רוסיים בצוותא ולידידים שנוספו לאחר שנחשף שמו.

חודשים ארוכים חשש מפני היפכתו לסמל של רשע והסלת־אימים בשפה הפוליטית המתחרשת. דומה כי בבקורה זו יצא מבצה מדו"ח ועדת השופט משה לנדוי. שכן, למרות שמשה לנדוי, יעקב מלץ ויצחק הופי תיארוהו כ"סוס טרויאני", בגלל חלקו בשיבוש האמת בוועדת זורע שחקרה את אירועי האוטובוס בקו 300, היא קיבלה את התיזה העיקרית שלו, שכולם פחות או יותר אותו דבר. כולנו בוגרים טובים וכולנו אשמים. שמו של מי שהוא חלק מכולם אינו הופך לסמל הידוע לשימצה.

עתה הוא מדבר, לראשונה.

אוטובוס הדמים

מרגלית: נתחיל בפרשת קו 300, שהתרחשה באפריל 1984. מה סיפר לך ראש השב"כ אברהם שלום על אירועי קו אוטובוס 300, כאשר ביקש ממך להסתפח לוועדת מאיר זורע שמטרתה לחקור איך נהרגו המחבלים?

גינוסר: העובדות על צירופי לוועדת זורע הן כלהלן: האירוע אירע בליל 12–13 באפריל 1984.

הפיקוח על השב"כ צריך להתקיים, אולם עליו להתנהל מחוץ לזרקורים, על־ידי הדרג המדיני הממונה ועל־ידי ועדת הכנסת הנוגעת בדבר

עד 25–26 באפריל לא ידעתי עליו דבר, נוסף לכך ממה שהיה ידוע לכל עם ישראל. הייתי אז בתקופת התאוששות, בין תפקיד לתפקיד. ב־26 באפריל בבוקר, בפגישה אצל ראש השב"כ (אברהם שלום — ד. מ.) הוא סיפר לי כי אנשי השב"כ הרגו את המחבלים על־פי הוראתו. לדבריו, הוא דיווח על כך לראש הממשלה (יצחק שמיר — ד. מ.) ימים לאחר האירוע. עוד סיפר, כי במשך שבועיים ניסה הדרג המדיני למנוע הקמת ועדת בדיקה שדרשה המערכת המשפטית.

ראש השב"כ אמר, כי ראש הממשלה לא הצליח למנוע את הקמת ועדת הבדיקה ועל כן סוכם כי אני אצורף לוועדה זו במגמה לסייע בהסתרת חלקו של השב"כ

לא בדיתי אף ראייה, לא הדחתי אף עד ולא פיברקתי כל מסמך

בהריגת המחבלים. ראש השב"כ הסביר, כי תפקידי זה בוועדה הינו על דעת ראש־הממשלה. הוא אמר עוד כי היועץ המשפטי (יצחק זמיר — ד. מ.) התנגד תחילה למינויי לוועדת זורע וכי עניין צירופי הוסדר לאחר התערבותו של ראש־הממשלה. באותה פגישה נאמר, כי תפקידי בוועדה יהיה בעידכון ראש השב"כ במידע על העדויות המובאות בפני הוועדה וכיווני מחקרותיה. בתנאים אלה ובמציאות שהיתה מוכרת לי על דרכי עבודת השב"כ, הבנתי כי אני נקרא לעשות שירות למדינה, לבצע את רצונה ולמנוע ממנה מבוכה. הוכר גם, כי אחד השיקולים להסתיר את הריגת המחבלים על־ידי השב"כ, לאחר שנלכדו חיים, היא עובדת הימצאותם של שבויים ישראלים בידי ארגונו של אחמד ג'יבריל.

מרגלית: בעצם, זה נועד לא לסייע למדינה להיחלץ ממבוכתה, אלא להציל את כיסאו של אברהם שלום.

גינוסר: זוהי אחת העוולות הח־סרות־השחר שהופצו בעניין. המטרה היתה בפירוש למנוע את חשיפת העובדה שהמחבלים נהרגו על־ידי אנשי השב"כ לאחר שנלכדו חיים. לא היה כל עיסוק אישי, ובוודאי שלא היתה סיבה לאיש מאיתנו לחשוב כך, כשראש השב"כ סיפר על שיחתו עם ראש־הממשלה בנושא זה.

בידוי ראיות

מרגלית: איך התנהל בידוי הראיות? איך הכנתם את העדויות הכוזבות?

גינוסר: אתה מתעקש מטווחה להביא הנחות פיקטיביות שלא היו ולא נבראו. ראשית, אין לי כל כוונה לעסוק בתפקיד שמילאו אחרים בפרשה זו. אשר לחלקי אני, לא בדיתי אף ראייה, לא הדחתי אף עד ולא פיברקתי כל מסמך. חלקי היה להעביר מידע מתעדכן בוועדה לראש השב"כ ולכמה אנשים נוס־פים, ועל המגמות המסתמנות בה.

מרגלית: מי השתתף בהכנת העדויות?

גינוסר: לא אעסוק בתפקידיהם של האחרים. איני מייצג איש בראיון זה, ובאשר לחלקי — הוא הוסבר לך במפורש.

מרגלית: אני רוצה לשאול שאלת תם: למה לא הצעת לאברהם שלום ליטול עליו את האחריות ולסגור עניין, במקום להטיל עליך להשתתף בהונאת ועדת זורע?

גינוסר: הסברתי מה היה הרקע לצירופי לוועדת זורע. על־פי ה־מסורת בשב"כ, לא היה עולה על הדעת שמישהו מהעוסקים בלוחמה בטרור הערבי, ובמיוחד מבכיריו, יסרב למשימה זו. עובדה היא, ששה אנשים במעמדי היו מעור־בים בעניין. כל עמיתי בצמרת השב"כ אמרו באותה תקופה, כי אילו היו נדרשים למלא את התפקיד שמילאתי, היו נוהגים כמוני. המקרה הביא לכך שהבחירה נפלה עלי, כי הייתי אז ללא תפקיד פעיל. אילו הייתי בתפקיד פעיל — היה מישהו אחר נקלע לאותו מצב בדיוק.

מידור ומדיניות בשב"כ

מרגלית: לפי השמועות, בשלב הראשון של הפרשה בקיץ 1985 היית בדעה שראש השב"כ אברהם שלום צריך להתפטר. הצעת אפילו לומר לו את דעתך שעליו ללכת.

גינוסר: דן, כפי שאתה רואה ממהלך שיחתנו עד כה, היו הרבה שמועות חסרות־שחר וגם מרשעות שהופצו בזדון. זו אחת הדוגמאות לכך. הדברים לא היו ולא נבראו.

מרגלית: בכל זאת, אילו נפגשת לאחר זמן עם מאיר זורע, איך היית מסביר לו את העובדה שבשליחותך המעטה לא סייעת לו לרדת לחקר האמת?

גינוסר: הייתי מביע בפניו צער, מסביר לו בדיוק כפי שאני עושה זאת כיום בפניך, וטוען כי הוא לא ראה אז את הבעייתיות המיוחדת של המסגרת שבשמה נשלחתי לוועדה. לדעתי, הבעיה בעיניו לא הייתי אני אלא השיטה שהובילה לכורח ל־עשות מה שעשיתי.

מרגלית: זה תמוה. ראש השב"כ סיפר לך שראש־הממשלה הוכנס בסוד הטיית האמת, וראש השב"כ עצמו כמובן ידע על כך. איך יתכן שלא הכנסת שום שותף בקנוניה גם את זורע, ולא דיברת איתו בגילוי לב?

גינוסר: השאלה מצביעה על חוסר מודעות לכללי המידור והסו־דיות בשב"כ. אם לא אומרים לאיש שב"כ במפורש, שפלוני או אלמוני הוא שותף־סוד לפעולה חשאית או רגישה — איש השב"כ פשוט לא ידבר איתו. אין כאן מקום להנחות, ניחושים ורמיזות, וגם אם יישאל מפורשות לגבי עניין מסוים — הוא יכחיש זאת מכל וכל.

מרגלית: היית מודע לכך ששי־תופך בוועדת זורע עלולה להפליל את יצחק מרדכי על לא עוול בכפו?

גינוסר: אני מצטער צער רב על הסבל שנגרם לאיציק מרדכי. אני רוצה לנצל הזדמנות זו למסור את העובדות כהווייתן: למיטב ידיעתי, איש בשב"כ לא תודרך להעיד נגד איציק מרדכי. איש מעדי השב"כ שהופיעו בפני ועדת זורע לא האשים אותו בהריגת המחבלים. שב"כ רצה שאיש לא יואשם בהר־יגת המחבלים. ועדת זורע סיימה את עבודתה בקביעה, שאין קשר בין מותם של המחבלים לבין המכות שיוחסו ליצחק מרדכי על־ידי חלק מהעדים שהופיעו לפניה. היא מצאה שלא ניתן לקבוע מי אחראי להריגת המחבלים, בהסתמך על עדויות שהם הוכו בידי רבים שנכחו במקום. בכך יכלה להסתיים החקירה על נסיבות הריגת המחבלים.

אולם היו מי שלא הסתפקו במס־קנות אלה והחלו להמשיך בחקירה, במגמה לנסות ולחשוף מי אכן אחראי להריגתם. על כן הוקם צוות (בראשות פרקליט המדינה יונה בלטמן — ד. מ.) שעסק כ־14 חודש בחקירה כיצד נהרגו שני מחבלים שחטפו אוטובוס אחרי, הורידו את הארץ לילה שלם וגרמו למותה של חיילת. אלה שהתעקשו לדעת כיצד בדיוק נהרגו שני מרצחים, שותפים לגריסת הסבל של איציק מרדכי.

"מסע השמצות ממושך"

מרגלית: אבל ידעתם היטב כי אם החקירה נמשכת בצוות־בלטמן — שהוקם ביוזמת יצחק זמיר — כי אז העדויות המזכות את אנשי השב"כ מטילות באורח אוטומטי את החשד לעבר של מרדכי?

גינוסר: על־מנת להעמיד דברים על דיוקם, בכל תקופת העבודה של צוות החקירה (של בלטמן — ד. מ.) לא הייתי בארץ ולא הייתי מעורב בשום צורה בטיפול בפרשה. בת־קופת ועדת זורע אמר ראש השב"כ במפורש, כי אם איציק מרדכי יואשם בהריגת המחבלים — הוא יחשוף את כל האמת בדבר האשמים להריגתם. שמעתי מאוחר יותר, כי בדיעבד, שדברים אלה נשנו מפיו גם בזמן פעולתו של צוות החקירה שלאחר ועדת זורע.

מרגלית: האמנת לזה?

גינוסר: בהחלט כן.

מרגלית: אם כן, מי ניהל את העניינים בתקופה שעבר צוות־בלטמן?

גינוסר: לא באתי להתראיין אצלך על־מנת לפרט מה היה תפקידו של כל איש שב"כ המעורב בפרשה. תקופה ארוכה הייתי נתון למסע השמצות והדלפות ושירטטו את דמותי בצורה מעוותת. יש לי צורך אישי לומר לסביבתי הקרובה ולציבור הרחב שזיכה אותי בתמיכה, מה היו הדברים כהווייתם ומה היו הקודכס והאמונה שעל־פיהם פעלתי.

איש השב"כ שנחשף בפרשיות קו 300 ונאפסו מספר בפעם הראשונה את גרסתו על האירועים שזעזעו והסעירו את המדינה — והיכו הדים גם בחו"ל

יוסי גינוסר: מדבר

"אני רואה באריק שרון מנהיג לאומי מוביל במדינת ישראל"

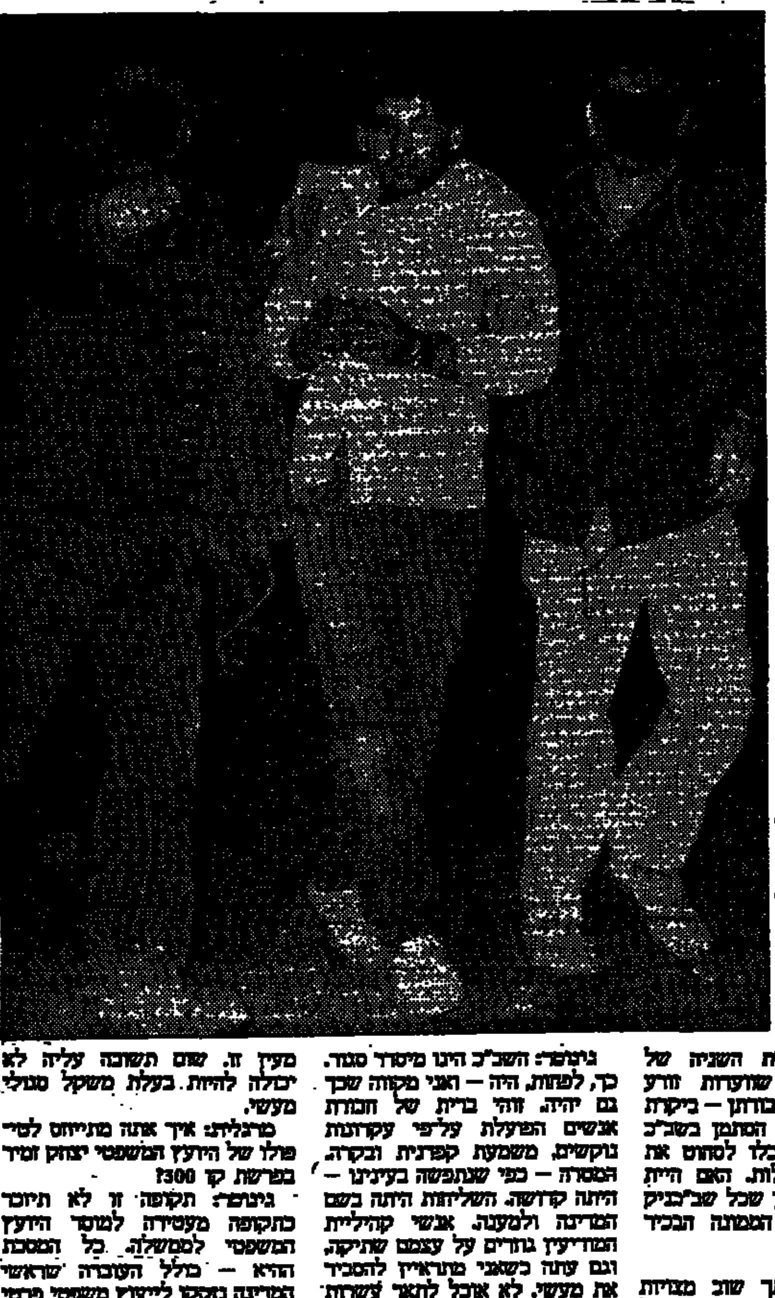

אחד המחבלים, מאלה שחטפו את האוטובוס בקו 300, כשעוד היה בחיים: תמונת־מפתח של פרשת השב"כ

מרגלית: במחצית השנייה של 1985 — לאחר שוועדות זורע ובלטמן סיימו את עבודתן — ביקרת פעמיים בארץ, ואז הסתמן בשב"כ מצב שבו בעצם יכלו לסחוט את אברהם שלום בקלות. האם היית מודע למצב המסוכן שכל שב"כניק יכול לסחוט את הממונה הבכיר ביותר?

גינוסר: בשאלתך טוב מצויות הנחות מוטעות וזרות לתרבות של השב"כ. בארגון חשאי, שמבצע פעו־לות רגישות בתחום הדמדומים,

שיטות שננקטו בחקירות לאורך השנים היו כורח לביצוע המשימה, וועדת לנדוי מוצאת כי חלק משיטות אלה יהיו נחוצות גם בעתיד. אני יכול לחשוב על תענוגות אישיים עדיפים על פני חקירות בבתי סוהר, בפרדסים ובבית עזוב באיזה מחנה פליטים. אך הידיעה כי במעשים אלה סוכלו פעולות חבלה רבות ונתרמה תרומה משמעותית להבטחת שלומם של אזרחי המדינה, היא מקור לסיפוק ולגאווה

טבעי ומובן־מאליו שהוא פועל במשך שנים רבות כאשר אין בשור־תיו כל מחשבה על סחטנות הדדית. אלמלא כן, לא יוכל ארגון חשאי זה להתקיים. תרבות של סחטנות היתה זרה לשב"כ.

השלושה שקמו על המפקד

מרגלית: השלישיה שיצאה נגד אברהם שלום — ראובן חזק, רפי מלכא ופלג רדי — רמזה כי אחת הסיבות לפעילותה היא החשש כי אם יישאר ראש השב"כ על מכונו, תשתרר בארגון אווירה של סחטנות. אפילו נאמר כי הדיונים קיבלו אופי של "תסמונת אוטובוס". האם אין זה נכון, שמי שנתקל בהתנגדות של שלום לרצונותיו, רמז לו כי הוא יודע את האמת על קו 300, ושלום מיהר למלא את מבוקשו?

גינוסר: למיטב ידיעתי, לא היו דברים מעולם. אם אמנם היתה התב־טאות כזאת, זה חבל מאוד.

מרגלית: באוקטובר 1985 פנה חזק אל ראש־הממשלה שמעון פרס

תקופת החקירה בדבר קו 300 לא תיזכר כתקופה מעטירה למוסד היועץ המשפטי לממשלה (שהיה אז יצחק זמיר)

ותבע את פיטורי אברהם שלום. האם ראית פסול בפנייה זו?

גינוסר: ראש־הממשלה ממונה על השב"כ. זכותו של כל איש שב"כ — בתחום המקצועי והמינהלי — ל־ערער בדרגי הפיקוד ולהגיע עד לראש הממשלה.

מרגלית: אם כן, האם ראית פסול בעדויות שמסרה השלישיה ליצחק זמיר? האם ראית בזה את שבירת האמון הנהוגה במיסוד סגור? במה עדיפה מסירת מידע לראש־הממשלה על־פני העברתו ליועץ המשפטי לממשלה? האין זה הכרחי לפנות אליו על־מנת לנקות את המצפון?

גינוסר: השב"כ הינו מיסוד סגור. כך, לפחות, היה — ואני מקווה שכך גם יהיה. זוהי ברית של חבורת אנשים הפועלת על־פי עקרונות נוקשים, משמעת קפדנית וביקורת. המסורה — כפי שנתפשה בעינינו — היתה קדושה. השליחות היתה בשם המדינה ולמענה. אנשי קהיליית המודיעין גוזרים על עצמם שתיקה, וגם עתה כשאני מתראיין להסביר את מעשי, לא אוכל לתאר עשרות פרשיות שחשיפתן היתה עשויה להפוך את תדמיתי על פניה.

מרגלית: זה לא עונה לעניין.

גינוסר: הקודכס שהתקיים לי נושאים חשאיים לא איפשר לשתף בהם גורמים שמחוץ למערכת. מי שלא יכול היה להשלים עם קודכס חשאי זה, צריך היה לקום וללכת.

שקרים בתוך המערכת

מרגלית: אתה באמת לא מבין מדוע השלישיה פנתה לזמיר או שיתפה את הציבור במידע על המתרחש?

גינוסר: אביא לך דוגמה מקבילה מתחום אחר: התרבות בה גדלנו והכללים שאליהם היינו כפופים, הו־סכו על־ידי ועדת לנדוי. היא קבעה — תוך עיסוקה בתחום החקירות והעדויות השקר בבית־המשפט — כי איש בשב"כ לא קם נגד הנורמות במשך 16 שנים. האם בכך אין כדי לענות על שאלות המצפון? האין בכך כדי לענות על מידת ההזדהות של אנשי השב"כ עם נורמות אלה?

מרגלית: אבל הטענה היא, ש־במקרה של קו 300 היתה חריגה, מפני ששיקרתם פנימה, לתוך מערכת השב"כ, ולא החוצה, אל בתי־המשפט.

גינוסר: אין ולא היה זה מקובל בשב"כ, שפעילויות שונות של אנשיו מובאות לידיעת כלל העוב־דים. במקרים רבים אפילו לא באותה יחידה. במקרים לא מעטים אפילו לא באותה יחידת־משנה. במסגרת זו קרה לא פעם שאיש שב"כ צריך היה להכחיש או להעלים מבצע ממודר מחבריו.

מרגלית: מה אתה היית עושה אילו הוזמנת להעיד בפני זמיר?

גינוסר: לא נקראתי על־ידי זמיר לשיחה או למסירת עדות, ואין כל טעם לעסוק כיום בשאלה תיאורטית מעין זה. שום תשובה עליה לא יכולה להיות בעלת משקל מעשי.

מרגלית: איך אתה מתייחס לתפקודו של היועץ המשפטי יצחק זמיר בפרשת קו 300?

גינוסר: תקופה זו לא תיזכר כתקופה מעטירה למוסד היועץ המשפטי לממשלה. כל המסכת היא — כולל העובדה שראשי המדינה נזקקו לייעוץ משפטי פרטי — היא תופעה לא רצויה. היא תרמה להחלשת מוסד היועץ המשפטי לממשלה. איני רואה בהחלשה זו חיוב. היה רצוי שמוסד זה יוכל לשמש כיועץ לפתרון בעיות מיוחדות בתחום פעילות הביטחון, ולא רק כגורם של ביקורת.

"לא רציתי בחנינה"

מרגלית: אחרי הפרסומים בפרשת קו 300 נעשה מאמץ להפסיק את החקירה. כשזה לא הצליח, פורסמו ציטוטים מפיך שאתה מעדיף לעמוד למשפט מאשר לקבל חנינה. בכל זאת, נענית וקיבלת אותה. למה?

גינוסר: אכן, לא רציתי בחנינה. הופעל עלי לחץ חברתי, שבמהלכו הוסבר לי: סירובי לקבל חנינה עלול לפגוע ביכולתם של אחרים לקבלה. נאמר לי, כי החנינה היא הצעד ה־יחיד למנוע חקירה שבמהלכה יי־אלצו האנשים המעורבים לחשוף פרשיות ושיטות־עבודה רגישות של השב"כ לצרכי הגנתם והצדקת מעשיהם. כן הובטח לנו שהחנינות המעורבים — למעט זו של ראש השב"כ — יישארו חסויות ולא יפורסמו. ועוד, הובטח באופן חד־משמעי שבחנינות לא יהיה משום כתם לעתיד או פגיעה במעמד מקבלי החנינות בשב"כ. שני ה־הסכרים הראשונים הופרו לגבי, אחרי שהחל הדיון בעתירות לבג"ץ נגד החנינות. נדרשנו למסור תצ־היר [illegible], כאשר לי פעם נוספת על־ידי דרגים מדיניים בכירים, שלא יהיה בקבלת החנינה משום כתם לעתידי בשב"כ.

מרגלית: וכיום — לאחר שהבט־חות אלה הופרו — אתה מצטער שקיבלת חנינה?

גינוסר: אני מצטער להיות ב־מעמד של חנון.

מרגלית: אני רוצה להציע לך תיזה לארגומנטציה. אתה הלכת עם

לא הופעלה סחטנות נגד ראש השב"כ. תרבות של סחטנות זרה לשב"כ ● (אך) ראש־הממשלה ממונה על השב"כ. זכותו של כל איש שב"כ — בתחום המקצועי והמינהלי — לערער בדרגי הפיקוד ולהגיע עד לראש הממשלה

אברהם שלום נגד חזק, חדי ומלכא. אחר־כך הלכת עם שמיר נגד שלום, כאשר ראש השב"כ טען כי שמעת את ראש־הממשלה מאשר בפה מלא באוזניך את גירסת ראש השב"כ כי ראש־הממשלה ידע מראש מה יתרחש בוועדת זורע. אתה תמיד הולך עם הצד היותר־חזק.

גינוסר: האם ששה אנשים ב־מעמדי בשב"כ, שסייעו בהסתרת הריגת המחבלים, נקטו עמדה על־פי העדפות אישיות כאלה? האם האחרים שהיו מעורבים בהריגת המחבלים עשו מה שעשו מטעמים אישיים? האם כל אלה בשב"כ שהביעו תמיכה והזדהות עם מה שאירע, פעלו מטעמים אישיים? כל הפרשנות הזאת מוטעית מיסודה ומ־עוותת. את ההסבר לכך מסרתי לך כאן בהרחבה. אשר לחלק השני בשאלתך, לא הייתי זבוב על קיר חדרו של ראש־הממשלה. אין איש שב"כ בודק עם ראש־הממשלה את אשר אישר או לא אישר לראש השב"כ. בכירים בשב"כ קיבלו לא את אישורים מראש השב"כ לפעו־לות שונות, תוך שצויין כי הן נעשו על דעת ראש־הממשלה, ולא בדקו האם אכן כך היה. על כן, גם החלק השני בתיזה שלך אין לו על מה לסמוך.

מרגלית: איך אתה מסכם את התנהגותם של שמיר ופרס, אנשי השלישיה וזמיר ואברהם שלום בפרשת קו 300?

גינוסר: לא באתי לעסוק בחלוקת ציונים אישיים, בוודאי לא לראשי־ממשלה. הבחירה איננה במקום ואף לא השאלה.

מרגלית: האם בעקבות דו"ח ועדת לנדוי שקבעת גם אתה, כי פרשת קו 300 אכן היתה חמורה

כושר הארתעה שלנו כמדינה מול אויבינו ירד בשנים האחרונות. אנו נתפשים בעיניהם כמי שפחתה נכונותנו להתמודד עימם

במיוחד, גם על־פי הנורמות שהיו נהוגות בשב"כ?

גינוסר: ועדת לנדוי לא עסקה בחקירת הפרשה. עם זאת, יש לקבל את הדו"ח במלואו או לא לקבלו כלל. אני מקבל על כל חלקיו, ואם בכך עסקינן — ועדה זו קבעה גם שלולא נורמת אי אמירת האמת בבתי־המשפט — פרשת קו 300 לא היתה יכולה להתרחש. לא הת־יימרתי להיות המייצג־המסביר של כל הנורמות והשיטות שננקטו בשב"כ ב־20 השנים האחרונות. החשיפה האכזרית אליה נקלעתי כפתה עלי, לכאורה, להיות הדובר והסנגור של כל מה ששנוי במח־לוקת במעשי־המדינה שבוצעו על ידי השב"כ.

מרגלית: ועדת לנדוי קבעה שהשב"כ שיקר בבתי־המשפט. האם בתנאים ששררו באותה תקופה היתה לשב"כ, לדעתך, ברירה?

גינוסר: הוועדה מנתחת באופן רחב ומעמיק את הסיבות שהביאו את ראשי השב"כ ומפקדיו ועובדיו להיזקק לדרך זו. כל המוסיף לני־תוח הכורח המביעים, לדעתי אך גורע.

מרגלית: האם לא התעוררה אצלך התנגדות כל שהיא לשיטות החקירה שהפעלתם במרוצת השנים ואשר הוצגו ונחשפו בוועדת לנדוי? האם מצאת בעצם החקירה האלימה גם מידה של סיפוק אישי?

גינוסר: חברי ואני חשבנו שאנו עוסקים בפעילות חיונית להצלת חיי־אדם, לרבות בחקירות החשודים בהשתייכות לארגוני המחבלים ובת־כנון פיגועים. שיטות שננקטו בחקירות לאורך השנים היו בבחינת כורח לביצוע המשימה. ועדת לנדוי מוצאת כי חלק משיטות אלה יהיו נחוצות גם בעתיד. אני יכול לחשוב על תענוגות אישיים עדיפים על־פני חקירות בבתי סוהר, בפרדסים ובבית עזוב באיזה מחנה־פליטים. אך הידיעה כי במעשי ובמעשי חב־רי סוכלו פעולות־חבלה רבות ונתרמה תרומה משמעותית להבטחת שלומם של אזרחי המדינה, היא מקור לסי־פוק ולגאווה.

מגמת פעילות השב"כ, כפי שהוצגה לנו, היתה לדאוג לכך שהדרג המדיני הנבחר בישראל יוכל לקבל את החלטותיו ללא לחץ של טרור. לצערי, שמעתי איזו מין פרשנות שאומרת כי ישנם כאלה שמטעמים פוליטיים מעוניינים ש־השב"כ לא יהיה חזק ובכך תיחלש יכולתה של ישראל לשלוט בשט־חים — מצב שיביא כביכול לזירוז יציאתה מהם. אם אכן יש הגורסים כך ברצינות, זו טעות יסודית. איני מאמין כי ללא שקט וביטחון ברמה סבירה בשטחים, תיתכן הצעה של תהליך מדיני שיהיה לו קונצנזוס לאומי.

מרגלית: בסך הכל, אתה מרוצה מוועדת לנדוי שהצילה אתכם מהרבה שנות מאסר?

גינוסר: זו דרך צינית להסתכל על העניין. בעיני אין שום מקום לציניות כזאת. לא הגיע לנו מאסר. למי שפעלו בשליחות המדינה וציינו למרותה וביצעו הוראותיה ושירתוה נאמנה — מגיע מאסר?

מרגלית: נניח שהשב"כ נקלע מחדש למצוקה נוסח קו 300. אתה מעוניין שברגעי דוחק כאלה יוכל לבצע את מה שעשיתם בוועדת זורע ולהצליח? או שאתה בעד נור־מות שייקוב הדין את ההר, יהיה מה שיהיה, ובלבד שהשב"כ לא יעז עוד לבדות עדויות?

גינוסר: לדעתי, דו"ח ועדת לנדוי — ודברי השופטת מרים בן־פורת בבג"ץ על החנינות בפרשת אוטובוס 300 — יש בהם מסד מוסרי איתן, המאפשר לשלטונות לגבש מדיניות והנחיות אופרטיביות שיאפשרו קיום פעילות הביטחון ביעילות וגיבוי לדרגים המבצעים.

מרגלית: יש תיזה שבעצם השב"כ לא היה צריך לשקר במשפטי המצוא, אבל נקט עמדה כזאת בוועדת לנדוי כדי להציל את כולם. היש בזה ממש?

לא רציתי בחנינה, אך הוסבר לי כי סירובי לקבל חנינה עלול לפגוע ביכולתם של אחרים לקבלה

גינוסר: תיזה זו נראית לי כהתחכמות צינית עם מסקנות ועדת לנדוי.

מרגלית: זאת אומרת, שאילו ועדת לנדוי היתה קמה ב־1983 — ב־1984 לא היתה פרשת אוטובוס 300?

גינוסר: איני אוהב לענות לשא־לות היפותטיות. אבל הניתוח ההגיוני מחייב מסקנה זו.

מרגלית: ועדת לנדוי ציינה, שיש לאפשר לשב"כ להפעיל לחץ פיסי מתון. מה הוא, לדעתך?

גינוסר: לא אענה לך על השאלה הזאת. לפי הידיעות בעיתונות, הבינה ועדת לנדוי קודכס בעניין זה של המותר והאסור.

מרגלית: האם אתה הפעלת לחץ פיסי מתון על עיזאת נאפסו?

גינוסר: לא אעסוק בפרשת נאפסו וגם לא בתיאור חקירות אחרות. כל מה שאני מוכן לומר הוא, שמעולם לא חקרתי בשיטות שלא הותרו ולא היו מקובלות בשב"כ באותה תקופה.

מרגלית: האם לדעתך נחלש השב"כ כתוצאה מהשיפוט הפו־מבי? האם עכשיו נחשפים פחות מעשי חבלה?

גינוסר: זו דוגמה טובה לשאלה שהעיסוק הציבורי בה מזיק. העם בישראל — והאויב — צריכים לדעת שהשב"כ יוכל למלא גם בעתיד את המשימות המוטלות עליו.

מרגלית: אתה מציג פה למעשה תפישה השוללת כל ביקורת צי־בורית על השב"כ, במקרים שהוא נכשל?

גינוסר: אני מציג תפישה ה־גורסת, כי הפיקוח על השב"כ צריך להתקיים, אולם עליו להתנהל מחוץ לזרקורים, על־ידי הדרג המדיני הממונה ועל־ידי ועדת הכנסת הנוגעת בדבר.

מרגלית: עובדה היא, שהשב"כ לא ידע על המהומות וההלכות והרקוות במגדים כה גדולים בשט־חים המוחזקים, לפני כשפרצו. האם זו הוכחה שכושר הארתעה שלו פחת?

גינוסר: איני מקבל את ההנחה שלך כעובדות. אני מציע לא לחפש את שורש המהומות ומקורן בשב"כ. השורשים יותר עמוקים. אכן, אני סבור שכושר הארתעה שלנו כ־מדינה מול אויבינו ירד בשנים האחרונות. אנו נתפסים בעיניהם כמי שפחתה נכונותנו להתמודד עימם. לתופעה זו יש לדעתי השפעה על מה שהתרחש בשטחים בשבועות האחרונים.

מרגלית: אנשים שהכירו אותך בשנים קודמות טענו שהיית מתון למדי בהשקפותיך המדיניות, והנה אתה במחנה של אריאל שרון הקיצוני. איך הגעת לשם?

גינוסר: מה שמאפיין את שאלו־תיך זה שהן מתבססות כל הזמן על מומחים לביוגרפיה שלי. אריאל שרון הוא ידידי האישי. היכרנו בר־אשונה בנסיבות עזה בשנות ה־70 והכרותנו נמשכה כשכיהן כשר־הביטחון. מעבר לידידות אני רואה בו מנהיג לאומי מוביל במדינת ישראל.

מרגלית: נכון שהלכת לעבוד עימו כי לא היו לך הצעות מפו־ליטיקאים אחרים?

גינוסר: איזה מין הנחות מוזרות. לא ביקשתי הצעות אצל פוליטיקאים אחרים. היו לי הצעות עבודה נוס־פות. שרון הציע לי שימליץ עלי לתפקיד מנכ"ל מכון היצוא — תפקיד שנראה לי בעל אתגר ומ־עניין — ועל כן קיבלתי את ההצעה.

מרגלית: אתה מצטרף לתנועת החרות? אתה צופה לך עתיד פוליטי?

גינוסר: איני חבר בתנועת החרות ואין לי כיום תוכניות לעתיד פוליטי.

מרגלית: נכתב עליך שאתה אדם חזק, תוקפן ומסוכן. האם כל מה שהטיחו בך באמת השפיע עליך?

גינוסר: לא ביקשתי רחמים על מעשי בעבר. לא ביקשתי שירי תהילה, אך העלבונות, ההסתות והתיאורים המבוערים שניסו להדביק בי, גרמו לי צער ועגמת־נפש. גם למשפחתי. תקופה קשה עברה עלינו. ואלה בוודאי לא הגיעו לי כתמורה על 19 שנותי המסורות והנאמנות בשירות ביטחון האומה.

התיאטרון הקאמרי | אמנות לעם | משרד החינוך והתרבות האגף לתרבות ולאמנות | עיריית עפולה

מ.א. עמק יזרעאל | מ.א. גליל התחתון | מ.א. גלבוע | מרכזים קהילתיים עפולה

התיאטרון הקאמרי בעפולה ובעמקים

שבוע המחזה המקורי

חגיגת תיאטרון מבוקר עד לילה

7 – 14 ינואר 88

"חבלי משיח" מאת: מוטי לרנר בימוי: אילן רונן מוצ"ש 9.1 יום א' 10.1

"נוצות" מאת: שמואל הספרי ובבימויו יום ב' 11.1 יום ג' 12.1

"באמצע היום" מאת: עירא דביר בימוי: איציק סיידוף יום ד' 13.1

"עפולה" מאת: מוטי לרנר בימוי: רם לוי יום ג' 26.1 בקבוץ לביא

בהיכל התרבות עפולה בשעה 21.00

לתלמידים
יום ה' 7.1 בשעה 11.00
יום א' 10.1

ערב מיוחד: מפגש בין מחזאי דור תש"ח לבין מחזאי שנות הד 80 עם: נתן שחם, יגאל מוסינזון, אהרון מגד, מוטי לרנר, חיים באר, שמואל הספרי, עירא דביר.

מנחה: כרמית גיא.

בשילוב קטעים ושירים מתוך מחזות ישראליים שהועלו ומועלים על בימת תיאטרון "הקאמרי" בהשתתפות מיטב שחקני התיאטרון.
יום ה' 14.1.88 שעה 21.00

★ מגזינים בהתישבות העובדת ★ בית פתוח לתיאטרון ★ משחקי תיאטרון ★ ימי תיאטרון ★ סדנאות לתלמידים.

תערוכת הצגות התיאטרון בעיניהם של הקריקטוריסט "זאב", שמוליק כץ, והצלמים רחל הירש, וישראל הרמתי.

הרוכש כרטיס משולב "חבלי משיח" + "נוצות" יזכה בכרטיס הזמנה לערב המיוחד או להצגת "באמצע היום".

כרטיסים להשיג במשרדי והיכל התרבות טל. 06-595797.

הארץ חדשות

"שרשים" מרכז לימודים יהודיים | משרד החינוך והתרבות האגף לתרבות ואמנות

"בין פאר לאפר - יהדות פולין"

סמינר לימודי על תולדות יהדות פולין משנת 1500 ועד 1945, מוקדש לתהליכים ולנסיבות שהולידו את הסינטזה המיוחדת של כוחות היצירה והעשייה היהודיים במזרח אירופה והשפעתם על החשיבה היהודית לגווניה השונים עד היום. תולדות הזרמים המאבקים וההתארגנויות האידיאולוגיות מהבעלש"ט, תנועת המוסר, החסידים והמתנגדים, הציונות ואגודת ישראל.

המרצים בסמינר:

פרופ' שמואל אטינגר
פרופ' עמנואל אטקס
ד"ר ישראל ברטל
פרופ' ישראל גוטמן
ד"ר זאב גריס
ד"ר דוד ויינפלד
פרופ' חוה טורניבסקי
ד"ר מרדכי פכטר
מר אלחנן ריינר
פרופ' חנא שמרוק

חסידות גור. הגאון מוילנה. סלובודקה. ר' משה איסרליש. "הצפירה". שלום עליכם. נברדוק. ר' ישראל סלנטר. חסידות בעלז. הליטאים. ר' נחמן קרוכמל. הבונדיסטים. "המליץ". נפתלי הרץ אימבר. תנועת המוסר. אגודת ישראל. ש"י עגנון. אורי צבי גרינברג. הפרנקיסטים. ההשכלה. ברדיטשוב. אושוויץ. השואה.

המקום: מלון "סיטי", תל־אביב.
המועד: ימים חמישי־שישי־שבת, ב'־ד' בשבט תשמ"ח, 21־23 בינואר 1988.
פרטים והרשמה: אגודת "שרשים" טל' 02-663195, 02-663194.

ערעור אזרחי 753/84

מאת רומן פריסטר

הישיבות נדחו, עורכי הדין, העדים, השופטים והמומחים התקשו לתאם מועדים, ותביעתם של עוזי אדורם ועוד שמונה משפחות התגלגלה בערכאות משך עשר שנים עד שהוכחה סופית צדקת דרישתם; אחד התובעים נפטר ולא זכה לידעת מפסיקת בית המשפט העליון ● תחקיר על משבר במערכת השפיטה

גשם או לא גשם, אם לא יחול שינוי של הרגע האחרון, יטרח כבוד השופט המחוזי פלפל ויבוא היום, יום ו', בשעה שמונה בבוקר, לשכונת יד אליהו בתל אביב כדי לראות במו עיניו בניין מגורים רגיל לכאורה ברחוב יפתח 20. ארבע משפחות שגרות בו תובעות את חברת שיכון עובדים בע"מ על שבנתה להן דירות שאינן ראויות למגורים. קשה לדעת כמה זמן יהיה עליהן לחכות עד להכרעת בית המשפט. ואין סיבה טובה לאופטימיות.

בקיץ 1977 הגישו עוזי אדורם, מנהל המחלקה למוסיקה, מחול ודרמה בעירית תל אביב, ועוד שמונה משכניו לבית, תביעה דומה נגד שיכון עובדים ורק כתום עשר שנים של התדיינות מייגעת קבעו שלושת שופטי בית המשפט העליון, הנשיא מאיר שמגר, המשנה לנשיא מרים בן־פורת והשופט דב לוין — כי הצדק עמם.

"זה היה סיוט שקשה לתאר אותו", אומר עוזי אדורם. "הרגשתי שאני חסר אונים. כמו בורג שנקלע למנגנון של מערכת השפיטה. שבע שנים חיכינו לפסק דין בבית המשפט המחוזי. כבר סיימו את לימודיהם בתיכון ורצינו לעבור למקום אחר. אבל גרנו בדירה שקשה היה לחיות בה, ואי־אפשר היה למכור. אחד השכנים מכר את דירתו בלי לגלות לרוכש את האמת על מצבה ולבסוף הסתבך בעצמו במשפט נזיקין. האלטרנטיבה של איש ישר היתה להיפטר מן הרכוש בהפסד עצום. לא יכולתי להשלים עם פיתרון כזה וכשקצו כל הקצים פנינו לערכאות. לא ידענו אם יש לנו סיכוי מול חברה ציבורית גדולה ועשירה, אך עמדנו עם הגב אל הקיר, בלי ברירה. אלא שבחלומות השחורים ביותר לא חלמתי שזה יימשך זמן רב כל כך". "התביעה הוגשה בקיץ 1977. חמישה עורכי דין, מומחים, עדים והשופט התקשו לתאם מועדים, הישיבות נדחו מסיבות שלא נראו לי הגיוניות. היתה לנו הרגשה שהשופט כל כך עמוס תיקים אחרים עד שאינו מסוגל להתייחס לעבודה שאנו תקועים בה. מיואשים, עם הלשון בחוץ, וכשלבסוף זכינו בפיצוי, כ־95 אלף דולר לכל משפחה כדי שנוכל לרכוש דירה חלופית, הגישו ערעור לבית המשפט העליון ולמעשה רק אחרי 10 שנים מיום הגשת התביעה המקורית נשמנו לרווחה. האיש שמצא את משה גוטסמן, עורך הדין שניהל בשבילנו את המשפט, לא זכה לקרוא את הפסיקה של בית המשפט העליון. דוד בלומברג, עוזי מלל־בנה, לקה בלבו ונפטר לפני שהשופטים חתמו על המסמך".

סיפור קפקאי

סיפור סבלם של דיירי בית מס' 20 ברחוב יפתח מקופל באלפי עמודים של פרוטוקול מדיוני בית המשפט המחוזי בתל אביב ובתיק ערעור אזרחי מספר 84־753 בבית המשפט העליון. מי שיקרא את הכתוב יוכל להיווכח בנפשו כי הוא מתעסק באחת מהעלילות האפלות של פרנץ קפקא.

בשנים 65־1966 רכשו 16 משפחות דירות בבית משותף נאה למראה. איש מן החותמים על החוזה עם חברת שיכון עובדים בע"מ לא שיער בנפשו שהוא שם את כספו על קרן הצבי ושלפניו עשרים שנות סבל ומריטת עצבים. החברה נהנתה ממוניטין בשוק, הדירות היו מתוכננות בצורה פונקציונלית וגם הסביבה השקטה קסמה לרבים. רק כמה צעדים לגינה ציבורית, ובית ספר יסודי ממש מתחת לאף. נוח מאוד להורים. אולם כעבור פחות משנתיים גילו הדיירים כי נפלו בפח. הקירות החיצוניים התחילו להסדק. לא חלף זמן רב ועל תקרות הדירות הופיעו כתמי רטיבות. הטיח החל להתקלף, בכתלים נפערו פתחים, הרצפות שקעו, הצנרת התעקמה והחולקה צריך היה לעקרה. לתוך החורים נשרו חתיכות סיד ואפילו בלוקים.

"זה שום דבר רציני", נסו להרגיע את הדיירים מנהלי החברה ושלחו למקום בעלי מלאכה שסתמו סדקים, צבעו קירות ויישרו את הצנרת. הכל בשיטה של טלאי על גבי טלאי והכל לפנים משורת הדין, שהרי בחוזה המכירה נכתב במפורש כי אחריות החברה מסתיימת בתום שנה אחת מיום האיכלוס. אך כל התיקונים הקטנים לא הועילו. מיום ליום גבר הזעם ולחצם של המשתכנים. כולם השקיעו בדירה את מיטב חסכונותיהם. לבסוף, בלית ברירה, הזמינה שיכון עובדים מומחים שיבדקו את הנושא לעומקו. ואכן, חיש מהר נתגלה שהבעיה נעוצה בעומק היסודות. חברת הנדסת קרקע בע"מ מצאה כי הבית נבנה על קרקע מורכבת מחרסית חולית שהספגת מים תופחת, וכי שכבת הכורכר העבה מתחילה בעומק של 12 מטר — אבל עמודי המסד נחפרו לעומק של שני מטרים בלבד. המומחים הציעו פיתרון לבעיה, אך מחירו נראה גבוה מדי למנהלים של שיכון עובדים והם בחרו בשיטה פחות מבטיחה, אך זולה בהרבה. עבודות השיפוץ נמשכו חמישה חודשים והביאו, כדברי השופט המחוזי "גרמו סבל רב לדיירים", אך אלה קבלו עליהם את הסבל מתוך תקווה שהעבודות האלה יביאו קץ לצרותיהם. בית, התקווה נכזבה.

את האמת על מצבו של הבניין שמרה הנהלת החברה בסוד. למרות שעוד בשנות ה־60 הזהיר מנהל העבודה במקום שההרסה לא סוכלה התערער על כך שאחד העמודים שוקע בקרקע. במארס 1977, מספר חודשים לפני הגשת התביעה המשפטית, גילה אינג'ינר יוסף, הקונסטרוקטור של הסניף התל אביבי של שיכון עובדים, כי הוא חושש שבימים מן הימים עלול הבית להתמוטט. באחת מישיבות ההנהלה הוחלט אפילו להרסו. אך במקום להרסו ביקשה החברה להוציא את הבניין מן הבוץ באמצעים פשוטים וזולים.

בקיץ 1977 פקעה סבלנותם של תשעה דיירים. הם התאגדו והחליטו לפנות לערכאות. "ייתכן שהיינו עושים זאת מוקדם, אך לדאבוננו רקע הסתדרותי והקשנו למצות תחילה את דרכי הבירור במוסדות ההסתדרות," מספר עוזי אדורם. "היו גם חילוקי דעות לגבי עורך הדין שייצג אותנו בבית המשפט. יושב־ראש הוועד בבית שלנו היה עורך־דין, אבל סברנו כי מוטב לנו לפנות למישהו אחר, מישהו שניתן בו אמון ושאינו מעורב אישית בפרשה. זו הסיבה שארבע משפחות לא הצטרפו לתביעה שלנו. אחרי שזכינו במחוזי, בספטמבר 1984, הלכו הארבע בעקבותינו".

אם קיוו ארבע המשפחות הנוספות ליהנות מתקדים, נכונה להם אכזבה קשה. באין חקיקה מתאימה ובאין פסיקה תקדימית, החליט בית המשפט המחוזי בתל אביב כי עליו לשמוע מחדש את טענות הצדדים, את כל העדים ואת כל המומחים. בינואר 1983 ביקר ברחוב יפתח 20 השופט המחוזי י. גלעדי. לקראת בואו סיירו שלוש דירות ריקות (שהדיירים קבלו משיכון עובדים מקום מגורים חלופי), הבוקר, כאמור, אמור להגיע למקום השופט המחוזי פלפל. הפעם שופצו לקראת הביקור תריסר דירות. החברה גורסת כי מצאה דרך להתגבר על הפגמים. אך תהיה התרשמותו של השופט אשר תהיה, ארוכה עדיין הדרך לסיום המשפט.

ציטוט סתום

לא היה כל צורך לנבור ימים ושבועות בארכיונים של בתי המשפט כדי לאתר את תיק 84־573 ואת התיקים הרלוונטיים שקדמו לו. אלפי תיקים תקועים משך שנים ב"ציטוט הסתום" של מערכת השפיטה הישראלית. הדיירים מרחוב יפתח 20 המתינו חמש שנים עד שעלה התיק לשולחנו של השופט לשמיעת ראיות, ועוד 21 חודשים עד להכרעה בערכאה ראשונה. "בטרם אפרט את ממצאי בתיק זה ברצוני להביע את התנצלותי בפני התובעים על המשכת הדיון בו", כתב השופט גלעדי במבוא לפסק הדין, ומנה שורה של סיבות שגרמו לעיכוב. שופטי בית המשפט העליון, שנזקקו לחמישה חודשים כדי לדחות את הערעור, כלל לא ראו לנכון להתייחס למימד הזמן. וזוהי תופעה שכיחה שתיקים אזרחיים סבוכים ממתינים בתור 3 או 4 שנים עד שמתחיל הדיון בהם, וכי לעתים קרובות נמדדים גם המשפט וגם כתיבת פסק הדין בחודשים, פעמים אף בשנים. רק השבוע שלח עורך־דין תל אביבי שלושה מכתבי תזכורת אדיבים לשלושה שופטי בית המשפט המחוזי: אחד מהם סיים את הדיון לפני שנתיים ועדיין לא מצא זמן להכתיב את פסק הדין. "אצל שני האחרים אני ממתין לפסק הדין שנה תמימה. בכל שלושת המקרים מדובר בתביעות נזיקין", אמר לנו הפרקליט.

הטיפול בתיקים פליליים אינו טוב יותר. ד"ר קנת מן מהפקולטה למשפטים באוניברסיטת ת"א עורך בימים אלה, במימון מכון ירושלים לחקר ישראל, מחקר על היבטים מסוימים בתפקוד בתי המשפט השלום והמחוזי בתל אביב. בנקודת המוצא שימשו לו התיקים שהוגשו בשנת 1983. "חלפו כחמש שנים, אבל הטיפול בכ־20 אחוז מהתיקים האלה טרם נסתיים. לכן אין לי עדיין תמונה מלאה ומדויקת", מסביר ד"ר מן ומוסיף כי "כבר עכשיו אפשר לקבוע שהזמן הממוצע החולף בין הישיבה הראשונה של בית המשפט לבין תחילת העדויות הוא 171 ימים. 75 ימים בממוצע נמשך תהליך שמיעת העדויות. במחצית הנאשמים ממתינים למשפטיהם כשהם במעצר. הזמן הממוצע שעובר מהגשת כתב האישום (החציון מתוך כל התיקים הפליליים) ועד מתן גזר הדין בהם בתל אביב כ־315 יום. בבתי משפט פדרליים בארה"ב הזמן המקביל הוא 90 יום".

עשרות אלפי אנשים שנאלצים לחכות שנים עד שטענות הצדק יינתנו גם בשבילם עושים למערכת השפיטה מה שהיסודות הפגומים של הבית מס' 20 ברחוב יפתח עשו לקירותיו: אכזבתם ומורת־רוחם מכרסמים את־אט בתומותיו של היכל הצדק, המעוז הציבורי האחרון שהחברה הישראלית נותנת בו אמון מלא, ומתייחסת אליו ביראת כבוד. בשנה שעברה הוגשו לבתי המשפט בישראל כ־800 אלף תיקים, מעמסה אדירה על 262 אנשים שיושבים על כס המשפט — לרוב בלי עוזרים טכניים כמו מחשב או רשמקול ולעיתים בלי מתמחה בעל השכלה משפטית שיכול לתרום לזירוז המלאכה.

בדיקה פשוטה של הנתונים הסטטיסטיים מלמדת כי כל שנה גדל העומס הזה בכמאה אלף תיקים ואין כל סיכוי שהתהליך ייעצר. כמעט כל השופטים, מרבית הפרקליטים וכל הפקידים הבכירים במשרד המשפטים תמימי דעים כי מערכת השפיטה נמצאת על סף משבר. "מצבור התיקים העומדים ותלויים גדל בתמידות ואין לפתור את הבעיה על ידי הגדלת מספר השופטים בלבד. המערכת זקוקה לחשיבה מחודשת, כי התיקים שהטיפול בהם לא הסתיים הם כמו חומר נפץ ואיש אינו יודע מתי היא תתפוצץ", מסכם את המצב מנהל בתי המשפט, השופט אריה הגר. יש בפיו אי־אלו הצעות לשיפור. יש בנושא זה רעיונות למשרד המשפטים ולנשיא בית המשפט העליון, לשופטים ולאנשי אקדמיה. כל ההצעות מבוססות על הבנת הקיימת. אלא שכל שינוי משמעותי במערכת השפיטה מעורר מיד בעיות של כבוד ושל יוקרה (וגם "המודרים מעט" אינם חופשיים מחולשות־אנוש) ויוצרת ניגודי אינטרסים פוליטיים כבדי משקל. ובכל זאת — טובת הכלל דורשת כי התיק הכבד ביותר במערכת השפיטה, תיק הרפורמה, יטופל בדרך של המרצה.

בחורי הישיבות היקרים

מאת רן כסלו

מערך הישיבות החרדיות עולה למדינה כסף רב, ובדרך זו מממן הציבור את אחד הגורמים החשובים בתהליך ההתחרדות

"השגיאה הגדולה ביותר של בן־גוריון היתה שחרור בחורי הישיבות מהצבא", טוען אברהם מלמד, ח"כ מטעם המפד"ל לשעבר, השייך לחלק היוני ו"הספרי" של המפלגה. "אמת, בן־גוריון לא שיער לעצמו לאיזה ממדים עלול העניין להתפתח. הדבר היה אז בכמה מאות איש. מי חשב באותן השנים שנגיע לעשרות אלפים?"

מלמד מדבר אמנם על הנזק הנגרם למערכת הביטחון, אך לא זו הנקודה שמדאיגה אותו באמת. נושא השיחה היה תהליך ההתחרדות בציבור הדתי והעלייה בכוחן של המפלגות החרדיות על חשבונה של המפד"ל. "ללא שחרור בחורי הישיבות מהצבא היה מספר הלומדים בישיבות קטן בהרבה ועמו היה מצטמצם גם הכוח החרדי. הרוב הגדול הלך לישיבה לא בגלל שלימוד התורה בוער בתוכו, אלא כדי לברוח מהשירות הצבאי".

"מי אמר שאלפים צריכים ללמוד תורה?" הוא שואל. "בכל יהדות פולין הגדולה בתקופה שלפני השואה למדו בישיבות אולי אלפיים איש. חוץ מזה, ברור כמו השמש, שרק מעטים מאלה שנמצאים בישיבות מסוגלים באמת ללמוד. הרוב המוחלט הופכים לעסקנים במפלגות חרדיות, או באגודות ללא ספור, מסוגה של 'יד לאחים'. אלה הם החיילים של המאבק החרדי וזה גם כוחו".

אברהם מלמד צודק, מן הסתם, בהערכת התוצאות הפוליטיות שהביא עמו ריבוי הישיבות השחורות וההתפשטות המפלגתית של הלומדים בהן. אין גם ספק שחוק שחרור בחורי ישיבות מהשירות הצבאי נתן דחיפה עצומה לתופעה הזאת. גם ההסכמים הקואליציוניים, במיוחד מ־1977, עם הקמת ממשלת הליכוד הראשונה, שהזרימו סכומי עתק מקופת המדינה למערך הישיבות השחורות, היו שלב חשוב בגידול הזה.

אלא שהשפעת הישיבות השחורות על מצבן של המפלגות הדתיות מתאר רק חלק מהתמונה, ואולי אף לא את החלק המשמעותי באמת. בסופו של דבר שינו הישיבות האלה את דמותה של החברה הדתית בארץ ובנו את הבסיס לתהליך ההתחרדות המואץ בציבור הדתי כולו.

★ ★ ★

לפי ספר התקציב של משרד הדתות לשנת התקציב 1987, טיפל המשרד, מבחינה תקציבית ב־69,543 תלמידי ישיבות. המספר העצום הזה, מתאר אמנם את גודלו של המגזר הזה בחינוך הישראלי, אך הוא עלול להטעות. המספר כולל גם ישיבות תיכוניות ומקצועיות, השייכות בעצם לזרם החינוך הממלכתי־דתי לגילאי תיכון, "ישיבות קטנות", שתלמידיהן עוסקים אמנם ב"לימודי קודש" בלבד בהן לומדים גילאי 14־18 ואפילו "מתיבתות", מעין חטיבות ביניים בחינוך החרדי, שתלמידיהם הם בני 12־14 בלבד.

התמונה מתבהרת כאשר עוברים לחלוקת התלמידים בין הישיבות השונות. המספרים אמנם מצטמצמים בהרבה, אך עדיין נשארים משמעותיים מאוד. לפי הנתונים האלה למדו בשנת תשמ"ז ב"ישיבות גדולות" — כמעט כולן הישיבות החרדיות — כ־11 אלף איש, ליתר דיוק: 10,789 בחורי ישיבות. למספר הזה יש להוסיף סעיף נפרד המתייחס לבחורי ישיבות מעבר לקו הירוק: 1733 איש. נראה, כי שני המספרים האלה, המסתכמים ביחד בכ־12.5 אלף בחורי ישיבות "גדולות", שימשו את יצחק שמיר, כאשר דיבר לפני זמן מה על 12 וחצי אלף בחורי ישיבות שאינם משרתים בצה"ל.

אלא שגם מבחינה זו המספר אינו שלם. יש להוסיף אליו עוד נתון משמעותי, הלקוח גם הוא מספר תקציב 1987: 14,066 אברכים הלומדים בכוללים. יש להבהיר כי בסעיף הזה מדובר ב"כולל יום שלם" ("כולל חצי יום" מוסיף למניין עוד כ־4.5 אלף איש), אשר "עיסוקם מתמקד בלימוד בכל מקצועות התורה ותורתם־אומנותם" (כלשון ההסבר לסעיף הזה בספר התקציב). ההבדל היחידי בין כוללים אלה ובין "הישיבות הגדולות" מסתכם בכך, שבישיבות לומדים רווקים ואילו בכוללים לומדים אברכים אחרי נישואין. אין כל הבדל לגבי השרות הצבאי: גם אחרי שבחור ישיבה עובר לכולל, הוא ממשיך להיות משוחרר מחובת השרות בצה"ל.

אין אמנם בתקציב חלוקה לפי גיל אברכי הכוללים, אך לאחר שבציבור הזה נערכות חופות בגיל צעיר מאוד, אפשר להניח שחלק ניכר מאברכי הכוללים חייבים עדיין, לפי גילם, בשרות סדיר. אם להוסיף לזה חלק מ־2520 חוזרים בתשובה, הלומדים בישיבות נפרדות (חלק מהם בכל זאת שירת בצה"ל לפני שגילו את החרדיות), אפשר להגיע בקלות ל־20 אלף, או אולי אף יותר, משתמטים מהשרות הסדיר בצה"ל בכתלי הישיבות מסוג זה או אחר. אחרים בורחים, בדרך זו, במשך שנים רבות, מחובת שרות מילואים, וכאשר סוף־סוף הם מאבדים את זכויות היתר שלהם, הם נמצאים מתאימים להג"א בלבד.

סוגית ההשתמטות מצה"ל מרגיזה אמנם במיוחד, אך היא איננה הסוגיה היחידה המאפיינת את השפעת הישיבות על התהליכים העוברים על הציבור הדתי בארץ.

מבחינה זו רצוי להוסיף עוד נתונים מסעיפי תקציב משרד הדתות, הקשורים לישיבות. וכך מתאפיין מספר מרשים של בנות הלומדות במוסדות המקבילים לישיבות של הבחורים והמגיע בתשמ"ז (1986/87) ל־9182 תלמידות אולפנות ומוסדות חרדיים אחרים. יש להוסיף אליהן עוד 541 חוזרות בתשובה, המופרדות מבנות הכשרות שנולדו להורים חרדיים באולפנות המיועדות רק להן.

לאותו עניין שייכים גם 5868 תלמידי "ישיבות הסדר", המבטאות בחלקן הלא־מבוטל את השפעת "מרכז הרב", המוסד המרכזי הדתי־לאומי את הציבור הדתי־לאומי למעמד חדש של קבוצה חרדית־לאומית (ראה כתבה קודמת). אגב — למרות מה שמקובל לחשוב, ישיבת מרכז הרב בעצמה איננה ישיבת הסדר וחלק ניכר מתלמידיה נהנה מאותן הזכויות ל"דחיית" השרות הצבאי, כמו בחורי ישיבות שחורות. הלאומנות הקיצונית לא מפריעה להם לצמצם את שרותם הצבאי הסדיר לחמישה־שישה חודשים של שרות מזורז.

דבר אחר שאפשר ללמוד מספר התקציב של משרד הדתות, הוא הגידול המתמיד במספר בחורי הישיבות — מכל הסוגים. כך גדל מספר בחורי "הישיבות הגדולות" מ־9247 בתשמ"ה, ל־10,789 בתשמ"ז, מספר אברכים ב"כוללים יום שלם" מ־11,142 בתשמ"ה, ל־12,835 בתשמ"ו ולמעלה מ־14 אלף בתשמ"ז. בחורי ישיבות מעבר לקו הירוק מ־1245 בתשמ"ה, ל־1544 בתשמ"ו ו־1733 בתשמ"ז; בישיבות הסדר — מ־2629 ל־2940 ו־3363 באותה תקופה; מספר הבנות באולפנות — משבעת אלפים ל־8143 ועד 9182 באותן שלוש השנים המפורטות בספר התקציב 1987.

התופעה המרעננת היחידה שניתן ללמוד מאותם נתוני התקציב, היא ירידה משמעותית במקום שבו עד לפני כמה שנים היתה עלייה בלבד: מספר תלמידי ישיבות המיועדות לחוזרים בתשובה. מספרם ירד במשך שלוש שנים — מתשמ"ה ועד תשמ"ז בשליש: מ־3783 עד 2520. ירידה דראסטית עוד יותר היתה באולפנות של חוזרות בתשובה: מ־1203 ל־541 במשך אותן שלוש השנים. אך זוהי רק תופעה צדדית, המוכיחה כי האופנה של חזרה בתשובה היתה חולפת כמו כל אופנה אחרת וכי לא בה יש לחפש את סיבות ההתחרדות, אלא בהקצנה הדתית העוברת על הציבור הדתי בעצמו.

כל מערך הישיבות הזה עולה למדינה כסף טוב. כפי שנאמר בהסבר לתקציב משרד הדתות. "סעיף התמיכות בישיבות מהווה כ־57.7% מסך הוצאות המשרד": 71,702,000 ש"ח. יש להוסיף כי אין זה עדיין הסכום המלא. הוא אינו כולל את מה שנקרא "כסף קואליציוני" — סכומים שהולכו דרך תקציבי משרדים שונים, בעיקר משרד הדתות והחינוך. בתקציב משרד הדתות מופיע אמנם סעיף כזה, אך ללא פירוט סכום. ממקורות אחרים ידוע כי בתקציב 1987/88 הגיע הסכום ל־13 מיליון שקל, יותר מחציו באמצעות משרד הדתות. מהחלק הזה הוזרמו ששה מיליון ש"ח לישיבות.

המלה "קואליציה" מוזכרת בהסבר לתקציב משרד הדתות 1977, אבל בהקשר קצת אחר. "עיקר התוספת בסעיף זה (סעיף הישיבות — ר. כ) נובע מהסכמים קואליציוניים שבעקבותיהם הוגדלה התמיכה לתלמיד באופן יחסי ובמידה ניכרת", נאמר שם. למען האמת ההיסטורית יש לציין, כי הערה זו מופיעה בהקשר זה בספרי תקציב משרד הדתות שוב ושוב, שנה אחרי שנה. היא מתייחסת בעיקר לשנות השבעים האחרונות ולשנות השמונים הראשונות. גם בשלוש השנים שאותן מפרט ספר התקציב 1987 יש עלייה בסעיף הזה, אך היא מתבטאת, אחרי ניכוי השפעת האינפלציה, באחוזים בודדים — משנה לשנה.

אלא שגם האחוזים הבודדים האלה אומרים דרשני. היו אלה שלוש השנים של התוכנית הכלכלית החדשה והקיצוצים בתקציב המדינה, שלוש השנים שבהן אוניברסיטאות כמעט והתמוטטו תחת עול הקיצוץ בהכנסותיהן.

★ ★ ★

את המוהר הזה שילמה המדינה למען חיזוק מערך הישיבות — ובעיקר הישיבות השחורות. זהו גם הכסף שהציבור משקיע שנה אחרי שנה בתהליך ההקצנה הדתית וההתחרדות.

לישיבות החרדיות היתה, במשך שנים, השפעה ניכרת על דמותו של הציבור הדתי כולו — ולאו דווקא הציבור החרדי בלבד. הן משכו אליהן את בוגרי בתי הספר הממלכתיים־דתיים ולרבים מהן הוו אותו הזה מציבור ציוני־דתי לעולם החרדי.

כאשר החל הציבור הציוני־דתי להתחרות עם מערכת החינוך החרדית, בין היתר באמצעות הקמת ישיבות תיכוניות, סיפקו להן הישיבות החרדיות את מורי הדת ומחנכים רבים. היה זה גיס חמישי במערכת החינוך הממלכתי דתי, שהביא להצית קוים נוספת בין שני הציבורים הדתיים.

לדברי ד"ר יחזקאל כהן, איש משרד החינוך ומזכיר תנועת "נאמני תורה ועבודה" — גוף דתי מתון, הלוחם נגד ההקצנה בציבור הדתי — מתוך כ־16 אלף מורים וגננות במגזר הממלכתי דתי כולו, רק כ־1000 הם יוצאי הישיבות החרדיות. אבל חלק ניכר מתוך האלף האלה מרוכז בסקטור אחד של החינוך הממלכתי דתי — הישיבות התיכוניות. יש ישיבות תיכוניות שבהן כל מורי הדת והמחנכים הם יוצאי הישיבות החרדיות. התוצאה: כ־20 אחוז מבוגרי הישיבות התיכוניות ממשיכים את לימודיהם בישיבות שחורות, לעומת כששה אחוזים מבוגרי בתי הספר התיכוניים־דתיים.

אך לא רק בחינוך הממלכתי־דתי התרחש התהליך הזה. הרבנות הראשית הוקמה כיציר כפיה של המפד"ל והיתה בתחילת דרכה למלכותה הבלעדית. אך במשך השנים יותר ויותר רבני עיירות, שכונות וישובים, נתמנו מקרב יוצאי הישיבות החרדיות. עם הזמן החלו אלה לתת את הטון במוסדות הרבנות הראשית ורבנים אחרים התיישרו לפי הקו הקיצוני. כך התרחש תהליך פרדוכסלי: העולם החרדי שלא הכיר ברבנות הראשית, השתלט עליה.

הדבר בולט בעיקר בבתי־הדין הרבניים, שגם הם הוקמו כחלק ממערכת הרבנות הראשית הציונית. מאיפה יכולים היו לבוא הדיינים לבתי־הדין האלה, אם לא מהישיבות החרדיות האנטי־ציוניות. היום אין כמעט דיין שאינו בוגר ישיבה שחורה. זו הסיבה להקצנה ההולכת וגוברת בבתי־הדין הרבניים והניתוק בין בתי־דין אלה ובין הציבור.

תעלומת המפולת של "קופל"

מאת אריה לביא

למרות שחלפו שנתיים מאז הנפילה, לא ברור מה גרם לקריסתה של "קופל" — חברת התיירות הגדולה בארץ שהשאירה אחריה חובות בהרבה מיליוני דולרים ● בינתיים ממשיכים המנהלים לשעבר לחיות את חייהם כמקודם

קונצרן התיירות קופל התמוטט באחת הנפילות הרעשניות ביותר, בסוף 1985, בימים בהם כמעט מדי שבוע נודע על פשיטת־רגל נוספת. למרבית חברות הקבוצה מונה מפרק, אך עד היום אין ודאות לגבי הגורמים שהביאו לנפילת חברת התיירות הגדולה בארץ. סימני השאלה סביב הנפילה הדרמטית עדיין רבים. האם היה זה עוד מהלך עסקי, אחד מעשרות שהיו בארץ בשנים האחרונות, או שהחברה נפלה בגלל מעשי מירמה של מנהליה.

למרות שהחברה נפלה לפני יותר משנתיים, עד היום לא ידוע היקפם המלא של חובותיה. אלה מוערכים בב־15—20 מיליון דולר, ואולי יותר. הנפגעים הראשיים הם חברת לנדיק, עם חוב של כשישה מיליון דולר, חברות־תעופה, להן נשאר הקונצרן חייב כשישה מיליון דולר, בנק דיסקונט ואחרים. הנכסים הגיעו בקושי למיליוני דולר בודדים, כאשר כל יום שחלף התברר שההערכות הראשוניות בדבר הפער בין ההתחייבויות לנכסים, אופטימיות מכפי שנתגלה במציאות.

למרות הזמן הרב שעבר מאז מונה לחברה מפרק, רואה־החשבון עובדיה בלס, עדיין לא הוגש לבית־המשפט אפילו דו"ח אחד על מצבה של החברה, נכסיה והתחייבויותיה. לא בגלל מחדל של המפרק, אלא בגלל הקושי הרב להגיע להערכות ברורות לגבי מה שקרה בחברה. שהסיבות להתמוטטותה הולכות לפני מספר רב של שנים, הדבר חייב בדיקה של אלפי מיסמכים.

הדו"ח הראשון על נסיבות ההתמוטטות יוגש, ככל הנראה, רק בימים הקרובים ויהיה בו כדי להאיר, לעתים באופן מפתיע, את הנסיבות לנפילתו של ענק התיירות. במהלך התקופה הגיש המפרק תביעות משפטיות נגד שני המנהלים של הקונצרן, סמי רוזנברג, בנו של המייסד קופל רוזנברג המנוח, ונגד גיסו לשעבר של רוזנברג, שמואל (עוזי) פילובסקי. התביעות נגד כל אחד מהשניים, שכיהנו כמנהלים של הקונצרן, מוערכות במיליונים של דולרים. תביעה בסכום קטן יותר הוגשה נגד עזבונה של רוזה רוזנברג, אמו של סמי רוזנברג.

התביעות שהגיש המפרק הן על נטילת כספים של החברה. מי שהאזין לחקירות שניהל המפרק בבית־המשפט נגד פילובסקי, יכול היה בנקל להגיע למסקנה על של המפרק לגבי הנסיבות שהביאו להתמוטטות: קבלת "סופר קומישן" (עמלות־יתר) מחברות־תעופה על מכירת כרטיסים והפקדתם בחו"ל. בלס ביקר פעמים מספר בגרמניה בניסיון להתחקות על חשבונות של מנהלי קופל, אך לא ידוע אם הצליח למצוא חומר שיוכל להביא להוכחות מיוחד.

הפתעה עשויה להיות בדו"ח שיגיש המפרק לבית־המשפט. בשלב זה ממלא המפרק פיו מים, אך ממספר צעדים שנקט ניתן להסיק מסקנות לגבי כיווני חקירתו. לדוגמה, בלס הוציא צו נגד שורה ארוכה של חברות־תעופה זרות, שהיו בקשרים עם קופל, ובכלל זה אליטליה, ק.ל.מ., בריטיש איירווייז ואולימפיק — המחייב אותן למסור נתונים לגבי העמלות שהן שילמו לחברת קופל. ההערכות הן שה"אובר קומישן" מסתכם במיליונים רבים של דולרים.

עמלות־היתר שמשלמות חברות־התעופה לסוכני־הנסיעות הגדולים, אינן מטרידות רק את המפרק של חברת קופל. כבר לפני שנים מספר ניסו שלטונות המס להבין את התופעה ולהתחקות על עקבותיה, בתקווה שכך יצליחו למצוא מעלימי הכנסות בקרב סוכני־הנסיעות. את המשימה בעניין זה נטל על עצמו אישית יוסי לוין, שהיה סגן נציב מס הכנסה לעניני החקירות. בין הבדיקות של לוין היתה גם בדיקה לגבי עמלות־היתר שקבלה חברת קופל. הוא ניסה בדרכים שונות, בעיקר בשיטת "המקל והגזר", לפצח את התעלומה, אך העלה חרס בידו.

סמי רוזנברג אינו מכחיש כיום, שחברתו קיבלה "אובר קומישן" בסכומים של מיליוני דולר. אך טוען שכל הכספים חזרו לארץ ולקופת החברה. כזכור, המפרק, בתביעתו לבית המשפט, טוען כי רק חלק מה"סופר קומישן" הגיע בחזרה לארץ. אם נניח שקופל קיבלה משך השנים "אובר קומישן" של 10 מיליון דולר, אך רק חלקם הגיעו לארץ, יש בכך כדי לפתור חלקית את התעלומה לגבי נסיבות התמוטטותה של החברה.

האשמות נגד פילובסקי

הנושא של "אובר קומישן" מיוחס בעיקר לסמי רוזנברג, שטיפל אישית בנושא זה בחברת קופל. האשמות נגד הגיס לשעבר, פילובסקי, כבדים יותר. פילובסקי (שהיה נשוי לאחותו של רוזנברג, עדינה, שנפטרה מסרטן) פרש מהחברה כשנתיים לפני ההתמוטטות. בציבור נוצר הרושם, שהיה זה הישגו של הגיס לשעבר, רוזנברג, שהביא לפרישתו של פילובסקי מהחברה ולהפוך למנכ"ל ולבעלים יחיד. אך המפרק שבדק את פעילות החברה, אינו מוציא מכלל אפשרות שפילובסקי המנוסה, רואה־החשבון במקצועו, הבין כבר אז שהחברה הסתבכה וכי רצוי לו לצאת מבעוד מועד. רוזנברג רצה ביציאתו של פילובסקי על רקע אישי: היחסים בין הגיסים היו בשפל. הויכוחים אמנם נותרו בפנים, אך היה ברור שיום אחד יגיע הפיצוץ הגדול.

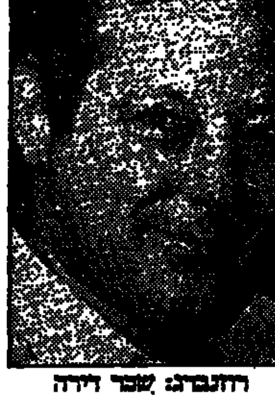
רוזנברג: שכר דירה

כאשר פילובסקי הביע נכונות לפרוש, שמח רוזנברג מאוד. הדרך לכך היתה לקנות מפילובסקי את חלקו, אך בידי רוזנברג לא היו מספיק אמצעים לכך. התנהלו דיונים על מכירת החברה ללנדיק, איתה היתה קופל שותפה במלון אסטוריה, מלון בישימול ששייך כיום לרשת דן. פילובסקי ניהל מו"מ עם חברת־ההשקעות לנדיק, כדי שהיא תיכנס לשותפות בקופל. המו"מ עם פילובסקי עמד על סף פיצוץ, בין היתר בגלל "חוסר כימיה" בין בעל השליטה בלנדיק, איש־העסקים אהרן רובינשטיין, לבין פילובסקי.

מי שהצליח להלחין את המו"מ מתברר היה דווקא רוזנברג נעים ההליכות, שהתחבב על יו"ר החברה ובעל השליטה בה, הקבלן הקשיש אהרן רובינשטיין. באותה עת לא יכול היה רובינשטיין אף להעלות בדמיונו, שכניסת חברתו לשותפות בקופל, יחד עם רכישת מלון אחד, בחסות פילובסקי, יביאו את חברתו אל סף התמוטטות, אך זה כבר סיפור אחר.

פילובסקי יצא מקופל שנה וחצי לפני ההתמוטטות, כאשר בכיסו קרוב למיליון דולר שקיבל עבור חלקו בה. לפי גירסת פילובסקי, התמוטטה קופל בגלל ניהול כושל לאחר שפרש. רוזנברג, לעומת זאת, האשים את פילובסקי בהשקעות פזיזות, שהביאו לנפילת החברה. אך אלה היו הגירסות הראשונות. מאוחר יותר צצו בפני שני המנהלים לשעבר גירסות נוספות, שגם נושא לחקירותו של המפרק.

מהחקירות שניהל בלס עד כה, עולה חשד לפיו פילובסקי הוציא מהחברה כספים על־ידי הקמת חברות־קש שסייעו בהבאת תיירים מחו"ל. חברות אלה היו חייבות כספים לקופל, וחלקן פשטו את הרגל כשהן חייבות לקופל מיליוני דולר. יש הטוענים, שהמפרק כבר מצא בגרמניה חשבונות שיש בהם כדי להעיד על כך, אך הכל עדיין לוט בערפל, כפי שההנחות לגבי ה"אובר קומישן" שנשאר בחו"ל הן עדיין בגדר השערות הזקוקות להוכחות.

המפרק הצליח להצביע בבית־המשפט על חשבון אחד, לפחות, בבעלותו של פילובסקי, בבנק בג־ב, שהוא בנק האיגודים המקצועיים בגרמניה. חלק ניכר מהשאלות של המפרק לפילובסקי בנושאים אלה בבית־המשפט נענו בתשובות בנוסח "איני זוכר" ו"איני יודע". השופט אריה הבין התרגז לא פעם לשמע התשובות, במיוחד כאשר פילובסקי ניסה להציג עצמו יותר כ"מעצב הפרינציפים" של החברה, ואת השאלות "הטכניות" ביקש שיציגו לדרגים נמוכים יותר.

האשמות הכבדים נגד מנהלי קופל אינם נעימים, אך הם לא מפריעים להם להמשיך ולנהל את חייהם פחות או יותר כמו בעבר. פילובסקי מונה לנציג "אל על" בגרמניה, כשאינו מסתיר את כוונתו להגיע בקרוב לתפקיד מנכ"ל החברה. אם לא יתקרב לתפקיד, אמר באחרונה לידידו, יפרוש לעסקים פרטיים. את הצו האוסר עליו לצאת מהארץ ביטל לאחר שסיפק תוך זמן קצר ערבות בסך מיליון דולר על־ידי מישכון ביתו בהרצליה פיתוח ומספר נכסי נדל"ן נוספים.

פילובסקי לא היסס להגיש תביעה נגד חברת לנדיק על סך של 180 אלף דולר, בטענה שזו לא מילאה אחר הסכם הפרישה שלו מקופל. בהליך הראשון, הפסיד. הוא ערער וזכה, על בסיס זה אף שקל לפנות בתביעה לחברת לנדיק, שקשייה נובעים במידה רבה מההסכם שעשתה איתו. ברגע האחרון חזר בו והסתפק במינוי כונס־נכסים מטעמו, לחלק מנכסי חברת לנדיק. הכונס עמד למכור שני מגרשים של החברה בפתח־תקווה, כדי לשלם לפילובסקי, אך צו ראשון מסוגו שהוצא בשבוע שעבר, לבקשת בנק לאומי, מנע את המכירה. בראשית השבוע, לאחר שסיים חקירה נוספת בבית־המשפט, חזר לגרמניה.

רוזנברג מונה, לאחר התמוטטות קופל, למנהל חברת איים להשכרת רכב, שהיתה באותה עת בבעלות ידידו, איש־העסקים רמי אונגר. להבדיל מפילובסקי, שהוא עתיר־נכסים גם בלי עסקי קופל, כל נכסיו של רוזנברג נבעו מפעילות קבוצת קופל. דירת הפנטהאוז שלו ברחוב רב אשי בנוה־אביבים היתה משועבדת לבנק דיסקונט. הבנק ביקש למכור את הדירה, וזו אמנם נמכרה לפני כשנתיים, לידיד אישי של סמי, איש־העסקים דוד מטלון. מטלון לא ביקש עד היום לנצל את העובדה שהוא רכש את הדירה בסכום של מאות אלפי דולר, ורוזנברג מתגורר עדיין בפנטהאוז. לידידים הוא אומר, שהוא משלם שכר־דירה.

מאוחר יותר הוציאו צו עיכוב יציאה מהארץ גם נגדו, אחרי שיצא כבר מספר פעמים מהארץ וחזר. בלס לא רצה להפלות בין רוזנברג לפילובסקי. את ביטול הצו הסכים לאשר רק תמורת ערבות של מיליון דולר, כמו במקרה של פילובסקי. לרוזנברג אין נכסים, אך יש לו חברים. ארבעה חברים חתמו על ערבויות בעבורו: דוד מטלון, רמי אונגר, הגיס המלונאי גדעון ברקצבי ועמנואל לאלו.

בשבוע שעבר עמד לחקור גם את רוזנברג, אך מצב בריאותו אינו מאפשר לו לעמוד בחקירה זו ונדחתה לאמצע אפריל. בימים אלה מעביר רוזנברג את תפקידו כמנכ"ל איים, לאחר שהחברה נמכרה לחברה שבבעלות חברי קואפרטיב דן. רוזנברג קיבל הצעה לעבור לחברת איים הבינלאומית בתפקיד שיווקי, כממונה על חלק מפעילות החברה ולהתגורר בלונדון, אך מסיבות אישיות החליט לא לקבל את ההצעה המפתה.

פרשת "הדוד" האלמוני

העוסקים בביתוח הנסיבות שבגללן התמוטטה קופל, מזכירים "דודים מסתוריים" של סמי רוזנברג, המולצים לעזרתו בעת צרה, ומנסים לרמוז שמדובר באנשי־קש המנצלים לצורך זה כספים לא־ידועים של רוזנברג בחו"ל. בין היתר, מזכירים שימים מספר לפני התמוטטות "קופל" היה אמור להגיע "דוד מרומניה" ולהציל את החברה. נציגו של הדוד, עורך־הדין הירושלמי שלמה תוסיה־כהן, אף הגיע לבית־המשפט וביקש לדחות את ההכרעה כדי לאפשר לבדוק את המצב של חברת קופל, אך ברגע האחרון ויתר "הדוד", לאחר שראה את גודל המפלה.

בשיחה עם ידידיו, דוחה רוזנברג בביטול את החשדות נגדו ואומר שאין לו פרוטה ומי שבאים לעזרתו הם הידידים האמיתיים שמאמינים לו ומוכנים לעזור לו. "אם הייתי רוצה לברוח, יכולתי לעשות זאת לפני שהוציאו נגדי את הצו", הוא אומר. "מי שעובר להורתי יודעים שאין לי סיבה לברוח".

לגבי הדוד ברומניה, שהיה אמור להציל את קופל, הוא גילה השבוע לידיד סיפור שעד היום לא היה ידוע. "הדוד", שהוא עשיר ביותר, נפגש לפני עשרות שנים על־ידי אביו, כאשר היה "הדוד" חסר אמצעים. רוזנברג עצמו לא ידע כלל מכך, ולא הכיר את "הדוד". כאשר פורסם בעיתונות על קשיי קופל, התקשר איש שהציג עצמו כידיד של האב המנוח וביקש לעזור. "לא האמנתי, וזה נראה לי טורדני באותם ימים, כאשר עוד ניסיתי להציל את החברה. הודרתי מעלי את האיש, כי לא האמנתי ביכולתו לעזור לי. את שמו לא היכרתי כלל. אחרי שעה צלצל אלי עו"ד שלמה תוסיה־כהן, וסיפר לי שלקוח שלו, 'איש מכובד מאוד', הוא האיש שאיתו שוחחתי לפני כן. תוסיה־כהן שלח לתל־אביב את בנו, וכך נודע לי שמי שניסה לעזור לי הוא אחד בשם ז'אק באסר, שהתפרסם בארץ מאוחר יותר כאשר קנה את השליטה על הבנק הבינלאומי".

מי שאוכל מצלחת לא יורק בה

מאת מרדכי ארציאלי

כך סבור יו"ר ועד הנאמנים לנכסי הוואקף ביפו שבועיים לאחר הפגנות "יום השלום"

יפו שקטה. אין זכר וזיכרון לאירועים שהתרחשו בה ב"יום השלום" ושלאחריו. גם ביפו שאלו, תמהו רבים. בשוק הפשפשים אומר סוחר שגם ב"יום האדמה" הראשון לפני יותר מעשר שנים הפגינו תושביה הערבים של יפו והזדהו עם הקיצוניים. לפני שבע שנים חסמו את רחוב יפת במחאה על רמת הלימודים בבתי הספר ואחרי סברה ושתילה היתה הפגנה סוערת. אך התפרעות אלימה כפי שהיתה ב"יום השלום" וזריקת אבנים לעבר אוטובוסים שנסעו לבתים ומכוניות — כאלה לא היו בעבר.

עד למלחמת העצמאות התגוררו ביפו 74 אלף ערבים. 70 אלף נמלטו. הם וצאצאיהם נמצאים, ברובם, במחנות פליטים. את מספרם של ערביי יפו עתה אין איש יודע במדויק. מעריכים שמספרם נע בין 14 ל־18 אלף נפש, בהם תושבי השטחים הערבים מצפון הארץ, המתפרנסים בתל־אביב ומתגוררים ביפו.

מצבם של ערביי יפו כציבור או כבודדים קשה מזה של תושבי כפר ערבי בגליל או במשולש ואפילו של שבט בדווי בנגב. לאלה יש מועצה מקומית או כפרית, שיך או מוכתר, שהוא נציגם כלפי השלטונות. לתושביה הערבים של יפו אין מעמד, אין נציגות ואין דובר. להלכה הם תושביה של המטרופולין תל־אביב־יפו. להלכה הם זכאים לכל מה שזכאי תושב יהודי בעיר. למעשה המציאות שונה.

★ ★ ★

בכל זאת יש אדם ששמו אחמד מוסטפה סבג'י. תוארו: יו"ר ועד הנאמנים לוואקף המוסלמי בתל־אביב־יפו. הוא, כסבו וכאביו, נולד ביפו. כשהיהודים כבשו את יפו היה בן 7, בכתה ב' של בית הספר הסן ע'אפי. "כמעט גמרתי שמונה כיתות והחלטתי לעבוד בעסקים". עתה הוא בעלים של מסגר קטן שבו 2 עובדים. הוא אינו עובד בו יותר. ידיו נקיות בעליו מצוחצחות. הוא איש ציבור. בהתנדבות, יחזור ויאמר כמה פעמים.

על קיר דירתו בקומה השניה של בית ישן, כמה צילומים: הנשיא הרצוג מבקר במסגד חסן־בק וליד אחמד סבג'י. צילום של ראש עירית תל־אביב־יפו עם קארים ואחמד סבג'י. צילום גדול מראה את אחמד סבג'י מגיש לנשיא המדינה תמונה של מסגד חסן־בק.

לאחמד ולרעייתו 8 ילדים. שלושה בנים וחמש בנות. מאורה בת 20, נשואה ואם לשלושה ילדים: מוסטפה בן 20 ומג'די הצעיר ממנו בשנה. גולדה בת 17, רגדה — 16, ג'ומנה — 10, מאיה — 7 וטריק בן 6. מאין השם גולדה? "קראתי לה גולדה, כי אהבתי באמת את האשה הזאת. גולדה מאיר. היתה אשה גדולה וחכמה".

את גילאי כמה מילדיו לא זכר וסייעה לו הבת ג'ומנה. בתשובה לשאלתי היא אומרת: "אני יודעת עברית יותר טוב מערבית. כולנו לומדים בבתי ספר של יהודים, בבית ספר השמונאים ורק אחי הקטן לומד בשבטי ישראל".

מוסטפה סבג'י: יו"ר

מאימתי אתה יו"ר הוועד? אחמד מוסטפה סבג'י אינו סומך על זכרונו. מאחד החדרים הוא מביא מזוודה קטנה. היא מלאה מסמכים והוא מפשפש בהם, שולף מכתב ואומר: הנה. זה מכתב מה־28 באוגוסט 1984, חתום עליו מיכאל ניר, מ"מ מזכיר הממשלה וכך כתוב: "אני מתכבד להודיעך כי ע"פ החלטת הממשלה מיום 23.8.84 ובהתאם לסעיף... לחוק נכסי נפקדים 1950, מונית להיות חבר בוועד הנאמנים של תל־אביב־יפו".

במסמך זה נאמר שאתה חבר בוועד ולא יו"ר. הוא שולף מן המזוודה הקטנה מסמכים נוספים ולבסוף שולף מכתב נוסף, חתום אף הוא על ידי מ"מ מזכיר הממשלה. "הריני להודיעך שהמלצתי בפני שר האוצר למנותך כיו"ר ועד הנאמנים של העדה המוסלמית ביפו".

מונית או נבחרת לכהן כיו"ר הוועד? "עשינו ישיבה והחברים מהוועד בחרו בי ליושב ראש. תקרא גם את המכתב מהעשירי לתשיעי 1984. זה מכתב למנכ"ל משרד ראש הממשלה". קראתי: "אנו החתומים, חברי הוועד הנוכחי, מבקשים למנות את אחמד מוסטפה סבג'י כיו"ר פעיל של ועד הנאמנים במקומו של עבד קבוב היו"ר הנוכחי. קבוב אינו מתפקד כיו"ר, אינו מכנס ישיבות כנדרש ומבצע דברים כראות עיניו. ובנוסף לכל זאת אין למר עבד קבוב תמיכה בקרב חברי הוועד".

כמה חברים יש היום בוועד? "אני היושב ראש ויש גם גזבר לוועד ומשנה מזכיר". זה הכול? "היו ששה. ארבעה התפטרו". מדוע התפטרו? "לכל אחד יש עבודה. הם לא עצמאים. לא יכולים לעזוב את עבודתם. אני עצמאי. יש לי מוסך. יש לי זמן ועיקר עבודתי בוועד. בהתנדבות. את כל זמני אני מקדיש לוועד ולא למוסך שלי".

במה מתבטא עיסוקך כיו"ר הוועד? "אני עוזר לאנשים. אני הולך עם אנשים לפקידים בחלמיש, בעמידר, בעיריה. הכל בהתנדבות. מי שמשלם הרבה מיסים, אני מסדר לו בתשלומים. אנו הוועד הראשון שעוזר בדמי קבורה עד שהביטוח הלאומי מכיר באלמנה, המשפחה חיה על חשבון הוועד. אנחנו גם תורמים ספרים לבתי־ספר".

ומה עוד? "אנו הוועד הראשון שהוצאנו כרוז בערבית עם הכנסות והוצאות של הוואקף, מה נעשה ומה נלך לעשות. זו פעם ראשונה בתולדות הוועדים שמוציאים עלון כזה. אנו מטפלים בנכסים. יש ביפו חמישה מסגדים פעילים ועוד ארבעה שזקוקים לשיפוצים. ויש לנו נכסים. חנויות, שבעים דירות, כולל חנויות ובתי מגורים, כולם מוגבים בדמי מפתח. כל העבודה הזאת אני עושה בהתנדבות".

★ ★ ★

אמרת מסגדים. מה עם מסגד חסן־בק? "אגודת אחוות העמים המוסלמית בג'דה תרמה 222 אלף דולר בשביל שיפוץ המסגד. התחלנו בשיפוץ והיה צריך עוד כסף. ביקשנו מאבו־עלא הנציג של האגודה מג'דה שגר במזרח ירושלים. הוא ביקש מאיתנו אסמכתא שמרשה לו לאסוף כספים מכל העולם המוסלמי בשביל המסגד. נתנו לו. זה היה בדצמבר 1985 והתחילו לזרום אליו כספים שלא העביר אלינו. מאין אני יודע? מולפון כספים נודע לנו. פנינו למקורות ברבת־עמון. הם חקרו בעניין וביקשו מאבו־עלא להתפטר מתפקידו בגיוס כספים למסגד חסן־בק. והוא הפסיק לעבוד אתנו. אחר כך ביקשנו מראש העיר ארון צ'יץ שישיג לנו כספים לגמור את הפרויקט, שמסגד חסן־בק יוכנס למסגרת פרוייקט שיקום השכונות".

כמה כסף חסר לכם להשלמת שיקום המסגד? "בערך עוד שמונה מאות אלף דולר. קיבלנו ממשרד הדתות עשרים וחמישה אלף דולר ועוד עשרת אלפים דולר מהשגרירות המצרית. זה היה בזמן הוועד הקודם שאסף כספים רבים במשך ארבע שנים. אבל כשבאתי קיבלתי את הוועד, העביר היו"ר הקודם רק ששת אלפים דולר מתרומות של ארבע שנים ועוד עשרת אלפים דולר של השגרירות המצרית. כששאלתי את הוועד הקודם איפה כל הכספים, אמרו שהפסידו את הכספים בבורסה. אין ניירות. ואין מסמכים".

ומה עשיתם? "תראה, אנחנו עוד חדשים. רק מפברואר 1985. הוועד הקודם לא רוצה עד עכשיו להעביר את הניירות, ספרי החשבונות, ספרי פרוטוקולים. לא רוצה אפילו לתת את החותמת. אבל חלק מהניירות קיבלנו דרך בית המשפט".

מתי ישולם שיקום מסגד חסן־בק? "קשה להגיד. זה לא רק כסף. במזרח ירושלים עשו טריק. לא היה אכפת להם אם בונים את חסן־בק. הם רצו לעשות מלחמת עצבים עם עירית תל־אביב והעם היהודי. הם הטעו אותנו והרימו את המגדל של המסגד מעל אחד, כדי שהעירייה תפסיק את העבודה ואז הם יתפסו ויצעקו. הם באמת עשו מהומות, אבל אנחנו מודים לצ'יץ ולהנהלה".

מודים על מה? "הרישיון לבנייה של המסגד עולה ששים אלף דולר והעירייה תרמה. לא לקחה כסף בשביל הרישיון ואנו מודים לה. אבל כבר יותר משנה שלא בונים שום דבר בחסן־בק. אין כסף".

★ ★ ★

מה היקף הרכוש של הוואקף ביפו? "הגיעו אלינו מסמכים מטורקיה של הוואקף מלפני זמן המנדט. זה כלל את יפו וחלק מסביב. קשה להגיע לניירות. אבל ידוע שיש לנו ביפו ברחוב מגן אברהם גוש 7019 חלקות מאחד ועד עשרים. יש גם בניינים ועוד. אבל זה לא משוחרר. זה בידי עמידר. או אפוטרופוס. או חלמיש, או רשות הפיתוח. ביקשנו כמה פעמים מהממשלה לשחרר לנו את הנכסים. שמענו שהמים דרמו לטאבו, למשרד של הטאבו בירושלים וקלקלו הרבה ניירות. וזה לרעתנו".

העירייה עושה מספיק לתושביה הערבים של יפו? "באמת, התחילה לעשות כבישים ופרוייקט של שיקום שכונת עג'מי. כמה כבישים סללו באמת לא יכול לספור, עובדים בכל השטח. לא אין תלונות לעירייה. אבל אם ארון צ'יץ יכול שבמקום שנלך לבית חולים הדסה, שנלך פה לבית חולים וולפסון, שזה קרוב לעג'מי. זה יהיה טוב מאוד".

שמעתי שסעד אלדין אל־עלמי, המופתי של מזרח ירושלים, הקים ועדה מייעצת מקרב מוסלמים ישראליים בקשר לרכוש המוסלמי ובמיוחד בכל הקשור למסגדים בישראל. ובוועדה זו חבר מי שקדם לך כיו"ר הוועד. מדוע אינך חבר בוועדה של המופתי? "הוא לא רוצה אותי ואני לא צריך אותו. הוא צריך אנשים מסוג אחר. למה אני לא בוועדה? כי מי שאוכל מצלחת לא יורק בה. זה אני תמיד אומר. גם אמרתי לפני המהומות שהיו ביפו".

האם מה שהתרחש ביפו ביום השלום, עשוי, עלול לחזור? "בעזרת השם לא יחזור, זה פגע בי קשה מאוד. היינו ארבעים שנה בשקט, בשלווה ובשלום עם היהודים. להזדהות עם הפלשתינאים — טוב. אבל בלי אלימות. אני איש שלום. אני חבר מפלגת העבודה. אני נגד ההפגנות. אבל הפגנה שקטה עם רישיון — למה לא? שקטה זה בסדר. כבר אמרתי לך: מי שאוכל מצלחת לא יורק בה".

שיווק מתחיל לפני ההשקעה - לא לפני המכירה
יגאל אילן חברה לפיתוח תוכניות שיווק בע"מ - שרותים בישראל ארה"ב ואירופה.
דרך חיפה 13 תל־אביב - טלפון: 252967 / פקס: 268020
למי שמחפש תשובות מעשיות בתחום השיווק

هكذا عن الأصل

هكذا من الأصل

איך לצאת או לא מאפגניסטן

DER SPIEGEL
מיוחד ל"הארץ"

הגלאסנוסט הגיע אפילו ל־אפגניסטאן. לנושא, לא למדינה. במישאל בקרב אורחים במוסקווה דיברו 53% בעד נסיגה מלאה של כוחות סובייטיים מאפגניסטאן, כך מסר השבועון "ארגומנטי אי־פאקטי" ("ויכוחים ועובדות") ביום השנה השמיני לפלישה הרוסית לשכנתה הדרומית. "עזרת האחים" שסיפק הצבא הסובייטי בדצמבר 1979, שאמורה היתה להציל את המשטר בקאבול מסכנה ה"קונטר מהפיכה", נושא שהיה בבחינת טאבו מזה שנים במוסקווה, הופך כעת לשאלה שנויה במחלוקת כה רנים בגלוי.

שבועון הנחשב לכתב עת של האינטליגנציה, מוסיף וקובע בדברי פרשנות הגילויים למישאל: "בארצנו לא יימצא כמעט שום אדם הרוצה שצעירים סובייטיים במדי חיילים יישארו אפילו יום אחד מעבר למה שהכרחי לחלוטין באפגניסטאן". העיתון "חדשות מוסקווה" באנגלית, שאינו מיועד עוד רק לאנשי מערב הנמצאים בברית המועצות, אפילו מרחיק לכת וקובע שב"מסגרת הגיון העימות" ששרר אז, עשו שני הצדדים מישגים חמורים. אפילו שר החוץ הסובייטי אדוארד שווארדנדזה נאלץ להודות בשיחה שקיים עם אורחו מ־באוואריה, פראנץ יוזף שטראוס, בשבוע שעבר בקרמלין: "קל יותר היה להיכנס מאשר לצאת". אבל מבחינה מעשית לא משתנות העובדות החדשות: באפגניסטאן נמשכו הקרבות הקשים גם בתחילת השנה החדשה בלי שאף אחד משני הצדדים, צבא המשטר בקאבול בסיוע 120 אלף אנשי הצבא הסובייטי, וההתנגדות האפגאנית המונה 170 אלף איש, יצליחו להשיג יתרון מכריע בשטח.

המאזן העגום של מלחמת ההרים והמדבר הוא איום דיו. למעלה מחמישה מיליון אפגאנים נהרגו משני צידי קו החזית (באוכלוסיה בת 16 מיליון איש), למעלה מ־5 מיליון נמלטו בשל המלחמה, המוות וההרס לפקיסטאן ולאיראן. 30 אלף חיילים סובייטיים נפלו באפגניסטאן, שטחי קרקע שלמים עומדים בשיממונם, הערים מוצפות בני אדם. כנגד אותו "מוות חסר שחר" כפי שכינה אותו מזכיר האו"ם

פאראו דה קייאר, הפגינו בשבוע שעבר שוב עשרות אלפים בבערב [illegible]

בעיר האיראנית איספאהן פיזרה המשטרה מפגינים בנשק כדי למנוע בעדם מלהסתער על השגרירות הרוסית. במוסקווה עצרה המיליציה כמה מפגינים ברחוב. הנשיא רייגן קרא לידידו החדש "מייקל" להוציא את כוח הפלישה הרוסי "מייד ובאורח בלתי הפיך". גורבצ'וב, לעומת זאת, דרש מידידו החדש "רון" להפסיק את הסיוע למורדים האפגאניים, כדי לאפשר את עזיבתם של הרוסים "תוך 12 חודשים או פחות מכך". אפילו ראש המפלגה האפגאנית נאג'יבולה שזה עתה הפך גם לנשיא המדינה, אמר במהלך ביקור ממלכתי בווייטנאם: "לעמנו היתה המלחמה לזרא".

לשני הצדדים ברור שסכסוך רצחני זה אינו תואם את האקלים הפוליטי המשתנה של פירוק נשק כלל עולמי והבנה. אבל כל המאמצים לשים קץ לירייה בלי לאבד יוקרה נכשלו עד כה. הקרבות המשתוללים מזה שבועות מסביב לחיל המצב בעיר חוסט בדרום מזרח המדינה (על פי ידיעות אחרונות פרצו חיילי המשטר את המצור בן שמונה השנים עליה), המרוחקת כמה עשרות ק"מ בלבד מגבול פקיסטאן, יכולים, ככל שהדבר נשמע פראדוקסלי, להיות מבחן סובייטי לבדוק את אפשרות הנסיגה מאפגניסטאן. שכן הנסיון לפרוץ את המצור על חוסט מבוצע על ידי 20 אלף חיילים אפגאניים, אבל כפי שהראתה הטלוויזיה המוסקוואית במופגן, ללא השתתפות סובייטית משמעותית. דיפלומטים נייטרלים בקאבול מדווחים כי "הסובייטים מגבילים עצמם לחיפוי לוגיסטי ולאבטחת האספקה." השיקול היה, שאם יצליחו האפגאנים בכוחם הם לפרוץ את טבעת לוחמי ההתנגדות מסביב לחוסט, יוכיח ניצחון זה שהממשלה בקאבול יכולה לחסל את "הבנדיטים" גם ללא סיוע זר.

בו בזמן מנסה נאג'יבולה אסטרטגיה כפולה כדי להעביר לצידו חלקים באופוזיציה. המערכה בה פתח לפני שנה ל"פיוס לאומי" ואשר לוותה במסע תעמולתי נרחב, הביאה לכך שבסוף נובמבר התאספו 2000 נציגים מכל רחבי המדינה ל"לויה ג'ירגה", האסיפה המסורתית של ראשי שבטים, כדי להעניק למדינה חוקה חדשה. הרפובליקה העממית של אפגניסטאן הפכה שוב לרפובליקה בלבד. האיסלאם הוכרז כדת מדינה, למילים קומוניזם או סוציאליזם אין יותר שום זכר. על פי החוקה גם אמורים לקום איגודים מקצועיים בלתי תלויים וועדה למען זכויות האדם. על השאלה איך משתלב הדבר בראיית העולם הקומוניסטית, השיב נאג'יבולה: "קומוניסט לא הייתי אף פעם". מפלגתו, "מפלגת העם הדמוקרטית", השולטת שלטון עריצות באפגניסטאן מאז 1978, מכריזה על נכונות לקבל שיטה רב מפלגתית, ובשעת הצורך "אפילו לוותר על ההגמוניה" בעקבות הבחירות האמורות להיערך בפברואר.

בין הקבוצות הפוליטיות החדשות שעל הקמתן מכריזים עכשיו בקאבול, קיימת גם "מפלגת האוהאר". הדומה לזו של איראן השכנה. פרט אכזוטי משולי האירועים: גם מאגאמה, אחיו של ראש הממשלה שהודח בזמנו, באבראק קארמאל, המוסיף להתגורר בקאבול, הודיע על הקמת מפלגה חדשה תחת השם "ארגון לשיחרור העם האפגאני", שלדבריו תאמץ עמדת "התנגדות חריפה" למפלגת נאג'יבולה. השאלה אם זו התנגדות מימין או משמאל נראית חסרת חשיבות לכייריה.

הכרזת פשיטת הרגל הגלויה של המשטר בקאבול מהווה נושא לשיחה במדינה. אבל התכנית החדשה רחוקה מלמשוך את האפגאנים השוחים. מחברי התכנית נחשבים זמן רב מדי כבר כעושי דברם של הרוסים השנואים. בכל זאת כ־30 אלף לוחמי מחתרת עברו בשנה שעברה ממחנה למחנה. אחיו של נאג'יבולה, לעומת זאת, הצטרף למחתרת. מרבית ראשי ההתנגדות, שכמעט כולם הם ראשי שבטים פאטמונגים המרוויחים לא רע מהמלחמה במסות בפקיסטאן, אינם מגלים נטייה לשים קץ לקטל. מאז קיבלו לוחמי חירות מגוונים איסלאמיים שונים את טיל הנ"מ האמריקאי סטינגר היעיל כל כך, ואת הטיל הבריטי הדומה בלופייפ, השתפר במידה ניכרת מצבם האסטרטגי של הפרטיזנים בהרים. בגלל האבידות הגבוהות משגרים הסובייטים כעת את מטוסי הקרב מטילי האימה שלהם רק בלילות.

בממשלת המורדים בפקיסטאן קיימים חילוקי דעות עמוקים בשאלה מה יש לעשות לאחר הפסקת אש אם זו תהיה. שליחים מערביים ניסו להעלות בשיחות את האפשרות של שובו של המלך האפגאני לשעבר החי בגלות ברומא, זהיר שאה בן ה־73. אבל ארבע קבוצות ההתנגדות האיסלאמיות הגדולות, שלהן רוב לעומת הקבוצות הלאומניות, דוחות את שובו של המלך המודח, אותו הן רואות כאחראי במידה רבה למצב הנוכחי. קבוצות אלו נתמכות, בעיקר כספית, על ידי ארגונים מוסלמים שונים והסעודים. דבר זה אינו בהכרח מוציא מכלל אפשרות עריקה של אנשי מחתרת למחנה השני אם הפיתויים חזקים דיים. קווי גבול נחרצים בין המחנות לא היו מעולם במלחמה זו.

אך החידוש הוא שהעריקים מביאים עימם כשלל מיוחד גם רופאים ועיתונאים מערביים ואפילו יועצים ומדריכים צבאיים מהמערב, או אנשים שהם טוענים כי הם כאלה. כך למשל נפל התורקי עוסמאן ראאמיר לידי אנשי המשטר בקאבול. בכלא הוא נתן ראיון בו אמר שהוא אזרח מערב גרמניה והוכשר באוגסבורג על ידי "שירות ההגנה הצבאי" (מא"ד) של מערב גרמניה לטפל בטילי סטינגר. הוא הגיע לפקיסטאן ולאפגניסטאן כדי להעמיד את כישוריו לרשות המוג'אהדין. מא"ד הכחיש את דבריו וטען שהם "הפתעקריים". אך כל עוד הגרמני־טורקי יישאר כלוא בידי שרות הביטחון האפגאני לא תובהר פרשה מוזרה זו. השלטון בקאבול משתמש בראמיר כ"הוכחה" להתערבות מערבית המונעת את השלום. שני הצדדים מעוניינים לגבש לעצמם עמדות פתיחה לקראת הסיבוב השני של שיחות הפסקת האש, שייפתח במחצית השנייה של ינואר בתיווך שליח האו"ם דייגו קורדובס באיסטנבול ובקאבול, כדי שיוכלו להוכיח את אשמת הצד השני במקרה של כישלון אפשרי.

אולם על אף הרצון המוצהר של הרוסים להיחלץ מהרפתקאה כה יקרה ומזיקה זו, לא נראה באופק פיתרון מהיר לסכסוך. מוסקווה אינה יכולה פשוט להפקיר את בני חסותה בקאבול ולהוציא את חייליה כאילו לא קרה דבר. תהיה זו מכה קשה מדי ליוקרתה, גם במוצע שלה וגם מחוצה לה, ואין לחזות את השפעת הדבר על 48 מיליון המוסלמים החיים בברית המועצות. ממשלת קואליציה בקאבול שבה ישתתפו הצדדים היריבים, היא פיתרון אפשרי לתקופת מעבר. אבל אין אדם הנחשב בעל סמכות מספקת כדי לעמוד בראשה.

חיים קודרים, עתיד קודר

מאת סילווסטר מונרו
Newsweek

בחירתם לפרלמנט הבריטי של שחורים אחדים מבטאת יותר את רצונה הטוב של מפלגת הלייבור, מאשר את יכולתם של השחורים בבריטניה להשפיע בצורה רצינית על המדיניות וההתנהגות כלפיהם

לונדון

במהלך מסע הבחירות שלה להפך לחברת הפרלמנט השחורה הראשונה בבריטניה, נתקלה דיאן אבוט בקבוצה של בני נוער שחורים, חניכי הרחוב הלונדוני. "את הולכת להיות חברת פרלמנט?" שאל אחד באי אמון. "כן", השיבה. "את הולכת להיות חברת פרלמנט גם לאנשים לבנים?" "כן", ענתה. "את הולכת להיות חברת פרלמנט גם [illegible]" "כן", הודה ואמרה. "אנחנו לא חושבים שאת הבן אדם הנכון", הכריז נער שני. "למה?" שאלה אבוט. "מכיוון שאת יותר מדי דומה לנו", אמר הנער.

כתלמידת בית ספר שגדלה בלונדון של שנות ה־60 היתה אבוט מודעת מאד למה שהסופר השחור האמריקאי הנבוה שחי בגלות שנים רבות, ג'יימס באלדווין, תיאר כ"משקל וכובד של האנשים הלבנים בעולם". 20 שנה מאוחר יותר היא עדיין יכלה להרגיש נטל זה בקולותיהם של ילדים שחורים מלב לונדון שהיו נדהמים מכדי להאמין שבתם בת ה־33 של הורים מג'מייקה בני מעמד הפועלים, יכולה להיות חברה באם הפרלמנטים. שכן, על אף העובדה שבבחירות האחרונות אבוט ושני מועמדים אחרים של מפלגת הלייבור, פול באואטנג וברני גראנט, הפכו לשחורים הראשונים בהיסטוריה שזכו במושבים בבית הנבחרים האנגלי, יושבי הגזעים בבריטניה של מרגרט תאצ'ר הולכים ומידרדרים על פי כמעט כל אמת מידה.

לאחר 22 שנים של תחיקה נגד אפליה, מוסיפים 2.4 מיליון השחורים בבריטניה — מונח שבאנגליה כולל גם את הפקיסטאנים ואת ההודים — להיות בתחתית הפירמידה הסוציו כלכלית. הפועל הלא לבן הממוצע מרוויח רק כ־85% משכרו של הפועל הלבן. האבטלה בקרב לא לבנים מסתכמת ב־20%, פי שניים משיעורה בקרב הלבנים, המונים 95% מכלל האוכלוסיה. על אף שנתיים של שקט יחסי מאז התפרצות המרי והמהומות הגרועים של הגטאות השחורים בבריטניה, גוברת המתיחות בין הגזעים. ברובעים מסוימים של לונדון אחד מכל ארבעה אנשים, השייכים לקבוצות מיעוט שונות, היה קרבן לתקיפות בעניית מילוליות או גופניות ב־1986. כך נאמר בדו"ח שפורסם לאחרונה על ידי הוועדה לשוויון גזעי (סי־אר־אי) הממומנת על ידי הממשלה. שני שליש מהקרבנות סבלו מהתקפות יותר מפעם אחת. הגזענות לובשת צורה בוטה וארסית במיוחד בקרב תת־מעמד של צעירים לבנים בריטיים מובטלים כרוניים, שרבים מהם טוענים כי האבטלה שלהם היא תוצאה ישירה של הגירת הלא לבנים.

השלכו כמו זבל

למעשה, ההגירה השחורה, בעיקר מאיי הודו המערבית, ירדה ב־50% ב־10 השנים האחרונות. עד ששינתה את חוקי ההגירה שלה בשנות ה־60, גייסה בריטניה באורח פעיל פועלים מהמושבות הקריביות שלה לשעבר כדי שיבצעו את העבודות המלוכלכות שאף אחד אחר לא היה מוכן לבצע בהן. "כעת נמצא בבריטניה הדור של ילדיהם", אומרת אבוט על הגל הראשון של מהגרים מאיי הודו המערבית. "הכלכלה לא זקוקה לעבודתם שלהם ומבחינות מסויימות החברה השליכה אותם כמו זבל".

רבים מבני הדור הראשון של מהגרים חשים נבגדים במיוחד כיוון שבריטניה לא העניקה חינוך לילדיהם. ילדים שחורים, בעיקר נערים ממוצא אפרו־קריבי, נימנים על בעלי הציונים הנמוכים ביותר בכל קטיגוריה כמעט במערכת החינוך הבריטית. הורים מטילים את האשמה על המורים. מייקל מארלאנד, מנהל לבן בבית ספר בלב לונדון טוען: "ברור שנערים שחורים הם קשי החינוך ביותר באנגליה, (אבל) הסיבה לא יכולה להיות רק גזענות". אך גם שחורים היוצאים מבתי ספר בריטיים מצויידים בכישורים גבוהים חשים עצמם מקופחים. לפחות מ־50% מהשחורים בוגרי בתי ספר פוליטכניים וקולג'ים באנגליה היתה תעסוקה מלאה שנה לאחר סיום לימודיהם, בהשוואה ל־70% מעמיתיהם הלבנים — כך מצאה סי־אר־אי. ג'ידה אודרסינה, ביולוג במקצועו, יכול היה למצוא עבודה רק כאיש יחסי ציבור לגלרית אמנות שחורה בלונדון. כעת הוא תוהה אם בנו בן השלוש יעמוד מול מצב דומה. "אתה יכול לעבור (את מערכת החינוך הבריטית) וליהפך ללבן של כבוד", הוא אומר, "ואם אתה לא רוצה לעשות את זה, אתה יכול לקבל את העבודות השמורות למהגרים. אין שום פשרה. המאפשרת לך להישאר שחור".

חשיבות סמלית בלבד

בעייה אחת הניצבת מול השחורים היא שבבריטניה לא היתה מעולם תנועת שיחרור זכויות (כמו בארצות הברית בשנות ה־60). תמיד היתה מקובלת ההנחה, עד לשינוי חוקי ההגירה בשנות ה־60, שכל מי שבא לבריטניה מאחת מארצות חבר העמים, נהנה מכל הזכויות והפריווילגיות של אזרחות בריטית. נוסף על כך, האפשרויות של כוח פוליטי שחור היו מוגבלות יותר מאשר בארצות הברית, גם משום שהשחורים בכל זאת מונים רק 12% מהאוכלוסיה האמריקאית. זו אולי אחת הסיבות מדוע בחירתם של אבוט ועמיתיה השחורים לפרלמנט היא סמלית במידה רבה. "דבר אחד הוא לכלול דברים בסדר היום, דבר אחר הוא לפעול על פי אותו סדר יום", אומר פול באואטנג בן ה־36, גם הוא חבר פרלמנט שחור.

אבוט, באואטנג וגראנט חייבים את היבחרותם למחוזות מטעם הלייבור יותר מאשר לגאות פתאומית כלשהי בעוצמתם הפוליטית של השחורים. הם הצליחו משום שהם נבחרו על ידי מנהיגות המפלגה לרוץ בבחירות באזורים "בטוחים" בעלי קהל בוחרים שחור משמעותי שעוד הולך וגדל. כעת מפולגים השלושה בשאלה אם עליהם לפעול כגרעין שחור ועיקר בבית הנבחרים בן 650 החברים. אבוט וגראנט מאמינים שהם יכולים לשמש שופר מיוחד לאינטרסים של השחורים, בעוד באואטנג מדגיש ש"סדר היום שלי הוא סדר היום של המפלגה". גישתו יכולה להיות הזהירה ביותר. כאשר שרון אטקין, מועמדת שחורה שנחשבה כמי שתקבל כמעט בביטחון מושב בטוח במחוז הבחירה נוטינגהם איסט, מתחה ביקורת על המפלגה כיוון שלא התמודדה כיאות עם נושאים המשפיעים על חיי השחורים — דיור, אבטלה ומדיניות הגירה — פעל מנהיג הלייבור ניל קינוק למחיקתה מרשימת המועמדים הרשמית. "אני לא רוצה מושב פרלמנטרי אם אני לא יכולה לייצג שחורים", אמרה אטקין באסיפה חדשית לפני הבחירות. "לא איכפת לי מניל קינוק ומפלגת הלייבור הגזענית".

סחבת בחקיקה

היעדר כל נציגות שחורה משמעותית סייע לממשלה לנקוט סחבת בכל הקשור לחקיקה בנושאי זכויות האזרח, כולל סעיפים נגד אפליה וסעיפי הזדמנויות שוות בהצעת חוק המיועדת לקבלנים ממשלתיים. הצעה זו נתקלת בהתנגדות קשה מצד הקונפדרציה של התעשייה הבריטית, הטוענת שחוזים חייבים להיות כלכליים בלעדיים ולא להיותם על פי אמות מידה גזעיות, כפי שהיא מכנה זאת. כמה מורים גם חוששים כי להצעת החוק לרפורמה בחינוך, הצעה שגם היא שנויה מאד במחלוקת, יהיו השפעות הרות אסון על ילדים שחורים. חוק זה אוכף תכנית לימודים בסיסית ארצית, אך בד בבד מעניק לבתי ספר שונים את הזכות "לצאת" ממסגרת הרשויות החינוכיות המקומיות. לכאורה אפשר לראות כאן היענות לדרישות שחורים כי בתי ספר בלב לונדון יקדישו תשומת לב רבה יותר להיסטוריה ולתרבות של שחורים. אולם בתי ספר הבוחרים לצאת מהמסגרת יפסידו חלק מהמימון הממשלתי, ויש סיבות טובות לחשוש שהממונים על בתי ספר מקומיים לא יוכלו אז לבנות תכנית לימודים העונה על צרכים חינוכיים בסיסיים.

גם לתכניות ממשלתיות אחרות תהיה השפעה הרסנית על השחורים. מס רכוש חדש שיוטל על פי מספר האנשים בבית אב, יטיל את הנטל הכבד ביותר על אלה המסוגלים פחות מכל לשאת אותו — משפחות מורחבות, גדולות ועניות. על פי חוק ההגירה, מגורים בלתי לגאליים במדינה יוחשבו מעתה לעבירה חמורה ולא עוון בלבד. הממשלה, אומרת מרגרט מיצ'י מסי־אר־אי, "היתה אטומה במקרה הטוב ביותר, משסה במקרה הגרוע ביותר".

אוריינות בסיסית

אפילו תכניות המיועדות במפורש לסייע לקבוצות מיעוט ולעניים, עומדות בסימן של אוריינות בסיסית. ועדת שירותי כוח אדם, למשל, מנהלת שתי תכניות נפרדות כדי להשיג עבודות למובטלים. התכנית הראשונה היא תכנית של מעסיקים לספיגת אנשים בסקטור הפרטי וללמדם כשירויות המבוקשות בשוק העבודה. אבל מעסיקים בריטיים רבים נרתעים מלקבל שחורים לעבודה. אפילו לעבודות הנחשבות לבזויות ביותר. כך איפוא נאלצים מרבית השחורים העניים להצטרף לתכנית השנייה המספקת להם עבודות כמו איסוף אשפה לאורך התמזה, המסווגות כשרות קהילתי. "זה כמו גיוס צבאי", אומרת מיצ'י. "ארצך זקוקה לך, אבל היא זקוקה לך בתנאים שלה. ואם אתה לא מסכים, היא תיקח ממך את הפרנסה שלך". למרבה האירוניה, בחירתם של חברי פרלמנט שחורים אולי רק הגבירה את תחושת חוסר האונים של השחורים. הישגו העיקרי של באואטנג, למשל, מאז נבחר לחבר פרלמנט, היה הכללת המתכון שלו ל"הקאטאנקוואן". נזיד בוטנים מגאנה בספר הבישול הפרלמנטרי הרשמי. "עכשיו קיבלנו את הגרוע ביותר בשני העולמות", אומר אודרסינה. "ארבע שנים נוספות של מרגרט תאצ'ר וארבעה אנשים שחורים (כולל קית וואז, הודי) היושבים חסרי אונים בפרלמנט. האמת היא שלבסוף שום דבר לא ישתנה, כיוון שאין לנו הכוח לשנות דבר כלשהו". ובינתיים, כפי שניסח זאת באואטנג עצמו, חייהם של שחורים בריטיים "הם קודרים ונעשים קודרים יותר ויותר".

התפוחים הרקובים ביותר של החברה

מאת הלמוט זורגה
DER SPIEGEL
מיוחד ל"הארץ"

האסירים המוחזקים בכלא מאריון בארה"ב הם "האכזריים שבאכזוריים", חסרי התקנה ביותר מבין חסרי התקנה ● "מי שמסיים את דרכו אצלנו", אומר המנהל, "באמת עבד על כך והרוויח זאת במלוא מובן המלה"

האסיר עומד עירום בתאו. בחוץ מאחורי הדלת בודקים שלושה סוהרים את בגדיו התחתונים, את השרוכים האדומים ואת נעליו. אחד הסוהרים מצווה על האסיר: "הסתובב. התכופף". הסוהר מגיש לו את בגדיו חזרה. האסיר, כבן 25 ממוצא מקסיקני, מופיע בגבו אל דלת התא. מניחים אזיקים על רגליו, אז הוא מעביר את ידיו דרך סורגי הדלת וגם הן נכבלות מאחורי גבו. האסיר אינו אומר מלה. "תפתח את מספר 7" קורא אחד הסוהרים לעמיתו. הסוהר הזה, המוגן על ידי סורגים נוספים, מפעיל את השלט הרחוק. עכשיו רשאי האסיר לעזוב את תאו. שני סוהרים עומדים מוכנים עם אלות שקצותיהן עשויים עופרת. הסוהר השלישי תופש את אזיקי ידיו של האסיר ומוביל אותו. שלושה, ארבעה צעדים ואז מגיעה כל הכבודה לתא נוסף. האסיר נכנס פנימה, מושיט את ידיו דרך הסורגים, הסוהרים מסירים ממנו את אזיקי הידיים והרגליים. כעת רשאי האסיר לרחוץ בחצר — תמיד במעגל, פעם ימינה, פעם שמאלה. לאחר שעה הוא חוזר לתאו. ושוב כובלים אותו לדרך בת כמה הצעדים.

23 שעות ביממה נשאר האסיר לבדו. את מזונו דוחפים לו בצלחות נייר דרך הדלת שלוש פעמים ביום. המיטה, המדף, השולחן עשויים כולם בטון. גם אם יעלה האסיר על בית השימוש או הכיור בתאו הוא לא יוכל לראות את קצה מגדלי השמירה המיתמרים כמו מגדלי פיקוח בשדה התעופה. הוא יכול רק לדמיין לעצמו את הגדרות הגבוהות שבחלקן העליון מותקן תיל חותך. הוא חד כמו סכיני גילוח והשיטה נוסתה בזמנו בווייטנאם.

לא מימי הביניים

לא, זה אינו מיתקן עינויים מימי הביניים אלא בית כלא אמריקאי מודרני סמוך למאריון אי שם במדינת אילינוי, במנותק ובנבדל מהחברה, אינו מופיע בשום מדריך ומרוחק מספר צעדים בלבד מכנסיה בפטיסטית בשם חירות. אנשי אגודות צער בעלי חיים ומגיני חיות היו פונים לבתי דין, לו לאריות בגן חיות היה מרחב תנועה כה קטן כמו ל־370 האסירים האלה. אבל תחושת ההשתתפות והחמלה, אומר מנהל הכלא האגמאן בן 48, "מוגבלת".

אסירים אלה הם "האכזריים שבאכזוריים". חסרי התקנה ביותר מבין חסרי התקנה. "מי שמסיים את דרכו אצלנו", אומר האגמאן, "הוא באמת עבד על כך והרוויח זאת במובן המלא ביותר של המלה". אסיר כזה יכול היה, כמו למשל גורמן מתיוס, להרוג ולרצוח שלושה אסירים, לשפוך על רביעי בנזין ולהצית אותו בגלל ריב על מאהב הומוסכסואלי. למעלה מ־100 אסירים במאריון תקפו או רצחו בבתי כלא אחרים סוהרים. בתנאים אפשר למצוא אנשים שרצחו עשרות בני אדם, אפשר למצוא את אנשי "ברית האחים הארית" הנאצית או את חברי "המאפיה המכסיקאית".

אלה הם אסירים המארגנים את הברחות הסמים לבתי כלא, מודים על הריגת מלשינים ומשכירים את שרותיהם של הומוסכסואלים על פי שעות. באגף נפרד של יחידה קיי יושבים מרגלים לטובת ברית המועצות, כמו, למשל קצין הצי לשעבר ג'ון ווקר או כריסטופר בויס, שמכר סודות לוויין למוסקווה, ומאוחר יותר, לאחר שברח מבית הכלא, הפך לשודד בנק. שכנו בתא הסמוך, ארווין וילסון, בן 59, לשעבר סוכן בסי־איי־אי. אסיר זה שמספרו 08237054 סיפק חומר נפץ לקדאפי. איש הסי־איי־אי הוותיק התכונן לשלוח רוצח שכיר להרוג את התובע הכללי שהגיש נגדו תביעה על עסקה זו.

"אלו הם התפוחים הרקובים ביותר של החברה שלנו", אומר האגמאן. עבור תהליך של חיברות מחדש, "בסביבה זו של הרוע המוחלט", היא מלה זרה: "איך אתה רוצה להחזיר לחברה מישהו שחנק 20 איש ובתא שלו חנק עוד שלושה אסירים?" לא, השיטות שלו, "תכנית יחידה במינה", הן פשוטות מאד. ובהחלט לא חדשות", כפי שמסביר האגמאן. זה הוא צעד אחורה. ריכוז בוטה. הוא קורא לכך "פיקוח מוחלט על האסירים".

הם באים למאריון ב"תחושה שהם נמנים עם אצולת הקשוחים", אומר המנהל העובד בשרות בתי הסוהר מזה 24 שנים. וכמה מהם סבורים ששיגורם לכלא זה הוא "כמעט כמו קבלת תואר אבירות".

אולם תחושה זו נעלמת תוך מספר ימים. מנהלי מאריון מכירים רק דרך חשיבה אחת, כפי שכתב "יו.אס. ניוז אנד וורלד ריפורט", "לפרק את האדם מבחינה נפשית, לשלול ממנו את האגו שלו, את התחצפויות המאצ'ו שלו ולאלץ אותו להיכנע לתקנות הנוקשות ביותר. שאר פעם התאו לפעול כמתקן עונשין אמריקאי מודרני". "אנחנו מחליטים. לא האסירים" — זה הוא המוטיב החוזר ונשנה במאריון. שום רעש לא חודר למסדרונות. אין שום זוהמה, שום אשפה, שום כתובות לא מתנוססות על הקירות כמו בבתי כלא אחרים. שתיקה. פיקוח. שתיקה. האוויר של מעבדה לוירוסים מסוכנים. מצלמות וידיאו בודקות את המעברים שמדי יום מבריקים אותם אסירים מבית כלא אחר בשעווה. ממרכז בקרה נבדקות דלתות הסורגים בקומות השונות. כל מלת התרסה כנגד פקודה נרשמת ב"דו"ח האירועים". ומה היא תקרית, מה היא המרדית פה, על כך מחליטים הסוהרים. האסיר יודע: כל מלה בקול רם, כל הרמת ראש פירושה הארכת "תכנית החינוך" הנמשכת לכל הפחות 24 חודשים. בממוצע הם נשארים עד לשובם לכלא אחר 31 חודשים במאריון. למעלה מ־50 אסירים שוהים כאן יותר מחמש שנים. 40 התוקפניים ביותר מבין התוקפניים, אלו המוחזקים ב"יחידת פיקוח" אינם עושים צעד אחד מחוץ לתא הכלא שלהם ללא אזיקי ידיים ורגליים. כאשר לוקחים את האסירים לחדר הביקורים על האסירים ללבוש סרבל ארוס. רגליהם נשארות כבולות באזיקים. למרות שהם מופרדים מהמבקרים בשמשת זכוכית אטומה בפני כדורים. האסירים משוחחים עם בני משפחותיהם בטלפון; אין מסירים מהם את אזיקי הידיים. כל קשר ישיר עם עורך דין מצולם על ידי מצלמת וידיאו. לאחר ישיבת בית דין או ביקור בבית חולים, נערכות לאסירים בדיקות בכפי הטבעת בחיפוש אחר מסוריות, סמים או מפתחות גנבים.

אין שום ספק, בכלא הזה לובש מושג העינוי באמצעות בידוד את ממדיו האמיתיים. "את הסך הכולל של תנאים מסוימים", כותב ארגון אמנסטי בדו"ח שלו על תנאי המאסר במאריון, "ניתן לראות כיחס אכזרי, בלתי אנושי או רומס". במעלה מ־150 תלונות התלויות ועומדות כרגע מתלוננים אסירים על פגיעה בזכויותיהם. ועדות חקירה רבות בקונגרס כמו גם בתי דין דנו פעמים רבות בשיטות של מאריון. אבל, אומר האגמאן שמונה לתפקידו הנוכחי במאי 1986, "השופטים מצדיקים דרך קבע את השיטות שלנו".

ממגירה בשולחן הכתיבה שלו שלף האגמאן נתונים סטטיסטיים שבאמצעותם ניסה להוכיח לנו שהאסירים במאריון אכזריים בהרבה מאלה שעד לתחילת שנות ה־60 היו עצורים באי הכלא אלקטראז (שהפך בינתיים למוזיאון): "בהשוואה לאנשים שלנו זו היתה שם להקה של תיאטרון חובבים". האגמאן שאב עידוד מהעניין שמגלות משלחות זרות הרוצות תמיד לבדוק את המתקן שלו. הכלא היחיד במדינה שבו אין מזריקים או מריחים סם.

האם מאריון היא הדגם לעולם? כך מכל מקום סבורים עמיתיהם, מנהלי בתי כלא אחרים המעלים את התרשמויותיהם על הכתב: "כך ורק כך יש לעשות את זה". ו"המשיכו בדרככם". המנהל, בוגר אוניברסיטה ואב לשלושה בנים, אינו רואה "שום אלטרנטיבה". עבורו מושגת המטרה על ידי הרתעה ההולכת פוחד: "אלה שהיו כאן פעם אחת לא רוצים לחזור הנה. כל כך מרתיע היה עבורם הניסיון".

מאריון הפכה למעין סמל לתסכול ולחוסר האונים במערכת בתי הסוהר והמרכז. גם סמל הפחד האורח במדינה המחפשת פיתרון ותשובה כריכרי, בהרתעה והפחדה על ידי עונשי מוות ובתי כלא בעלי סיווג ביטחוני גבוה כמו מאריון. בעיקר במדינות הדרום מופעלים כעת במרץ תא הגזים, הכיסא החשמלי והזריקה הממיתה. פוליטיקאים מדברים פחות בזכות חיסול רובעי העוני מאשר למען הקמתם של עשרות בתי כלא חדשים. טיעוניהם של סוציולוגים וקרימינולוגים ליברלים שאת הסיבות לעבריינות יש למצוא בהידרדרות התשתיות החברתיות ובתוהו ובוהו החברתי אינם מוצאים יותר אוזן קשבת. רבים מאסירי מאריון לא התנסו מעולם, אומר כומר בית הכלא דיוויד אורקנוד. "כמה שאנחנו רואים כאן כמעט נורמליים", ברוב המקרים הסתכמו חייהם בבית יתומים ועוני, ולבסוף בנדודים בין עולם העבריינות והכלא.

מנהל הכלא אינו משלה את עצמו: "אצלנו הם לא נעשים אנשים טובים יותר ואנחנו לא נפחית את השינאה שלהם", אותה מחזיקים האסירים במאריון. הם מסתגלים. אבל בשלב כלשהו הם יוחזרו לבית כלא שבו סמים וגופות הם מצרך עובר לסוחר. שם הם נמנים עם החזקים השולטים על חייהם של החלשים מהם. "את תקופתם במאריון", מאמין פסיכולוג הכלא, "הם מוחקים בדרך כלל כמו ילד בן ארבע אותו שולחים למיטה כעונש על שלא ציית".

אסירי מאריון הם בני 31 בממוצע, מנוסים ומשופשפים כרבעי בעולמם. במשך שעות ארוכות הם מתאמנים בשכיבות סמיכה. מהספריה הם לוקחים בהשאלה את הכרכים המשפטיים העבים ביותר אותם הם לא קוראים אלא משתמשים בהם כמשקלות לפיתוח שרירים ועיצוב גוף. פרסי פיצאר, שמזה 14 שנה עובד במערכת בתי הכלא האחראי על האגף בעל הסיווג הביטחוני הגבוה ביותר אומר: "אם אתה ישן או מאבד עירנות לשנייה אחת בלבד, החיים שלך בסכנה". עבור אלו מאסירי מאריון שתקיפת סוהר, רצח אסיר אחר, הם הסיכוי היחיד "לראות עוד פעם שמלה", במכונית בדרך לבית המשפט או לחקירה.

הבידוד מנע תקיפות כאלה בשלוש השנים האחרונות. אפילו כאשר משתפרים במקצת תנאי המעצר לאחר שנה של התנהגות טובה, האסירים יכולים בימי שני ורביעי ללמוד אפילו גרמנית באמצעות ערוץ הווידיאו של בית הכלא, אין להם שום סיכויי בריחה. אף פעם אין לוקחים יותר מ־8 אסירים בו בזמן לתפילה. ואף פעם אין גם קבוצות ספורט המונות יותר מ־8 איש. אותם 40 או 50 בעלי הזכויות שבחודשים האחרונים לפני שובם לבית כלא אחר רשאים להרכיב כבלים לטנקים אמ־60 וטילים עבור הצבא האמריקאי, נשמרים על ידי חצי תריסר סוהרים היושבים מאחורי שמשות אטומות לכדורים.

אחד הסוהרים מצביע על אסיר לבן שמרים לרגע את משקפי המגן שלו בעבודה ואומר: "זה חנק לסוהר את הגרון והוציא לאסיר עין בעיפרון". שכנו לשולחן, אינדיאני שקלע את שערו לצמה, אמור היה לחנוק נשים רבות למוות, כמה בדיוק הוא לא יודע. היד, אומר סוהר, נמצאת תמיד ליד טלפון, מכוונה לחיוג המספר 222, מספר החירום. בחגורותיהם יש לכל הסוהרים מה שמכונה אזעקה אישית. כאשר זו מופעלת מגיעים למקום תוך 10 שניות 20 סוהרים. הסוהרים ששכרם 16 אלף דולר לשנה מצפים דרך קבע לתקיפה או לנסיון בריחה: "תביט על האנשים שלנו", אומר סוהר המשגיח על האסירים בסדנה. "אם אני אעמוד בדלת המפרידה בין הטיפוסים האלה לחופש אני אדם מת".

מוזיאון האסלאם

תערוכת תכשיטים מארצות האסלאם

התערוכה תנעל ביום א' י"ב שבט תשמ"ח 31.1.88

המוזיאון פתוח לקהל
ימים א'—ה' מ־10:00—1:00; 3:30—6:00
שבתות וערבי חגים מ־10:00—1:00 (יום ו' סגור)

יד ל. א. מאיר, מוזיאון לאמנות האסלאם
רח' הפלמ"ח 2, ירושלים
טל. (02)661291/2, אוטובוס מס. 15

משרד החינוך והתרבות
האגף לחינוך על־יסודי
המחלקה לבחינות

הודעה ל"נבחנים החיצוניים" (האקסטרניים)

1. לנבחנים חדשים
פתיחת תיקים לנבחנים חדשים לקראת קיץ תשמ"ח נערכת בחודשים ינואר־מרס 1988. לשם פתיחת תיק על הנבחן לבוא אישית לשלוחת המחלקה באזור מגוריו ולהביא אתו:
א. תעודת זהות ממשלתית (מסמך אחר לא יתקבל)
ב. דמי פתיחת תיק בסך ־.44 ש"ח.
הנבחנים מתבקשים להקדים הרשמתם, ולא לדחותה לרגע האחרון.

2. לנבחנים ותיקים
א. נבחנים שפתחו תיק נבחן חיצוני בעבר ומעוניינים לגשת לבחינות במועד קיץ תשמ"ח יירשמו לבחינות בסניפי בנק הדואר אך ורק באמצעות שוברים מודפסים על ידי המחשב.
ההרשמה באמצעות שוברי ההרשמה תתבצע בין התאריכים 1 במרס — 20 באפריל 1988.
ב. נבחנים שאין בידיהם שוברים מודפסים כנ"ל יזמינו שוברים באמצעות השלוחה בה נמצא תיקם לא יאוחר מ־31.3.1988. הזמנת שוברים זו חייבת להעשות בכתב.
ג. את הפעולות הבאות ניתן לבצע לא יאוחר מ־31.3.1988:
– החלפת מקצוע או רמת בחינה
– שנוי כתובת
– העברת תיק ממחוז למחוז

הערה: חלק מהפעולות ניתן יהיה להסדיר במשך תקופה שתיקבע ושניתן יהיה לברר בשלוחות, לאחר המועדים הרשומים. התעריף להסדרתן יהיה גבוה מהרגיל.

3. לנבחנים שתיקם אינו פעיל
נבחן שבתיקו לא היתה כל פעולות בשבע השנים האחרונות, חייב בפתיחת תיק חדש. בעת פתיחת התיק עליו לציין כי היה לו תיק קודם על מנת שיזקפו לזכותו ציונים מבחינות קודמות. נוהל פתיחת תיק ראה לעיל.

4. תעריפים חדשים — בתוקף החל מ־1.1.88

להלן התעריפים החדשים לשירותי בחינות:
1. פתיחת תיק של נבחן חיצוני ־.44 ש"ח
2. בחינה בגרות ־.28 ש"ח
3. ערעור על בחינת בגרות ־.28 ש"ח
4. בחינה בע"פ ־.28 ש"ח
5. בחינה בע"פ מיוחדת ־.55 ש"ח
6. בחינה בחו"ל 136 ש"ח
7. העתק תעודת בגרות מודפסת ־.34 ש"ח
8. אישור נוסף של תוצאות בחינה ־.13 ש"ח
9. עבודה שנתית ־.44 ש"ח

ישראל ISRAEL 40
מטה חגיגות ה־40
משרד החינוך והתרבות
אגף לתרבות ולאמנות
עירית תל־אביב יפו

חג המחזה המקורי
ממוצ"ש 9 לינואר עד יום ה' 14 לינואר 1988
בכל אולמות הבימה

התיאטרון העירוני חיפה
סינדרום ירושלים — מאת יהושע סובול, בימוי גדליה בסר
האופסימיסט — מאת אמיל חביבי, בימוי אילן תורן ומאזן גשאס

תיאטרון בית ליסין
אחד משלנו — מאת בני ברבש, בימוי איציק ויינגרטן

תיאטרון החאן
מי תהום — מאת הלל מיטלפונקט, בימוי עמית גזית

קבוצת התיאטרון של נווה־צדק
תעורי ורדהלה — מאת חנוך לוין, בימוי אהרון אלמוג

נהג. צ'ירת — מאת ובבימוי הלל מיטלפונקט.

תיאטרון באר־שבע
תיאטרון של דקה — מחזות קצרים של מיטב המחזאים בישראל.
אותו ואת בנו — מאת י.ד. ברקוביץ, בימוי מיכה לבינסון

התיאטרון הקאמרי של תל־אביב
נוצות — מאת ובבימוי שמואל הספרי, ע"פ הרומן של חיים באר
חבלי משיח — מאת מוטי לרנר, בימוי אילן רונן

התיאטרון הלאומי הבימה
השדירה — מאת עירא דביר, בימוי יוסי אלפי
נמר חברבורות — מאת יעקב שבתאי, בימוי חנן שניר
ערב שירי תיאטרון — 70 שנות שירי תיאטרון הבימה
גן ריקי — מאת דוד גרוסמן, בימוי מיקי גורביץ

התיאטרון לילדים ולנוער
שמוליק של זהרה — מאת ובבימוי חגית רכבי

כרטיסים אחרונים להשיג במחיר 25 ש"ח בלבד בקופת הבימה ובמשרדי הכרטיסים!
(15 ש"ח בלבד למנויי כל התיאטרונים כנגד הצגת כרטיס מנוי רק בקופת הבימה)

חג המחזה המקורי יתקיים גם: בתיאטרון ירושלים מ־24.1.88 עד ל־1.2.88.
בתיאטרון באר־שבע מה־22-29.2.88.
ובתיאטרון חיפה 27.2.88 עד 3.3.88.

כתב זר / תום שגב

שכם במדרחוב

"עוד מעט אגיד לך להוריד את המכנסיים", אמר המג"בניק חובב התקשורת, והערבי שלי שתק. שיגרה

בעצם, התכוונתי לנסוע אתו לשכם. אבל הערבי שלי אמר שגם בירושלים, במדרחוב, יש סיפור. הסיפור בשכם "ייגמר", אמר, והוא, בעצם, היוצר. הסיפור במדרחוב יימשך, והוא הגורם. הלכנו, אפוא, למדרחוב.

הערבי שלי הוא עורך־דין, בן 40. הוא הסמיך אותי לכתוב שיש לו שם וגם שם משפחה יש לו, אבל הוא לא רוצה לראות אותם בעיתון. תכתוב "הערבי", אמר. הקוראים שלך יבינו למה הכוונה. הוא מדבר עברית, וביום ראשון בערב – צופה עם אשתו ושניים משלושת הילדים ב"שושלת". איש סימפטי עם מידה של אירוניה עצמית, דומה קצת לאופסימיסט של אמיל חביבי.

כשנולד, סמוך לפני הקמת המדינה, הוריו היטלטלו בדרכים, מכפרם שבגליל ללבנון. אחר־כך התיישבו בירדן. כיום הוא מתגורר במזרח־ירושלים, ולפחות שלוש פעמים בשבוע הוא מגיע לרגל ענייניו לחלקה המערבית: חוצה את המדרחוב בדרכו לשם – וחוצה אותו בדרכו חזרה הביתה.

הלכתי איתו פעמיים. בפעם הראשונה לא עוכב כלל. בפעם השנייה עוכב שלוש פעמים: פעם במעלה הרחוב, פעם באמצעיתו ופעם שלישית ליד הבניין ההרוס של בנק הפועלים שבכיכר ציון. זה הממוצע, אמר. לפעמים מעכבים אותו גם ליד הדואר המרכזי, ועוד פעם כשהוא יורד ברחוב הנביאים, וכבר ליד שער שכם.

אנשי משמר הגבול שעיכבו אותו בפעם הראשונה, היו קורקטיים. ביקשו תעודת זהות, רשמו את פרטיה ושלחו אותו לדרכו. זה נמשך שלוש דקות. בפעם השניה היה המצב שונה. הפעם עצרו אותו שני מג"בניקים. אחד מהם היה תקיף ונוקשה. "בוא הנה בקפיצה!" פקד, והערבי שלי, שכבר עמד לפניו, התקרב אליו עוד יותר. "אמרתי בקפיצה", אמר המג"בניק. הערבי שלי קפץ.

שני המג"בניקים צחקו. "אם אתה לא ממהר, אז נבדוק אותך", אמר הראשון. הערבי שלי הושיט לו את התעודה. המג"בניק שמט אותה אל הכביש. הערבי שלי הרים אותה. "בפעם הבאה תיזהר", אמר המג"בניק ושאל מי אני. אני איתו, אמרתי. "אתה עיתונאי", אמר המג"בניק. "אני מכיר אותכם. אתמול היה פה אחד מקנדה. אין לך מצלמה?"

להפתעתי, התגלה כברנש חובב תקשורת. חברו היה שתקן. "אלה, מה שלא תגיד להם לעשות – יעשו", ניחש לי המג"בניק המסתכל בערבי שלי. "אם אני יגיד לו תקפוץ – יקפוץ. תרדו – ירדו. להתפשט – גם כן יתפשט. אם אני יגיד לו לנשק את הקיר – גם כן ינשק. אם אני יגיד לו לזחול על הכביש, לא יוזלו הכל". "הכל", הנהן המג"בניק השני בראשו. "הכל. תגיד לו לקלל את אמא שלו – גם כן יקלל".

חיות, אמרתי בהתפעלות. "והאלק, לא בניאדם", אמר המג"בניק ושאל מהו שלי הערבי הזה. "סתם ערבי", אמרתי.

המג"בניק אמר לערבי שלי לגשת אל מתחת לגשר החדש של בנק הפועלים. "נעשה לו חיפוש, האם" קרא. "עזוב", אמר המג"בניק השני, "בחייך. בשעה כזאת". הראשון התייצב לפני הערבי שלי והחל למשש על גופו. קודם מתחת לבית־השחי, אחר־כך בסמוך על הכתפיים והגב וכיסי המקטורן, אחר־כך בכיסי המכנסיים, אחר־כך לאורך הרגליים, מלמעלה למטה. "תוריד את הנעליים", פקד המג"בניק. "בשביל מה?" שאל הערבי שלי. "ששששש", אמר המג"בניק, מגיש את אצבעו אל פיו ואחר־כך אל אפו של הערבי שלי: "שששש. תוריד את הנעליים, לפני שאני מתרגז עליך".

הערבי שלי ציית. "הגרביים", אמר המג"בניק. הערבי שלי ציית. "אלה שמים את הסכינים שלהם בכל מיני מקומות", הסביר המג"בניק. אחר־כך פקד על הערבי שלי לשבת על הרצפה, על־יד הקיר. הערבי שלי שאל למה. "שב ותסתום את הפה", אמר המג"בניק. "אני יכול להגיד לך גם להתפשט".

הערבי שלי שתק. "אני יכול", חזר המג"בניק ומישש בעניבה של הערבי שלי. "עוד מילה אחת ותישאר בלי מכנסיים".

"עזוב", אמר המג"בניק השני. הערבי שלי שתק והתיישב על הארץ, ברכיו סמוכות לסנטרו. המג"בניק צחק. "והאלק, לא בניאדם", חזר, "איך לא מתביישים". גם המג"בניק השני צחק. הם העתיקו משהו מתוך תעודת הזהות של הערבי שלי והלכו.

עברו שם אנשים ולא הביטו, כמו היה הערבי שלי שקוף. "הנה הסיפור שלך", אמר הערבי שלי.

האם הוא יושיע את צפת

בעקבות הקבר הקדוש

תעלומה: על יסוד מה קבע האר"י כי ישו הנוצרי קבור בגליל.

גילוי בעיתון צרפתי

ז'אק פינטו הוא כתב מכובד של הידיעות הצרפתית בישראל ומייצג בארץ גם את העיתון הפאריסאי "לה מטן". בימים אלה עובר פינטו על מה שייזכר אולי כסקופ חייו. "שליחנו המיוחד בגליל", כפי שתואר בעיתונו, מדווח לקוראיו כי יתכן שישו הנוצרי אינו קבור בירושלים, כמקובל להאמין, אלא מצפון לצפת. הנה, אולי, סנסציה של ממש, אולי יסוד לעוד מקום קדוש, מכניס מיליונים, אולי רק ברוח היסטורי.

פינטו מסתמך על דברים שהרב חיים ויטאל רשם מפיו של "האר"י הקדוש", הוא יצחק לוריא אשכנזי, מגדולי תורת הקבלה שחי בצפת במאה ה־16.

האר"י התמחה, בין היתר, בגילוי קבריהם של צדיקים. בספר "שער הגלגולים", השער השמיני, הקדמה ל"ז, יש מעין מסלול לטיול בין הקברים, על־פי סימני־דרך בנוף. בין היתר, כתוב שם כלישנא: "לצפון צפת תוב"ב. בלכתך מצפת לצד צפון, ללכת אל כפר עין זייתון, ודרך אילן אחד של חרוב, שם קבור ישו הנוצרי".

זה הכל. אבל זה משהו. מדריך־תיירים המתמחה במטיילים חרדים שנוסעים להשתטח על קברות הצדיקים, הוא שגילה לפינטו את המקור הזה, אך כשפינטו ביקש להובילו אל הקבר ההוא, התחרט האיש וטען כי רבו אסר עליו את הדבר, כי איך יסביר שהאר"י מונה את ישו הנוצרי בין הצדיקים.

פינטו נסע לשם בעצמו, חיפש וחיפש, שומר אחד ביערות הקרן הקיימת סייע לו, ולבסוף גילה טבלת־שיש ועליה הכתובת "כאן קבור רבי יוסף יהושע".

אה, אמרתי לו לפינטו, אילו היה כתוב יהושע בן יוסף, היה לך סקופ של ממש.

פינטו אומר שצריך להמשיך לחפש. הוא נאחז בתיאוריה שלאחר צליבתו של ישו אולי פתחו חסידיו את קברו והעבירו את גופתו לקבורה שניה במקום מוצנע בגליל. בבשורה על־פי מתי יש משפט שאפשר לפרש כרמז בכיוון זה (פרק 28, פסוקים 6־7) הקבר בירושלים הלא ריק הוא, כידוע.

ישראל ליפל, שהיה מנכ"ל משרד הדתות, סיפר לי השבוע כי בנוסף על שני הקברים המקודשים בירושלים כקברו של ישו הנוצרי, זה שבכנסיית הקבר וזה שבגן הקבר, יש קבר ישו גם בהודו ועוד אחד ביפאן.

עד כאן, בינתיים. צריך לחפש. "לה מטן" ייחד לגילוי של פינטו כותרת ראשית על פני שליש מהעמוד הראשון ועוד עמוד שלם בפנים הגליון.

אברהם אמזלג נגד חיים משה

מוסיקולוג יליד מרוקו יוצא למלחמה נגד "האינפוף המחליא של זמרי הקסטות". מעדיף את נעמי שמר

ובלית ברירה – אפילו שיר ביידיש

כל אימת שאברהם אמזלג שומע את "על הדבש ועל הביפאפ" של גלי צה"ל – הוא נאחז, לדבריו, ב"חלחלה תרבותית", כי לתוכי השירים שהוא שומע – "שרופים ופסטביים" אין בינם לבין מוסיקה מזרחית ולא כלום, בניגוד למה שנדמה אולי לעורכיה האשכנזיים של התוכנית הזאת ותוכניות דומות לה, המשודרות ב"קול ישראל".

ד"ר אמזלג (48) הוא מוסיקאי ומוסיקולוג, חוקר המוסיקה המזרחית ומרצה באוניברסיטת באר־שבע. הוא הליך, מנגב, במאמר, הרכיב מאמר, נגד מוסיקת הקסטות, שפירסם בגליון החדש של כתב־העת "מוסיקה", סוקר אמזלג את פעילות השדולה של זמרי הקסטות, שאילצה את תחנות־הרדיו להשמיע את שיריהם. "הצעקה שהמוסיקאים האלה הרימו" (כותב אמזלג ב"מוסיקה") היתה בעלת גוונים פוליטיים, האיום הגיע עד הקמת תחנה 'מזרחית' שתשדר את 'יצירות הפאר' המזהרות שלהם.

"אך כל העניין בטעות יסודה: כפי שהדבר קורה לרוב במקומותינו, אלה שהקימו את הצעקה לא היו המקופחים באמת, אלא בעלי החוצפה היותר גדולה ובעלי הקשרים היותר טובים. המוסיקה המזרחית האמיתית לא יצאה נשכרת מכל העניין". אמזלג מנתח את רכיביה הטונאליים והתכניים של המוסיקה המזרחית האמיתית, משבח בין היותר את הזמרת המצרייה אום כולתום וקובע כי "מוסיקת הקסטות אינה אלא מוסיקה מערבית גרועה וחולה, תופעה סוציו־מוסיקלית מצערת, ההולכת יד ביד עם העדפת העינטוז על התנועה, הסטלבט על היצירה והאדרת תרבות המנגל".

"בשום תרבות מוסיקלית של המזרח התיכון", כותב אמזלג, "לא נחשב האינפוף כמאפיין. המזרח אוהב את הגרגוניות. ואילו האינפוף המחליא שירד על ראשינו עם זמרי הקסטות, הוא הכוזה שכל מי שיודע לבעוס בכוחו חקוק לניתוח פוליפים, רוצה להיות גם זמר השכונה".

אמזלג על חיים משה: "בתקליט שהוציא השנה, 'כל נדרי', אני מוצא תפנית מעניינת מאוד מבחינתה של מוסיקת הקסטות. אפשר לשמוע בו את חיים משה כשהוא במיטבו ושר שירים ישראליים 'רגילים', ביניהם שירי רחל, נעמי שמר ואחרים. מכאן שהשאיפה העיקרית שלו היא להיות זמר ישראלי לכל דבר, ויש לברך על כך". אך כשפתח אמזלג את מחברת המוסיקה של בנו בן ה־11, בציפיה למצוא בה "סיפורים על מוצארט הקטן והמרכשר", מצא לחמתו הרבה שבנו למד בבית־הספר את שירו של חיים משה, "תודה". אמזלג במיאוס: "אני מעדיף שבני ילמד שיר יהודי ביידיש".

הכל בכיף כיף

ישראל ברגע של אמת, על שער המוסף של "ידיעות אחרונות"

הטובים של המדינה

לא מזמן נפתחה בתל־אביב מסעדה חדשה של איש ושמו זהר לוי. לרגל המאורע כינס העיתון "ידיעות אחרונות" כמה מידידיו של האיש לתצלום שער משותף. בסך הכל, 18 ישראלים, שניים מהם בעירום וכולם, למעט התינוק, בחצי השני של הקריירות שלהם כגיבורי תקשורת: משורר ומשוררת, פרופסור ושחקנית, עיתונאי ובדרן, שני כוכבי טלוויזיה ושני חברי כנסת ועוד אחרים, כולם בתחפושות צבעוניות, כולם ברגע של אמת.

"החיים הטובים נמשכים בתל־אביב", בישר העיתון של המדינה בסיומו של אותו שבוע, שבו עלה מנין ההרוגים בגדה ובעזה על עשרים, וזה, נכון, בטוח: אלה ימי תל־אביב העליזים, ימיהם של יוסי כהן ונאוה שריה, ירון שמר ונעמי לנדרון, כולנו סאב אחד.

זכרונותיו של בונה ירושלים

עוד פרק במאמציה של ישראל להיראות יפה יותר משהיתה.

המחבר: שלמה להט

ב־10 ביוני 1967, לאחר צאת השבת, נדרשו כ־608 התושבים בשכונת המוגרבים, שניצבה אז בחזית הכותל המערבי, לפנות את בתיהם. הקציבו להם זמן לאסוף את מטלטליהם, ואז הרסו את הבתים, עוד באותו הלילה, במבצע שכולו מיסטיקה לאומית וסוד: הרעיון היה ליצור בחזית הכותל רחבה שתוכל להכיל עשרות אלפי מתפללים. הכוונה היתה שמה שלא ייעשה מייד – כמו בסערת הקרב – לא ניתן לעשות אחר כך, מפאת עיניהם הבוחנות של יפי הנפש והתקשורת העולמית. אולם כל הנוגעים בדבר ידעו שהם עושים מעשה הנוגד את המשפט הבין־לאומי ואת זכויות האדם. איש לא רצה לקחת עליו את האחריות לפעולה. באותם ימים רחוקים, אנושיים יותר. על כן הטילו אותה על ארגון הקבלנים.

לימים קיבלה פעולת ההרס ההיא הילה של הוד היסטורי ורבים ייחסו אותה לעצמם. ארגון הקבלנים בירושלים אף מעניק לזכרה אות־כבוד מיוחד, "מגן הכותל", שאחד מנושאיו הוא הנשיא הרצוג.

לא מכבר ערך ארגון הקבלנים ארוחת־ערב חגיגית בבניין הכנסת, במלאת 20 שנה לאיחוד ירושלים ו־55 שנה ליסוד הארגון. במהלך הארוחה הפיצו בין הקוראים חוברת ובה בין היתר מזכרונותיו של שלמה להט, שהיה ב־1967 המושל הצבאי של מזרח־ירושלים. הנה עוד פרק במאמציה של ישראל להיראות יפה יותר משהיתה באמת.

להט זוכר: נלחמנו ואהבנו

"קראתי לתושבי שכונת המוגרבים, שגבלה בסימטת הכותל" (נזכר להט) "ואמרתי להם שלא נפנה אותם בניגוד לרצונם. אבל בסילואן ובשועפט נתפנו בתים רבים ומרווחים, שתושביהם נמלטו. הצעתי להם לסייר בשני הכפרים ולהחליט אם רצונם לעבור. ברגע שהגיעו לבתים, לא רצו לצאת משם אפילו כדי להביא את המשפחות ושלחו שליחים להודיע לבני המשפחות להצטרף אליהם. כך, מרצון חופשי, נתפנתה שכונת המוגרבים ואפשר היה להרוס את בקתותיה העלובות ולסיים את פינוי רחבת הכותל לפני חג השבועות".

כמה זה היה? שאלתי את אחד האנשים שהיו שם באותו הלילה. האיש ביקש שלא אזהה אותו בשמו, כי מטבעו, אמר, הוא לא אוהב להיות קשור בעניינים מלוכלכים. וכך התגלגלו הדברים על־פי זכרונו: "קבלני ירושלים הגיעו לשם עם דחפורים. היתה גם תאורה מיוחדת. היו שם אנשי־צבא. הם דרשו מתושבי הרובע לפנות את הבתים. התושבים התחילו להתחנן שיניחו להם. אני זוכר סצינות מזעזעות. היו צרחות נוראיות, היה בכי היסטרי. נשים התנפלו לרגלי הישראלים והתחננו, גברים ניסו להתמקח: עוד עשר דקות, עוד חמש דקות. בינתיים הדחפורים התחילו לעבוד.

"ברגע מסוים, בתוך המהומה ההיסטרית, דחפור אחד שהיה בנסיעה לאחור דרס אישה למוות. זה היה נורא ואיום. לעולם לא אשכח את זה. האנשים לא הוציאו מהבתים כמעט כלום. אבל יצאו מהר. כל אחד הספיק לארוז משהו, אבל את הרוב השאירו בבתים. עיתונאי שהיה במקום למחרת, עוד ראה שם מיטות וכלי מיטה, כלי מטבח, מזון ונעליים שהוציאו מתוך ההריסות, מול הכותל".

פעולת ההרס מתוארת בין היתר בספרו של עוזי בנזימן "ירושלים, עיר ללא חומה". אחד מראשי המשפחות, כותב בנזימן, הודיע כי ברצונו להישאר

כספת / נחמיה שטרסלר, יהודה שרוני, יונתן שרמן

הצמודים יקרים מדי

וכבר נרגענו. שבוע המסחר הראשון של 1988 עבר מבלי ששוק המניות התפרץ כלפי מעלה, בהתאם לציפיות מוקדמות של כמה גופים אינטרסנטיים.

זו ההזדמנות לשכוח מהמניות החופשיות, ולהעיף מבט על המתרחש בשוק אגרות החוב. בשנת התקציב הבאה צפוי פדיון של 18 מיליארד שקל בשוק זה, מה שיגרום לעלייה ברמות התשואה לפדיון, כלומר כיום המחירים גבוהים מדי.

גם מנהלי "לאומי פיא" סבורים כך. עובדה: השבוע הם מכרו אגרות חוב ארוכות מועד מסוג "גליל" בהיקף של עשרות מיליוני שקלים. מי שקלט את ההיצעים היה נציג בנק ישראל בבורסה. האגרות מסוג גליל נסחרות כיום ברמת תשואה לפדיון נטו של 3 אחוזים (אם נגכה עמלת קנייה, זו רמת תשואה של 2.5 אחוזים נטו). בבורסה גורסים כי בהתחשב בטווח הארוך לפדיון של האגרת, זו רמה גבוהה מדי, הנשמרת מלאכותית בגלל מעורבותו הנמשכת בשוק של בנק ישראל. העבר הוכיח כי בנק ישראל אינו מתמיד במעורבותו בשוק ההון.

אגרות החוב מסוג "שגיא", הנפדות בעוד שש שנים, נסחרות ברמת תשואה לפדיון של 2.5 אחוזים נטו, ואגרות לטווח קצר נסחרות בתשואה נטו של 1 אחוז. ההשקעה באגרות הקצרות, יותר משהיא מעניקה תשואה, היא מעניקה ביטחון מפני חידוש האינפלציה, ולכן כדאי להחזיק בהן באחוז מסוים.

המסקנה: מי שרוצה להשקיע לטווח ארוך שיחכה לעליית התשואה, רק אז ייכנס לשוק.

חח"ד דולרי – לזריזים

בנק לאומי מפרסם בגאווה – מוצדקת – את "החח"ד צמוד הדולר" שלו. הבנק מסביר במודעה את היתרונות הגלומים בתוכנית, ואחד הסעיפים בפרסום אומר: "חשב בעצמך וראה כמה אתה מרוויח" – לקחנו את העניין ברצינות.

הבנק משווה בין חח"ד דולרי ל־6 חודשים (שווה למעשה הלוואה דולרית גמישה) לבין אשראי דולרי רגיל. חישבנו את מחיר החח"ד הדולרי, ומצאנו שמחירו 22%. זו תוצאה גבוהה יותר מהפרסום של בל"ל, שם מופיעה ריבית של 18%. הסיבה להפרש היא שאנחנו חישבנו נכון, תוך התחשבות בעובדה שהעמלה משולמת מראש והריבית מחויבת מדי חודש.

אם יהיה פיחות של 10% בחצי השנה הקרובה, (כלומר 20% בחשבון שנתי), תגיע עלות החח"ד הדולרי ל־42% בדיוק כמו החח"ד השקלי. כלומר, לכאורה אין זה כדאי – אך רק לכאורה.

אם יש לקוח זריז, כזה שמרגיש מתי הפיחות ממשמש ובא, הוא ירוץ לבנק ויחזיר את החח"ד הדולרי יום לפני הפיחות, ויחזור ויקח אותו שנית, יום לאחר הפיחות. אם הוא עושה זאת בהצלחה מלאה, המחיר לא יהיה גבוה בהרבה מ־22% – כי הוא עקף את הפיחות.

בכל מקרה, ברור שכדאי לקחת חח"ד דולרי, במקום אשראי דולרי. אשראי דולרי ל־6 חודשים עולה 28% (ולא 25.5% כמו שפרסם בל"ל), כך שאם נוסיף את הפיחות הצפוי נגיע למחיר שנתי של 48%.

השאלה היחידה היא מתי ישפר בנק לאומי את החח"ד הדולרי ויאפשר גם משיכת שיקים בחשבון.

איך להרוויח מיליונים בלי להתאמץ

בין שאר העמלות שהבנקים חייבו בסוף השנה את לקוחותיהם, היתה עמלת דמי שמירה שהסתכמה לכל המערכת ב־17 מיליון דולר.

הבנקים גובים על ניירות ערך דמי שמירה שנתיים של 4 פרומיל לשנה, כאשר כל רבעון מחוייב הלקוח בפרומיל אחד.

ההכנסה השנתית מגיעה ל־68 מיליון דולר. איך חישבנו? שווי השוק של המניות החופשיות, אגרות החוב וקרנות הנאמנות (לא כולל בנקאיות) נכון לסוף '87 הוא 17 מיליארד דולר, ו־1 פרומיל מכך הוא 17 מיליון דולר, ואם מכפילים זאת ב־4 מקבלים את התשובה.

המשקיעים מלינים על־כך ששיעור דמי השמירה בבנקים גבוה מדי, כי "אין על מה לשמור". החברות אינן מחלקות דיווידנדים. הבנקים אינם מעבירים את תעודות המניות פיסית, כך שאין עבודה.

אם אתה מעוניין להמנע מתשלום דמי שמירה, בקש לקבל את תעודת נייר הערך פיסית לידך. במקרה זה החברה המנפיקה תהיה חייבת גם לעדכן אותך בכל המידע שהיא שולחת לגופים המוסדיים ובכלל זה דו"חות כספיים, הודעות מיוחדות, וכך תצא מרוויח פעמיים.

ב־500 שקלים זכות ל"דלתא"

"דלתא": שוק חדש

שוק חדש התפתח באחרונה – זכות לרכישת מכונית "דלתא". מתברר, כי מספר גדול יחסית של רוכשי מכונית זו, עשו זאת למטרות עסקיות וכיום הם מוכרים את הזכות ללקוח חסר סבלנות ב־500 שקלים, כאשר מועד האספקה הינו חודש פברואר.

שוק זה פועל בשיטה פשוטה. כל אדם שרכש מכונית "דלתא" בזמן ההסתערות הגדולה, שילם מקדמה של 1,000 שקלים. בעת מקובים מספר כך, כשר זכויות אלו, למכור את הזכות תמורת 1,500 שקלים. הקונה ישלם את יתרת הסכום עבור המכונית ל"ליבנאן".

מחיר מכונית "דלתא" כיום הינו קצת למעלה מ־14,000 שקלים.

שיפור ברכישת שירותים רפואיים

התיקון להוראת הפיקוח על מטבע חוץ, שנכנס לתוקפו באחרונה, מעניק היתר לרכישת שירותים רפואיים בחו"ל באמצעות הבנק ומבטל את הצורך לפנות ולקבל היתר אישי מהמפקח על מטבע חוץ בבנק ישראל.

רכישת שירותים רפואיים, יכולה להיעשות כיום גם לאחר צאת החולה מישראל. כאשר מדובר באישפוז או טיפול רפואי, ניתן לרכוש מהבנק עד 30 אלף דולר לצורך תשלום לבית החולים וזאת באמצעות המחאה או העברה בנקאית לזכות הבנק.

רכישות נוספות של מטבע חוץ יכולות להיעשות בעת שהחולה שוהה בחו"ל, כדי לשלם את יתרת החשבונות וזאת כנגד הצגת החשבון או דרישת התשלום מבית החולים.

כמו כן, יכול אזרח ישראלי, המתלווה לחולה, להוציא עוד 70 דולר ליום, עד תקרה של 5,000 דולר, בתום החודש הראשון לשהותו של החולה בחו"ל וזאת בנוסף להקצבה הרגילה המותרת.

זהירות, רוכלים

לא תמיד כדאי להתפתות ולרכוש מוצרים מרוכלים העוברים מדלת לדלת ומבטיחים הרים וגבעות. מבדיקה של המועצה לצרכנות עולה, כי במקרים רבים, יש מי־שמרמה את הצרכן התמים.

קיימים שני סוגי רמאויות נפוצים. הראשון הוא מכירת מוצרים, בעיקר מערכות צלחות וסירים, במחיר מופרז. הצרכן התמים, שאין בידו קנה מידה להשוואה, רוכש מוצר שלאחר בדיקה מתברר כי הינו יקר בעשרות ומאות אחוזים ממחיר השוק. הצרכן, החותם על הוראת קבע או מעניק שיקים דחויים, אינו יכול לבטל את העסקה, שכן הכתובת הנמסרת לו הינה בדרך כלל, תיבת דואר בלבד והשיקים מועברים לצד שלישי.

רמאות אחרת היא, החתמת הצרכן על טופס מטעה למתן הוראת קבע. כאשר הצרכן מאמין שהוא ישלם 5 תשלומים בלתי צמודים, הוא מחוייב לבסוף ב־10 תשלומים צמודים. גם במקרה זה, קשה מאוד לבטל את ההוראה, כיוון שהרוכל מדרדר לגלגלה לצד שלישי.

כושר החימום נעלם

חודשי ינואר ופברואר, בדרך כלל מאופיינים בהסתערות על שוק המזגנים. הציבור רוכש מזגנים בעקבות מודעות שונות של משרד האנרגיה ושל יצרני המזגנים עצמם, המצביעים על העובדה, שחימום באמצעות מזגנים הינו אמצעי החימום הזול ביותר בהשוואה לחימום בגז או בתנורי חשמל – וזה נכון.

יחד עם זאת ראוי להזכיר, שכושר החימום של המזגנים פשוט נעלם בטמפרטורה הנמוכה מ־5 מעלות. כדי שהמזגן יעבוד גם בטמפרטורות אלה, יש להוסיף לו מערכת נוספת, כך שמי שגר באזורים קרים חייב להביא בחשבון הוצאה נוספת של כמה מאות שקלים.

מלת שבת

אחד מאנשי "כספת" ביקר במוסך, עקב תקלה במערכת החימום. שם הוא זכה לשירות מהיר, אדיב, להסברים מסודרים ולהסברים – בכל שחפץ.

במוסכינו אין הדבר נפוץ כל כך, לכן חשבנו לתת לרתי מ"דיקטור מוגנים" טפיחה על השכם. יש לנו רק הערה אחת: אל תדביקו מדבקת פרסומת בחלון האחורי בלי לשאול את הלקוח.

האוניברסיטה העברית בירושלים

החטיבה להבדלי המינים בחברה ע"ש רוזיטה ואסטבו הרצג

מזמין את הציבור להרצאות בנושא:

חוקה ומעמד האשה

המרצות:
ח"כ שולמית אלוני
ד"ר פרנסיס רדאי, הפקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית
מנחה: ד"ר נעמי חזן, החוג למדע המדינה, האוניברסיטה העברית

ההרצאות תתקיימנה ביום ד', 13.1.88, בשעה 20.30 במכון ון־ליר ירושלים כבר אלברט איינשטיין.

סידרת הרצאות א בחסות נשים אל נשים/ארה"ב־ישראל.

המוזיאון לאמנות ישראלית רמת־גן
אבא הלל 146, רמת־גן, ת.ד. 5402, טל. 03-797717

שבת 9.1 בשעה 11.00
חוויה במוזיאון
הדרכה והפעלה להורים וילדים

נמשכות:
"העקדה באמנות ישראלית"
"ציור ציטטה־ציור"
תערוכת צילום "מצב ותנועה" – צילומי ריקוד.

"מפגשים במוזיאון" קפה ומסעדה

ההתאחדות אגודות הסופרים
משרד החינוך והתרבות
המועצה הציבורית לתרבות ולאמנות
המדור לספרות הערבית
הועדה המשותפת לעידוד הסופר הערבי

תשלומים לסופרים כותבי ערבית לשנת 1987

היחידה לספריות מעלה את הסדר התשלומים לסופרים על פי מספר הספרים והשאלותיהם בספריות הציבוריות.

זכאים:
1. אזרחי מדינת ישראל הגרים בה דרך קבע, והכותבים פרוזה, מחזות, שירה, מסה ספרותית וספרות ילדים ונוער.
2. אלמנות סופרים כהגדרתם בסעיף 1, שלא נשאו בשנית.

נוהל הפנייה:
הסופרים המעוניינים לקבל את התשלומים יפנו בכתב עד סוף חודש ינואר 1988 ליחידה לספריות, האגף לתרבות ולאמנות, משרד החינוך והתרבות, רחוב ממילא 20, ירושלים 91911.
נא לציין:
שם פרטי ושם משפחה
כתובת ומספר טלפון
מספר תעודת זהות
שמות הספרים וחלוקתם לפי הסיווג הספרותי: פרוזה, מחזות, שירה, מסות ספרותיות וספרות ילדים ונוער.
נא לצרף טופס 0834 של מס הכנסה – שיעור הניכוי מתשלומים החייבים בניכוי מס במקור משכר סופרים.

רשות ניקוז כנרת – מינהלת הכנרת
בית מכבי אש צמח, מיקוד 15132 טל' 51676, 51003, 52290

מכרז מס. 1/88

להקמת 4 מבני שרותים בחוף מזרח הכנרת

1. מוזמנות בזאת הצעות להקמת 4 יחידות של מבני שרותים בחוף מזרח הכנרת.
2. את ההצעה יש להגיש על טפסים הנמכרים במשרדי מינהלת הכנרת במחיר כולל של 200 ש"ח שלא יוחזר.
3. רשאים להגיש הצעות אך ורק קבלנים הרשומים כחוק לעבודה הנ"ל.
4. פרטים והסברים נוספים ניתן לקבל במשרדי מינהלת הכנרת (צומת צמח – בניין מכבי האש) בשעות העבודה הרגילות.
5. סיור קבלנים בשטח יערך ביום ד', 13.1.88 בשעה 9.30 בבוקר. היציאה ממשרדי מינהלת הכנרת.
6. את ההצעות יש להגיש למינהלת הכנרת במשרדיה לא יאוחר מיום ג' 19.1.88 שעה 12.00.
7. עם ההצעה יש להפקיד ערבות בנקאית בגובה 5% מערך ההצעה לתקופה של 60 יום מהמועד האחרון להגשת ההצעות וכן לצרף מסמכים המעידים על רישום בפנקס הקבלנים וניהול ספרים כחוק.
8. מינהלת הכנרת תהיה רשאית שלא להביא לדיון הצעה שלא תכיל את הנ"ל.
9. מינהלת הכנרת אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

צבי אורטנברג
יו"ר מינהלת הכנרת

משרד החינוך והתרבות
האגף לתרבות ולאמנות
המועצה הציבורית לתרבות ולאמנות
המדור לאמנויות פלסטיות

פרס שר החינוך והתרבות לציור ולפיסול

לשנת תשמ"ח

על־פי החלטת שר החינוך והתרבות מוענק מידי שנה פרס לאמנות בתחומי הציור והפיסול (לרבות קרמיקה). הפרס נועד לאפשר לאמנים להתפנות ממשנת עבודה, כדי לעודד את היצירה המקורית בתחומים אלה.

החל משנה זו, יחולקו 5 פרסים לאמנים שיבחרו על־ידי ועדת שופטים. הוועדה תמונה ע"י ועד הנאמנים של הפרס. סכום הפרס יהיה שווה לשכר של מורה בעל תאר מ.א. בשיא הוותק.

המעוניינים להגיש את מועמדותם מתבקשים למלא טופס בקשה שאליו יש לצרף פרטים כגון: תולדות חיים, תערוכות, פרסים, צילומי עבודות וכו'.

את טופס הבקשה ניתן לקבל במזכירות האגף לתרבות ולאמנות, משרד החינוך והתרבות, רחוב ממילא 20, ירושלים (טל' 02-238556) או: המועצה הציבורית לתרבות ולאמנות, המדור לאמנויות פלסטיות, רחוב תל־חי 3, תל־אביב (טל' 03-285413). את הבקשות יש להגיש עד ליום ב' ה־15 בפברואר 1988 (ועד בכלל) עפ"י הכתובת: האגף לתרבות ולאמנות (עבור חרמונה) רחוב ממילא 20, ירושלים, 91911.

חברת מבני תעשיה בע"מ
מציעה להשכרה מבנה תעשיה
בשטח של 1,350 מ"ר
באזור התעשיה הדרומי באשקלון
תאור הנכס:
מבנה טרומי 30 × 45 מ"ר – גובה 5.50 מ'
גג קלכלות. חיבור חשמל 630 × 3 אמפר.
בדבר פרטים נוספים והצעות נא לפנות למר ג. מעין – משנה למנכ"ל – טל. 03-281259 רח' קרליבך 29, תל־אביב
עדיפות למפעלים מאושרים

מיידי ובהזדמנות
להשכרה אולם משרדים
700 מ"ר באזור התעשיה
הרצליה, בית מרכזים.
טלפון: 052-546787 (איציק).

חברת בניה בעלת מוניטין
מעוניינת
במגרשים לבניה בת"א
למגורים, משרדים, תעשיה
בעסקאות מזומן או קומבינציה
נא לפנות בציון פרטים (גוש, חלקה, כתובת, שטח, סוג הבעלות, מחיר מבוקש) לת.ד. 991, תל־אביב, מיקוד 61009 עבור "מגרשים".

صورة عن الاصل

هكذا من الاصل

תרבות וספרות

חליל הקסם של שקספיר

הסערה מאת ויליאם שקספיר. נוסח עברי: אברהם עוז. מבוא והערות מאת המתרגם. הוצאת ספריית פועלים, המועצה הציבורית לתרבות ולאמנות, המפעל לתרגום ספרי מופת, 1987.

מאת שמעון זנדבנק

היו שקישרו את "הסערה", מחזהו האחרון של שקספיר, עם "המלך ליר" שלו. כאן ושם — סערה. כאן ושם — אב ובתו, הפרשים צורה ולובשים צורה כמו בחלום. אבל ב"המלך ליר" עומדת הסערה במרכז. היא צומת של אנאלוגיות: הסערה בטבע עצמו; הסערה במה שהיה נקרא אז "הגוף הפוליטי", כלומר מלחמת אזרחים במדינה; הסערה בגופו של ליר עצמו, ובעיקר בנפשו, הנחספת לשיגעון ומיטהרת בכור הסבל. רק לעתים רחוקות יש כאן מבט אל מעבר לסערה, אל האוטופיה הסמימית שאולי יש לה קיום אחרי שהסערות שוככות. ואילו "הסערה", שהוא רומאנס ולא טראגדיה, פותח ברגע שהסערה כבר עומדת לחלוף, ורוב רובו מתרחש מעבר לסערה.

רב הפיתוי למתוח קו של השוואה עם דרכו של שקספיר עצמו. הנה המחזאי הגדול, למוד הסערות הטראגיות שהולידו את "ליר" ו"מקבת" ו"אותלו", מגיע בסוף דרכו אל ההתפייסות. מה גם שפרוספרו, גיבור "הסערה", הוא גם משורר, והויתור שהוא מוותר בסוף

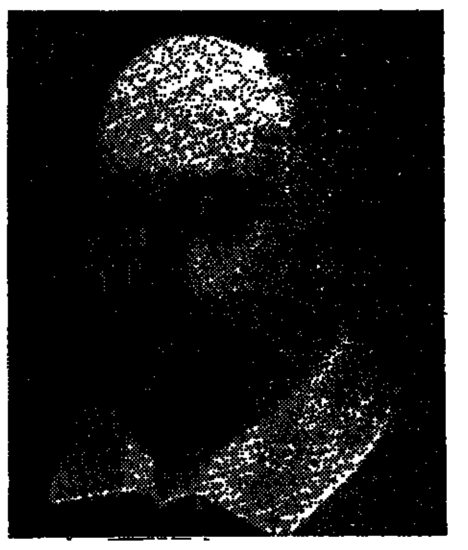

שקספיר בחר בפרישה ובהבשלה הפנימית לקראת פרישה כנושא למחזהו האחרון... מעבר לסערה שוכן המחזה המואר של הסליחה, והוא שעומד במרכז האופרה המופלאה

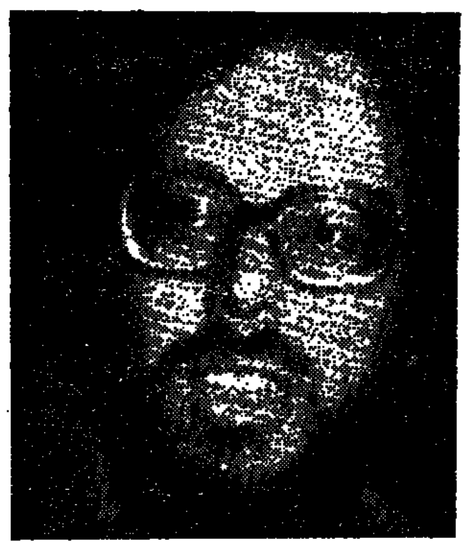

אברהם עוז: אם ברגעים נדירים של פופוליזם בידורי הוא יורד לרמת "רב־בריח" או "עסקת חבילה", הרי ברגעים אחרים הוא יודע לדייק בלי להיות אקדמי, ארכאי או נפתל

המחזה על כוח הכישוף הוא גם ויתור על כוח היצירה השירי שלה:

אשבור
את המטה שלי, אקבור אותו
בכמה אמות בארץ, ועמוק
משאי־פעם האנך צילצל
אטביע את ספרי.

האומנם יודעים משוררים לשבור בעוד מועד את מטה־הקסם שלהם? לומר ברכת פרידה עוז שתוסיף להדהים את הדורות הבאים? שקספיר, דומה, ידע כשכתב את "הסערה". או מכל מקום, מדעת או שלא מדעת, בחר בפרישה ובהבשלה הפנימית לקראת פרישה כנושא למחזהו האחרון.

תהליך ההבשלה לקראת הפרידה מן החיים ומן היצירה מוצא כאן ביטוי בשלושה עניינים הממלאים את המחזה: כישוף, שינה ומוסיקה. שלושתם חוברים יחד באותה "תמורת ים" (Sea-Change), שאריאל, הרוח שכולו אש ואוויר, שר עליה במפורסם בשיריו:

בעומק ים אביך נח.
עצמותיו הפכו אלמוג.
לפנינים היו עיניו.
כל שיש בו ויפוג
במצולות הים יומר
בדבר־מה נפלא וזר.
נימפות כל שעה תפילות
ליוצרו מצלצלות.

תרדמת המוות שמייחס כאן אריאל לפרדיננד (שהרי המלה "אביך" מופנית לפרדיננד בן פרוספרו) אינה אלא סמל למטאמורפוזה שעובר פרוספרו באי. השינה והחלום, או המגע עם הלא־מודע שבו, ואתו גם עם הרע והאפל שבו ("יצור של חושך זה, מודה אני, שלי הוא", הוא אומר על קאליבאן בסוף המחזה), מאפשרים לפרוספרו להתגלגל כמו במטה־קסם באיש אחר. שהרי את הסערה חולל כדי להסיל את אויביו על חופי האי ולעשות בהם נקם, כלומר הסערה עצמה היתה פרי הדחף האנושי התקפני לנקמה והרס. אבל כשוך הסערה הוא יודע ש"גדול החסד מן הנקם" ומסוגל "בתבונתו הנעלה לקום כנגד זעמו". מעבר לסערה שוכן המחזה המואר של הסליחה, והוא שעומד במרכזו האופרה המופלאה הזאת, חליל־הקסם הזה של שקספיר.

האופרה קיימת לא רק בשיריו של אריאל, אלא גם בקולות המוסיקה הקסומה הממלאים את האי. גם על הארצי שביצורים, על קאליבאן, מפלים הקולות הרכים שינה מטאמורפית, שלוחת המחזה המואר.

בסופו של המחזה אמנם לא יהפוך קאליבאן לאלמנט ופנימיים, אבל גם הוא, אפילו הוא, יואיל להיות חכם יותר ולבקש את החסד.

החירות הלאגרית שמפגין כאן שקספיר המאוחר, כשהוא משלב את הפיוט שלו, זה הפרגאלי, במקרה אחרים, בספקטאקל ובמוסיקה (וראה ה"מאסק", מעין מחזמר מיניאטורי שבמערכה ד'), אינה יכולה שלא להשתקף גם בתחום הפרגאלי עצמו. השימוש במשקל המקובל על שקספיר, חמישה יאמבים לשורה, הוא כאן מן החופשיים והגמישים ביותר שנקט שקספיר מעודו. במקום חילופי הטעמות והשפלות סדירים, כמו במחזותיו הפורמאליים יותר, הוא נוטה כאן לצד ההטעמות הטבעיות של הלשון עצמה. למשל, השורה שבה פונה פרוספרו לבנו ואומר לו —

You do look, my son, in a moved sort

אינה ניתנת לקריאה יאמבית סדירה, שהרי קריאה כזאת תכפה הטעמה על מלים ורקודקיות ושוליות: my, do, in. מוטב, כפי שמציע נורתרופ פריי בהקדמה למחזה בהוצאת "פנגווין", לבחור במקום זאת בארבע הטעמות טבעיות על המלים look, son, moved ו־sort. קריאה כזאת תשבור את הסדירות היאמבית, אבל תעשה צדק עם המיזוג המורכב הרבה יותר של שלד יאמבי עם מקצבי הדיבור הטבעיי.

חירות כזאת, עלי להודות, לא מצאתי בתרגומו של אברהם עוז. אודה ואומר, כמי שהתנסה אף הוא במלאכת תרגום שקספיר, שהחירות הזאת היא אולי הצד הקשה ביותר של המלאכה הבלתי־אפשרית הזאת. כן, קשה יותר מצד המשמעות, או הצורה, או הלשון הפיגוראטיבית. הדבר הוא עניין טכני בעיקרו: משמעות, אפילו אם שפת התרגום חסרה מלים מסוימות או מבליטה גוני משמעות אחרים מאלה שבשפת המקור, אפשר בסופו של דבר למסור אותה בתחבולות שונות. ואילו אותו קונטראפונקט דק בין הסכימה המשקלית הכללית והוואריאציות המגוונות עד אין סוף המופעלות על רקע הסכימה הזאת, קשה מאוד לעשות לו צדק. ובעיקר כשהמדובר באנגלית לעומת העברית. כי האנגלית משופעת במלים חד הברתיות, ועל כן קל לנייד בה את ההטעמות שבשורה ולגוון מתוך כך את הריתמוס שלה, כמו בשורה שהבאתי לעיל. ואילו העברית, הדלה במלים חד הברתיות בגלל אופיה הנוטה ושאר סיבות, נדונה להטעמות קבועות ומוחלטות הרבה יותר, ומכאן להדגנתיות מקצבית. היוצא ששורות דיבוריות לעילא מתגלגלות בעברית בשורות סדירות עד שעמום.

תאמר: האין הפסיחות בסופי השורות (ועוז מרבה בהן מאוד) שוברות את הסדירות של השורה ומגוונות את הריתמוס? במידת־מה כן, אבל בסופו של דבר לא. שהרי גם אם השורות מתקשרות תחבירית זו עם זו, עדיין הן מתנגנות כולן במשקל האחיד הסדיר. ועוד: הרצון לפרוץ את גבולות השורה על־ידי הפסיחה מביא לעתים קרובות להצבת מלים בלתי חשובות בסופי שורות, כלומר במקומות־מפתח בולטים. "אשר", "אילו", "אבל" וכיו"ב זוכות מתוך כך למעמד ריתמי שאינן ראויות לו.

ריבוי מלים חד הברתיות באנגלית לעומת מיעוטן בעברית מסביר גם את מידת הריווח הניכרת בשורה האנגלית, לעומת קיצורה וקוצר נשימתה של השורה העברית. שורה אחת מרווחת באנגלית —

This blue-eyed hag was hither brought with child

הופכת לשלוש שורות גוצות בעברית:

המכשפה הזאת,
כחולת־העפעפיים, פה לאי
הובאה והיא הרה ללדת...

ממילא משתנה לחלוטין התחושה הריתמית.

הייתי מסתכן ואומר איפוא שהרצון לשמר את היאמב המתמשך הוא הבעיה — ולא רק אצל אברהם עוז, כמובן. את הכאם של רוב מתרגמי שקספיר אני מכיר היום, להוציא מקרים בודדים כמו ההקסמטר של שלונסקי ב"המלט". ופתרון זה של שלונסקי גם הוא בעייתי בצורה, כידוע.

ומאחר שבהשוואות עם שאר מתרגמי שקספיר מדובר, דומה שהללו נחלקים יותר ויותר לשני מחנות, ואין כוונתי לחלוקה הכרונולוגית הפשוטה בין המשמרת הותיקה והחדשה, אלא בין מתרגמים לשם הדפסה בספר ובין מתרגמים לשם הצגה על הבימה.

למעשה, אין תוקף להבחנה כזאת. הרי רוב תרגומי שקספיר הנדפסים בשנים האחרונות נעשו תחילה לשם הצגתם על הבימה. אבל עם זאת יש חשיבות לשאלה, איזה גורם קבע את הכרעותיו הסופיות של המתרגם לגבי הטקסט המודפס: הבימה או הטקסט. או אם תרצה: איזו דמות עמדה מול עיניו בשעת התרגום — דמותו של צופה בתיאטרון או דמותו של קורא בכורסתו.

אם דמותו של הצופה היא שהכריעה בחשבון אחרון, יהיה התרגום נוטה לכיוון הקליטות, הפשטות, השקיפות האידיומטית. הוא גם ידגיש את חלקיו המשעשעים של המחזה וישאף לעשותם משעשעים עוד יותר. אבל גם בשאר חלקי המחזה תהיה ניכרת מגמה של "עוד יותר": עוד יותר רגש, עוד יותר פסקנות.

אם דמות הקורא היא שהכריעה, יהיה הטכסט מורכב יותר, מחוספס יותר, קשה יותר. ההנחה שאין צורך לקלוט אותו בשמיעה ראשונה ושאפשר לשוב ולקרוא בו יותר מפעם, תאפשר נאמנות רבה יותר לפיתולי המחשבה השקספירית לדיוקה. הטכסט יהיה פחות אלגנטי ויותר מהימן. השירה שבו תהיה יותר מפעמת, השנינות פחות בוטה.

איני יודע אם הבדלי התכונות האלה תופסים את ההבדלים בין דור המתרגמים הותיק לזה החדש. הרי גם מבין הוותיקים הירבו לתרגם בשביל הבימה. ברור מכל מקום שבעיקר מטעמים פינאנסיים פוחתים כיום יותר ויותר המקרים שבהם מתרגם לוקח עליו — כהלקין או ברדיזא או דוידזביץ בשעתם — לתרגם את שקספיר שלא לשם העלאתו על קרשי הבימה; כלומר, לתת לנו תרגום ולא "נוסח עברי". בשום פנים איני מתכוון לומר שאיכותם של התרגומים ירדה מתוך כך. אופיים, מכל מקום, השתנה.

עצם הבחירה בשם "הסערה", להבדיל מ"סופה" של אפרים ברוידא (1964), מצביעה על השני, על הרתיעה העכשווית מפני הלא־דיבורי, הספרותי. אבל כבר כאן אתה נעצר ושואל את עצמך אם לא היה משהו ספרותי בעצם הבחירה שבחר שקספיר עצמו כשקרא למחזה בשם "The Tempest" ולא The storm. שמא ביקש הוא עצמו להתרחק מן היום־יומי אל מחוז של אגדה וקסם? אמנם קשה לחרוץ מה היה הטון של המלה הזאת בראשית המאה השבע־עשרה. ייתכן שהיתה ספרותית פחות ממה שהיא היום.

אבל השאלה אינה מוגבלת למלה מסוימת זו, כמובן. המדובר במאזן הכולל של רווח והפסד שבתרגום שקספיר לצורכי הבימה. שהרי הרווח, מצד אחר, גלוי וברור. וכי יש צורך לומר שפשטות וקליטות הן תכונות רצויות, לפחות בכל שהן מקרבות ללב הקורא טקסטים לא קלים וגואלות אותם מן הסטטוס של יצירות־מופת בלתי־קריאות? אבל מצד שני כדאי לתת את הדעת גם על ההפסד. כי הפשטות נפסע בינה ובין פשטנות, ומתוך הרצון לסבר את אוזנו של הצופה עלול המתרגם להתפתות לעקוף את התווי הדיוקנות ולהעדיף משהו ש"בערך".

עם זאת דומה שבסופו של דבר יפה כוחו של התרגום התיאטרוני. הרי שקספיר עצמו היה איש תיאטרון מובהק וכל מה שכתב כתב לתיאטרון. שיטתו של עוז נכונה איפוא. ואם ברגעים נדירים של פופוליזם בידורי הוא יורד לרמת "רב־בריח" או "עסקת חבילה" (זה אף זה מפי טרינקולו הליצן), הרי, ברגעים אחרים הוא יודע לדייק בלי להיות אקדמי, ארכאי או נפתל.

שמעון זנדבנק הוא פרופסור לספרות השוואתית. תרגם בין השאר את "סיפורי קנטרברי" לצ'וסר

אחינו אתה! אחינו אתה?

אגריפס הראשון — מלך יהודה האחרון. מאת דניאל שוורץ. מרכז זלמן שז"ר, ירושלים, 1987, 238 עמודים

מאת אוריאל רפפורט

תולדות ישראל בימי הבית השני שופעים דמויות מרתקות שונות, מהן מעוררות אהדה, מהן הערצה, מהן השתאות ומהן תיעוב. ישנן אף המעוררות הערצה ותיעוב גם יחד, כבהן הורדוס המלך, סבו של אגריפס הראשון שעליו ידובר כאן. אגריפס הראשון עצמו הוא אחת הדמויות היותר־מורכבות בתוך גלריית האישים המגוונת הזאת המשתרעת על פני שבע־מאות שנה, מימות זרובבל, עזרא ונחמיה ועד שמעון בר־כוכבא.

בסיפור מעשי אגריפס הראשון עניין בשל ההיקף הרחב של מעשיו ופעילותו, בקרב יהודים מכאן ובחלונות הגבוהים שברומא מכאן, בשל גורלו ההפכפך מבעל־חוב נרדף ועד מלך על ארץ־ישראל כולה, ובמיוחד בשל מותו הפתאומי הלא־צפוי. מותו מותיר גם סימן שאלה על דרכו הפוליטית ועל מגמותיו ותכניותיו. מאחר שאי אפשר לדעת בבטחה לאן היו מועדות פניו, נפתח פתח להשערות שונות, פרי דמיון יצירתי, ויוחסו לו שאיפות וכוונות למרוד ברומא, לכונן מדינה־מעצמה יהודית במזרח התיכון, והוא הוצג באור של מדינאי בעל חזון לאומי־מדיני גדול.

הידוע לנו על אגריפס בביטחה ובקצרה הוא כי נולד לאריסטובולוס בן־הורדוס מבין המושמדים בשנת 11־10 לפני הספירה. מצעירותו גדל ברומא, בחוגי החברה הגבוהה ובשנת 37 לספירה מונה כמלך על נסיכות דודו פיליפוס באזור הגולן. בשנת 39 הורחבה ממלכתו על הגליל ועבר־הירדן היהודי ובשנת 41 הורחבה ממלכתו וכללה את כל ארץ־ישראל, בהיקפה בימי הורדוס סבו. אגריפס מת פתאום בסוף שנת 43 או בתחילת שנת 44.

מאמרים מיוחדים על אגריפס הראשון ודיונים עליו בספרים כלליים ראו אור לרוב, אך ספרו של דניאל שוורץ מן החוג להיסטוריה של עם ישראל באוניברסיטה העברית הוא ראשון ברוחב היריעה ובעומק הדיון המוקדשים לאגריפס. שוורץ תרם לחקר תולדות ישראל בתקופה הרומית ספר מדעי מובהק, המושתת על מחקר ביקורתי ויסודי של כל המקורות העתיקים שאגריפס נזכר בהם, תוך דיון והתמודדות מתמידים עם ספרות המחקר העוסקת בו ובמקורות על אודותיו.

הספר פותח בדיון במקור העיקרי לתולדות אגריפס, הוא "קדמוניות היהודים" של יוסף בן־מתתיהו. מבחינת המידע שמביא יוסף בן־מתתיהו על אגריפס מגיע שוורץ למסקנה כי הוא השתמש בשלושה חיבורים יהודיים, הקרויים בפיו "חיי אגריפס", "חיי אנטיפס" והחיבור הידוע של פילון האלכסנדרוני "המלאכות אל גאיוס" (חיבור שנשתמר רק בחלקו ושסופו אבד). חיבור זה ראה אור לאחרונה בתרגומו של אביו, כשב, בהוצאת מוסד ביאליק. ושוורץ משער שיוסף בן־מתתיהו עשה שימוש אף בחלקו שאבד. כמו־כן השתמש יוסף בן־מתתיהו לפחות בעוד שני חיבורים רומיים, האחד המכונה "רומן כיריאה" (כיריאה הוא הרומאי שרצח את הקיסר גאיוס קאליגולה) והשני שעסק בקיסר קלאודיוס.

הניסיון לחשוף את מקורותיו של יוסף בן־מתתיהו נעשה בחריפות רבה. שוורץ משתמש באמות־מידה תוכניות ולשוניות כדי לחשוף את מגמותיהם של החיבורים אלה ולהעריך את אמינות הידיעות השונות המופיעות במקורות. מסתבר שבמקורות עצמם נעשה שימוש בדגמים מקראיים, ושוורץ מצביע על סיפור יוסף במצרים ועל מגילת אסתר כדגמים אפשריים כאלה. ושוב, אין בכך רק עניין ספרותי, כי אם גם כלי להערכת האמינות ההיסטורית של המידע הכלול במקורותינו. לאמיתו של דבר, כפי שמדגיש שוורץ עצמו, לפנינו כאן מחקר שחשיבותו רבה להכרת עבודתו הספרותית של יוסף בן־מתתיהו, לא פחות מאשר להכרת אישיותו ופעלו של אגריפס.

אין צורך לומר שאף מקורות אחרים זוכים לטיפול מדוקדק בספר. מטבעותיו של אגריפס הראשון משמשים להכרת עניינים שונים, וכן אזכוריו המעטים בכתובות אפיגרפי, אצל פילון האלכסנדרוני בחיבוריו ההיסטוריים, ואף אזכורים של "אגריפס המלך" בספרות חז"ל. השימוש באזכורים אחרונים אלה לצורך מחקר היסטורי קשה ביותר, ושוורץ מטיל ספק באמינותם ובתועלתם. לא ברור בהם אם "אגריפס המלך" הוא אגריפס הראשון, ובכמה מקומות אף ברור שהם נוגעים לבנו, אגריפס השני. נראה גם שלעתים מופיע "אגריפס המלך" כדמות ספרותית הבאה לגלם או לסמל אדם בעל־חשיבות, אישיות נכבדה ולא דמות היסטורית כלשהי.

סיכומו של שוורץ בעניין זה זהיר ומסיק, ובצדק, שהמקורות מספרות חז"ל על אגריפס מלמדים יותר על תדמיתו של "אגריפס המלך" בעיניהם מאשר על אישיותו או מעשיו. תדמית זו גם היא אינה חיובית אלא בהסתייגות מרובה, מפני שרוב המסורות הללו מתעסקות בעניינים פולחניים ויוצגים לדת, ואינם משקפים זיקה לפני מיותו של העולם היהודי. על־כן אין לקבל את דעותיהם של חוקרים שהכניסו בהערכת "הסיזותר" של אגריפס.

עיקרו של הספר רב בפעולותיו של אגריפס במהלך חייו. לא נוכל להיכנס לפרטיו של דיון זה, החשוב, היסודי והמרתק לעתים. נוכל רק לשבח את המחבר על השקידה ששקד על עבודתו ועל שיקול הדעת המעמיק, השפוך על הדיונים, בכל סוגיה שהוא מנתח באיזמל חד. נטייתו הכללית והמוצדקת של שוורץ היא להעמיד כל דיון באור הביקורת של המקורות, והמסגרת הכללית של המצב המדיני באימפריה הרומית בכללה. הוא נזהר מפני הנטייה, הקיימת הן במקורות והן במחקר החדש, להפריז בערכיותו של אגריפס באירועים שונים (למשל: בהמלכת קלאודיוס לקיסר), בחשיבותן של פעולות שונות שלו (כינוס המלכים בטבריה) או במגמה לייחס לו כוונות ותוכניות מדיניות לפעול כנגד רומא, שאי אפשר לבדוק אותן בשל מותו הפתאומי.

בנוסף לכל אלה אין שוורץ מוותר על דיונים בסוגיות קשות של כרונולוגיה (זמנן של המשלחות היהודיות מאלכסנדריה לרומא; זמן מותו של אגריפס הראשון); של אמונות ודעות (למשל: השקפותיו כדבר אי־הכרה בגיור ובגרים מצד חוגים כהניים מסוימים, והאת בזיקה לשאלת "יהדותו" של אגריפס. ולע"ד אין הדברים בעניין זה יוצאים מגדר של השערה), ואף של רפואה (ממה מת אגריפס? האם הורעל?).

בסיכומו של דבר עולה שאלת הערכת אישיותו של אגריפס הראשון ומקומו בתולדות ישראל בשלטון רומי. ספרו המפורט של שוורץ מספק נתונים נאותים להערכה כזו. אפשר לומר שהשפעתו של אגריפס על רצף ההיסטוריה היהודית בארץ־ישראל היתה מועטה יחסית, והתהליכים שהחלו קודם זמנו נמשכו גם לאחר שהוא עצמו עבר מן העולם. פעילותו לא מנעה את העימות בין היהודים לרומאים. אולם בניגוד להורדוס סבו, היה אגריפס לא שליט "הלניסטי" עם זיקה מדינית לרומא, כי אם "איש רומי בנפשו", והוא שפיתח את הזיקה לרומי (בניגוד לעולם ההלניסטי) שמילאה תפקיד בתולדות ישראל בהמשך. הוא פעל במסגרת המציאות של האימפריה הרומית בזמנו ובמידה רבה היתה הצלחתו פועל־יוצא של מגמות ותהליכים בתוכה (כגון עצם החזרת יהודה למעמד של מדינת־חסות, שעליה המלך). היו שרימר לראות בו קווים של דמות חשמונאית, בין בקרב בני־דורו ובין בימינו, בין בקרב יהודים ובין בקרב גויים, ששנאוהו משום כך. אולם מותו הפתאומי הותיר אותנו ללא תשובה על שאלות רבות והותיר את תקופת פעילותו המרתקת כאפיזודה בלבד. כשם שקריאת החכמים לאגריפס "אחינו אתה, אחינו אתה" נותרת פתוחה לפירושים שונים (אהדה? אירוניה? חנופה?), כך גם הערכת אישיותו, נטיותיו ומגמותיו מותירה פתח לסברות שונות.

ואכן, מטבע הדברים, אפשר לחלוק על עניין זה או אחר בספרו המצוין של שוורץ, או אף להציע פה ושם נקודת־מבט שונה, אולם אי אפשר לעסוק מכאן ואילך באגריפס בלי להיזדקק לחיבור מעולה זה.

מטבע אגריפס: בניגוד להורדוס סבו, לא היה אגריפס שליט "הלניסטי" עם זיקה מדינית לרומא, כי אם "איש רומי בנפשו", והוא שפיתח את הזיקה לרומי, שמילאה תפקיד בתולדות ישראל בהמשך. מחקר מקיף ראשון על אישיותו ופועלו של המלך החידתי הזה

אוריאל רפפורט הוא היסטוריון המתמחה בתקופת בית שני

הילד הנצחי הנורא

האיש שאהב ילדים, מאת כריסטינה סטד. תרגמה מאנגלית והוסיפה אחרית־דבר: ג. אריוך זמורה, ביתן — מוציאים לאור, תל אביב, 493 עמודים

מאת יורם ברונובסקי

"הטראגדיה האמיתית היחידה היא הטראגדיה של חדר המיטות" — אחת מאותן ההערות של טולסטוי שטעם של הכללה או הפרובוקציה־רציונל מתלווה אליהן, וטעם זה רק כאשר חושבים על מקורותיו הישירים בחיי הסופר, על מידת האותנטיות שמקנה להערה ההקשר שלה — חיי המשפחה של טולסטוי ותולדות הנישואין שלו (שהרי "טרגדיה של חדר המיטות" משמעה, בעצם, "טרגדיה של הנישואין"). חשבתי לא פעם על טולסטוי תוך קריאת "האיש שאהב ילדים", ולאו דווקא על יצירת טולסטוי אלא על הביוגרפיה שלה, ובייחוד זו שסביב הטענה הנ"ל, שהרי הרומאן של כריסטינה סטד הוא סיפור־טרגדיה של נישואין, ובעצם אפשר לומר ממש במלים של טולסטוי: "טרגדיה של חדר מיטות". (נדהמתי להיווכח לאחר סיום הקריאה ברומאן שגם רנדל ג'ארל, המשורר והמבקר האמריקאי שמסתו על "האיש שאהב ילדים" היא שהמציאה את הרומאן מתוך השיכחה היחסית שבה היה שקוע והביאה לפרסומו המחודש, מבסס היגד טולסטויאני נודע בפתח מסתו, זה ההיגד על המשפחות המאושרות ועל המשפחות האומללות, שבפתח "אנה קרנינה").

אבל יותר מכל חשבתי על טולסטוי משום כמה קווי דמיון בסיסיים בין המגמתיות של הסופר הרוסי ובין המגמתיות של גיבור־הרומאן של הסופרת ילידת אוסטרליה, הוא "האיש שאהב ילדים", סם פוליט. דיוקנו של סם הוא הדיוקן המלא ביותר — מלא מדי אולי — אפשר גם המושלם ביותר המוכר לי בספרות, של האידיאליסט הקנאי, הנרקיסיסטי עד בלי די. בעצם, המלה הטובה ביותר להגדרתו של הטיפוס הזה היא מלה רוסית, (טולסטויאנית) לעילא (כך מכנה הנסיך בולקונסקי הזקן ב"מלחמה ושלום") שהיא קשה תרגום: "סאמודור" הוראתה בערך: "מסומטם המאהב בעצמו", ואולי אף "מסומסם עקשן המאהב בעצמו". כלום אין זה מזכיר את דבריה של סוניה אשת טולסטוי, שתיארה ביומנה את טולסטוי כ"אדם שלידו קיים הזולת רק במידה שהוא זקוק לו"? תיאור זה תואם לחלוטין את סם פוליט.

אין ברצוני למתוח את ההשוואה המשונה בין סופר גדול לבין דמות מתוך רומאן של סופרת אוסטרלית, רומאן שנכתב באמריקה ועל אודות אמריקה, מעבר לגבול האפשרי. אך אינני יכול שלא לחוש, שבטיוניו למרי, מתוך "האיש שאהב ילדים" שלגיון את המוסלמי לאמירה או קביעה של טולסטוי. ובכן, הילדה לואי, בתו של סם פוליט והגיבורה השלישית בחשיבותה — אלא אם כן נאמר, שהיא בעצם הגיבורה הראשית האמיתית — ברומאן הזה, חוזרת פעמיים, במקומות שונים בספר, על המשפט "לי נקם שילם" שטולסטוי קבע אותו, כזכור, כמוטו של "אנה קארנינה". כשם שרבו הפרשנויות על כוונתו המדויקת של טולסטוי בקביעת המוטו הזה דווקא, כך אפשר להרבות בפרשנויות לכוונתה של לואי בשאת דברה של הסופרת עצמה, וכמובן־כמה דיוקן עצמי שלה ממש, בהגותה אותו בלהט פעם בינה לבינה ופעם באוזני הילדים.

ואמנם נדמה לפרקים ש"האיש שאהב ילדים" הוא מעשה נקם גראנדיוזי, נקם שיכול להתפרש כנקמת האשה בגבר בכלל, וזה פירוש שמשמו להעניק ל"האיש שאהב ילדים" פמיניסטיות אמריקאיות אחרות. אף מרי מקקארתי, שאינה חשודה בפמיניזם (ואף לא בפמיניזם קיצוני) מרבה על "נקמנותה של כריסטינה סטד" בבואה לתאר את סם פוליט (ג. אריוך מביאה את דבריה). באמת נדמה לעתים שיש איזו שנאה קרה המניעה את עטה של סטד בתיאוריה החוזרים ונשנים את תעבמנו הנואשה של סם פוליט, את צביעותו המהולמת שהיא גם גברית כל כך בהמוניתה עד שכל קורא (זכר) יגלה בה משהו מאופיו שלו. ורנדל ג'ארל כותב במסתו על סם פוליט שהוא "זכרי באותה אידיאליסטי כל כך, צבוע כל כך, טרנסצנדנטי כל כך, עד שהקורא הזכרי עשוי שיאמר: 'כלום ראוי לי שאהיה גבר?'".

אך אפשר שהנקמה המעודנת והנוראה ביותר בספר מתבטאת בכך שכריסטינה סטד מנעה מן הגיבור שלה את המימד הטראגי. השטחיות של סם פוליט היא כה איומה, כה מוחלטת, כה עמוקה — עד שלטרגדיה אין כל גישה אליו. לספר יש גיבורה טראגית. אך אין לו — לא יכול להיות לו — גיבור טראגי. הגבר, טוענת כביכול סטד, כלל אינו יכול להיות דמות טראגית, עד כדי כך מהותי לו הנרקיסיזם, עד כדי כך יהיה תמיד שלם עם עצמו, עם "האני בכבודו ובעצמו" שלו, אפילו לנוכח האובדן הנורא ביותר שסביבו (שהוא גם מעשה ידיו). לכן מוסיף סם פוליט להיות בדיוק מה שהיה תמיד גם אחרי מותה האיום של אשתו בסיום הרומאן; לאחר שהמים שואה על ילדיו. הוא ממשיך לאהוב ילדים ולצרף ילדים חדשים למשקביתו, משום שהוא ממשיך לאהוב את עצמו — הילד הנצחי.

הני, אשתו של סם פוליט, אמה החורגת של הילדה לואי, היא הדמות הטרגית המרכזית, היא התגלמות האשמה שתולה האשה בגבר (השנאה אותה בכהותו השטחית־העמוקה של האוהב ילדים ומשמיע באוזני ילדיו דברי שטות־נשים מטוחיים, קוטים כמעט). סטד השכילה להקנות לדמות האשה הזו מימד שקספירי באמת, ואולי אף יותר־טראגי, כגרסת ג. אריוך (המשווה אותה למדיאה). ייחודה של האשה הטרגית הזאת הוא בכך שהיא עשויה מן החומרים הבנאליים ביותר, שהיא אולי אשה לא־מעניינת במיוחד כשלעצמה — על אף שורדך הדיבור שלה, על הפולקלור העשיר שלה, מרמז אולי לכשרונות שלא זכו להתגלות בעליל — אך הקנתה לה גדולה טראגית מתוך עצם מצבה, מתוך הדילמה הנפשית — דילמה של אשה נשואה — שהיא נתונה בה.

אם יש משהו מונומנטלי ושקספירי בדמותה של הני — משהו בין מלך ליר בשמלה בלויה לבין ליידי מקבת השותה תה במטבח מרופש — הטירואניות שלה מלאות רטוריקה מפלצתית־מבעילה שלא תישכח — הרי לא פחות מונומנטלי, כאמור, הוא בעלה, המעורר אצל הקורא שנאה הולכת וגוברת. לקראת סיום הספר מצטרף הקורא הזכרי והנקבי כאחד (אני משער) לדבריה של הני, ההורים והשנים בעצם לאורך הספר כולה "במו ידי הייתי שמחה לרצוח אותו". כלום אפשר לא לשנוא משהו המרבה, מעשה יום יום, כדברים הבאים: "הבוקר מקודש הוא, כל הרעיונות הגדולים נולדים בבוקר או בהשתלבל הכוכבים בחוגה; צצים בי רעיונות עת הצללים נסים עם שחר, עת הצללים יורדים עם שחר וכו' וכו'" — העברית בעונת כאן המתרגמת בכלל, הפליאה במסירת גוני הדיבור של הדמות הזאת, עם מדבר גם, במשך רוב הזמן, במין עגת תינוקות מעצבנת עד בלי די — אולי יותר אפילו מן המליצה הרמה שלו — העושה את קריאתו של הרומאן הגדול הזה לעינוי (אמנם, כרמוז, עינוי פורה).

כריסטינה סטד: הגבר אינו יכול להיות דמות טראגית, עד כדי כך מהותי לו הנרקיסיזם, עד כדי כך יהיה תמיד שלם עם עצמו, עם ה"אני בכבודי ובעצמי" שלו

מתוך קריאת הרומאן הזה בלבד, ובלא כל ידיעות אחרות על הסופרת כריסטינה סטד, אפשר להבין שהספר הוא אוטוביוגרפי במהותו ובעומקו. כך מתוך דעים אל טרגדיה רק מבפנים, ואל הטרגדיה של המשפחה רק מתוך שחיים אותה, עוברים בה בבתוך תגור. הנקל להיות בילדה לואי את הסופרת לעתיד שתרשום את הטרגדיה המשפחתית, שתנקום נקמה עזה באביה ותדע למצוא את הקתרזיס לנוכח המצוקה של אמה החורגת, מצוקה שהמוות גואל ממנה יותר משהוא מביאה לשיאה. האותנטיות של הסיפור הזה היא מדהימה, מוחלטת וכובשת. ואני מודה שאני מסרב להאמין לאותו מאמר שכתבה כריסטינה סטד על אביה דייוויד סטד, הדגם של סם פוליט, שפרשת חייו רחוקה בדיוק לזו של חוקר־הדגים האוסטרלי, ושפורסם בתוך ספרו לקט כתביה שראו אור אחרי מותה ושמו "אוקיינוס הסיפור" (ג. אריוך כותבת שאין היא יודעת אם אמנם הופיע הספר שתיכננה סטד להוציא בשנת 1985; אף שבתגבה הופיע בשנת 1985. אף שהוראי אין הוא כולל בדיוק את מה שסטד רצתה לכלול בו, אלא הוא אסופה של כתבים המשורים).

המאמר הזה, "הגר החולם" שנכתב בשנת 1972 למעלה משלושים שנה לאחר "האיש שאהב ילדים", אינו אומר אף לא מלה רעה אחת על דייוויד סטד. ואתה נזכר או שבעצם בסירובך לא באמרה כמעט אף מלה רעה אחת על סם פוליט (השנאה השכיחה זאת מגמך). מובן, חשוב היה לכריסטינה סטד שלא יהא באורו פשר שני התמים כל כך בין גיבור ספרה לבין אביה האמיתי. הכל זאת לא יכולתי להשתחרר מן התחושה שהיא דאגה לכך בראש־וראשונה שעה ששירטטה את הדיוקן של אביה, של "האמן הגדול" הזה הוגנא והלך לגמרי מן המאמר הזה. והרי, אומר לעצמו קורא "האיש שאהב ילדים", אנחנו יודעים, אני יודע, שהוא היה סם פוליט. כוחו של הרומאן הזה בכך שהוא מעורר לתגובה הפרימיטיבית ביותר על יצירת ספרות. ואולי אין עוד כוח גדול יותר מזה (אני נזכר במסורת שהעביר איזה פרשן קדמוני, ולפיה בהצגת ה"אורסטאיאה" באתונה מתו תשעה אנשים בשפלו).

אכן, הרומאן של כריסטינה סטד הוא מפעים ומרגש. אם גם לא עד כדי מוות. ההתפעמות וההזוקה באות לאחר שהסיפות לקורא, ואתה קשוב אל הרושם הכללי של הספר. "האיש שאהב ילדים" הוא מן הספרים שהרושם הכללי שהם משפיעים גדול מן הרושם של שעות הקריאה, רומאן שהוא גדול מסכום חלקיו. הקריאה היא לעיתים מייגעת ביותר, ולא בכדי נזקק רנדל ג'ארל להקדמה הרשה של לאור הרומאן לדגל "האיש שאהב ילדים" בכמוכב עליה "הרומאן הוא כאואציה בפרוזה באורך מסוים שיש בה פגם כלשהו". הפגמים באמת כה גלויים לעין, עד שאין להתפלא כלל על ההזנחה שבה היה הספר שקוע במשך זמן רב כל כך. משהו מגושם, פילי ורידי יש בספר הארוך הזה. עד שהוא מזכיר קצת את איפיונה של הילדה לואי, המגושמת והמכוערת — והידועה אל־כבן היא ברווזון מכוער. "האיש שאהב ילדים" הוא כבר ברבור, אבל ברבור שנמצא הברווזי עדיין ניכר בו בהולת.

תרגום הספר הענק הזה היה בעליל מלאכת־אהבה. דבר הניכר הן מתוכו והן מתוך אחרית־הדבר היפה מאוד שצירפה המתרגמת לספר, כשהיא כוללת בה איגרת ששלחה לסופרת האוסטרלית לאחר סיום עבודת התרגום (נראה שהאיגרת לא מצאה עוד את הסופרת בחיים — סטד מתה בסוף מארס 1983). אין ספק שנעשתה כאן עבודה וירטואוזית, כשהקשיים שהיו מזמנים לאריוך הם כמעט ג'ויסיים, אם לא שקספיריים. מובן שיש פה ושם רישולים וקידים (לדוגמה בשותי מסלחות את אחד מילדיה המציקים לה ל"מוקיר", כבחינת המקום המרוחק ביותר שעלה בדעתה, בתרגום מופיע במקום מוקיר "סינגאפור". אולי מתוך אסוציאציה שלא במקומה למקום שבו בילה סם בעלה), אך בכללו של דבר הושג כאן הישג תרגומי מזהיר המעביר את מלוא ערכי המקור, עם שאינו מצפין את הפגמים של הרומאן המורכב הזה.

ארוס השטני

אהבה, שירים מאת אהרון שבתאי, עם עובד, 1987

מאת אריה זקס

המורשת האירופית של שירה ארוטית, ש"אהבה" של אהרון שבתאי הוא כרגע זה אזרחן צאצאיה בעברית, מאופיינת בקיטוב מאוד מיוחד במינה: ארוס האלוהי מול ארוס השטני. יש איזה מתח מתמיד בשירת המערב בין אהבה שמימית קדושה ונשגבה לבין תאוות־בשרים טמאה ושפלה.

בשפות העיקריות של אירופה לדורותיה כתבו עשרות ואולי מאות משוררים נפלאים שירה ארוטית שנונה שנבעה מן המתח הזה של גוף לעומת נפש, שפלות לעומת שגב, התפלשות בבוצי תהום אל עולמות חזון האהבה הנרדפת. הגדולים שביניהם הם מבחינתי ג'ון דון ושארל בודלר. אך גם בשירה העברית החדשה קמו משוררים שהשתחררו מקלישאות רומנטיות והעזו לחקור את השיגעון הארוטי של הגוף: אזכיר את יעקב שטיינברג, יונתן רטוש ויונה וולך. ואני מזכיר שמות אלה של משוררים נערצים עלי רק כדי להדגיש עד כמה גדול הישגו של שבתאי, בשירי ה"אהבה" שלו.

מהי שניותו המיוחדת של שבתאי? מבין רעננות לשונו מה מאפשר לו להבריק ולפרוץ את גבולות שפת־השירה המקובלת של דורו. בגישתו של שבתאי לאהבה יש תערובת נדירה של תמימות עם ערמומיות, רומני שהתחבולה הטכנית הבסיסית שלו היא לבנות מסגרת נשגבה באמצעות רטוריקה מיתולוגית — ששבתאי שולט בה שליטת מלומד־אמיתי — ואחר כך לפוצץ את בועת־הפאתוס הזו על ידי איזו ג'סטה גופנית בוטה ומגוחכת. תחבולה זו יכולה להשיג לפעמים אפקטים מצחיקים מאוד: "אצל היוונים הרוחות הם אלים / ואני אותך כשאני מחזיק / שרוח הצפון בוראס האכזר / תוקף בשריקה כעל מרכבה בתוך התחת..."

אהרון שבתאי: קובץ מבריק ומרתק, הפותח אפשרויות חדשות בפני השירה העברית

"או": אתנף / אשביע לחשוף פיטמה / אדבר על לבך / לתת לי / לנשק לך את התות / כבר עכשיו אני / משנה את האידיאלים שלי / ובוחר לי אלים חדשים... כמו בד הזב ישן / ניקרע אלים / כשאגע בשפתי בתות שלך".

זוהי הטכניקה המאפשרת לשבתאי להתייחס לאהבה בכל הגוניות הראויה לה, ולהראות את הגורף שבשגב. היא מאפשרת לו להביע בהיפרבולות הגומות הנוגיות את רגשותיו, ובו בזמן להוציא את האוויר מן הפאתוס ולהיפטר מן הבלעגות שלה. כך הוא נוהג משני העולמות: גם ניסח לשון "עבותה" היאה לחושפת האהבה הרוחנית הגואלת, וגם ניסח גותנית "שפלה" העושה צחוק מכל העניין.

התוצאה מקורית לעילא: במקום הדקיות האירוניות והפומפוזיות הנרקיסיסטית המקובלות כנורמה בשירתנו החדשה מאז שנות החמישים בכל הנוגע ליחסי המשורר עם אהובתו, אנו מוצאים אצל שבתאי הצהרות אהבה מלודרמטיות־תיאטרליות כמות לחלוטין, משובצות בקטעי סקאטולוגיה המפקקת את הריגוש הענקי המצוגם הזה בפרספקטיבה הנכונה. או, אם להפוך את יצרות המשל,

הסוף בעמוד ב־7

קובץ שירים חדש של הפרופ' אריה זקס, "כוהל", יראה אור בקרוב בהוצאת שוקן. זקס ערך גם מבחר מן השירה הארוטית העולמית, שיצא לאור ב"כתר".

ענייני לשון / משה זינגר

על דא ועל הא

קשה, קשה להימלט מהרגלי לשון ימינו. ואם גם חוקרים נכבדים מנסים לפענח את צפונות לשון המקרא בהלים מלים בלתי מובנות במלים המובנות להם משימושן היום — מה לנו כי נלין על עורך, או מוכירה, או על הקלדנית.

בסוף זה בשבוע שעבר, ברשימה שעסקה בצורות המספרים, כתבתי (לפני שנדפסה הרשימה בעיתון): "... וכשם שאין להביא ראיה משלושת 'ימים' המקראי לגבי לשון ימינו, כך אין להביא ראיה משלושת אחיותיהם". בדפוס הופיע, כמובן, "וכשם שאין להביא ראיה משלושת 'הימים' המקראי..." ובכך ניטל כל טעמה של הדוגמה. שהרי, לידיעת כל המעוניינים — במקרא, לפני המלה ימים, מופיעות תמיד צורות ה"סמיכות" — שלושת ימים, ששת ימים, שבעת ימים, ובדומה. ולכן היה ברצוני לומר, כי כשם שאין להביא ראיה משימוש מקראי ייחודי זה לגבי לשון ימינו — כן אין להביא ראיה מצירוף מקראי כמו "שלושת אחיותיהם". עד כאן בעניין זה.

ומעניין לעניין — במעט באותו עניין, בנוסף זה, לפני שבוע, הופיעה תגובתה של ד"ר עידית דורון, מרצה לספרות אנגלית באוניברסיטה העברית בירושלים, כבר כותרת דבריה, "בכל זאת תחביר" — הבטיחה רבות, אך הצפון בדברים עצמם עלה על כל הציפיות. בפתח דבריה הודיעה ד"ר דורון כי קשה היה לה לעבור לסדר היום מאחר שאני, בעל טור לשוני בעיתון, יצאתי "בשצף קצף כנגד התחביר". ובכן, ראשית כל להפיס את דעתה של ד"ר דורון עלי להעיד כי בכל הזכור לי כתבתי את דברי בנחת, והשצף והקצף אינם אלא מהרהורי לבה של הקוראת.

שנית — עצם הדבר שד"ר דורון מעלה על דעתה שאפשר בכלל "לצאת כנגד תחביר" — תמוה ביותר, ואף עצוב אולי. אך מה לעשות — לזה מתכוונות המתנבות, ולראיה, היא ממשיכה ומסבירה: "וכי מה נותר מן הלשון כאשר מוחקים ממנה את התחביר?" היא שואלת והיא משיבה: "נותר אוסף של מלים ותו לא". כמה שזה נכון, וכמה שזה מצער. הצער הוא בעיקר על כך שד"ר דורון, בשצפה הקצפת, העלתה על דעתה שאדם כלשהו יציע "למחוק את התחביר מן הלשון" — ועם אויל שכזה היא באה להתחכם.

אני, כמובן, לא דיברתי על מגרעותיו של התחביר, אלא על מגרעותיה של הוראת התחביר. התחביר עצמו חי וקיים בתוך הלשון, אם נרצה ואם לא נרצה. הדרך שלנו להבין אותו ולהסבירו לתלמידים — היא הדבר המבולבל והמתסכל שעליו דיברתי. ועדיין אינני חוזר בי ממה שכתבתי. הוראת הדקדוק בכלל והתחביר בפרט ליודעי שפתם, כשפת אם, היא דבר בעייתי ביותר. אבלנו עדיין מתייחסים לעברית כאל שפה שנייה, זכר למה שהיה לפני דורות אחדים. לדעתי, מתוך כל מה שמלמדים את התלמידים בבתי־הספר במסגרת לימודי הלשון — התחביר הוא הדבר הפחות מועיל, המתסכל והמבלבל ביותר. יתר דבריה של ד"ר דורון בתגובתה מעידים בזולקם על הוצאת [illegible] לימוד זה.

עורך: בני ציפר

מקור

ספר יוסף, סיפורים
מאת יואל הופמן
עטיפה: ליליאן שוקן
תצלום של ילדים יהודים מאת ארנסט מאנדי
מסדה, כתר. 1987. 169 עמודים

"אין לסיפור הזה סוף, השב קצבן, והחליט לחזור לראשיתו. אבל כשחזר נדמה היה לו שגם אותו כלב ראשון שבא למטבח אינו כלב של ממש אלא רק סיפורו של הכלב שאותו כתבו הכלבים על המצבה. אין לסיפור הזה גם התחלה, חשב קצבן, ונתמלא פליאה".

כמו לקפקא הידוע בדברי צלילה השחוק של נמזאת כף היד האחת, ולתחייה הוויטגנשטיינית על יוסף השפה ה"מציאות" המשמשת את הופמן ב"ספר יוסף", גם הפתרון לפליאתו של קצבן אינו מיתול נוסף בנבכי העלילה שאין ממנה מוצא, אלא קורצשלוס (ואילו רציתי להיות נאמן לשיטה הגרעפה פרשנית של הספר הייתי צריך לבקש מהעורך שיכניס את המלה "קצר" בשוליים), מין אירונג שמוחיד את הקורא בדרך המהירה ביותר לקרקע המוצקה יחסית של רשמי חושים ומבכיות אותו בהתהוללות מחפת אידיאולוגיה—"השב קצבן, הבין שראשיתו של הסיפור בטעמה של הביצה".

אלא שעיקרו של הספר הוא לא הסיפור "קצבן", שכבר ראה אור וכבר זכה לשבחים רבים, אלא "ספר יוסף", הרומאן הנצום (ולמרות צניעותו אמנם רומאן הוא, ולא נובלה או סיפור, כי משיוות העט הדקות של הופמן מסמנות נפח פסיכולוגי ואידיאי, שלא לדבר על גיאוגרפי או כרונולוגי, שרק השם רומאן יאה לו) העומד במרכזו הכרך הנצום למדי אף הוא. הרבה תנועה יש בסיפור, מרוסיה לברלין, אלכסנדרפלאץ, ומפולניה להתגוררות ולצפון, והר תנועה מלמעלה למטה של מוס מכמת התפיחה "זינגר" המפעילה את הרומאן, התנועה, אם למעלה למטה האם אותה קורינה, של איבר הגלולה של גורניטש (שום דבר, "אין" כמו "הספירה שכל העולמות נאצלים ממנה", מה שבכן קוראים "מר") המפרה אותה, הקטיפה של הצפרדע, לא לבריכה עתיקה, למקוה, קפיצה "שה"בלופ" שלה מהדהד בה, התנועה של זרעו של יוסף העולה אם אם מעלה, עד שהוא נגיה, מעשה ברסיגא, "ינגלה, וכמובן התנועה ההיסטורית שבכוונתה הכין ויטגנשטיין כי העולם אינו עולם של מראות, ואפילו לא "בבואתו של עולם אחר" כפי שסבור פומרנץ (ביידיש — תפוז).

ולא אמרתי עוד כלום על התמונות הקצרות, מעין הוראות תסריט, כאלה ששימשו את באריו בכתיבת "דה נייקר לאצע", המסודרות כאן בשורות קצרות, כמו היו שירים, אבל הן לא, כדי להחיש את העלילה, שעיקרה כמובן השואה, שכ־מובן אינה אלא נרמזת, ואולי מוטב כך, ולא הפור־נוגרפיה של המלון הלבן או העיסה התפוחה של עיין עדי. ולא דיברתי על השימוש ב"זר" לפתיחות קטעים, כמו "וכשמת גם אביו של הר קון..." (מהקטע על האוסטרודה ויהודי גרמניה שהוא מאסטרש באה על עגנון), וגם לא אדבר, רק אוכיר את המשפט המהולל, "אתה אלס אוסט איינה גייגה". הנאמר וחוזר ונאמר ב"קצבן", עד שגם אחרון המבקרים מבין את ההבדל הגדול בין "הבל כינור האל" ו"הבל כינור הוא". שכן בעולם שבו הקאוזליות מתפוררת לסדרה שרירותית ("הכשגול לאויש נתגוון, בעניין של אותו סוס, אל הקומטנ־טים, ובשל כך, או בשל עניין אחר, כמו הפור־עים..."), אין קשר טוב מ"אתה", אפילו בשביל "ליזיק איין א בול אוף צויים", כמאמר אחת מברויות הגוזאים ההוזי־עמירות, ששימשה גם את שאגזול בסרטו "האיילות".

קרוב אל קצה קשת הקריירה שלו, ואמנותו שוב אינה אורכה ונלויטה ברבים, אוים לתגה, אבל התרגום מעמיד לפעמים מקפסים מיותרים לסגיר.

התנועה הספרותית הגדולה של הספר מרוכזת בעיקר בין פרק הפתיחה "ארגוף" לפרק הסיום "מתמך", מעין מסה על הפרטואליו שבין היסודות. "יסוד הזיים" (פרק שאותו כתב הרבה לפני שאר הספר) מהגו העצל, האציל, שאינו מתרכב בשום דבר, לפתמון הפרוץ שמתרכב כמעט עם כל דבר. ממשפתו, יהודים ספרדים שחיו מאות אחרות של שנים בפיאמונטה, בלי לקיים קשרים אמיתיים עם סביבתם, למתבר עצמו שפרץ את המסורת וחי חיים של התרכבות פעילה עם התרבות האיטלקית ועם העולם המדעי, ובעל כורחו גם עם העולם המקשי בגבלותו העלובה ביותר (שם גם גילויי הנפש המפלאים ביותר, באושוויץ).

למותה הריכוז לא מוקדש כאן אלא פרק אחד, "צריום" (מבדיל צרים שהוא גנב מהמעבדה הוא עושה אבני מצית), שם במשפט אחד על ידידו אלברטו הוא מספר משהו על עצמו: "הוא סירב לקבל את עולם מתוה הריכוז, הוא דוחה אותו מעליו באינסטינקט ובשכל, ולא הניח לעצמו להזדהם בו. הוא היה איש של רצון טוב חזק, ובדרך נס נשאר חופשי".

מ.פ. בגב הספר, חוסך מפני את הצורך להרחיב בעניין המספרות הכימיות.

כתבי עת

מפגש, במה לתרבות עברית ערבית
עורך: מחמוד חמזה ע'נאים
רבעון בהוצאת המכון ההודו־ערבי של ההסתדרות בבית ברל.
גליון מספר 7־8. סתיו 1987

אפירון, כתב עת לספרות תרבות וחברה
עורך: ארז ביטון
בסיוע משרד החינוך והתרבות.
גליון מספר 7, סתיו 1987.

כתב העת הראשון מוקדש לדיאלוג הבלתי נמנע בין סופרים עבריים (או לפי שם המכון, יהו־דיים) וערביים. בלתי נמנע לא משום שלספרות העברית (הערבית) יש זיקה מיוחדת לספרות הערבית (העברית). אולי ההיפך הוא הנ־כון, לרוב הסופרים העבריים אין שום עניין מיוחד או אפילו ידיעה בספרות הערבית, ואני מאמין שגם קשרי ההוק של הסופרים הערביים עם ספרות אירו־פה ואמריקה אמיצים יותר מאשר קשריהם עם עגנון ושמיר, לדוגמה.

אבל אנחנו תקועים זה עם זה. יש שהיו מעדי־פים חלקים אחרים של הים התיכון, ומכאן — ואולי גם מתגות אי הנות שביחסינו עם הים־תיכוניים הבי קרובים לנו — הים־תיכוניות היא מקור השראה של כתב העת "אפירון".

החוברת העבה (150 עמודים) "מפגש" מכילה סיפורים, שירים, מסות ומחקרים, בשתי השפות עברית וערבית, אבל במרכזה עומד דיון פנימי יהודי: א.ב. יהושע ומשה שמיר על ציונות והי־לוניות, דברים שנאמרו במסגרת ימי עיון על פלוראליזם תרבותי ודתי. רב שנער מספר על תיאטרון ואמנות חזותית בגדה, ורואה אותם כמערכת תקשורתית לביטוי המאבק הלאומי של הפלשתינאים. מה שהייתי רוצה לקרוא זה מסמה פלשתינאי להתקשרות כותב על תיאטרון ישראלי, אבל למרות השוויון המספרי בסבורה, הערבים מספרים סיפורים ושרים שירים, ואנחנו עושים עליהם אנתרופולוגיה. אדוארד סעיד, שהיה יכול לעשות את זה, כותב אמנם מסה מעניינת, באנג־לית, אבל לא עלינו.

אפירון מקדש הפעם כולו לספרות, שירה, ואמנויות אחרות באיטליה. פרט לתרגומים, (קאלווינו, פירנדלו, שאשא, מוראבויה ועוד) יש גם רשימות על היהודים בספרות איטליה, על אונגרטי ומונטלה, ואפלו עם האלוהים מאונרטי, ואפילו רשימות על אופנה, כדורגל ובישול באיטליה.

תרגום

הסבלה המשוערת, הרומאן
מאת פרימו לוי
מאיטלקית: עמנואל בנארי
עטיפה: יעל שוורץ
ציור של המם הארשונג
המטוירה: סימן קריאה, הקיבוץ המאוחד. כתר. 1987. 174 עמודים

"אבנן, יש, כאמור, אבנים נדירות, משופעות, ללא ספק, מתכות לאירידעות, המתגלות במסים לבנים, עגולים, תבוליכי במעבי אדמה זו היה אל נכון בליל עורקים אגורי. ברצון הייתי שוקע בתוכה, ומקיש, חופר ובוחן; אבל אני רודמגר, והאבן שלי היא עופרת".

רודמגר, גיבור "עופרת", אחד משני הפרקים היחידים בספר שבכתב כפיקציה (ללא מבוססים על אנקדוטות מחיי המחבר), בא מתפנו (מאקסה, נמס, אלכסן, ולא צריך להיות פילולוג גדול כדי להבין "נרפניה") דרומה, ומרצונו.

פרימו לוי עשה, כוכה, את הדרך ההפוכה, מאיטליה לאושוויץ, ולא מרצונו. שלא כרודמגר, הוא כן מתפתח, והאבן שלו היא טבלת מנדלייב שמתוכה הוא מוצא 21 יסודות, למספר את חייו ואת העולם. היסודות אינם באים כסדרם בטבלה, וגם לא לפי האלפבית, והפיתוי גדול לראות את הדברים מתם כסדרה כרונולוגית, שכן הספר בנוי בעיקרו על פרקים מחיי הסופר הכימאי, שבל אחד מהם סובב סביב עיסוק ממשי ביסוד שעל שמו נקרא הפרק.

"...במובן מסוים, הספר הוא היסטוריה... היס־טוריה של מקצוע ותבוסותיו, ניצחונותיו ומצוקו־תיו, שכל אדם מבקש לספר כשהוא מרגיש שהוא

הומור

כן, אדוני ראש הממשלה
מאת ג'ונתן לין ואנטוני ג'יי
מאנגלית: נעמי ברמל
מבוא: אבא אבן (דוד של ג'ונתן)
הוצאת עידנים, ידיעות אחרונות. 1987. 287 עמודים

משהו עצוב קרה לי בדרך מהמסך הקטן לספר. הדברים הבאים אינם איפוא ביקורת, אלא הודיה בכשלון. לא הצלחתי לקרוא אלא שישים וכמה עמודים ראשונים, ולא צחקתי הרבה. לא בגלל ההגצאה התרגום, מתמעט שקראתי, בסדר. הדפוס גם בסדר. גם לא בגלל אבא אבן. ההקדמה אולי לא מבריקה כפי שאפשר היה לצפות, אבל בהחלט מכובדת.

"רבים השוו את הספרים (זה השני, כרמה לין האלה ליצירותיו של ג'ונתן סוויפט, בעל מסעי גוליבר". אולי, אבל בטלוויזיה גוליבר שראיתי היה משעשע ושפשף, והספר לא. ואילו ב"יס מיניסטר" ומשמשיכו, ההיפך. אולי משום שסדר הענינים היה הפוך, שם קראתי את הספר קודם, ואילו כאן לא יכולתי לקרוא רק בלי להיזכר בפרצופים המבטעים של האקר, האמפרי, וברנרד. הם מר־פיעים על הבריכה. אולי בגלל שבאידיש זה בכל זאת יותר מצחיק.

בנג'מין בריטן: ביוגרפיה של ילד־פלא

לעתים קרובות הזעך פרסומו של אמן כיד עם מותו. לא כן ביחס למלחין הבריטי, הגדול במלחינים הבריטיים בני־זמננו, בנג'מין בריטן. יצירותיו מבוצעות ברחבי העולם ועל המוסיקה שלו נכתבו ספרים רבים. ואף על פי כן לא נכתבה עליו ביוגראפיה של ממש ולפיכך יש עניין בספר הזכרונות שכתבה עליו אחותו, בת בריטן, שראה עתה אור באנגליה תחת הכותרת "אחי ב־נג'מין".

חלקו הראשון של הספר מטפל בשנות הילדות של המלחין בלואס־טופט ובשנות חניכותו בלונדון. והחלק השני מובאים בעיקר מכתבי בריטן מארצות הברית. בהשפעת המשורר אודן עזב בריטן את אנגליה ב־1939 יחד עם ידידו פיטר פירס. הם עשו בארצות הברית שלוש שנים שעיצבו את אופיים. כשחזר בריטן לאנגליה ומתיישב באפאפק, דועך סיפורה של אחותו. בת היא כיום בת 78. אבל זיכרונות הילדות שלה רעננים ורבי חיות. בנג'מין היה הצעיר בארבעת אחיו והחבט ילד־פלא שכתב תווים קודם כידע לקרוא. דומה היה למלאך בתלתליו הזהובים ובעיניו התכולות. אבל להוריו היתה התבונה שלא להציגו לראווה. הוא למד בבית ספר רגיל ורבות משעות הפנאי שלו בילה בתנתה איפסוויץ, שם הטביע את תשוקתו לרכבות קיטור ואף צייר אותן. אביו היה רופא שיניים וסיפוס דיקנסי שנהג לומר לילדיו: "אל תחלמו על הדברים שאליהם אתם משתוקקים, חישבו על הדברים שעליהם אינכם מסוגלים לוותר".

אבל האם אהבה מותרות ותענוגות ובריטן ירש זאת ממנה, יחד עם המוסיקאליות שלו, שכן היתה מוסיקאית חובבת מחוננת. השניים ניגנו יחדיו דואטים של ואגנר וכש־הבן הבית היה מלא בפרטוטות של מלחינים.

באביו ירש בריטן לב חלש ונאסר עליו לשחק ראגבי או כדורגל בבית הספר. אף על פי כן היה שחקן טניס טוב והיה מרבה בהליכה עד שלבו חדל מפעום בהיותו בן 60. מכתביו אל אחותו מוכידים את מכתבי מוצארט אל אחותו. יש בהם ביטויי חיבה לבני משפחתו והרבה חשיפה עצמית.

בריטן: מוסיקה ולב חלש

Beth Britten, My Brother Benjamin, The Kensal Press

פול ואלרי: "אני מאמין בספקנות"

בהוצאת "גאלימאר" ראה אור ב־ימים אלה הכרך הראשון של "המחברות" של פול ואלרי, המקי־פות בכתב היד עשרים ושישה אלף דפים המקובצים ב־261 מחברות — מעין שטיח פלופי של חיים של־מים, אלפי שעות של טרם־עלות־השחר שאותן עשה ואלרי ליד שולחן הכתיבה שלו שעה שמאריס כולה עדיין נמה את שנתה, שעות של הרהורים הגות.

הכרך הראשון הגו קרוב ל־500 עמודים כולל את המחברות מן השנים 1894–1914. ב"מחברות" שלו ניסה ואלרי להגיע לידי הבנה וראשון לכל ביקש שלא להיות בטוח בשום דבר, משום שהביטחון הוא "מצב מסוכן מאוד", או כפי שכתב: "אני מאמין בספקנות".

בפילוסופיה לא ראה אלא פטפוט מבליל, במטפיסיקה ראה משחקי מלים, והמלים נחשבו בעיניו מכ־דיבות, כדת ראה פתיון ובאהבה פח יקוש; אשר למוות — עליו כתב "המוות מדבר אלינו בקול עמוק כדי לא לומר דבר". ולסיכום כתב כך: "הפשם אינו פתרון מדויק לבעיית החיים".

כל השאר הוא ספרות, אותו משחק נעלה שאינו מוביל לשום מקום, שכן בשביל ואלרי היתה הספרות כלי ביטוי לניהיליזם הסר פשרות.

בהשקפותיו הפילוסופיות היה ואלרי קרוב ל"זוג הדיבאי" שקבע כי הגבול המפריד בין בין המדע למטפיסיקה הוא "הגבול המבדיל בין המשמעותי לשטותי".

ואלרי: ימנים

Paul Valery, Cahiers 1894-1914, tome 1, Gallimard

חלון לספרות המצרית

באחרונה ראו אור באנגליה תרגו־מים חדשים מן הספרות המצרית החדשה, ביניהם שלושה ספרים מ־פרי עטה של נואל אל סעדאווי. "אין לה מקום בגן־העדן" הוא קובץ סיפורים החוקרים את עולמם של הדכאים וחסרי האונים. אל סעדאווי נוהגת להתמקד בכתיבתה ברגע אחד או בפעולה אחת בעלת משמ־עות. כגון הרגע שבו התתן המבריש מביט בסדין שנשאר לבן למחרת ליל הכלולות. באמצעות רגעים מעין אלה חושפת המחברת חברה שבה אומץ הלב נסוג בפני גילוי של כוח, כשכוח פירושו ממון ומין.

קובץ הסיפורים הזה הוא פיתוח של קובץ מוקדם יותר ושמו "מותו של שר לשעבר" שבו נוגעים כל הסיפורים ביחסי נשים־גברים. סי־פורים אלה וגם החדשים־יותר הם בבחינת חלון הצצה אל המרכבות של ניצול־הכוח הנתון בידי מגזרים מסוימים בחברה המצרית.

מפרי עטה של אל סעדאווי ראה אור גם רומאן בתרגום אנגלי. שמו "האל מת על גדת הנילוס" ולדעת מבקר הט. ל. ס. הוא טוב מן הסי־פורים. הרומאן תורגם על ידי שריף חתאתה, בעלה של המחברת. ש־תרגם לאנגלית גם רומאן מפרי עטו ושמו "הרשת". הרומאן של נאוואל אל סעדאווי עוסק בחיי הכפר במצרים, ואילו הרומאן של בעלה עוסק בחיי העיר ובקשרים בין לאומיים.

גם הרומאן "מיראמאר" מפרי עטו של נגיב מחפוז ראה אור באנגלית והמבקר משווה אותו לדיקנס וכותב עליו בהערכה רבה. כן ראו אור בתרגום אנגלי ספרו של ואגיה ר'אלי "בירה במועדון הסנוקר". וספריה הכתובים במקורם צרפתית של הסופרת ילידת קהיר אנדרה שדיד "השינה המשוחררת" ו"היום השישי". שדיד חיה בצרפת וכותבת צרפתית, אבל ספריה עוסקים בחיים במצרים. "השינה המשוחררת" מספר על אשה הרוצחת את בעלה כדי להשתחרר מעריצותו. "היום השישי" מספר את סיפורה של סבתא הנאבקת על חיי נכדה שנפגע בכד לירה. זהו מעין שיר הלל לחיים, נצ־חון מיתי של התקווה והרצון לחיות.

בסיכום מאמרו מציין המבקר האנגלי את התפקיד החשוב של הספרות בהתפתחותה של מצרים, אף על פי שהיא מלמדת על כך שבעיותיה של מצרים לא נפתרו ועדין מעיקות כשהיו.

Nawal el Saadawi, She has no Place in Paradise
God dies by the Nile, Zed
Sherif Hatata, The Net, Zed
Andree Chedid, From Sleep Unbound & the Sixth Day.

רנה ולק: מונומנט לביקורת

באנגליה ראו אור שני הכרכים — החמישי והשישי — של "תולדות הביקורת המודרנית — 1750–1950" — מפעלו ההירואי של חוקר הספרות הגדול רנה ולק. ולק הול מפרסם את הכרכים הללו, המחדשים את תולדותיה של הביקורת המוד־רנית, לפני כשלושים שנה. הכרך החמישי במספר סוקר את הביקורת האנגלית בין השנים 1900 ל־1950, ואילו הכרך השישי מתייחס ל־ביקורת האמריקאית באותן שנים.

ולק הוא צ'כי במוצאו, אבל את רוב שנותיו כחוקר הספרות עשה באוניברסיטת ייל בארצות הברית. הוא בקי בכל המסורות הספרותיות האירופיות, ובכרכים הקודמים הוא נע בקלות בין הספרות האנגלית ומ־סבילותיה ביבשת אירופה. אולם בהגיעו למאה העשרים הוא נדחק ל־הצטמצם, והוא מתמקד באנגליה ובארצות הברית וחבל, מעיר מבקר ה"אובזרוור". אלא שיש לכך סיבות כבדות־משקל, והן בעיקר ה־התרחבות האדירה של תחום ה־ביקורת והפער שבין ההתפתחויות באירופה לבין אלה שבעולם הדובר אנגלית.

בכרכים האחרונים מטפל ולק במבקרים שבחלקם עדיין פעילים וחלקם כבר אינם בין החיים אבל השפעתם עדיין ניכרת. בין השאר הוא מטפל בכפפות משי, לדעת מבקר ה"אובזרוור", בוירג'יניה וולף או באזרה פאונד, שלא היו ידועים כמבקרים מקצועיים. זה דווקא. המבקר שואל בין השאר: כלום עשה צדק עם מבקר חשוב כליונל טרילינג האמריקאי או עם ויליאם אמפסון האנגלי?

כותב המבקר: "לפנינו תולדות הביקורת המספרות לנו כיצד כמה מרעיונותיו של... הראשונים כבר נהגו בספר מוקדם יותר של אתל ל. מאמר מ־1905, אבל אנשים כמו ... קופלי, סירל קונולי, ג'פרי גריגסון או ראסל... אינם מופיעים בכך. זה חסרונו העיקרי של הספר: מצד אחד, מרחיב ולק ביותר בכל מה שנוגע ל־תיאוריה של הביקורת, הוא עצמו שייך לעידן הקדם־סטרוקטור־אליסטי, ומבחינה זו רק טבעי הדבר שהוא מסיים את ספרו המונומנטאלי ב־1950, קודם שהופעו על בימת הביקורת אנשים כמו רולאן בארת.

A History of Modern Criticism 1750–1950 by Rene Wellek/ cape

חידת ההודו־אירופים

"ארכיאולוגיה ולשון: חידת ה־מקורות ההודו־אירופיים" מאת קו־לין רנפרו הוא ספר שעתיד לעורר מחלוקות בעולם האקדמי. מקובל שהעמים האירופיים ולשונותיהם, להוציא את הבאסקים, הפינים וה־הונגרים, בעלי מוצא משותף ד־לשונם המשותפת המקורית מתכונת בפי המלומדים "פרוטו־הודו אירו־פית". במאתיים השנים האחרונות ניסו החוקרים לקבוע איפה ומתי חיו ההודו־אירופים הראשונים. לא

השגה הסכמה בעניין זה. יש חוקרים הקובעים את המקום בצפון אירופה ואחרים באיזור הערבות של דרום רוסיה.

ראנפרו הוא ארכיאולוג מנוסה ובעל־שם שחפר בצפון יוון ובמקד־מות אחרים והוא ניסה להשיב על כך תשובה משלו על פי ממצאים ארכיאולוגים שבדק מחדש. הנחתו היא שאת התפוצה הקדומה של לשונות ההודו־אירופיות אין לראות כתפוצה של "עם בראשיתי" או "לשון בראשיתית" אלא כסיום של תהליכים, והוא דוחה את כל ההנחות של קודמיו.

ראנפרו טוען כי האיכרים ה־ראשונים של אירופה התיישבו במזרח אנטוליה לפני 6500 לפנה"ס. הם גידלו מיני דגנים וקטניות והיו להם כבשים ועזים. החקלאות נפוצה משם תחילה ליוון ולכרתים והלאה — צעד אחר צעד — בכל אירופה ועד לאיים הבריטיים וכנראה עד להודו. תפוצה איטית הדרגתית זו יצרה ניבים של הלשון המקורית. מניבים אלה התפתחו בהדרגה לשונות הודו־אירופיות יותר מאוחרות.

ספרו־מחקרו של ראנפרו כתוב כספר מתח המפתר תעלומה שלב אחר שלב. הספר מעלה קושיות רבות, אבל גם החוקר גם הקורא. הפרויקט ימצאו בו עניין ודעיונות חדשים על התפתחות עם האיכרים. שפרץ את הדרכו אל מעבר לגבולות אנטוליה דרך החקלאות ואגב כך פיתח את לשונו והפיץ אותה ("אנטוליו").

Archeology and Language: The Puzzle of Indian-European Origins by Colin Renfrew. Cape.

בספנת הדמים

"בספנת הדמים" פרי עטו של יחיאל דמבה, שראה אור בלשון הה־סית בהוצאת מזדה (680 ע'), עוסק בתולדות יהודי ליטא בתקופת השואה. מספר לבד הקורא כי רוב יהדות ליטא נספתה בתקופה זו וק במהלך הפרעות הספונטאניות ש־ביצעו הליטאים ביהודי הארץ עוד־קודם כניסת הגרמנים והן ברציחות ההמוניות שנוהלו על ידי הגרמנים אך הוצאו לפועל בידי יחידות רצח ליטאיות.

המחבר, יחיאל דמבה, היה בן 12 כשפרצה המלחמה בין גרמניה לברית־המועצות. האם כי בספרו שזורים זיכרונותיו האישיים, הוא משכיל להפוך אותם למסכת ספרו־תית רחבה, המקיפה לא רק את חיי היהודים, אלא את ההוי בליטא בכלל בתקופת הכיבוש הנאצי ולאחריו. יש בספר קטעים ומסמכים שפורסמו בברית המועצות ברוסית והגרמנית.

תערוכה / איתמר לוי

חם קריר

יצחק לבנה, גלריה ארטיפקט, תל־אביב

יצחק לבנה, ציור: בין רומנטיקה למודרניזם

כשם שהאופרה חזרה לבמות בשנות השמונים, לא כבאתוס שאי־פיין אותה בעבר אלא במעין פאתוס מבוקר, כך חוזר הציור היום ומעלה על הבד את הפאתוס הרומאנטי שנשמר ממנו על ידי שנים של דיאטה מודרניסטית מתמידה. ב־רשעני, אבוממן וקלוטר למשל, פונים אל הרומנטיקה אך מתייחסים במקביל אל הבעיות שהציגה ה־אמנות המינימליסטית והמושגית, כאילו אומרים שלמדו את השיעור אבל יש להם ויכוח אתו. המריכוח בין־ההמורה מודרניסטית לבין היסוד פות רומאנטית עומד במוקד ה־עבודה. יצחק לבנה מציע דרך אחרת לחידוש. הקשר המבותקר־מעט עם ההוד של ציור הנוף הרומאנטי, עם הנשגב, עם העימות של תרבות וטבע ועם מוטיבים בראשיתיים של אור וחושך, אדמה, מים ושמים.

הקשר אל הנוף נותק אמנם על ידי הציור המודרני אך הוא נשמר במסורות תרבותיות אחרות — בציור והבבני ובקיטש, בפרסים הוליבוד־דיים, בצילומי פרסומת, בגלויות דואר הבלוחות שנה. כך למשל אפשר לגלות בצילום פרסומת לסיגריות זוג מעשן ליד נחל הורים בחורש רענן. הפירסומת לסיגריות ולמכוניות, יותר מאשר לכל מוצר אחר, ינקה ממסורת ציורי הטבע, שאפה לקירבה את האוויר הטהור והשוותה את הנהיגה לרכיבה לאוויה בדוכן הוויים עצמם.

יצחק לבנה, בבואו להתחבר בחזרה אל מסורת ציור הנוף, אינו יכול להתעלם מתהליך בן כמאה וחמישים שנה של פרסומת ולגאריה, קיטש והיטויים באנאליים ומזויפים המהודים מכשול שאינו מאפשר כמעט שום התרשמות אמיתית וכנה מהנוף. במקום להתעלם ממנו, נוקט לבנה מעין אסטרטגיה של גייס חמישי. הוא כאילו משתף פעולה עם המסורת הממוסחרת, כדי להלי־

אך במקביל לנהייה אל העבר, אל הימים שבהם הרשה לעצמו הציור לשיר בקול רם את תהילת הבריאה, מעגן לבנה את הנוף שלו בהווה. הכביש, המכונית, מעקה הטילת מפגישים את המסורת הרומאנטית עם הקונסטרוקטיביזם וההפשטה הקרה. גם האגמים מתגלים במבט שני כמאגרי מים מלאכותיים. הכביש עובר אולי על גב סכר. למעשה הציור כולו נראה מבוים מאוד, כצילום הלקוח מפרסומת פרסומת או מלוח שנה. התאורה תיאטרלית, ההרים המרוחקים נראים כאילו האויר אותם זוקק אחר מזה תמאיר את קידמת הבמה. הצבעים המלאכותיים, הרבה כחול וסגול עזים או ירוק חומצי נראים לעיתים כאילו נצבעו בעיד צלופן או כהדפסה בדמו מלודרמטית או כתאורה תת־מימית מתקתקה. ה־מפגש בין המסורת הרומאנטית וגירסתה הממוסחרת מפעיל בציור כוחות של משיכה דחייה, מבחיש את המפגשים שבין אמת וזיוף ויוצר אטמוספירה של חום מקורר.

המעניין ביותר בתערוכה הוא החלק הקשה ביותר לקרבליזציה. במבט מקרוב מתגלה משיכת ה־מכחול של לבנה, ארוכה ואחידה, כמעט ישרה, כאילו מנותקת מכל קפריזה רגעית. לעתים מצליחה משיכת צבע בודדת, קו לבן של ענן בשמים או קו רציף, להפוך לדימוי עצמאי בתוך הציור. החקו הבודד הוא לרגע כמו המכונית בנוף, פעולה רומאנטית חמה ודימוי מסחרי קריר כעת ובעונה אחת. בחלק מהציורים מתגלה אמנם חולשה מסוימת בארגון הצורות. כמה מ־המשולשים הקונוסים שבמרכזו ה־ציור נראים כמילוי שטח ולא כצורות מעניינות לעצמן. אך ליקוי זה אינו מונע מהתערוכה להיות אחת הטובות והנועזות שהוצגו בארץ לאחרונה.

המכונית היא מוקד התנועה והכוח, היא הזיה בנוף, היא יורדת אל המים או טסה על פי תהום. היא היה אפלה, שיק עיניה רושפות אש.

אל קרן האור הבוקעת בחשכה מצטרפים לעתים פנסי רחוב, מעין אבוקות עגק המטילות כתם אור קריר הגורר אליפסה בהירה בתוך הצבעים הכהים. לרגע הופך הציור כולו להתגלות רזית בטבע והוא מתקשר למסורת של אקספרסיו־אבסטרקט הנוף של הציור האמריקאי במאה התשע־עשרה, לרומנטיקה של פרידריך ולחזיונות הליליים הקסומים של דואיסדאל.

מתוכה לבסוף משהו מהלהט ה־מקורי.

בציורי האקריליק של לבנה מר־פיעים נופים ליליים, בעיקר צלע הר תלולה או גדת אגם. כביש מתפתל על צלע ההר או מגדיר בד־דות את חוף האגם. אורות מכונית מתקרבת גוזרים משולשים צהובים על רקע הנוף הכהה או מתווים קווים לבנים ישרים של השתקפות האור בכביש הרטוב. המכונית יוצרת בנוף הלילי נוכחות המזכירה את נוכחותו של הסוס בנוף ההררי בפר־סומת לסיגריות, או של הנמר, או בציור הנוף הרומאנטי.

ארוס השטני

סוף מעמוד ב־6

הרי זה כמו שמיעת בדיחה גסה, כשהיא מסופרת בטון השמור עתנו רק לנסיבות האינטימיות, הנגיגיות והרציניות ביותר של חיינו.

מאחר שכוונת רשימה זו היא לעודד את תיאבון האוהבים לקרוא שירת אהבה, אצטט — כדי טעימה — קטע מתוך השיר הפותח את הספר. הוא נראה לי מנצלת במיוחד, מבחינת הרשמנות האישית, ותוצמנה הלשונית המשתעשעת, והאנטי־דוס־ליות הכמעט־היסטורית של "האבי־הפיוטי המבהיר על אהבתו ה־מכונות:

"אני בן אדם / שרצה ת'אהבה / פשוט במו ידי / לקח / וקיפר אותה כמו סלה / ומיד בשכרה / שבר שחט / נהפך / ל"א גדויסר תולעת" / "חכם בלילה" ו"חכם בחנות" / או / יש קץ ויש הכל /

ויש יופי הדבורה / והמור השבבי / ולבסוף / מין אהרון אייכמן / מסתובב / לך בשבבים הצואי / תקועות / כל / חמש המגילות / איכה רות / ושיר השירים הבוחנה / אבל / מחכה / לכיתת יורים / איזה יופי / עם עיני / מסתנוורות מרמעות / להחזיף ת'כרוזים / המצטלצלים / כ־5 כוכבי העיש / אני מבחיר / שהחיים הם התאבדות / הברית החדשה היא / למות למות / האני לא יכול לפרט / אין לי (באמת אין למי) / לגלות ת'פרשים / כל מי שישנו / ויסה אוזן וישמע / ממילא נהפך לאין / שאני בוכה על צוואר לבן / — לא יאמין לא יאמין / שאני נשבע שלא היה כמותו / עוד כזה צוואר לבן / אמרתי לה ד. גם אם יותכו לך ת'רגליים / (פעם קראתי להן "רגלי ציפסי") / זו הייתה בעצם שבועה /

רחם יודעים / עד לאן הייתי הולך אתה / אפילו לשמי / אפילו לאש"ף..."

המשך הספר אינו נופל במקור־יותו ובאנרגיה הלשונית שלו מפתיח נרגש זה. הכל "על החיים ועל המוות", כפי שהיינו אומרים בילדו־תנו. שבתאי הנגיף נותקנמוטיביים מבורך עוד מתחילת דרכו ב"הוד המורים", ובהוראי דרך "הפואמה הביתית" על כל ספיחיה. ספרו "בנגיף" ציין אמנם נקודת־שפל מב־חינת סגנונו, שהיה פאתוס ללא קונטרפונקט מספיק של שנינות, ואולי קודם כל מבחינת הבחירה של האב הרוחני־פוליטי הזה דווקא.

כשהופיע הספר לפני כמה שנים חשבתי כמה חבל ששבתאי לא הציג בגרוכו שירותו הפוליטית מישחו שמסכנותו פחות בולטת, מישחו בעל שיעור קומה ומעורר־כבוד כגון אנואר סאדאת או מיכאיל גורבצ'וב. אבל אני אפילו ספר דל (מבחינה ספרו־תית) כ"בנגיף" הצליח לגמרי מבחינת התגובה של ממסד ההומניסטים עוכרי־ישראל שאותו התבונן שב־תאי לוועג. משורדים המייצגים מימסד זה נפלו מיד במלכודת שהציב להם והחלו להשמיע זעקות גוספו "זאב זאב" או אולי היה זה "הצילה הצילה" או אולי (בלשונם) "פאשיסט! פאשיסט!"

ב"אהובה" חזר שבתאי למיטבו. זהו קובץ מבריק ומרתק, המפתח אפשרויות חדשות בפני שפת ה־שירה העברית החדשה, ותבוא הברכה גם על ראשו של העורך מאיר ויזלטיר, שהעז להנפך ב־"אהבה" את סדרת ספרי השירה שלו בהוצאת "עם עובד", ועל ראשו של הצייר משה גרשוני, שעיצב ל"אהבה" כריכה הולמת להפליא.

תגובה

בשן ועין

משה זינגר כתב במדור "עניין לשון" שהתפרסם כאן ב־25 בדצ־מבר, על הביטוי "יצא בשן ועין", שלדעתו הפך עם הזמן את משמ־עותו המקורית מ"יצא בנזק מהעניין" ל"יצא בנס מהעניין". אלא שלפי הדוגמאות שמביא זינגר יוצא שבפי חלק מן הדוברים אין הביטוי "יצא בשן ועין" מתפרש דווקא כ"יצא בשלום ונס", כי אם גם כ"יצא בנזק קטן יחסית" — ולכך יש דווקא סימוכין במקורות.

בספר שמות, פרק כ"א כתוב: "וכי יכה איש את עין עבדו או את עין אמתו ושיחתה — לחופשי ישלחנו תחת עינו. ואם־שן עבדו או־שן אמתו יפיל — לחופשי ישלחנו תחת שנו". כלומר, תמורת איבר אחד זוכה עבד עולם להיות מלאה בגוף ובנפש, וכך בדיוק אומרים הדוברים היום: יצא בשן עין מן התאונה ולא נפגע בחלקי גופו האחרים.

פרופ' יעקב ברוש
חיפה

חדש בהוצאת הקיבוץ המאוחד

מערכות־המסתור בשפלת יהודה
עמוס קלונר / יגאל טפר

הספר מערכות־המסתור בשפלת יהודה מסכם תופעה ארכיאולוגית מרתקת, שהתגלתה ונחקרה בתשע השנים האחרונות. יש בה, להערכת המחברים, כדי לפתוח צוהר ולהאיר את הקדמות למלחמת בר־כוכבא ומהלכה.
ספר מערכות־המסתור בשפלת יהודה נחלק לארבעה שערים: הנתונים הבסיסיים, וזאת במידה אוביקטיבית ככל הניתן, מובאים בשני השערים הראשונים. ניתוח הנתונים, עם מסקנות כרונולוגיות והיסטוריות, מובאים בשני השערים האחרונים.
שער המבואות מפרט את הרקע הפיזי של תחום התפוצה העיקרי של המערכות – שפלת יהודה, תול־דות מחקרן, דרך חקירת התופעה. במפת התפוצה מסומנים בשפלת יהודה למעלה מ־100 אתרים, ובהם יותר מ־300 מערכות, וכן 7 אתרים בהר יהודה.
המסתורים התת־קרקעיים בגליל הוא פעל יוצא של החקירה בשפלת יהודה.
(בשיתוף עם החברה לחקירת ארץ ישראל ועתיקותיה)

מהדורות חדשות
"יחסים מסוכנים" – לאקלו
"מופע" – יונה וולך
"עיר קסומה" – יהושע בר יוסף

חדש בהוצאת הקיבוץ המאוחד

יד טבנקין
ספרים חדשים:
הדילמה הגרעינית של ישראל
מאת פרופ' יאיר עברון
מחקר יסודי על הבעיות בפניהן עומדת מדינת ישראל בשאלה זאת, אשר קיבלה אקטואליות מיוחדת בימים אלה.
המחיר: 21.80 ש"ח

אופציה ירדנית
מאת ד"ר דן שפטן (מהדורה שניה)
ספר מעמיק על היחסים בין הפלשתינאים, ירדן וישראל וסיכויי הפתרון של הסכסוך.
המחיר: 28.70 ש"ח
להשיגב יד טבנקין, מחלקת הפצה, רמת אפעל 52960
בהוצאת הקיבוץ המאוחד
ובחנויות המובחרות

הוצאת
הקיבוץ המאוחד
מתברכת ומברכת את
אורה איתן
על זכייתה בפרס ע"ש נחום גוטמן
שניתן לאיור הספר
"תרנגולת כחולה" של חיה שנהב

זה עתה הופיע
הספר המקיף ביותר על חיי הבדווים
הבדווים במדבר סיני
מאת
שבתאי לוי (שבו)
בארבע־עשרה שנות שלטון ישראל בסיני שהה מחבר הספר במדבר כמה חודשים מדי שנה ואף עשה בו ישיבתו קבע שלוש שנים רצופות.
בספר זה נפרשת בפני הקורא יריעה נרחבת ומקיפה של מידע מכלי ראשון על כל היבטי החיים של בן המדבר – תולדות השבטים בסיני ומנהגיהם, חיי המשפחה והתרבות בחברה המדברית; חוקי החיים במדבר, הלבוש והמזון, משפט, רפואה, כלכלה, אמונה ופולחן.
הספר מלווה בצילומי צבע, איורים ומפות.
ש
הוצאת שוקן/ירושלים ותל־אביב

מוסד ויצמן לפרסומים במדעי הטבע ובטכנולוגיה, ירושלים
לא שמועות מפוקפקות – כאן המומחים עצמם כותבים על
איידס
זה עתה הופיעה חוברת ל"א 2/
ובה: הנגיף, המגיפה, ההבטים החברתיים.
מאמר מרהיב־עין על הקשת שבענן,
ושפע כתבות, חדשות וידיעות
דמי מנוי לכרך ל"א 45 ש"ח (כולל דמי משלוח)
בשיק, באמצעות התלוש או טלפונית בכרטיס אשראי.

לכבוד
מוסד ויצמן לפרסומים
רחוב הורקניה 8 אל ת.ד. 801
ירושלים 91007
ברצוני להמום על "מדע" – לדעת"
שם ______ כתובת ______ מיקוד ______
טלפון ______ מס. זהות ______ מקצוע ______
רצ"ב שיק ע"ס ______ שח לפקודת מוסד ויצמן לפרסומים
מס' כרטיס אשראי
נא לחייב את חשבוני בסך ___ ש"ח בכרטיס ...
הכרטיס בתוקף עד ______ חתימה ______

هكذا عن الاصل

هكذا من الأصل

הטלוויזיה של השבוע / הדה בושס

אפוקליפסה — חלק שני

שום דבר אינו יכול להוציא את הישראלי המצוי מאדישותו הקולוסאלית. אלא אם באים ומפריעים לו לנגב את החומוס שלו. אמנם אני אוהבת חומוס, אבל עצם הרעיון של ניגוב חומוס מעורר בי רתיעה. זה מטבעי לשון כאוס, האוצר בתוכו את הרגלי האכילה של היושבים בציון. אין איפוא כחומוס ל־הוציא את המוני בית ישראל מאדישותם. לא העסקה בשט־חים, לא בעיות התקציב ה־חמורות, אפילו לא הצגת "סינדרום ירושלים". רק החומוס — הוא מכריע את הכל.

ריח החומוס עלה באפו של רפי גינת. לאחר הצלחתו בשבוע שעבר, כאשר גילה מיליוני קוליפורמים בחומוס, פתחו ה־היידיקים במחול־שדים ועוררו בו שיכרון חושים. אמנם הם לא הניעו את המנגבים להתנגד מן הבאכל, אולי רק הלהיטו אותם לשעה קלה. ובכל זאת, נכנסו חששות בלבם ובכריסם: הרי ללא ניגוב חומוס, חייהם אינם חיים.

לאחר פרסום הקוליפורמים רואה עצמו גינת כנביא זעם המבשר על אפוקליפסה חדשה — שאיש לא צפה אותה. גם לא האסטרולוגים. אין הוא נוטש את משמרתו. הפעם ב"כלבוטק", אפוקליפסה חלק שני. אפילו את חליפתו התאים גינת לגודל האירוע, וצבעה היה כצבע החו־מוס, עם הקוליפורמים ושאר המזיקים. לפי בחירתכם. לצערי, אין לי מידע בתחום תוסס ורי־חני זה. אבל מתברר שנביאי זעם אינם מוותרים על הצלחה כזאת. אין הם עוברים כך סתם לסדר היום. יצא איפוא "כלבוטק" שנית, לחפש עוד פושעי־חומוס. והרשימה השחורה הולכת ו־מתארכת. לעמוד־הקלון מתוס־פים שמות.

אמנם המומחים חלוקים ב־דעתם. מומחה כפרופ' רחמי־לביץ, מבית־החולים הדסה ביר־ושלים, קובע שהמסקנות ביחס לחומוס המקולל, אינן נכונות. אבל גינת אינו נח ואינו שקט. הוא מוצא לו בעלת־ברית כד־מותה של הד"ר עלמה אבני, הקובעת בלשון חד־משמעית, כשגינת מניד ראש להסכמה, כי החומוס הזה פסול לניגוב ו־למאכל אדם. לזכותו של גינת ייאמר כי יש אמנם מסעדה אחת ויחידה שצריכה אצלו לשבח.

עכשיו לא נותר אלא לצפות

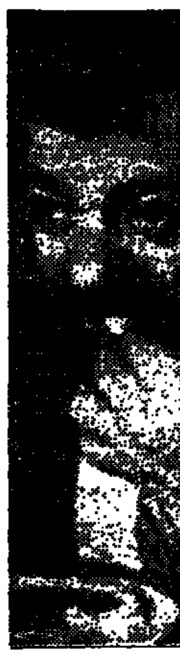

רפי גינת: ריח החומוס

שהאומה תתייצב משני צדיו של המתרס, במאבק על החומוס. אלה שויתרו על הניגוב, מתוך פחדים, ואלה האמיצים הממשי־כים לנגב, למרות גינת והחזון האפוקליפטי שלו. ועד ל־"כלבוטק" הבא, ימשיכו לפקוד אותנו סיוטים מנוגבים בחומוס.

מציאות לא־מתוחכמת

בביקורת על הופעתו של הפרופ' יצחק זמיר ב"זה הזמן", לפני כשבוע, סיכמה דליה רביקוביץ את רשמיה ב"מעריב", וסיפרה שזמיר איכזב אותה. לדעתה, אמר דברים בנאליים מאד וגם מופשטים, והיא לא ראתה את הקשר בינם לבין המציאות הישראלית. דומה שר־ביקוביץ חייבת לטעון על המציאות הישראלית שהיא אולי בנאלית ואינה מספקת נושאים מתוחכמים די הצורך.

למשל, הוויכוח המתנהל עכ־שיו בבעיית הסירוב לשרת בשטחים. עצומה של 160 אנשי מילואים שפורסמה בימים אלה — היא בעייה בנאלית אבל אקו־טית, שיש לדברי זמיר השלכות ישירות עליה, והן לגמרי לא מופשטות.

לדיון זה היה המשך של ממש. באולפן התרשות המאותגרות זר־מנו הדר' חיים גנץ והפרופ' אהוד שפרינצק. גנץ הוא כל מה שהטלוויזיה אוהבת לשנוא, והיא עושה זאת במורגש. דבריו מבר־לבלים, הוא הולך סחור־סחור ואינו מגיע לנושא, עד שקשה לתפוס מה הוא רוצה בעצם. בהליך לעזרתו המצוה, אליעזר יערי, האומר לו שאם הבין נכונה, מעניק גנץ בדיעבד לגי־טימציה לאנשי גוש אמונים ול־קבוצות יהודיות אחרות שהפרו את החוק, ולא היא. רק בסיום דבריו מגיע גנץ, בקפנדריות מהירות, לעניין שאולי היה צריך לפתוח בו: המוסר לעומת החוק. גנץ מנתח אותנו שהפרת החוק אינה מובילה לאנרכיה. לנו זה חידוש מפתיע.

הפרופ' שפרינצק מעיד על עצמו כי אינו רחוק בדיעותיו הפוליטיות מגנץ. אבל לשפר־ינצק כושר ניסוח, דבריו ברורים והוא יודע כיצד ומה להדגיש. שפרינצק מכיר רק בסרבנות מצפונית; כלומר, בסירוב לשרת בצבא כלשהו ולהשתתף במלח־מות. אין הוא מוכן להכיר בסר־בנות של מותרות — לא מימין ולא משמאל. אין הוא מסתיר את השרץ בקלין טעמים. לעומת גנץ, הוא רואה בציות לחוק חובה מוסרית.

לדעתי, טועה גנץ טעות מרה כשהוא מנסה לתרגם מוסר לפו־ליטיקה. יש הסכמה כללית כי כדי לקיים חברה שפויה, יש צורך ראשון במעלה בחוק. מדבריו של גנץ משתמעת לדעת שפרינצק קריאה "לפרק את כל העסק".

גם משום כך חשובים כל־כך דבריו המופשטים הבנאליים לכאורה של הפרופ' זמיר. הם חלק בלתי־נפרד ממציאות היומ־יום הישראלי, ויש בהם התראה מפני סכנות גדולות. מה לעשות ומציאות זו אינה מתוחכמת כלל ואין בה עידון רוחני.

המקרה של ברבש

הכתובה ב"מצב הרוח", על הצגת "אחד משלנו" מחזהו של בני ברבש, מעוררת את סקרנותי. מתברר שברבש כתב את המחזה לפני כשלוש שנים. השאלה אינה כפי שהוצגה, אם צה"ל הוא אכן כמו שהוא מתואר במחזה. זה מחזה בעל אופי פו־ליטי שבמרכזו בעייה מוסרית: המאבק בין אחוות לוחמים לבין רוח החוק. ברבש מנסה לדבריו למצוא פשרה בין רוח הכלל לבין חוויות הפרט. כרגיל אצלנו, הוויכוח מוטה במכוון מן הנושא. והנושא זה אינו חדש ואינו ישראלי טיפוסי. אבל בישראל של היום יש לו משמ־עויות אקטואליות ואכזריות.

סופרים, מחזאים וקולנוענים כבר עשו שימוש דרמטי בנושא זה. אין רקע מתאים יותר למאבק כזה ממצבים קיצוניים של מלחמות ומסגרות צבאיות. שם מתפתחות בדרך־כלל אחוות לוחמים וידידות בין גברים. המלחמות כרוכות מטבען במ־עשים חריגים ואכזריים והגבו־לות בהן מטושטשים. מי שחונך על ערכים הומאניים, קשה לו להשלים עם זה. כך מתעוררות דילמות מוסריות קשות, שגם לדברי ברבש אין להן פתרונות חד־משמעיים.

נראה לי שאת הדיון ב"אחד משלנו" היה נכון לפתוח דווקא בדבריו של המבקר בן־עמי פיי־

בני ברבש: סקרנות

גולד. הוא ניסה לעשות אבחנה שבשתכהה מאתנו, בין דראמה פוליטית, שהיא חיובית מאד בעיניו, לבין תיאטרון פוליטי המנוהל על־ידי אנשים פוליטיים בעלי עמדה חד־צדדית מוגדרת — שהוא באותה עת תיאטרון ציבורי הנתמך על־ידי הממשלה. לבולם הרע של המחזות הפולי־טיים, מזהים אותם מיד עם אותו תיאטרון פוליטי. וכך מוסט הוויכוח מן השיפוט העינייני לאפיקים שאין להם קשר אמיתי עם המחזה, באשר הם עניינים פוליטיים מובהקים. אני חוששת שזה מה שקרה למחזהו של ברבש.

בחירות אמוציונאליות

לפי הסקרים, כפי שהם מו־באים מפי הסוקרים (ב"יומן השבוע"), בחירות 1988 יהיו בחירות אמוציונאליות. עניין זה אינו עומד בסתירה לממצאים הקובעים שהוויכוח על עתיד השטחים יעמוד במרכזן. לפי מינה צמח, סוקרת הוואית סולי־דית מאד — המפתח יהיה שוב, להוותנו, בידי המפלגות הדתיות, והן יעדיפו את הליכוד על המערך. המפלגות הקטנות ש־בשוליים, משמאל ומימין, עשו־יות אף הן לגרוף קולות מן המפלגות הגדולות. יש גם מי שסבור כי כהנא עלול לזכות בשלושה, ארבעה מנדטים.

ח"כ רוני מילוא עוקף את השאלה, אם יסכים הליכוד לצרף את כהנא לקואליציה. גם כאשר הוא חוזר ונשאל על כך, הוא מתחמק מתשובה. התחזקות זו מבשרת רעות גדולות. אני מנסה לצייר בדמיוני ממשלה של הלי־כוד, ש"ס, האגודה, מפד"ל, התחייה, וכהנא, וכל הנבואות השחורות משחור עולות כבר מאליהן.

לעומת מילוא, המפגין חזיזות דעת, אולי מוקדמת מדי אבל לא בלתי־מבוססת, מצטייר לי ח"כ עוזי ברעם כאיש שאינו מתאים לעמוד בראש מערכת הבחירות של המערך הלחוץ. מה גם שהמאבק יהיה קשה. אמר ציונאלי, מכריע על חוזו של קול. ברעם הוא אולי איש עבודה ומינהלן טוב, אבל אין לו אישיות משכנעת ומבריקה. אין הוא אישיות המסוגלת להלהיב את המוחרים; אדרבה. בינתיים, הוא נוסך שעמום, נראה פראגמטי וצפוי להפליא, משתמש בפר־אזות שכבר עייפנו מהן: "המערך ילך על תהליך השלום". האם מצפה ברעם שיהיה מישהו, אפילו הליכוד, שילך על "תהליך המלחמה" למשמע דב־ריו הכבדים וחסרי־ההשראה של ברעם, אני חוששת מאד שיש מקום לאופטימיות של מילוא.

דרושות המצלמות של קירשנבאום

כדי להביא לצופים המורעבים את המראות מחגיגת סילווסטר, שהושם השנה בהשוואה מגוחכת, היה ראוי להגיע למקומות האירוע עם המצלמות של מוטי קירשנבאום. לשם כך דרוש דמיון פראי, ואילו דניאל פאר הוא "כרובע". לא הוא האיש המתאים למראות מעוותים ש־כאלה, העושים פארודיה על עצמם. כך הצליח פאר, בכתבה שלו ב"יומן השבוע", להטיל עלי שעמום. מצאתי את עצמי מפ־הקת למראה הזוגים והחגיגות. בזמן שאלה נהנו, היו מי שסבלו. בין הסובלים המקצוע־יים, הרב מרדכי ("פופיק") ארנון, המקשט בנוכחותו הרוויות כת־בות טלוויזיה קלות־משקל. הפעם הוא ממלמל לתוך זקנו דברי מוסר חכמה שקשה לעמוד על רובם. כמובן אין הוא שוכח להזכיר כי לפנים היה אף הוא עצמו בין החוטאים, ועל כן הוא מדבר מתוך ידיעת העניין. גם ההומר חופני בין הסובלים: קשה לעמוד בעומס של הופעות כה מרובות במקומות שונים בערב אחד.

ויש זוגים מגוחכים, בעלי פרצופים מצוחקים. ומן התקרה במלון הילטון יורד גשם נדבות, מתת שמיים: מאכלים, פרחים ועצים. אנו צופים בישראל השבעה, המכוערת, והנרצצת, פשוטו כמשמעו, המנסה "ל־עשות שמח", בכל כוחה. והד תוצאה עלובה מאד. ואין לשכוח את העגות האיומות המפארות את הכתבה.

אפשר להבין ללבו של שוטר המקוף, המשתוקק לחזור למיטה החמה בביתו. אך נגזר עליו להישאר עם פקקי התנועה. הם סימניו של כל חג תל־אביבי.

משימה בלשית ללא מתח

אסא וייס הוא מדען וסופר (כתב רומאן) העוסק בניתוח מערכות. הוא היה אמור להעניק את "הצבע" ל"זה הזמן" — תכנית ארוכה ומייגעת מאד בחלקיה. אבל וייס לא הצליח לשכנע אותי ולא לרתק אותי. מתברר שלדידו אין סתירה בין "המתודיקה של המדע לבין האינטואיציה של הספרות", כי הגרודתו השאבלונית של עברון. וייס רואה עצמו מדען והאמן־יוצר כאחד. הוא מדבר על "זיק פראי, המוצגת במדען ובסופר" ועל "המשמעת בספרות שהיא בעיי־תית פרכמה יותר מאשר במדע". דבריו נדרשים למדי ואין בהם פרצי דמיון, אין הם פראיים ולא בלתי־צפויים. הצד המגמציוני שהביא אתו וייס לאולפן "זה הזמן", הוא ניסיונו להחזיר ל־סמינר של חוזרים בתשובה, שהתקיים בנתניה. הסיבה — "הלכו לו חברים". הוא רצה להבין כיצד קופצים מוצר להזר, קפיצה כה חדה.

הפרשה מצטיירת כמשימה בלשית, אלא שהמתח הולך ופוחת במשך הדברים. המטיפים בסמינר היו מרצים שחזרו בתשובה, והתהליך, כפי שהוא מציירו, דומה למכבש דורסני. מתברר שהוא היחיד שלא נדרס ולא נכבע. התגליות שלה מגנגן ההכרעות בתהליך החזרה בת־שובה אינו רציונאלי (ומה בכלל רציונאלי בדת ובאמונה?) לדעתו, לחוזרים בתשובה אין מוטיוואציה, זה פשוט קרה להם. בתוך כך, הוא מסביר את העניין במשבר זהות אצל החילוני הישראלי, שאין לו במה להיאחז, ובסמינר זוכים בחום, ובאפשר־ויות להתבטא, בבעיות רכה. אם כך, לפנינו מקרה ל־פסיכולוגים.

היה אפשר לגלות סתירות בדברי אסא. במקרים רבים הוא סותם ואינו מפרש. כמדען, דומה שעליו לנהוג יתר זהירות ב־הגדרותיו ובמסקנותיו.

פתאום כל העולם קרוב אליך.

יצוא. צורך כלכלי דחוף של המדינה. מקור גאווה והכנסה ליצרנים. גם המוצרים שלך ישאו תווית MADE IN ISRAEL ברחבי העולם הגדול.

איך תהיה יצואן?
אם אתה יצרן המקפיד על איכות מוצריך, ואתה מחפש להם שווקים חדשים, תמצא שפה משותפת עם המומחים שלנו, במחלקות לסחר־חוץ של בנק דיסקונט.

בנק גדול – אפשרויות גדולות
בנק דיסקונט מעמיד לשירותך מערכת קשרים עם 2000 בנקים קורספונדנטים ברחבי העולם, בנוסף על 20 שלוחותיו בחו"ל. קשרים אלו יסייעו לך רבות בניהול עסקות בינלאומיות, בהשגת מידע על שווקים חדשים וביעוץ על אפשרויות מימון בחו"ל.

הגנה בפני סיכונים
בבנק דיסקונט תקבל עזרה ויעוץ להגנה ולביטוח בפני סכוני סחר־חוץ.

השרות לקידום הסחר הבינלאומי יוצר למענך קשרים עם ספקים או קונים פוטנציאליים בחו"ל.

עסקות עתידיות (FORWARD)
תוכל לבצע עסקות עתידיות ואופציות בכל סכום, במיגוון מטבעות. כך תבטיח לעצמך שערי קניה ומכירה ותוכל לערוך תחשיב מדוייק של רווחיך מכל עסקה.

צינורות מימון מגוונים
בנק דיסקונט מעניק מימון בקרנות היצוא וערבויות למימון עיסקות סחר חוץ, במטבע חוץ ובשקלים בארץ ובחו"ל. בנק דיסקונט מעמיד לרשותך קווי אשראי בינלאומיים ליבוא ציוד, כולל מחשבים. בנוסף, הבנק מאפשר מקורות מימון ליבוא חומרי גלם לתעשייה.

חשבון פת"ח יצואן
בנק דיסקונט ינהל עבורך חשבון פת"ח יצואן, הן בסניפך והן בשלוחותיו בחו"ל.

שירות אישי לאורך כל הדרך
הדיסקונטאים באגף הבינלאומי ובסניפים הראשיים מפעילים עבורך את כל המערכות, עוקבים אחרי ביצוע העסקות שלך ומוצאים פתרונות מהירים והולמים. הדיסקונטאים ידריכו אותך ויתנו לך עצה מקצועית טובה.
ככלל – הדיסקונטאים יתאמצו לשרת אותך במהירות – במקצועיות וביעילות. תפקידם לעשות הכל כדי שאתה תצליח.

פרטים ניתן לקבל בכל סניפי בנק דיסקונט או בטלפונים דלהלן:
בתל־אביב: יוסי מרקס (637475), שמואל אשכנזי (637470).
בירושלים: יוסף פרטיג (218337), עזרא בצרי (218343).
בחיפה: יעקב פלסטר (546376), יוסף מזרחי (546377), יחזקאל מנסור (546374).

יותר קרוב אליך
בנק דיסקונט

מכתבים למערכת הארץ

סיפורה של "עבריינית"

בבוקר קיצי בהיר התבשרנו כי רוצח ושודד דרכים, ויליאם נקש, יצא חופשי ממעצרו משום ששר המשפטים החליט לא להסגירו. מספר אזרחים ואני בתוכם, פנינו לבג"צ. המשך גורלו ידוע. בדיון שהתקיים בבג"צ טען השופט מנחם אילון שאין לעותרים זכות עמידה.

בראיון שהעניק כבוד השופט ליואלה הר שפי בעיתון "שורת הדין" של הפקולטה למשפטים בת"א נשאל השופט: "נניח שאין, לשיטתך, מישהו שיש לו זכות עמידה, אז איש לא יהא רשאי לדרוש הסגרתו? תשובתו: אז אין. מה יש? מה הבהלה הזאת? את יודעת כמה משגים עושים בשלטון?... אם זו בעיה חוקית ממדרגה ראשונה, כמו השב"כ, אני מסכים שאין לעורר שאלת העותר, כי זו בעייה של מעמד הנשיא. אבל בעניין נקש, לולא ההיסטריה הציבורית, הרי מה קורה פה?

...עכשיו מי בא ומטעון אדם שאין לו שום עניין, פרופסורים וחברי הכנסת. קודם הגישו הצבעת אי־אמון ונכשלו (אני לא הגשתי אי־אמון ש.א.), אחרי כן אמרו, טוב, אז נלך לבית־משפט. זה אי־אפשר. שאלה: משמע, מכשלות כאלה צרי־כות למצוא תקנתן במישור הציבורי והפוליטי? תשובה: ודאי. הפגנה. חצי מיליון איש ברחובות!"

על עמדה זו של השופט הנכבד מנחם אילון יצאתי בביקורת קשה. לצערי לא מנומסת. על כך הרעישו שמים וארץ ועל כך התנצלתי, אם כי יש לומר, שהשופט הנכבד עצמו לא כל כך נזהר בכבודם של אחרים ובאותו ראיון הוא פוסל אפשרות שחברי כנסת נזעקו בעניין שחרור של הרוצח השודד נקש בתום לב. לדבריו: "איפה יש תום לב אצל אנשי הכנסת? הם פוליטיקאים. מה המשמעות כאן לדרישת תום הלב? זה לא פקיד שחייב לתת רשיון בתום לב"?

לא ברור לי מדוע לשופט מותר בהנף לשון לשלול אפשרות שחברי כנסת מעצם היותם חברי כנסת הם חסרי תום־לב ואילו שופטים ה־נבחרים ע"י ועדת מינויים, תמיד קואליציונית, בדרך חסויה מהציבור, לעולם לעולם תהא לגבי כל אחד מהם, ובכל עניין, נשמרת חזקה של תום לב. העליתי כל זאת בכתובים משום שהדה בושס, ("הארץ" 1.1.87) מצאה לנכון לשרבב את שמי כמי שהינה עבריינית אידיאולוגית ומ־פירת חוק. היא נוזפת ביצחק זמיר על כי בהופעתו ב"זה הזמן" לא מצא לנכון להצביע על האישה הזאת הוא שולמית אלוני.

יש זכות לבקר שופטים ופסקיהם. יפה וטוב תבכן לעשות זאת בנימוס, ושוב אני מצטערת על האופן הבלתי אלגנטי של דברי. עם זאת, אני משוכנעת שבפרשת נקש פעלתי נכון בכך שפניתי לבג"צ ולא ארגנתי, כהצעת השופט מנחם אילון, הפגנת חצי מיליון אנשים.

אני מקווה שבישראל לעולם אפשר יהיה למנוע רוצחים ושודדי דרכים מלהסתובב חופשי ללא עונש על ידי פנייה לבתי המשפט ולא על ידי הפגנות רחוב. גם אם הגב' בושס משוכנעת שהשקפתו של השופט הנכבד צודקת משלי, עדיין אין להעמידני בקטגוריה אחת עם הפור־עים בקדום וכימית, הטרוריסטים היהודים וזורקי האבנים החרדים.

שולמית אלוני
הכנסת, ירם

פורנוגרפיה היא פוליטיקה

רומן פריסטר ("מכבוד לחור הצבעול") מתייחס לפורנוגרפיה כאל תופעה מינית, מעין "סלוחה" של ארוטיקה, ושיש לדון אותה באמות מידה "מוסריות". הגישה הזאת, הנקטה על־ידי הפורנוגרפים ועל־ידי העמותה הדתית המתנגדת להם, אינה עולה בקנה אחד עם גישה אחרת, זו התוחמת את הפורנוגרפיה בתחום של פשעים נגד האנושות.

הפורנוגרפיה אינה עוסקת בתחום האתי של "מה יאה", תחום המשתנה מתרבות לתרבות, אלא בתחום האב־סולוטי של ערך חיי אדם. פורנוגר־פיה היא, ראשית־כל, שקר על בני אדם, ובתור שכזו היא תורה גזענית. ככל תורה גזענית היא מעניקה זכות "טבעית" לבני אדם מקבוצה מ־סוימת המחשיבים עצמם עליונים (במקרה זה - גברים) לתקוף, להשפ־יל, להשחית ולדרוס בני אדם מקבוצה אחרת (במקרה זה — נשים).

פורנוגרפיה היא פוליטיקה, ש־עניינה מתן לגיטימציה וחיזוק לעוצמה של הקבוצה השלטת. זה דבר נעשה באמצעות המין. פמיניס־טיות המתנגדות לפורנוגרפיה אינן מתנגדות למין או ארוטיקה לכשע־צמם, אלא לשימוש בהם לשם השגת שליטה על נשים.

אסתר עילם
תל אביב

בעיה של שיפוט

הבעיה עם עורכי החדשות בטל־וויזיה איננה שהם "שמאלנים" או "ימנים" ר"ל. אלא ששיפוטם לקוי. כאשר דנים בבעיות פוליטיות קשה להוכיח זאת, כי מה שנראה כשיפוט לקוי לצופה אחד יכול להיראות כאומץ לב עתונאי לצופה אחר. לכן ארגים זאת במקרה שאינו פוליטי ואפשר לחשבו לאובייקטיבי לגמרי.

בתכנית "מבט שני" יום 29.12.87, שהיתה מוקדשת לאירועי השנה החולפת, הציגו העורכים שתי פריצות דרך שאירעו בשנת 1987, והעמידו אותן ברמה שווה זו לזה 1) שבירת השיא בריצה ל־100 מ' על ידי הקנדי בן ג'ונסון; 2) גילוי ה־מצאה של חומרים המתנהגים כ־סופר־מוליכים חשמליים בטמפר־טורות הגבוהות בהרבה מהאפס המוחלט. האירוע השני זכה לזמן מועט מאשר השיא בריצה, והוצג בצורה כזו שצופה ממוצע לא הבין כלל על מה המהומה; וזאת — כשמ־דובר בפריצת דרך היכולה אולי להביא למהפיכה תעשייתית ואנרג־טית שתשתווה בחשיבותה ל־מהפיכת המחשבים ולגילוי הצופן הגנטי: תגלית ואמצאה שזיכתה את בעליה בפרס נובל כבר שנה אחת אחרי התגלית.

שיא עולמי בריצת 100 מ' וסופר־מוליכים בטמפרטורות גבוהות יחד סית — בשביל עורכי מבט שני על הרשות שנת 1987 שקולים שני אירועים אלה על רמה אחת, כאשר שיא והריצה עדיף במקצת. אם כאשר שיפוטם בדברים כה פשוטים כל כך לקוי — מה קורה כאשר באמת יש צורך בבשר שיפוט מעולה?

יעקב עורב
באר שבע